

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 00657

YIDISHE SHPRIKHVERTER

Permanent preservation of this book was made possible

by Dan & Jane Arnold

in memory of

their mother, Sylvia Saperstein Arnold, her brother Nick and sister Horty

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

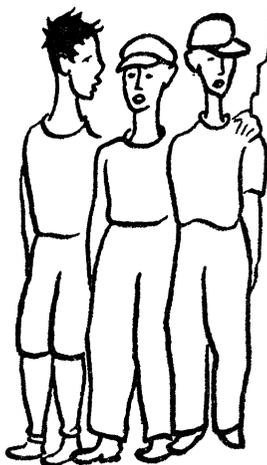
The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

די דריי בארימער

פון

דוד ריבדין

צייכענונגען פון

סאנק איכאענעלסון

פארלאג מיטנות ניו יארק

אַרויסגעגעבן פון
פאַרלאַג מתנות
ביים
שלום עליכם פּאַלק אינסטיטוט

Copyright, 1940,
by
ALI LEVIN
NEW YORK, N. Y.

Printed in U. S. A.

פּאַזישאַולזאָן פרעס
19 וועסט 21 טע גאַס
ניו-יאָרק, נ. י.

אינהאלט

5. .... באקאנט זיך (1)
9. .... זייערע פעטערס (2)
- (1) ווי משהס פעטער רייסט אַרויס ביימער מיט די וואַרצלען
(2) ווי חיימס פעטער בלאַזט אַוועק אַ העלפאַנט
(3) ווי געצלס פעטער בלאַזט אַוועק די ערד פון אונטער די פיס
13. .... גאַסן (3)
- (1) ווי משהס פעטער העלפט אַ פּורמאַן
(2) ווי חיימס פעטער העלפט אַ באַלעבאַס
(3) ווי געצלס פעטער קאַטעוועט אַ קינד
21. .... געלייזט די פּראַבלעם (4)
- (1) וואָס משה וועט טאָן ווען ער וועט ווערן אַ גרויסער
(2) וואָס חיים וועט טאָן ווען ער וועט ווערן אַ גרויסער
(3) וואָס געצל וועט טאָן ווען ער וועט ווערן אַ גרויסער
29. .... די מלחמה-העלדן (5)
- (1) דער אַנגעבלאָזענער העלד
(2) דער ברעטל-העלד
(3) דער הילצערנער העלד
57. .... ווי זייערע פעטערס שאַפן אַפּ מלחמה (6)
- (1) ווי משהס פעטער פאַרבלאָזט די אַפיצערן אין ים אריין
(2) ווי חיימס פעטער רייסט אַראָפּ ביי די גענעראַלן די קנעפלעך
(3) ווי געצלס פעטער לאָזט די קייסאַרים אליין מלחמה האַלטן
81. .... זייערע שוועסטערקינדער (7)
- (1) אַ פאַר אויערן — ווי די טויערן
(2) אַ צונג ווי אַ לאַפעטע
(3) אַ נאָז ווי אַ שלאַנג צען מייל לאַנג

8) זייערע זיידעס 107.....

- 1) מיט איין שטאך באנייט ער אַ גאַנץ שטעטל
- 2) מאַכט אַזאַ פאַר שיד, אַז אַ גאַנץ שטעטל קאַן אין זיי גיין
- 3) מאַכט אַזאַ בעט, אַז אַ גאַנץ שטעטל קאַן אין דעם שלאָסן

9) זייערע זיידעס און זייערע באַבעס 122.....

- 1) אין ברוינלאַנד
- 2) אין שוואַרצלאַנד
- 3) אין געללאַנד

10) אַלטע ביימער 163.....

- 1) אַ בוים ווי אַ מענטש
- 2) אַ בוים ווי אַ פויגל
- 3) אַ בוים ווי אַ מנורה

11) פאַרמערשע בערד 169.....

- 1) זיין באַרד שלאַפט אין אַ באַזונדער בעט
- 2) אַ באַרד וואו קינדער שפילן זיך אין באַהעלטעניש
- 3) אַ באַרד וואו אַ קעבל האָט פאַרבלאַנדזשעט

12) אין „זו“ (זאַלאַגישן גאַרטן) 199.....

א

- 1) פון פויגל-הויז
- 2) פון זשיראַפן-הויז
- 3) דער העלפאַנט און די גרויסע וואונדער וואָס ער האָט געקאַנט באַווייזן

ב

- 1) וועגן אַ ריזיקן היפּאָפּאַטאַמוס וואָס האָט איינגעשלונגען זיין הויז מיט זיך צוזאַמען
- 2) דער וואַלף, די שעפּס, און זייער קינד — שעפּסלוואַלף
- 3) אַ רייזע אין בויד פון אַ שלאַנג איבערן אַפּגרונט פון פאַסיפּישן אַקעאַן.

די דריי באַרימער

באַקאַנט זיך :

משה, חיים און געצל — דריי קליינע יינגלעך, אַלע דריי אין די זעלביקע יאָרן, וואוינען אויף דער זעלביקער גאַס, גייען אין דער זעלביקער שול און האָבן די זעלביקע אינטערעסן. אַלע דריי זיינען גרויסע פּאַנטאַזיאָרן און נאָך גרעסערע באַרימער. אַלע דריי האָבן ליב אַרומצוגיין אין די גאַסן, אין די פּאַרקן, ביים טייך ; זען אַלץ, באַטראַכטן אַלץ, און נאָכדעם זיך פּאַרטראַכטן איבער אַלץ, פּאַנטאַזירן און זיך באַרימען איבער אַלץ. משה, חיים און געצל קאַנען לייזן די שווערסטע פּראָבלעם — איינס און צוויי. פאַר זיי איז ניטאָ קיין שוועריקייט. יעדע שווע-ריקייט מ ו ז באַ זיי באַזייטיקט ווערן. באַזייטיקט עס ניט משה, באַזייטיקט עס חיים ; באַזייטיקט עס ניט חיים, באַזייטיקט עס געצל. פאַר משה, חיימען און געצלען עקזעסטירט ניט אַזאַ באַגריף ווי „צו ווייט“ אָדער „צו הויך“. די ווייטסטע ווייטקייט און די העכסטע הויך איז פאַר משה, חיימען און געצלען אַזוי גרינג צו דערגרייכן — אַט, ווי עס איז גרינג פאַר מיר אייך די מעשהלעך צו דערציילן. אַט, הערט :

זייערע פעטערס

- (1) ווי משהס פעטער רייסט אַרויס ביימער מיט די וואַרצלען.
- (2) ווי חיימס פעטער בלאַזט אַוועק אַ העלפאַנט.
- (3) ווי געצלס פעטער בלאַזט אַוועק די ערד פון אונטער זיינע פיס.

1

ווי משהס פעטער רייסט אַרויס ביימער מיט די
וואַרצלען

משה, חיים און געצל האָבן זיך באַגעגנט און האָבן זיך גענומען
באַרימען איינער פאַרן אַנדערן.

היינטיקס מאָל האָבן זיי זיך באַרימט מיט זייערע פעטערס.
משה האָט געזאָגט: מיין פעטער האָט אַט אַזעלכע גרויסע
ליפן! און זיינע באַקן קאַנען זיך פאַנאַנדערציען אַט אַזוי ברייט!
און זיינע לונגען קאַנען זיך אַזוי פאַנאַנדערשפרייטן, אַז זיין ברוסט-
קאַסטן זאָל זיך אויפהויבן אַט אַזוי הויך! און אַז ער טוט אַ
בלאָז — ווערט אַזאַ גרויסער און שטאַרקער ווינט, אַז עס קאַן אַ
בוים מיט די וואַרצלען אַרויסרייסן!

2

ווי חיימס פעטער בלאָזט אַוועק אַ העלפאַנט

עט! רופט זיך אַן חיים. אַ גרויס באַטרעף אַ בוים מיט די
וואַרצלען אַרויסצורייסן! אַט, מיין פעטער — איז איינמאָל גע-
גאַנגען אין אַ ווייטן וועג, איז ער אַזוי לאַנג געגאַנגען ביז ער איז
צוגעקומען צו אַ גרויסן און טיפן וואַלד. גייט ער זיך אַזוי דורכן

וואלד און טראכט פון גארנישט. מיטאמאל דערזעט ער, ווי אַנטקעגן אים קומט אַן אַ גרויסער, ווילדער העלפאַנט. מיין פעטער האָט זיך אָבער ניט דערשראָקן און איז זיך ווייטער געגאַנגען זיין וועג. קומט צו דער העלפאַנט צו מיין פעטער און דרייט מיט זיין גרויסן קאַפּ אַהין און אַהער, אַהער און אַהין; און מיט זיין לאַנגער נאַז — אַרויף און אַראָפּ, אַראָפּ און אַרויף. אָבער מיין פעטער האָט זיך נאָך אַלץ ניט דערשראָקן. עפנט דער העלפאַנט זיין גרויס מויל און וויל איינשלינגען מיין פעטער. אַז מיין פעטער נעמט זיך דאָס אָן מיט כוח און טוט אַזאַ בלאַז — אַז דער העלפאַנט איז פאַרפּלויגן געוואָרן אויף דריי מייל, האָט זיך אָפּגעשלאָגן אַן אַ בוים און איז דערהרגעט געוואָרן.

און מיין פעטער איז זיך ווייטער געגאַנגען זיין וועג.

3

ווי געצלס פעטער בלאַזט אַוועק די ערד פון
אונטער זיינע פיס

— אַיי, אַיי, אַיי, אַ טייערע מעצאַצע (מציאה)! רופט זיך אַן געצל.
— וואָס פאַר אַ וואונדער איז דאָס צו דערהרגענען אַ העלפאַנט,
אָדער אַרויסצורייסן אַ בוים מיט די וואַרצלען? אָט, מיין פעטער
איז איינמאַל געגאַנגען אין אַ זייער ווייטן וועג, איז גייט ער אַזוי
און גייט, און גייט און גייט, און — דערוויילע זעט ער נאָך גאַר-
נישט. גייט ער זיך אַזוי ווייטער, ביז ער איז צוגעקומען צו אַ
זייער גרויסן שטיין. דער שטיין איז געווען אַזוי גרויס — ווי זאַל
איך אַיך זאָגן — ווי אַ ריזיקער באַרג, וואָס גרייכט פון איין עק

ווי געצלט פעטער בלאזט אוועק די ערד פון אונטער די פיס

וועלט ביזן אנדערן. און הויך איז געווען דער שטיין — ביז ארי-
בער אָט יענעם ווייסן וואַלקנדל.

וואָס זשע זאָל דאָ מיין פעטער טאָן ? ער דאַרף דאָך גיין זיין
וועג ? האָט ער טאַקע קיין סך ניט געטראַכט, האָט פאַנאַנדער-
געצויגן זיינע באַקן און האָט מיט זיינע גרויסע ליפן געגעבן אַזאַ
בלאַז אָן דער ערד, אַז די ערד האָט גענומען פליען פון אונטער
זיינע פיס און ער האָט זיך גענומען טראַגן ווי אַ פויגל אלץ העכער
און העכער צום הימל, ביז ער איז אַרויפגעפליגן אויפן סאַמע
שפיץ פון שטיין.

וואָס זשע דענקט איר האָט ער נאַכדעם געטאָן ? גאַרנישט.
ער האָט זיך בלויז געגעבן אַ גליטש אַראָפּ צו דער אַנדערער זייט
פונעם שטיינערנעם באַרג און איז זיך ווייטער געגאַנגען זיין וועג.

ג א ס ן

- (1) ווי משהס פעטער העלפט א פורמאן.
- (2) ווי חיימס פעטער העלפט א באַלעבאָס.
- (3) ווי געצלס פעטער ראַטעוועט אַ קינד.

1

ווי משהס פעטער העלפט א פורמאן

משה, חיים און געצל זיינען געגאנגען צווישן די שמאלע און
בלאטיקע גאסן פון דער „איסט סאיד“ און האבן זיך בארימט.
משה האט געזאגט:

— איך האב געזען א גאס, איז זי אזוי שמאל, אז אפילו א
פערד און וואגן קאן דארטן ניט דורכפארן. און די הייזער זיינען
דארטן שווארצע און אזוינע הויכע, אז זיי פארשטעלן דעם הימל.
און מענטשן זיינען אין יענע הייזער אנגעזעצט ווי פליגן אויף
צוקער. און א בלאטע איז אין יענער גאס — ביז אריבער די קני!
וואס זשע טוען מענטשן, אז ס'איז א בלאטע? — טראגט מען שטיוול,
— אט אזעלכע גרויסע שטיוול!

איז איינמאל אין יענער גאס אריינגעפארן א פור און איז
געבליבן שטעקן: — האט ניט געקאנט ווייטער פארן, און קאן
ניט צוריק ארויספארן. ווייס ניט דער פורמאן וואס דא צו טאן,
שטייט ער און וויינט:

— וואס זאל איך דא טאן?

— וויי, וואס זאל איך דא טאן?!

— ווי קאן איך זיך פון דאנען ארויסקלייבן?

— איך וויל אין דער בלאטע ניט פארבלייבן!

אין דעם קומט אן מיין פעטער. פרעגט ער דעם פורמאן:
— וואס וויינסטו?

ענטפערט דער פורמאן:

— ווי זאל איך ניט וויינען, אז איך בין אהער אריינגעפארן
און קאן פון דאנען ניט ארויספארן. איך וויל אין דער בלאטע
ניט פארבלייבן; — העלף מיר פון דאנען זיך ארויסצוקלייבן!
זאגט מיין פעטער:

— אוואדע וועל איך דיר העלפן. הער אויף וויינען ווי א
באבעצע און קריך אין וואגן אריין!
איז דער פורמאן ארויף אויפן וואגן.

נעמט מיין פעטער, לייגט צו אן אקסל צום וואגן, און טוט
אזא שטופ, — אז מיין פערד, מיטן פורמאן, מיטן וואגן האבן זיך
געגעבן א טראג דורכן געסל און זיינען אוועקגעפלויגן, אז מע
האט זיי קוים מיט די אויגן געקאנט נאכיאגן!

2

ווי חיימס פעטער העלפט א באַלעבאַס

אויך מיר א וואונדער! — רופט זיך אן חיים — אט, איך האב
געזען אזא שמאל געסל, אז א דארער מענטש האט דארטן קוים
געקאנט דורכקריכן. און די הייזער זיינען דארטן שווארצע, ווי
קויל. און מענטשן זיינען אין יענע הייזער אנגעזעצט — ווי בינען
אין א בינשטאק. און א בלאטע איז אין יענעם געסל — ביז אריבערן
גארטל. וואס זשע טוען מענטשן, אז ס'איז אזא גרויסע בלאטע?
— טראגט מען שטיוול — אט אזעלכע גרויסע שטיוול!

איז איינמאָל דער באַלעבאַס פון יענעם געסל געגאַנגען מאַנען
דירה-געלט (אַליין האָט ער געוואוינט אויף אַ גרויסער גאַס, אָבער
הייזער האָט ער געהאַט אין יענעם געסל). אַזוי ווי ער האָט זיך
שטאַרק געאַיילט, איז ער אונטערגעלאָפן. און ס'איז געווען שיין
צו זען ווי דער באַלעבאַס לויפט. ער איז געווען אַ נידעריקער,
אַ גראַבינקער, מיט קורצע דיקע פיס. אַז ער איז געגאַנגען, האָט
ער זיך געקייקלט פון זייט צו זייט, אַזוי ווי אַ קאַטשקע. און אַז ער
איז געלאָפן, האָט ער אויסגעזען ווי אַ פאַרנאַנדערגעוויגטער „ראַלי-
פאַלי“. און אַזוי לויפנדיק האָט ער זיך געגעבן אַ רוק אַריין
אינעם געסל און איז געבליבן שטעקן צווישן די צוויי ווענט: —
ער האָט ניט געקאַנט ווייטער גיין, און ניט געקאַנט צוריק אַרויס-
גיין. האָט ער אָנגעהויבן שרייען און וויינען:

— וואָס זאָל איך דאָ טאָן ?

וויי, וואָס זאָל איך דאָ טאָן ? !

וואָס פאַר אַ מיטל איז פאַראַן,

ווי זיך צו ראַטעווען פון דאַנען ? !

אין דעם קומט אָן מיין פעטער און זעט: אַ מענטש שטעקט

צווישן צוויי ווענט און וויינט.

פרעגט אים מיין פעטער:

— וואָס וויינסטו ?

ענטפערט דער באַלעבאַס:

— דו אויף מיין אַרט וואַלסט אויך געוויינט.

באַטראַכט מיין פעטער דעם דיקן באַלעבעסל, שמייכלט אין

די וואַנצעס אַריין און זאָגט:

— איך אויף דיין אַרט וואַלט דאָך אַזעלכע שמאַלע געסלעך

ניט געבויט, וואַלט איך פאַרשפאַרט צו וויינען. ווען דו האַסט גע-

בויט דאָס געסל, האָסטו זיך געטראַכט, אַז פאַר אַרימע מענטשן איז אַזאַ שמאַל געסל אויך גענוג. נו, איז ווי זאָגט דאָס ווערטל: אַז מען גראַבט אַ גרוב פאַר יענעם, פאַלט מען אַהין אַליין אַריין. — איז טאַקע אַ מיצווה אויף דיר.

הייבט אָן דער באַלעבאַס נאָך מער וויינען און בעטן:

— ביי מענטשן איז דאָך רחמנות פאַראַן; —

העלף מיר אַרויסקריכן פון דאַנען!

זאָגט מיין פעטער:

— זעסטו, העלפן — וועל איך דיר העלפן. דו מוזט מיר

אַבער צוזאָגן, אַז דו וועסט מער אַזעלכע שמאַלע געסלעך ניט בויען, וואַרים אַרעמע מענטשן זיינען אויך מענטשן, און דאַרפן אויך וואוינען ווי מענטשן.

האַט אים דער באַלעבאַס צוגעזאָגט, אַז ער וועט שוין מער

אַזעלכע געסלעך ניט בויען.

נעמט מיין פעטער, טוט זיך אַ שפאַר אָן מיט דער פלייצע אָן

איין זייט גאַס, און מיט די קני — אָן דער צווייטער זייט גאַס, און האָט געגעבן אַזאַ שטופ, אַז די ווענט האַבן זיך געגעבן אַ רוק פאַנאַנדער, און דער באַלעבאַס איז אַרויסגעקראַכן און איז אַוועק-געלאָפן אַהיים.

3

ווי געצלט פעטער ראַטעוועט אַ קינד

אַיי, אַיי, אַיי, אַ גרויס באַטרעף! רופט זיך אָן געצל. אַט, איך האָב געזען אַזאַ שמאַל געסל, אַז אַ קליין קינד האָט דאַרטן קוים געקאַנט דורכגיין. און די הייזער אין יענעם געסל זיינען אַזעלכע

הויכע און אזעלכע שווארצע, אז זיי פארשטעלן דאס גאנצע ליכט פון טאג. און דארטן וואוינען אזוי פיל מענטשן — ניט איבער-צוציילן! און א בלאַטע איז אין יענעם געסל — ביז איבערן קאָפּ! וואָס זשע טוען מענטשן, אז ס'איז אזא טיפע בלאַטע? — גייט מען טאַקע אינגאַנצן אין שטיוול — פון די פיס ביזן קאָפּ — שטיוול. איז איינמאַל אין יענעם געסל אַרויסגעגאַנגען אַ קינד און איז פאַרזונקען אין דער בלאַטע. איז געוואָרן אַ טומל און אַ געשריי: — אַ קינד איז פאַרזונקען!

אַ קינד איז פאַרזונקען!

אין דעם קומט אַן מיין פעטער. ווי נאָר ער האָט דערהערט וואָס דאָ טוט זיך אָפּ, האָט ער קיין סך ניט געטראַכט און האָט גלייך געגעבן אַ שפרונג אַריין אין דער בלאַטע. מענטשן האָבן זיך דערשראָקן: זיי האָבן געמיינט, אז מיין פעטער וועט אויך פאַרזינקען אין דער בלאַטע.

אַבער מיין פעטער ווערט אין קיין בלאַטע ניט פאַרזונקען! אין אַ וויילע אַרום זעען אַלע ווי מיין פעטער קריכט פון דער בלאַטע אַרויס און אין האַנט האַלט ער דאָס קינד. און דאָס קינד איז אזוי שיין, און ריין, און פאַרקאַמט, אז אַלע האָבן זיך גענומען וואונדערן: — ווי קומט עס?

ווי קומט עס!

האַט זיי מיין פעטער דערציילט, אז נאָך איידער ער איז פון דער בלאַטע אַרויסגעקומען, האָט ער דערוויילע דאַרטן געכאַפט אַ שטיקל זיין, האָט אויסגעוואָשן, אויסגעצוואָגן און פאַרקאַמט דאָס קינד און האָט פאַרשפּאַרט דער מוטער אַן אַרבעט.

געלייזט די פראבלעם

- (1) וואָס משה וועט טאָן, ווען ער וועט ווערן אַ גרויסער.
- (2) וואָס חיים וועט טאָן, ווען ער וועט ווערן אַ גרויסער.
- (3) וואָס געצל וועט טאָן, ווען ער וועט ווערן אַ גרויסער.

וואָס משה וועט טאָן ווען ער וועט ווערן אַ גרויסער

משה, חיים און געצל זיינען געווען אין קינדער-טעאָטער, געזען
אַ שיינע, פּאַנטאַסטישע שפּיל וועגן אַ צויבערלאַנד מיט מכשפות
און מיט ריזן. ווען זיי זיינען צוריקגעגאַנגען פון טעאָטער דורך די
ענגע און שמוציקע גאַסן פון דער „איסט-סאַיד“, האָבן זיי פּאַנטאַ-
זירט און זיך באַרימט איינער פאַרן אַנדערן.
היינטיקס מאָל האָבן זיי זיך באַרימט מיט דעם, וואָס זיי וועלן
טאָן, ווען זיי וועלן ווערן גרויסע.
משה האָט געזאָגט :

ווען איך וועל ווערן אַ גרויסער, וועל איך מיר קויפן אַט אַזאַ
גרויסע פּאַר שטיוויל ! און אַז איך וועל אַנטאָן די שטיוויל, וועל איך
מיט איין שפּאַן קאַנען אָפּגיין אפשר דרייסיק מייל ! וועל איך
אַוועקגיין צו יענעם גרויסן וואַלד, וואו אַלע מכשפות וואוינען. דער
וואַלד איז אַזאַ גרויסער, אַזאַ טיפּער און אַזאַ פינצטערער, אַז ס'נעמט
אַן אַ שרעק ווען מע טוט אויף אים אַ קוק. די גרויס איז ער ווי
פון דאַנען ביז אפשר אויף יענער זייט וועלט ! און טיף איז ער —
אַן אַ מאָס ! און פינצטער — אַזוי ווי הונדערט נעכט צוזאַמען-
גענומען !

די מכשפות זיינען אַלע פאַר ווילדע חיות פאַרשטעלט און
וואוינען דאָרט אין היילן.

וועל איך מיטנעמען מיט זיך א סך גוטע זאכן, וועל צוגיין צו א הייל און די אלע גוטע זאכן אהין ארייננווארפן. איז ווי נאָר איך וועל די אלע גוטע זאכן אהין ארייננווארפן, וועט דאָך אַרויס-קומען די מכשפה און מיד פרעגן וואָס איך וויל, וועל איך איר זאָגן, אַז איך וויל ווערן אַ ריז.

גיט זי איין דריי מיט איר צויבער-שטעקעלע, און איך ווער גלייך אַ גרויסער, שטאַרקער ריז.

ווי נאָר איך ווער אַ ריז, אַזוי גיב איך איין שפּאַן און איך בין שוין דאָ צוריק. דאַמאַלסט, אַבער, וועל איך שוין אין אַט די שמאַלע גאַסן ניט קאַנען דורכגיין, ווייל איך וועל דאָך זיין אַ ריז ביז אין הימל אַריין. וואָס זשע וועל איך טאָן? וועל איך זיך אַנשפּאַרן מיט איין האַנט אָן דער זייט גאַס, און מיט דער צווייטער — אָן יענער זייט גאַס, און וועל געבן אַ שטופּ, וועלן זיך די גאַסן פּאַ-נאַנדעררוקן און וועלן ווערן ברייטע. אַז די גאַסן וועלן שוין זיין ברייטע, וועל איך אַוועקגיין אין וואַלד, אַרויסרייסן עטלעכע ביי-מער, מאַכן אַ בעזעם און וועל אויסקערן די גאַסן. און אַז די גאַסן וועלן שוין זיין ריינע, וועל איך אַוועקגיין אין פּאַרב-פּאַבליק וועל נעמען די שענסטע פּאַרבן און וועל אַפּפּאַרבן אלע הייזער. און לעבן די הייזער וועל איך פּאַרזייען גראָזן און ביימער און בלומען און וועל מאַכן, אַז אויך אונדזערע גאַסן, און אויך אונדזערע הייזער זאָלן זיין אַזוי שיין, ווי איך האָב דאָס געזען דאָרטן, ביי די רייכע.

און אַז איך וועל דאָס אַלץ אויפּטאָן, וועל איך דאָך זיין מיד, וועל איך זיך אַוועקלייגן שלאָפן, און אַ ריז שלאָפט דאָך ניט קיין ביסעלע, וועל איך טאַקע אַפּשלאָפן אפשר הונדערט יאָר.

וואָס חיים וועט טאָן ווען ער וועט ווערן אַ גרויסער

חיים און געצל האָבן זיך צוגעהערט מיט קאָפּ צו אַלץ, וואָס משה האָט דערציילט. און ווען משה האָט געענדיקט, האָט זיך חיים אָנגערופן :

— אַיי ביסטו אַ קלוגער ! אַז דו וועסט מאַכן ברייטע גאַסן און שיינע הייזער, וועט דאָך ווערן טייערער דירה-געלט, וועלן זיך דאָך אַלע רייכע אָהער אַריינקלייבן. איז וואו וועלן מיר דאָן וואוי-נען ? ניט אומזיסט ווילסטו אָפּשלאָפּן אַ הונדערט יאָר, חכם איי-נער !

אַט, זעסטו, ווען איך וועל ווערן אַ גרויסער, וועל איך מיר קויפן אַ גאַר גרויסע פּאַר שטיינער. און אַז איך וועל אָנטאָן די שטיינער, וועל איך מיט איין שפּאַן קאַנען אָפּגיין אפשר זעכציק מייל ! וועל איך מיטנעמען אַ סך גוטע זאַכן און וועל אַוועקגיין צו יענעם גרויסן וואַלד וואו אַלע מכשפות וואוינען, וועל צוגיין צו דער הייל און די אַלע גוטע זאַכן אָהין אַריינזאָרפן. וועט דאָך אַרויס-קומען די מכשפה און מיך פּרעגן וואָס איך וויל, וועל איך זאָגן, אַז איך וויל האָבן דריי זאַכן : אַ גראַב-אַייזן, אַ נאָדל און אַן אַל.

גיט די מכשפה אַ דריי מיט איר צויבער-שטעקעלע און איך האָב שוין אַ גראַב-אַייזן, וואָס קאָן אַליין גראַבן ; אַ נאָדל, וואָס קאָן אַליין נייען, און אַן אַל, וואָס קאָן אַליין מאַכן שיד. וועל איך קומען צוריק אָהער, וועל גיין אין דער לעדער-פאַבריק, אָננעמען אַ סך לעדער און וועל לאָזן דעם אַל מאַכן אַ סך שיד. נאָכדעם וועל איך גיין אין דער וועב-פאַבריק, אָננעמען

א סך סחורה און לאָזן דער נאָדל נייען אַ סך קליידער. נאָכדעם וועל איך גיין אין דער גאָלד-מינע און וועל לאָזן דעם גראַב-אייזן אַנגראַבן אַ סך גאָלד. און נאָכדעם וועל איך דאָס גאָלד און די קליידער און די שייך צעטיילן צו אַלע אַרעמע מענטשן. און אַז די אַרעמע מענטשן וועלן זיך אַנטאָן די נייע שיד, וועלן זיך אַנטאָן די שיינע קליידער און וועלן זיך קויפן עסן פאַר דעם גאָלד, ערשט דאמאָלסט וועלן זיי קאַנען וואוינען אין די ברייטע גאַסן, און די שיינע הייזער, וואָס דו וועסט מאַכן.

3

וואָס געציל וועט טאָן ווען ער וועט ווערן
אַ גרויסער

איר זייט ביידע גרויסע חכמים! רופט זיך אַן געציל. משה מיינט, אַז אַט באַלד וועט מען אים לאָזן נעמען און פאַנאַנדער-שפאַרן די גאַסן. און וואָס וועט דער מעיאָר פון שטאַט זאָגן? וואָס? דו האַסט פאַר אים קיין מורא ניט? נו, און וואָס וועט דער גאַווערנאָר זאָגן? און וואָס וועט דער פרעזידענט אליין זאָגן? זיי וועלן דאָך ניט שווייגן! און חיים מיינט, אַז אַט אַזוי גרינג נעמט זיך עס לעדער, סחורה און גאָלד. און וואָס וועט דער באַלעבאַס פון דער לעדער-פאַבריק זאָגן? און וואָס וועט דער באַלעבאַס פון דער וועב-פאַבריק זאָגן? און וואָס וועט דער באַלעבאַס פון דער גאָלד-מינע זאָגן? איר וויסט גאַרניט, אַז אויף יעדער זאָך איז פאַראַן אַ באַלעבאַס?

אַט, אַז איך וועל ווערן אַ גרויסער, וועל איך מיר קויפן אַ גאַר, גאַר גרויסע פאַר שטייול! און אַז איך וועל אַנטאָן די שטייול,

וואָס געצל וועט טאָן ווען ער וועט ווערן אַ גרויסער

וועל איך מיט איין שפּאַן קאַנען אָפּגיין אפשר הונדערט מייל ! וועל
איך מיטנעמען זייער אַ סך גוטע זאַכן און וועל אַוועקגיין צו יענעם
גרויסן וואָלד, וואו אַלע מכשפות וואוינען, וועל צוגיין צו דער הייל און
וועל די אַלע גוטע זאַכן אַהין אַריינזאָרפן. וועט דאָך אַרויסקומען
די מכשפה און מיך פּרעגן וואָס איך וויל, וועל איך איר זאָגן, אַז
איך וויל ווערן דער גרעסטער ריז אין דער וועלט.

גיט זי אַ דריי מיט איר צויבער-שטעקעלע און איך בין שוין
אַזאַ גרויסער ריז, אַז מיט איין שפּאַן קאַן איך אַריבערגיין דעם
גרעסטן ים.

גי איך אַוועק איבער אַלע ימען, איבער אַלע לענדער און,
וואו נאָר איך געפין אַ קייסער, נעם איך ביי אים צו זיין קרוין ;
און וואו נאָר איך געפין אַ פּרעזידענט, נעם איך ביי אים צו זיין
שטול. און אַ קייסער אָן אַ קרוין — איז דאָך קיין קייסער ניט.
ווייל וואָס ער זאָגט נאָר — אָן אַ קרוין — הערט מען אים ניט און
מע פּאַלגט אים ניט. און אַ פּרעזידענט אָן אַ שטול — איז דאָך
קיין פּרעזידענט ניט.

און אַז איך האָב שוין צוגענומען ביי אַלע קייסאַרים די קרוינען
און ביי אַלע פּרעזידענטן די שטולן, טו איך אויף זיך אָן די אַלע
קרוינען און זעץ זיך מיר אויס אויף די אַלע שטולן און וואָס איך
זאָג נאָר, הערט מען מיך און מע פּאַלגט.

טו איך אַ זאָג :

—אַלע גאַסן זאָלן ווערן ברייטע !

ווערן באַלד אַלע גאַסן ברייטע.

טו איך אַ זאָג :

— אַלע הייזער זאָלן ווערן שיינע !

ווערן באַלד אַלע הייזער שיינע.

טו איך א זאג :

אלע באלעבאטים זאלן ניט ווערן !
און אלע באלעבאטים ווערן ניט.

טו איך א זאג : — די, וואָס אַרבעטן אין די שיד פאַבריקן, זאַלן
צעטיילן די שיד צו אַלע מענטשן גלייך ! און די, וואָס אַרבעטן אין
די קליידער פאַבריקן, זאַלן צעטיילן די קליידער צו אַלע מענטשן
גלייך ! און די, וואָס אַרבעטן אין די גאַלד-מינען, זאַלן צעטיילן
דאָס גאַלד צו אַלע מענטשן גלייך ! און אַלע מענטשן וואוינען אין
שיינע הייזער ! און אַלע מענטשן האָבן נייע שיד און שיינע קליי-
דער ; און אַלע מענטשן האָבן גענוג געלט אויף קויפן זיך עסן ;
און אַלע מענטשן זיינען גליקלעך.

די מלחמה העלדן

(1) דער אָנגעבלאָזענער העלד.

(2) דער ברעטל העלד.

(3) דער הילצערנער העלד.

דער אָנגעבלאָזענער העלד

משה, חיים און געצל זיינען געגאנגען אין קינאַ-טעאַטער, געזען דאָס גרויסע מלחמה-בילד, און צוריקגייענדיק האָבן זיי פּאַנטאַזירט און זיך באַרימט.

משה האָט געזאָגט: אונדזער שכן האָט געהאַט אַ זון, האָט מען אים גערופן בערל. איז בערל געווען אַביסעלע נאַרישעוואַטע און האָט זיך נאָך דערצו אַביסעלע אונטערגעפּוילט. האָט מען אים אַ נאָמען געגעבן „בערל פּוילער.“
פלעגט בערל-פּוילער זאָגן:

„וואָרט, איך וועל נאָך אַמאָל ווייזן דער וועלט, ווער בערל איז!“
האָט זיך געטראָפּן און ס'איז געוואָרן אַ מלחמה אויף דער וועלט. האָט בערל-פּוילער געוואָלט ווייזן דער וועלט, ווער בערל איז.“ האָט ער זיך אויפגעהויבן און איז אַוועק אין דער מלחמה.
אַז ער איז געקומען אין דער מלחמה און דערזען, וואָס דאָרטן טוט זיך אָפּ, — האָט דערזען די פּייערן פון אַרום און אַרום, אַזוי ווי די גאַנצע וועלט וואָלט געברענט: האָט דערהערט דאָס ברומען און קנאַקען פון ביקסן און קאַנאַנען: האָט דערהערט דאָס הוושען, פּיפּן און סוויסטשען פון פּליענדיקע קוילן, — האָט ער אַביסעלע חרטה געהאַט און זיך געוואָלט אומקערן צוריק אַהיים. נאָר ער האָט זיך אַביסעלע געפּוילט און זיך טאַקע אונטערגעשעמט אויך:
— „וואָס וועלן מענטשן זאָגן?“

„וואָס וועלן מענטשן זאָגן?“

איז ער געבליבן אין דער מלחמה. און כאָטש ער האָט זיך אַביסעלע אונטערגעפּוילט, האָט ער דאָך געמוזט נעמען זיין ביקס און אַרויסגיין מלחמה האַלטן מיטן פּיינט.

ווען ער איז צוגעקומען צום שלאַכטפעלד האָט ער דערזען, אַז דער פּיינט זיצט און עסט וואַרמעס. טראַכט זיך בערל-פוילער: ווי קאָן מען דאָס נעמען שיסן, ווען יענער זיצט און עסט? מע דאַרף דאָך האָבן אַ האַרץ פון אַ גזלן צו טאָן אַזאַ זאַך! און ער האָט באַשלאָסן, אַז ער וועט עס טאַקע ניט טאָן; ער וועט בעסער צואוואַרטן ביז וואַנען דער פּיינט וועט אַפּעסן.

האָט זיך בערל-פוילער צוגעלייגט אויפן גראַז און גענומען וואַרטן ביז וואַנען דער פּיינט וועט אַפּעסן זיין וואַרמעס. דער טאָג איז געווען אַ שיינער, אַרום און אַרום איז געווען גרין, דער הימל איז געווען בלוי, און די זון האָט געוואַרעמט — אַ מחיה! האָט בערל-פוילער אַנגעהויבן דרעמלען. ווי נאָר ער האָט גענומען דרעמלען, אַזוי האָט זיך אים עפּעס אַנגעהויבן חלומען און ער איז איינגעשלאָפּן. און אַז בערלען חלומט זיך עפּעס — כראַפּעט ער. האָט זיך אים, ווי עס ווייזט אויס, געמוזט חלומען אַ זייער גרויסע זאַך, ווייל ער האָט גענומען כראַפּען אויף וואָס די וועלט שטייט.

זיצן די פּיינטלעכע אַרמייען, עסן וואַרמעס און דערהערן מיט אַמאָל ווי עמיצער כראַפּעט. קוקן זיי זיך אַרום און דערזעען ווי אויפן גראַז ליגט אויסגעשפּרייט אַ מענטש מיט אַן אַפּענעם מויל און כראַפּעט. נעמען זיי אַ באַמבע, וואָס איז געווען אַנגעפּילט מיט לופט, און טוען זי אַ וואַרף גלייך אויף בערלען, אַז אַזאַ באַמבע טרעפט אין עפּעס און פּלאַצט, טוט זיך די לופט אַ לאַז מיט אַזאַ קראַפּט, אַז ס'קאָן די זאַך פאַרבלאַזן אויף מיילן ווייט. היינט, אַז

מען האָט אַזאַ באַמבע אַ וואַרף געטאַן אויף בערלען, איז די באַמבע אים געפאלן גלייך אין אָפּענעם מויל אַריין און האָט דאָרטן געפלאַצט. האָט זיך די לופט געגעבן אַזאַ שפּרייט-אויס אין זיין קערפּער, אַז ס'האָט אים אָנגעבלאָזן ווי אַ מויער די גרויס!

אַז בערל-פוילער האָט דערפּילט, ווי ער האָט מיטאַמאַל גענו-מען וואַקסן אין דער לענג און אין דער ברייט, האָט ער זיך אויפגעכאַפט פון שלאָף אַ צעשראַקענער. און ווען ער האָט געעפּנט די אויגן און דערזען, אַז אויף דעם אָרט, וואו ער איז אַיינגעשלאָפּן, ליגט גאָר איצט אַ ריז ווי אַ באַרג די גרויס, און ער, בערל אליין, איז ניטאָ — האָט ער זיך נאָך מער דערשראַקן און ס'האָט אים גענומען קלאַפּן אַ צאָן אָן אַ צאָן.

ער האָט זיך גענומען אַרומקוקן מיט פאַרדאַכט און גענומען בורטשען צו זיך אליין:

— וואו האָב איך דאָס געקאַנט אַהינקומען? וואו? אַז געלייגט שלאָפּן האָב איך זיך, דאַכט מיר, אַט אַ דאָ, און איצט בין איך דאָ גאָר ניטאָ! וואַרט, מע דאַרף עס גוט באַטראַכטן.

בערל, אַבער, האָט קיינמאַל ניט געקאַנט טראַכטן ליגנדיק, אַדער זיצנדיק, — ווייל ווען ער איז געלעגן, אַדער געזעסן, האָט זיך אים ניט געטראַכט. כדי צו טראַכטן האָט ער זיך געמוזט אויפשטעלן. איז ווי נאָר ער האָט זיך אויפגעשטעלט, אַזוי האָט עס אים גענומען שווינדלען פאַר די אויגן — אַזוי הויך איז ער איצט געווען. אים האָט זיך געדאַכט, אַז זיין קאַפּ האָט זיך פון זיינע פלייצעס אָפּגעריסן און איז אַרויפגעפּלויגן הויך, הויך, און איז געבליבן הענגען צווישן הימל און ערד.

איז ער געשטאַנען אַ לאַנגער, אַן אויסגעצויגענער און אַן אָנגעבלאָזענער און האָט ניט געוואוסט וואו ער איז אין דער וועלט.

האָט ער זיך אָנגעהויבן באַטאַפן. טאַפנדיק האָט ער אויסגעפונען אַ קאַפּ — דאַכט זיך ווי זיינער, זיצט אָבער דער קאַפּ אויף אַ פּאַר גרויסע, ברייטע אַקסלען — שוין גאַר ניט ווי זיינע. באַקוקט ער די הענט, דערזעט ער אַ פּאַר לאַנגע, אויסגעצויגענע הענט — אויך ניט ווי זיינע. וויל ער אַראַפּקוקן צו די פיס, קאָן ער די פיס ניט זען. ער דערזעט גאַר אַ קערפּער גרויס און ברייט ווי אַ מויער, און קיין פיס זיינען ניטאָ.

טראַכט זיך בערל ווייטער און רעדט צו זיך אליין:

— ניט אַנדערש, אַז איך הענג אין דער לופטן! און אפשר? וואַרט. אפשר בין איך טאַקע ניט בערל? ווייל בערל ליגט גאַר ערגעץ אונטן אויפן גראַז און וואַרט ביז וואַנען דער פיינט וועט אַפעסן וואַרמעס. נאָכדעם וועט בערל נעמען זיין ביקס און וועט אויסשיסן דעם גאַנצן פיינט און וועט ווייזן דער וועלט „ווער בערל איז.“ אויב אַזוי, איז ווער בין איך?!

ווער בין איך?!

אָבער אַזוי ווי בערל איז געווען זייער אַ קלוגער, האָט ער זיך דערטראַכט, אַז ער מוז זיין אַן אַנדער בערל: אַ בערל, וואָס הענגט אין דער לופטן. און ער הייבט אָן בענקען נאָך יענעם בערלען, וואָס ליגט ערגעץ אונטן אויפן גראַז, און וואַרט ביז וואַנען דער פיינט וועט אַפעסן וואַרמעס. אַך, וואַלט ער יענעם בערלען איצט געוואַלט געפינען!...

אָבער, זאָל ער זיך לאָזן זוכן יענעם בערלען? ניין. ער האָט מורא זיך רירן פון אַרט. אים דוכט זיך, אַז ווי ער וועט זיך נאָר רירן פון אַרט, אַזוי וועט ער געבן אַ פּאַל אַראַפּ ערגעץ אונטן און סע וועט פון אים ווערן אַש און שטויב. איז טאַקע בעסער, אַז

ער זאל זיך ניט רירן פון אָרט. און ער טראַכט גלייך צו אַ פּוילן
תּירוץ:

— ווי קאָן בערל בערלען זוכן, און ווי קאָן בערל בערלען
געפּינען, אַז דער הענגט גאָר אין דער לופטן, און יענער ליגט
גאָר ערגעץ אונטן אויפן גראַז און וואַרט ביז דער פּיינט וועט אָפּעסן
וואַרמעס.

איז ווי ער טראַכט אַזוי, קומט צו פּליען אַ קליין פּליגעלע און טוט
אים אַ ביס אין נאָז, — טרייבט ער עס אַוועק. קומט דאָס פּלי-
געלע נאָכאַמאָל און טוט אים אַ ביס אין פּוס, טוט ער אַ שפּאַן מיטן
פּוס און טרייבט עס נאָכאַמאָל אַוועק. קומט דאָס פּליגעלע ווידער
און טוט אים אַ ביס אין דעם אַנדערן פּוס, טוט ער אַ שפּאַן מיט
דעם צווייטן פּוס און טרייבט עס ווידעראַמאָל אַוועק.

דאָ דערזעט בערל אַז ער הענגט גאָר ניט אין דער לופטן, אַז
ער האָט נאָך פּיס און קאָן גיין, נעמט ער זיך רייבן די הענט פאַר
פּרייד. רייבנדיק די הענט, שרייט ער מיטאַמאָל אויס:

— זעט נאָר, מענטשן, זעט נאָר! דאָס זיינען דאָך מיינע
אייגענע הענט! אַיי, וואָס פאַר אַ פּרייד! אויב אַזוי איז דאָך דער
קאָפּ אויך מיינער, ווייל איך ווייס דאָך אַז מע רופּט מיך בערל!
נאָר איין זאך קאָן איך ניט פאַרשטיין: פּונוואַנען האָבן זיך דאָס
צו מיר גענומען אַזאַ גרויסער קערפּער און אַזעלכע לאַנגע הענט
און פּיס?

און ער דערמאָנט זיך, אַז סע איז אַזוי ווי אין דעם מעשה
ביכל, וואָס ער האָט אַמאָל געלייענט. באַשליסט ער, אַז מיט אים
האָט אויך אַזוי געמוזט געשען: ער האָט זיך מסתּמא געלייגט
שלאָפּן אויף אַ פאַרכישופּטן אָרט, און שלאָפּנדיק איז ער אַזוי אויס-
געצויגן געוואָרן.

דאָ האָט ער זיך דערמאָנט ווי ער האָט אין אָנהייב זיך אַליין
ניט דערקאָנט און האָט זיך צעלאַכט הויך אויף אַ קול : —

כאַ-כאַ ! בערל האָט בערלען ניט דערקאָנט !

כאַ-כאַ ! כאַ-כאַ-כאַ !

און ער האָט זיך צעטאַנצט פאַר גרויס פרייד.

אַז דער פיינט האָט דערהערט אַזאַ שטאַרק געלעכטער, און
האָט דערזען אַזאַ גרויסן מענטשן מיט אַזעלכע לאַנגע פיס טאַנצן
גלייך אויף זיי, האָבן זיי זיך אַלע דערשראָקן און גענומען לויפן.

בערל, אַבער, האָט ניט געהערט און ניט געזען און האָט אפילו
ניט געוואוסט וואָס סע טוט זיך אונטער זיינע פיס, האָט ער זיך
צעטאַנצט גלייך אויפן פיינט און, טאַנצנדיק, אויסגעלייגט דעם
גאַנצן פיינט און האָט געוואונען די מלחמה.

אַז די גענעראַלן האָבן דערזען וואָס בערל האָט דאָ אויפגעטאַן,
האָבן זיי אים שטאַרק געלויבט, אים באַהאַנגען אַרום-און-אַרום מיט
מעדאַלן, און אים אַ נאָמען געגעבן :

„דער אַנגעבלאָזענער העלד“.

בערל איז געווען שטאַלץ מיט די מעדאַלן און מיטן נייעם
טיטול און האָט זיך נאָך מער אַנגעבלאָזן.

נאָכדעם האָבן די מלחמה דאַקטוירים אים ארומגערינגלט, אים
באַטראַכט און האָבן אים אַנגעזאָגט : — פון היינט אָן און ווייטער
זאָל ער זיך היטן פאַר נאָדלען. וואַרים טאַמער וועט נאָר אַ נאָדל
אים אַ שטאַך טאַן, אַזוי וועט פון אים ווערן אַ טיל-טעל ! זיי גאַנצע
לופט וועט פון אים אַרויס, ער וועט צונויפפאַלן, ווי אַ ליידיקער
זאַק און וועט שטאַרבן.

האָט בערל זיי צוגעזאָגט, אַז ער וועט זיך היטן.

נאָך דער מלחמה, ווען בערל-פוילער איז צוריקגעקומען, זיינען
אַלע געלאָפן אָנקוקן דעם אָנגעבלאָזענעם העלד. זיין נאָמען איז
ביי אַלעמען אויף די ליפן געלעגן. אַלע האָבן צו אים ארויפגע-
קוקט, זיך איבער אים געוואונדערט און האָבן צו אים געזאָגט :

— איצט קאָנען מיר דיך ניט מער רופן בערל-פוילער, —
איצט מוזן מיר דיך רופן „בערל דער אָנגעבלאָזענער“.

און אַזוי איז טאַקע זיין נאָמען פאַרבליבן ביזן סוף פון זיינע
טעג.

בערל דער אָנגעבלאָזענער האָט געמוזט שלאָפן אין דרויסן,
ווייל אַלע הייזער זיינען פאַר אים געווען צו קליין. מאַכן פאַר
זיך אַליין אַ גרויס הויז האָט ער זיך געפוילט און האָט טאַקע אויך
ניט געוואוסט ווי אָנצוהייבן און ווי אויסצולאָזן. איז ער געגאַנגען
צו מענטשן און האָט געזאָגט :

— מענטשן, איך בין בערל, דער אָנגעבלאָזענער העלד !

מענטשן, זעט מיינע מעדאַלן !

מענטשן, זעט וואָס איך האָב פאַר אייך אויפגעטאַן !

מענטשן, איך האָב פאַר אייך געוואונען די מלחמה, — מענטשן !

איך האָב אייך געגעבן אַ רואיק לאַנד, — מענטשן !

איך האָב אייך געגעבן אַ רואיקע היים ! ...

איצט האָב איך ניט וואו צו שלאָפן ;

איצט האָב איך ניט וואָס צו עסן, — מענטשן !

איר מוזט מיר מאַכן אַ הויז, — מענטשן !

איר מוזט מיר געבן עסן, — מענטשן !

מענטשן ! מענטשן !! מענטשן !!!

האָבן די מענטשן אים אויסגעהערט, האָבן באַטראַכט זיינע מעדאַלן און האָבן געשמייכלט און געלאַכט, און קיין הויז האָבן זיי אים ניט געמאַכט, און קיין עסן האָבן זיי אים ניט געגעבן.

מעדאַלן קאָן מען אויף אַנבייסן ניט עסן, און פון מעדאַלן קאָן מען קיין דאָך איבערן קאַפּ ניט מאַכן. האָט דער אָנגעבלאַ- זענער העלד געמוזט זוכן עסן און האָט געמוזט שלאָפן אין דרויסן.

ווען בערל איז איבערגעשלאָפן אַ פּאַר נעכט אין דרויסן, האָט ער דערזען, אַז שלאָפן אויף די שטאַטישע גאַסן איז ניט גוט, — ער קאָן זיך ניט אויסציען, און קאָן זיך ניט אויסשפרייטן, ווייל די גאַסן זיינען צו שמאַל און צו קליין פאַר אים, האָט ער פאַרלאָזן די שטאָט און איז אַוועק איבער וועגן און איבער שטעגן ביז ער איז געקומען צו אַ גרויסן פעלד, האָט ער זיך דאַרטן אַוועקגעלייגט, זיך אויסגעצויגן און איז איינגעשלאָפן.

ווען ער איז געשלאָפן האָט ער זיך געפילט זייער גוט, אָבער ווען ער איז אויפגעשטאַנען האָט אים דער הונגער גענומען מאַטערן און ער האָט ניט געהאַט וואָס צו עסן. גיין צוריק אין שטאָט אַריין זוכן עסן — האָט ער זיך געפּוילט, האָט ער גענומען זוכן איבערן פעלד, טאַמער וועט ער דאַרט עפעס געפינען.

און אַז מע זוכט — געפינט מען.

בערל האָט ביי דער זייט פון פעלד געפונען אַ גאַנצן אוצר — אַ וועלדל פון שוואַרצע יאָגדעס. באַטראַכט ער די יאָגדעס און זעט, אַז זיי וואַקסן אויף שטעכיקע ביימעלעך; אַז אויף די ביימעלעך זיינען דאָ מער נאָדלען ווי יאָגדעס. דערמאַנט ער זיך, וואָס די מלחמה דאַקטוירים האָבן אים אָנגעזאָגט —

— זיך היטן פאַר נאָדלען! —

דער אַנגעבלאָזענער העלד

און ער וויל שוין אוועקגיין, — קאָן ער ניט, דער הונגער דערלאָזט ניט: ווי מיט גליאַיקע צוואַנגען קרעמפּעוועט דער הונ- גער זיין מאַגן און צופּט אים און ציט אים און שלעפּט אים צו די יאַגדעס. טראַכט ער זיך: ווען ער וועט האַלטן זיין קערפּער פון דער ווייטן און וועט פּאַרזיכטיק מיט זיינע לאַנגע הענט אַראַפּ- קלייבן די יאַגדעס, וועט אים גאַרניט געשען.
געטראַכט און געטאַן.

עסט ער די יאַגדעס און טראַכט, אַז אַזעלכע געשמאַקע יאַגדעס האָט ער נאָך קיינמאַל אין זיין לעבן ניט געגעסן. אַך, וואָס פאַר אַ פאַרגעניגן! און מיטן עסן וואַקסט דער אַפּעטיט. דערועט ער, ווי אַ שפיץ פון אַ הויכן ביימעלע איז אַנגעפיקעוועט מיט שוואַרצע יאַגדעס, לאָזט ער זיך צום שפיץ פון הויכן ביימעלע.

ווי ער שטייט אַזוי און קלייבט די יאַגדעס פון שפיץ ביימעלע, קומט צופליען אַ קליין פליגעלע, טאַקע דאָס זעלביקע קליינע פלי- געלע, וואָס האָט אים אויפן שלאַכטפעלד געביסן אין די פיס און אים דערמאַנט, אַז ער איז בערל. קומט דאָס פליגעלע און טוט אים אַ ביס אין נאָז. איז אים גלייך פינצטער געוואָרן אין די אויגן און אַזוי ביטער געוואָרן אין דער נאָז, — אַז ער האָט אַנגע- הויבן ניסן. ניסנדיק האָט ער זיך געגעבן אַ בויג און זיין האַרץ האָט זיך געגעבן אַ זעץ-אַרויף אויפן שפיץ ביימעלע און — דאָ האָט זיך באַלד דערהערט אַזאַ הילכיקער קר-אַך! אַז אַלע מענטשן פון שטאָט זיינען געקומען צולויפן זען, וואָס דאָ איז געשען.

ווען די מענטשן פון שטאָט זיינען געקומען צולויפן איז שוין געווען נאָך אַלעמען: בערל, דער אַנגעבלאָזענער העלד, איז גע- לעגן אויף דער ערד מיט אַ צעפלאַצט האַרץ, אַ צונויפגעפאלענער ווי אַ ליידיקער זאַק.

ווען די גענעראלן האָבן זיך דערוואוסט, אַז דער אַנגעבלאַ-
זענער העלד איז טויט, האָבן זיי פאַר אים געמאַכט אַ זייער גרויסע
לוויה. זיינען געקומען מענטשן — ווי זאַמד! און סאַלדאַטן —
פון גאַר דער וועלט! אַלע זיינען געשטאַנען אַרום-און-אַרום קבר
אויסגעשטעלט. די גענעראלן האָבן געהאַלטן רעדעס און דער-
ציילט די אַלע גרויסע זאַכן וואָס דער אַנגעבלאַזענער העלד האָט
אויפגעטאַן: ווי ער איז טאַנצנדיק געגאַנגען אין שלאַכט; ווי
אַזוי ער האָט צעטראַטן דעם פיינט און געוואונען די מלחמה; ווי
אַזוי האָט ער געמאַכט, אַז אַלעמען זאָל איצט זיין בעסער. נאַכדעם
האָבן אַלע סאַלדאַטן געגעבן אַ שאַס-אויס אין דער הויך דריי
מאַל —

ט-ט-טויט! ט-טויט! טויט! —

און מע האָט אים פאַרשאַטן, באַגראָבן און פאַרטויק.
און דאָס איז געווען דער סוף פון מיין העלד, בערל דער אַנגע-
בלאַזענער.

2

דער ברעטל-העלד

ווען משה האָט געענדיקט, רופט זיך אַן חיים: דיין מעשה
איז טאַקע אַ שיינע, און דיין העלד — זייער אַ גרויסער, אַבער, ווי
קומט דיין בערל-פוילער צו מיין העלד — לייבע דאָס ברעטל?
אַט, אונדזער שכן האָט געהאַט אַ זון לייבע, איז ער ניט
געווען קיין שטאַרק קלוגער, האָט מען אים גערופן „לייבע-נאַר“.
פלעגט לייבע-נאַר זאָגן: „וואַרט, וואַרט! לייבע וועט נאָך
אַמאַל ווייזן דער וועלט, ווי גרויס ער איז, און ווי קלוג ער איז!“

דער ברעטל-העלד

האָט זיך געטראָפֿן און ס'איז געוואָרן די מלחמה אויף דער וועלט, איז לייבע-נאַר אַוועק אין מלחמה צו ווייזן דער וועלט, ווי גרויס ער איז און, ווי קלוג ער איז.

אַז ער איז געקומען אין דער מלחמה און דערזען אַלצדינג וואָס דאָרטן טוט זיך אָפֿ, האָט ער אָנגעהויבן שמייכלען. זעען די גענעראַלן, ווי לייבע-נאַר שטייט און שמייכלט, זאָגן זיי צו אים :

— וואָס שמייכלסטו?! ביסט אין דער אַרמיי איצט! נעם די ביקס און גיי האַלט מלחמה מיטן פיינט!
האָט לייבע-נאַר געכאַפט זיין ביקס און איז אַוועק מלחמה האַלטן מיטן פיינט.

אַז ער איז צוגעקומען צום שלאַכטפעלד האָט ער דערזען אַ גרויסן בוים, טראַכט ער זיך: איך וועל אַרויפקריכן אויפן בוים און וואַרטן ביז וואַנען דער פיינט וועט פאַרבייגיין. דער פיינט וועט דאָך ניט וויסן, אַז איך בין אויפן בוים, וועל איך מיט אַמאָל געבן אַ שאַס און וועל אַלעמען אויסשיסן. און דעמאָלט וועט די גאַנצענע וועלט זיך דערוויסן, ווי גרויס און ווי קלוג איך בין!
איז לייבע-נאַר אַרויפגעקראַכן אויפן בוים און גענומען וואַרטן אויפן פיינט.

זיצנדיק אויפן בוים, זעט ער ווי אַ גרויס שטאַלן הויז, מיט קיילעכדיקע לאַפעס פון ביידע זייטן, קריכט ווי אַ טשערעפאַכע פון פיינטס לאַגער; קריכט און רוקט זיך אַלץ נעענטער און נעענ-טער, ביז ס'איז געקומען ניט ווייט פון בוים.

דערפרייט זיך לייבע-נאַר און רופט אויס:

— איצט איז דער פיינט ביי מיר אין די הענט! איך גיב אויף אים נאָר איין שאַס, אַזוי לייג איך אים גלייך אַוועק!

און ער האָט טאַקע גלייך גענומען שיסן אויף דעם שטאַלענעם
הויז.

ער שיסט און שיסט און זעט, אַז דאָס שטאַלענע הויז קריכט
אַלץ נעענטער און נעענטער צום בוים; אַט, אַט און ס'קריכט אַרויף
אויפן בוים.

איז דאָס לייבען זייער געפעלן געוואָרן און ער האָט אָנגע-
הויבן שמייכלען. איז ווי ער האָט זיך צעשמייכלט, אַזוי האָט דאָס
שטאַלענע הויז איינגעוואָרפן דעם בוים און אויסגעפרעסט אי דעם
בוים, אי לייבע-נאַרן.

ווען דאָס שטאַלענע הויז איז אַוועקגעקראַכן, זיינען געקומען
צולויפן לייבע-נאַרס גענעראַלן מיט זייערע סאַלדאַטן און דער-
זעען: — וויי, וואָס זיי האָבן דאָרטן דערזען! — דער בוים ליגט אַן
אויסגעפרעסטער ווי אַ גרויס גראַב ברעט, און אויף דעם ברעט
ליגט לייבע-נאַר — אַ לאַנגלעכער, אַ ברייטלעכער און אַ פלאַטשי-
קער, אַזוי ווי אַ דין ברעטל, מיט אַן אויסגעפרעסטן שמייכל אויפן
פנים.

אַז די גענעראַלן מיט די סאַלדאַטן האָבן דערזען דעם אויס-
געפרעסטן שמייכל אויף דעם נאַרישעוואטן פנים, האָבן זיי זיך
זייער שטאַרק צעלאַכט. פונעם געלעכטער האָט זיך לייבע-נאַר
אויפגעכאַפט, זיך אַרומגעקוקט און געפרעגט:

— וואָס לאַכט איר אַזוי?

ענטפערן די גענעראַלן:

— מיר לאַכן, וואָס דו ביסט אַזאַ בראַווער יונג און שמייכלסט
נאָך.

זאַגט לייבע-נאַר:

— געוויס בין איך אַ בראַווער יונג! און איך וועל נאָך ערשט
ווייזן דער וועלט ווי גרויס און ווי קלוג איך בין!
שמייכלען די גענעראַלן און פרעגן:
— דו ווילסט נאָכאַמאַל גיין אין מלחמה?
זאָגט לייבע-נאַר:
— געוויס וויל איך נאָכאַמאַל גיין אין מלחמה.
זאָגן די גענעראַלן:
— גיי.

איז לייבע-נאַר ווידער אַוועק מלחמה האַלטן מיטן פיינט. גייט
ער אַזוי און וויל אויפהערן שמייכלען — קאָן ער ניט, וויל דער
שמייכל איז אים אויסגעפרעסט אויפן פנים. געפעלט דאָס אים
און ער הייבט אָן נאָך מער שמייכלען.

דערזעט דער פיינט פון דער ווייטן, אַז ס'גייט אַ מענטש —
דין ווי אַ ברעטל מיט אַ ביקס אין האַנט, און שמייכלט. צעלאַכט
זיך דער פיינט. האָט עס לייבע-נאַרן שטאַרק פאַרדראַסן, כאַפט
ער זיין ביקס און נעמט שיסן. זעט דער פיינט, אַז דער מענטש
דין ווי אַ ברעטל, מיט דעם אויסגעפרעסטן שמייכל אויפן נאַר-
שעוואַטן פנים, שיסט גאָר, האַבן זיי גענומען שיסן צוריק.

אַבער דאָ האָט געטראַפן אַ שיינע זאָך: פונקט ווען דער פיינט
האַט גענומען שיסן, איז געוואָרן אַ שטאַרקער ווינט. און אַז דער
ווינט האָט אַ בלאַז געטאַן אויף לייבע-נאַרן, האָט ער זיך גענומען
טראַגן אין דער לופטן, ווי אַ פאַפיר-שלאַנג און איז געפלוין אין
„לופ-די-לופ“ זיגזאַגן גלייך איבערן פיינט.

פליט לייבע-נאַר אַ צעשמייכלטער און אַ צעשראַקענער און
שיסט. אַז דער פיינט האָט דערזען אַזאַ זאָך, — אַז דער מענטש,
דין ווי אַ ברעטל, מיטן אויסגעפרעסטן שמייכל אויפן פנים, פליט

גאַר אין דער לופטן און שיסט, האָבן זיי זיך שטאַרק דערשראַקן און גענומען לויפן. און לייבע-נאַר איז געפלויגן אין דער לופטן און געשאָסן אזוי לאַנג, ביז ער האָט אויסגעשאָסן דעם גאַנצן פיינט און געוואונען די מלחמה.

און דאָ האָט נאַכאַמאַל געטראָפן אַ שיינע זאַך: פונקט ווען לייבע-נאַר האָט דערשאָסן דעם גאַנצן פיינט, האָט דער ווינט אויפֿ-געהערט צו בלאָזן און לייבע-נאַר איז זיך פאַמעלעך אַראָפּגעפאַלן אויף אַ סטויג היי — אַ פרישער, אַ געזונטער ווי פריער — און האָט געשמייכלט.

אַז די גענעראַלן האָבן דערזען וואָס לייבע-נאַר האָט דאָ אויפֿ-געטאָן, האָבן זיי אים שטאַרק געלויבט, אים באַהאַנגען אַרום-און-אַרום מיט מעדאַלן, און אים אַ נאַמען געגעבן:

„ ד ע ר ב ר ע ט ל ה ע ל ד ”

לייבע נאַר איז געווען שטאַלץ מיט די מעדאַלן און מיטן נייעם טיטול און האָט זיך נאָך מער צעשמייכלט.

און די מלחמה דאַקטוירים זיינען געקומען צולויפן, האָבן אים באַטראַכט און אים אַנגעזאַגט: אז פון היינט אָן און ווייטער זאָל ער זיך היטן פאַר אַ ווינט. גע-דענק: זיך היטן פאַר אַ ווינט! און טאַמער וועט ער זיך ניט היטן, קאָן נאָך אַ ווינט אים פאַרטראַגן — ווער-ווייסט-וואו, אַז ער זאָל אַפילו אַליין ניט וויסן וואו ער געפינט זיך. און ס'קאָן נאָך מיט אים דאַרטן געשען — ווער-ווייסט-וואָס!

האָט לייבע-נאַר זיי צוגעזאַגט, אַז ער וועט זיך היטן.

נאָך דער מלחמה, ווען לייבע-נאַר איז צוריקגעקומען, זיינען אַלע געלאָפן אַנקוקן דעם ברעטל-העלד. זיין נאַמען איז ביי אַלע-מען אויף די ליפן געלעגן און אַלע האָבן זיך איבער אים געוואונ-

דערט. אָבער ווער ס'האָט נאָר אַ קוק געטאָן אויף זיין נאַרישע-
וואַטן פנים מיטן אויסגעפרעסטן שמייכל, האָט באַהאַלטענערהייט
אַ שמייכל געטאָן אין די וואַנצעס אַריין און געזאָגט :

— איצט קאָנען מיר דרך ניט מער רופן לייבע-נאַר, פון היינט
אַן וועסטו ביי אונדז הייסן : „לייבע דאָס ברעטל“.

און אַזוי איז טאַקע זיין נאָמען פאַרבליבן ביזן סוף פון זיינע
טעג.

לייבע דאָס ברעטל האָט גוט געדענקט וואָס די מלחמה-דאָק-
טוירים האָבן אים אָנגעזאָגט : — זיך היטן פאַר אַ ווינט !
האָט ער זיך טאַקע גוט געהיט און איז בעסער אַלעמאַל געזעסן
אין הויז. אָבער, אַז ס'האָט זיך אים אָנגעהויבן וועלן עסן, האָט ער
געמוזט אַרויסגיין זוכן אַרבעט. ווייל אַז מאַרבעט ניט, גיט קיינער
קיין עסן ניט.

האָט ער געזוכט און געזוכט און ניט געפונען. קיינער האָט
ניט געוואָלט צונעמען אַ ברעטל צו דער אַרבעט, און דערצו נאָך
אַזאַ ברעטל, אַז ווער ס'טוט נאָר אַ קוק אויף זיין פנים מוז אָנהויבן
לאַכן.

איז לייבע דאָס ברעטל געווען פאַרצווייפלט, ער האָט אָבער
געשוויגן און געהונגערט, ווי אַ גוטער פאַטריאַט.

איינמאַל, ס'איז געווען אַ האַרבסט-טאָג, איבערן הימל זיינען
געקראַכן געדיכטע וואַלקנס, מענטשן האָבן געזאָגט : „ס'וועט זיך
היינט עפעס אויסרייסן“, איז לייבע דאָס ברעטל אַרומגעגאַנגען אַ
פאַרשמאַכטער איבער די גאַסן, געזוכט אַרבעט און געטראַכט :
„וואַלט מיך דער הונגער אַזוי ניט געמאַטערט וואַלט איך אין אַזאַ
טאָג פון הויז ניט אַרויס.“

קיינ אַרבעט האָט ער ניט געפונען, קיין עסן — אויך ניט, האָט ער זיך גענומען איילן צוריק אַהיים. וואָרים מער פעלט אים ניט, ס'זאל איצט ווערן אַ ווינט אין דרויסן, אַזוי איז ער אַ פאַר-פאַלענער !

שפּאַנט ער טאַקע מיט אַלע כוחות, און אָט איז ער שוין ניט ווייט פון דער היים. נאָר, מיטאַמאַל האָט זיך אַ לאַז-געטאַן אַ שלאַגס-רעגן, אַ שטורעם האָט אויסגעבראַכן, אַ ווינט האָט זיך אויפגעהויבן, אַ כאַפּ געטאַן לייע דאָס ברעטל און אים גענומען טראָגן אין דער לופטן.

לייבע דאָס ברעטל האָט זיך מאַכטלאַז געוויגט אויפן ווינט. אָט זעט ער ווי סע טראָגט אים פאַרביי אַ דאָך. וויל ער זיך אָנכאַפּן אָן אַ שפיץ פון דאָך, גיט עס אים אַ דריי אַוועק אָן אַ זייט און נעמט אים טראָגן אַלץ העכער און העכער. אָט טראָגט עס אים פאַרביי אַ טורעם. הויך, הויך אויפן טורעם וויגט זיך אים אַנטקעגן אַ זייגער. און אָט איז ער שוין ביים זייגער. גיט ער זיך אַ כאַפּ אָן מיט די הענט אָן דעם גרויסן ווייזער, אַבער, אי זיינע הענט, אי דער ווייזער זיינען נאָס פון רעגן, גיט זיך דער ווייזער אַ גליטש אַרויס פון זיינע הענט און דער שטורעם טראָגט אים העכער און העכער איבערן טורעם, איבער קוימענס און איבער דעכער, אַלץ העכער און העכער.

פליט לייבע דאָס ברעטל אין דער לופטן און זעט ווי זי שטאַט, מיט די הייזער און טייכן און סעדער און פעלדער, האָט זיך גע-נומען וויגן און וואַרפן און דרייען אין אַלע זייטן, — אַזוי ווי די שטאַט וואַלט אין דער לופטן אויף אַ שטריקל געהאַנגען און עמי-צער וואַלט מיטן שטריקל אין לופטן קונצן געמאַכט. אָט, זעט ער ווי די שטאַט האָט זיך געגעבן אַ וויג, אַ דריי איבער מיטן קאַפּ אַראַפּ און האָט גענומען פליען אין דער לופטן אַלץ העכער און

דער ברעטל-העלד

העכער און ווייטער פון אים, און ער האָט גאָר גענומען פּאַלן און פּאַלן, ווי אין אַ גרויסן ענדלאַזן אָפּגרונט פון גאַרנישט. און אָט האָט זיך די שטאַט אַ הוידע געטאַן, אַ קער געטאַן אויף אַ זייט, און גענומען פּאַלן און פּאַלן, אַלץ טיפּער און טיפּער, ביז ס'איז געוואָרן אַזוי קליין ווי אַ פינטעלע.

מיט אַמאָל האָט דער רעגן אויפגעהערט, די זון האָט אַ שיינ געטאַן, און ליבע דאָס ברעטל האָט דערפילט ווי די שטאַט האָט גענומען וואַקסן און וואַקסן, אַלץ גרעסער און גרעסער. אָט, אָט, און די שטאַט וואַקסט אים אין זיינע אויגן אַריין... און ט-ר-ר-אַך!

ער איז אַרויפגעפּאַלן אויפן שפיץ פון אַ קלויסטער און איז געבליבן שטעקן אויפן צלם, זיך געגעבן אַ דריי-אַרום אַהין, און אַ דריי-אַרום אַהער — אַזוי ווי אַ וועטער-האַן — און, האָט געגעבן אַ פּאַל אַראָפּ צו דער ערד און איז צעשטאַן געוואָרן אויף פיץ-פיצלעך.

ווען די גענעראַלן האָבן זיך דערוואוסט אַז דער ברעטל-העלד איז טויט, האָבן זיי פאַר אים געמאַכט זייער אַ גרויסע לוויה. זיינען געקומען מענטשן — ווי זאַמד! און סאַלדאַטן — פון גאָר דער וועלט! אַלע זיינען געשטאַנען אַרום-און-אַרום קבר אויסגעשטעלט. די גענעראַלן האָבן געהאַלטן רעדעס און דערציילט די אַלע גרויסע זאַכן וואָס דער ברעטל-העלד האָט אויפגעטאַן: ווי אַזוי ער האָט געוואונען די מלחמה; ווי אַזוי ער האָט געמאַכט אַז אַלעמען זאָל איצט זיין בעסער, נאָכדעם האָבן אַלע סאַלדאַטן אויסגעשאַסן אין דער הויך דריי מאָל —

ט-ט-טויט! — ט-טויט! — טויט! —

און מ'האט אים פארשאטן, באגראבן און פארטיק.
און דאס איז געווען דער סוף פון מיין העלד, „לייבע דאס
ברעטל“.

3

דער הילצערנער העלד

ווען חיים האט געענדיקט, רופט זיך אן געצל: געוויס זיינען
אייערע מעשות שיינע, און אייערע העלדן — גאר גרויסע, זיי
קומען אבער ניט צו מיין העלד — יאנקל דער הילצערנער.
אט, אונדזער שכן האט געהאט א זון יאנקל, האט ער געהאט
א פארשטאפטן קאפ, האט מען אים גערופן „יאנקל סטויפ“.
פלעגט יאנקל סטויפ אלעמאל זאגן, אז קיינער פארשטייט אים
ניט און קיינער ווייסט ניט, וואס ער קאן אויפטאן.
האט זיך געמאכט און ס'איז געווארן די מלחמה אויף דער וועלט,
איז יאנקל-סטויפ אוועק אין דער מלחמה צו ווייזן דער וועלט, וואס
ער קאן אויפטאן.
אז ער איז געקומען אין דער מלחמה און דערזען אלצדינג
וואס דארטן טוט זיך אפ, האט אין אים זיין הארץ גענומען ציטערן
פאר שרעק און ער איז געבליבן שטיין פארגליווערט ווי א סטויפ.
זעען די גענעראלן, ווי יאנקל-סטויפ שטייט א פארגליווערטער
און גיט זיך ניט קיין ריר פון ארט, זאגן זיי צו אים:
— וואס שטייסטו ווי א גולם? ביסט אין דער ארמיי איצט!
נעם דיין ביקס און גיי האלט מלחמה מיטן פיינט!
האט יאנקל-סטויפ גענומען זיין ביקס און איז אוועק מלחמה
האלטן מיטן פיינט.

אַז ער איז צוגעקומען צום שלאַכטפעלד, האָט ער געוואָלט אָנהייבן ווערן אַ ביסעלע אין כעס אויפן פיינט. ווייל, אַז מע איז ניט אין כעס קאָן מען דאָך ניט מלחמה האַלטן. איז ווי ער שטייט אַזוי און וואָרט ביז דער כעס וועט צו אים קומען, דערהערט זיך אַ וויזזיז! און פלאַפּ! אַ קויל האָט אים געטראָפן אין פוס אַריין און אים אָפגעשאַסן אַ פוס.

וואָס זשע טוט מען אין מלחמה, אז מע שיסט אַפּ אַ סאַלדאַט אַ פוס? מען נעמט אים צו אין שפיטאַל אַריין.

האַט מען טאַקע יאַנקל סטויפן צוגענומען אין שפיטאַל אַריין און אים דאָרטן געמאַכט אַזאַ קונציק הילצערנעם פוס אויף ספרונ-זשינעס, אַז ער האָט געקאַנט גיין און לויפן פונקט ווי פריער. האָט יאַנקל-סטויפ געכאַפט זיין ביקס און איז נאַכאַמאַל אַוועק מלחמה האַלטן מיטן פיינט.

איצט האָט ער שוין ניט געדאַרפט וואָרטן ביז ער וועט ווערן אין כעס. ער איז שוין געווען גוט אין כעס אויפן פיינט און האָט שוין געוואָלט אָנשטעלן זיין ביקס צו שיסן. דאָ, אָבער, האָט זיך נאַכאַמאַל דערהערט אַ וויזזיז! און פלאַפּ! און מע האָט אים אַפּ-געשאַסן דעם צווייטן פוס.

האַט מען אים שוין נאַכאַמאַל צוגענומען אין שפיטאַל אַריין און אים געמאַכט אַ צווייטן הילצערנעם פוס אויף ספרונזשינעס, אַזוי אַז ער האָט גאָר ניט געפילט, אַז ער האָט הילצערנע פיס. ער האָט געקאַנט גיין און לויפן ווי פריער.

האַט יאַנקל-סטויפ געכאַפט זיין ביקס און איז ווידער אַוועק מלחמה האַלטן מיטן פיינט.

איצט איז ער שוין אויף אַן אמת אין כעס. געווען אויפן פיינט. ער האָט אויפגעהויבן זיין ביקס קעגן פיינט און האָט אויסגעשריען:

— ווארט, איך וועל זיך שוין מיט דיר אַפּרעכענען!
אָבער נאָך איידער ער האָט צייט געהאַט אויסצושיסן, האָט זיך
דערהערט אַ ווייז-זי! ווייז-זי! ווייז-זי! פּון אַלע זייטן! און מע
האַט אים אָפּגעשאַסן ביידע הענט מיטאַמאַל.

נו, האָט מען אים שוין ווידער אַמאַל געמוזט נעמען אין שפיטאַל
אריין, און מע האָט אים דאָרטן געמאַכט אַזעלכע קונציקע הילצערנע
הענט, אַז ער האָט געקאַנט טאַן אַלצדינג ווי פריער און נאָך בע-
סער, ווייל איצט זיינען אים די הענט ניט מיט געוואָרן.

האַט יאַנקל-סטויפּ געכאַפט זיין ביקס און איז נאָכאַמאַל אַוועק
מלחמה האַלטן מיטן פיינט.

איצט האָט שוין אין אים געברענט דער כעס אויפן פיינט. ער
האַט געדראָט מיט דער ביקס און געשריען מיט צאַרן:

— וואָרט, וואָרט! איך וועל דיר שוין באַצאַלן פאַר אַלץ אינ-
איינעם — אי פאַר מיינע הענט, אי פאַר מיינע פיס!
און ער האָט גענומען צילן אויפן פיינט.

דאָ, אָבער, האָט אַ מאַדנע זאַך געטראָפּן: ס'האַט זיך דערהערט
אַ פייפן, אַ סוויסטשען, און ס'האַט זיך אויסגעלאָזן מיט אַ קר-ר-ראַך!
ס'האַט געטראָפּן יאַנקלען אין קאַפּ אַריין און אים אַראָפּגעשאַסן דעם
קאַפּ.

וואָס זשע טוט מען מיט אַ סאַלדאַט, אַז מע שיסט אים אַראָפּ
דעם קאַפּ? — נעמט מען אים אויך צו אין שפיטאַל אַריין.

האַט מען טאַקע יאַנקל-סטויפּן צוגענומען אין שפיטאַל אַריין
און אים דאָרטן געמאַכט אַזאַ קונציקן זילצערנעם קאַפּ—מיט אויערן,
מיט אויגן, מיט אַ נאָז, מיט אַ מויל און מיט אַ צונג — אַלץ אויף
ספרונזשינעס, אזוי, אַז ער האָט גאַרניט געפילט אַז ער טראָגט
אַ הילצערנעם קאַפּ אויף די פלייצעס. ער האָט מיט דעם איצטיקן

דער הילצערנער העלד

קאָפּ געקאָנט טאָן אַלצידנג פּונקט ווי מיט דעם פּריערדיקן — און נאָך בעסער, ווייל דער איצטיקער קאָפּ האָט אים מער קיינמאָל ניט וויי געטאָן.

האָט יאַנקל-סטויפּ געכאַפּט זיין ביקס און איז נאָך אַמאָל אַוועק מלחמה האַלטן מיטן פיינט.

איצט האָט שוין אין אים געפּלאַקערט דער צאָרן אויפן פיינט, ער האָט גלייך אַ הייב געטאָן זיין ביקס און געוואַלט נעמען שיסן. דאָ, אַבער האָט נאָכאַמאָל אַ מאַדנע זאָך געטראָפּן: ס'האָט זיך ווידער אַמאָל דערהערט אַ הוּזשען, אַ פייפּן, אַ סוויסטשען, און ס'האָט געגעבן אַ קר-ר-ראָך — גלייך אין יאַנקלען אַרײן און אים אָפּגע-שאַסן דעם גאַנצן קערפּער. ס'זיינען נאָר געבליבן די הילצערנע פיס, די הילצערנע הענט און דער הילצערנער קאָפּ.

יאַנקלען האָט עס ניט אָנגעהויבן אַרן.

מע האָט אים צוגענומען אין שפיטאַל אַרײן און אים דאָרטן געמאַכט אַ הילצערנעם קערפּער אויף ספרונזשינעס — אַזוי קונציק, אַז ער האָט גאָר ניט אָנגעהויבן פילן אַז ער איז אינגאַנצן געמאַכט פון האַלץ. ער האָט געקאָנט טאָן אַלץ, וואָס ער האָט נאָר געוואַלט און ס'האָט אים מער קיינמאָל גאָר נישט ניט וויי געטאָן.

האָט יאַנקל-סטויפּ געכאַפּט זיין ביקס און איז נאָך אַמאָל אַוועק מלחמה האַלטן מיטן פיינט.

איצט איז ער שוין מער ניט אין כעס געווען אויפן פיינט. ער האָט מער גאַרנישט ניט געטראַכט און האָט אפילו מער ניט געשריען צום פיינט. איצט איז ער שוין געווען אן אמתער גוטער סאַלדאַט. ער האָט אָנגעשטעלט זיין ביקס און גענומען שיסן אויפן פיינט. דער פיינט האָט גענומען שיסן אויף צוריק. אַבער יאַנקלען האָט עס ניט

געארט: ס'האט אים מער ניט וויי געטאָן, ווען אַ קויל האָט אים געטראָפן. האָט יאָנקל געהאַלטן אין איין גיין און שיסן.

אַז דער פיינט האָט דערזען ווי יאָנקל קומט אַלץ נעענטער און נעענטער, און, אַז קיין קויל נעמט אים ניט, האָט דער פיינט געמיינט אַז דאָס קומט אויף זיי אַ פאַרכישופטער מענטש, האָבן די טאַלדאָטן זיך דערשראָקן און זיך צעלאָפּן. אַבער יאָנקל איז זיי נאַכגעגאַנגען און געהאַלטן אין איין שיסן, ביז ער האָט דעם גאַנצן פיינט אויס-געשאָסן און געוואונען די מלחמה.

אַז די גענעראַלן האָבן דערזען, וואָס יאָנקל-סטויפּ האָט דאָ אויפגעטאָן האָבן זיי אים שטאַרק געלויבט, אים באַהאַנגען ארום און אַרום מיט מעדאַלן און אים אַ נאַמען געגעבן — „דער הילצערנער העלד“.

און די גענעראַלן האָבן זיך דערביי געוואונטשן צו ווערן אַזעלכע העלדן ווי דער הילצערנער העלד איז.

און די מלחמה-דאָקטוירים האָבן אים גאַרנישט ניט אָנגעזאָגט. נאָך דער מלחמה, ווען יאָנקל-סטויפּ איז צוריקגעקומען, זיינען אַלע געלאָפּן אָנקוקן דעם הילצערנעם העלד. זיין נאַמען איז ביי אַלעמען געלעגן אויף די ליפּן און אַלע האָבן זיך איבער אים גע-וואונדערט און געזאָגט:

איצט קאָנען מיר דיך מער ניט רופן יאָנקל-סטויפּ, פון היינט אָן וועסטו ביי אונדז הייסן „יאָנקל דער הילצערנער“.

און אַזוי איז טאַקע זיין נאַמען פאַרבליבן ביזן סוף פון זיינע טעג.

יאָנקל דער הילצערנער האָט זיך אַוועקגעזעצט אין הויז און איז געזעסן אויף איין אָרט. אַבער, אַז דער הונגער האָט אים אָנגע-הויבן מאַטערן, האָט ער זיך אויפגעהויבן פון אָרט און זיך אַרויס-

דער הילצערנער העלד

געלאַזט איבער די גאַסן זוכן אַרבעט. ווייל, אַז מע אַרבעט ניט,
גיט קיינער קיין עסן ניט.
איז ער אַרומגעגאַנגען גאַנצע טעג און — אומזיסט, קיינער האָט
דעם הילצערנעם העלד צו דער אַרבעט ניט געוואָלט צונעמען.
איז יאַנקל דער הילצערנער געפאַלן אויף אַ פלאַן: ער איז אַרומ-
געגאַנגען אין די גאַסן, געקלונגען מיט די מעדאַלן, צוגעשפּילט אויף
אַ גיטאַרע, און געזונגען אַזאַ ליד:

דאָס ליד פון הילצערנעם העלד

דזימי-דזימי-דזאם-דזאם!

דזימי-דזימי-דזאם!

דזימי-דזימי-דזאם-דזאם!

דזימי-דזימי-דזאם!

הערט דעם קלונג פון די מעדאַלן!
הערט דאָס ליד פון אייער העלד! —
טויזנטער זיינען געפאַלן
דאָרטן אויפן וויסטן פעלד.

דזימי-דזימי-דזאם-דזאם!

דזימי-דזימי-דזאם!

נאָר איך איינער בין געבליבן
קעגן שונא אויפן פעלד,
האָב איך אים אויף שטויב צעריבן
דאָרטן אויפן וויסטן פעלד.

דזימי-דזימי-דזאם-דזאם!

דזימי-דזימי-דזאם!

האַבן אַלע גענעראַלן
דאַרטן אויפן וויסטן פעלד
מיך באַהאַנגען מיט מעדאַלן
און געקרוינט מיך פאַר אַ העלד.

דזימי-דזימי-דזאם-דזאם!

דזימי-דזימי-דזאם!

איצט, — אַ בעטלער! הונגער גרוילן!
איך, געקרוינטער העלד! — האַ! האַ!
שטיקער פון מיין לעבן פוילן
ערגעץ אויף אַ וויסטן פעלד!

דזימי-דזימי-דזאם-דזאם!

דזימי-דזימי-דזאם!

כ׳האַב די מלחמה פאַר אייך געוואונען!
כ׳האַב פאַרזיכערט א י י ע ר לעבן!
כ׳האַב אַיך רייכטימער געגעבן! —
ווער וועט מיר איצט מיין ברויט געבן?

דזימי-דזימי-דזאם-דזאם!

דזימי-דזימי-דזאם!

הערט דעם קלונג פון די מעדאַלן!
הערט דאָס ליד פון אייער העלד!
לאַזט ניט אייער העלד וואַל פאַלן
דאָ, ווי אויף אַ וויסטן פעלד.

דער הילצערנער העלד

דזימי-דזימי-דזאם-דזאם !

דזימי-דזימי-דזאם !

דזימי-דזימי-דזאם-דזאם !

דזימי-דזימי-דזאם !

האַבן מענטשן פאַרביי געאיילט און אפילו ניט אויסגעהערט זיין ליד. אייניקע האַבן זיך יאָ אָפּגעשטעלט און צוגעוואָרפן אַ פאַר פעניס. ס'איז אַבער ניט געווען גענוג אויף צו שטילן דעם הונגער. און ווען די שלעכטע וועטערן זיינען אַנגעקומען, און מ'האַט אפילו קיין משוגענעם הונט אין גאַס ניט געזען, האָט יאַנקל די פאַר פעניס אויך ניט געהאַט און ער האָט זיך ווידער אַמאַל געמוזט אַרויסלאָזן איבער די גאַסן זוכן אַרבעט.

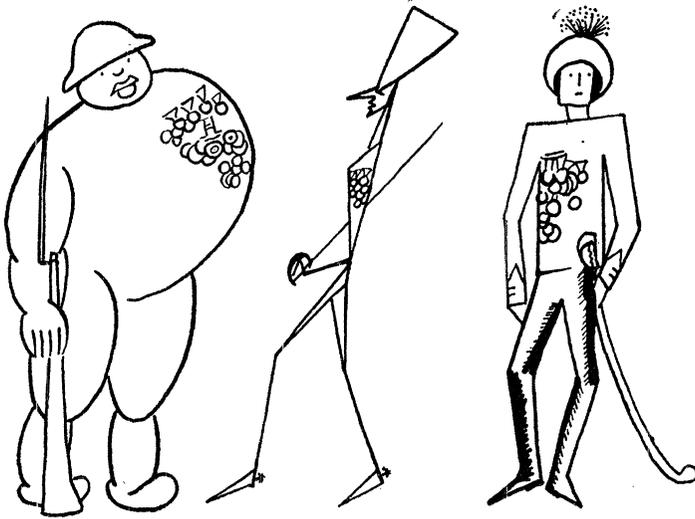
אינמאַל, ס'איז געווען ווינטער צייט, דער פראַסט האָט גע- קנאַקט און געזונגען אונטער די פיס, איז יאַנקל דער הילצערנער אומזיסט אַרומגעגאַנגען אַ גאַנצן טאָג זוכן אַרבעט און איז געקו- מען אַהיים אַ דערפראַרענער. ווען ער איז אַריין אין הויז און האָט דערזען, אַז דער אויוון הייצט זיך, איז ער גלייך צוגעלאָפן זיך אַנוואַרעמען. מיט איז ער געווען, האָט ער זיך אַביסעלע צו- געזעצט אויפן ברענענדיקן אויוון און האָט דערפילט ווי די וואַרעם- קייט צעגייט זיך אים אין אַלע זיינע הילצערנע גלידער — האָט ער אַנגעהויבן דרעמלען און איז איינגעשלאָפן.

צי ס'האַט זיך אים עפעס געחלומט — ווייס איך ניט. איך ווייס נאָר, אַז ער איז אַזוי לאַנג געזעסן אויפן ברענענדיקן אויוון ביז זיין קערפער האָט זיך געגעבן אַ צינד אָן און ער איז אינגאַנצן פאַרברענט געוואָרן. ס'איז נאָר געבליבן פון אים אַביסל אַש, די ספרונזשינעס און די מעדאַלן.

ווען די גענעראלן האָבן זיך דערוואוסט, אַז דער הילצערנער העלד איז טויט, האָבן זיי פאַר אים געמאַכט אַ גרויסע לוויה. זיינען געקומען מענטשן — ווי זאַמד! און סאַלדאַטן — פון גאַר דער וועלט! אַלע זיינען געשטאַנען אַרום-און-אַרום קבר אויסגעשטעלט. די גענעראלן האָבן געהאַלטן רעדעס און דערציילט די אַלע גרויסע זאַכן, וואָס דער הילצערנער העלד האָט אויפגעטאַן: ווי ער האָט געוואונען די מלחמה; ווי אַזוי ער האָט געמאַכט, אַז אַלעמען זאַל איצט זיין בעסער. נאַכדעם האָבן אַלע סאַלדאַטן געגעבן אַ שאַס אויס אין דער הויך דריי מאָל —

ט-ט-טויט! — ט-טויט! — טויט.

און מ'האַט אים פאַרשאַטן, באַגראָבן און פאַרטיק. און דאָס איז געווען דער סוף פון מיין העלד, יאַנקל דער הילצערנער.

ווי זייערע פעטערס שאַפן אַפּ מלחמה

- (1) ווי משהס פעטער פאַרבלאָזט די אַפיצערן אין ים אַריין.
- (2) ווי חיימס פעטער רייסט אַראָפּ ביי די גענעראַלן די קנעפלעך.
- (3) ווי געצלס פעטער לאָזט די קייסאַרים אליין מלחמה האַלטן.

ווי משהס פעטער פארבלאזט די אפיצערן אין ים אריין

משה, חיים און געצל זיינען געגאנגען זען דעם גרויסן מילי-טערישן פאראד, און צוריקגייענדיק האבן זיי זיך בארימט.

משה האָט געזאָגט: מיין פעטער האָט איינמאַל געלייענט אין אַ צייטונג, אַז ווייט אַריבער ימען גייט אָן אַ מלחמה. פאַרווילט זיך מיין פעטער זען וואָס אַ מלחמה איז. טראַכט ער ניט קיין סך און לאַזט זיך אין וועג אריין זען די מלחמה.

דאָס איז געווען זומער-צייט, די זון האָט דעמאַלט אַזוי געברייט און געבראַטן, אַז מע האָט געקאַנט באַקן עפל אין דרויסן. וואָס זשע טוען מענטשן אין אַזעלכע גרויסע היצן? — טוען זיי טאַקע גאַר-נישט: זיי ליגן אין ווינקלען פאַרשטעקט און אין שאַטנס באַהאַלטן. מיין פעטער האָט אַבער פאַר היץ קיין מורא ניט, ווייל אַז ער וויל, טוט ער נאָר איין בלאַז, ווערט אַזאַ קאַלטער ווינט, אַז מע קאַן זיך פאַרקילן. וויל טאַקע מיין פעטער ניט בלאַזן: צו וואָס זאָלן זיך מענטשן פאַרקילן? גייט ער זיך אַזוי און הייבט אָן פייפן, און ווי נאָר ער האָט אָנגעהויבן פייפן, אַזוי האָט גענומען בלאַזן אַזאַ קיל ווינטעלע, אַז ס'איז געווען אַ פאַרגעניגן צו גיין.

גייט שוין מיין פעטער רואיק זיין וועג.

גייט ער אזוי און גייט, ביז ער איז צוגעקומען צו אַ גרויסן און ברייטן ים. זעט מיין פעטער: ביים ברעג שטייט אַ גרויסע שיף, אויף דער שיף — אַ סך מענטשן, און די מאַטראָזן ציען שוין אָן די ווייסע זעגלען גרייט אָפּצופאַרן.

טראַכט מיין פעטער ניט קיין סך און טוט אַ שפרונג אַריין אין דער שיף. באַלד האָט גענומען בלאָזן אַ שטאַרקער ווינט, האָט זיך די שיף גערירט פון אָרט און זיי זיינען אַוועקגעפאַרן איבער דעם גרויסן און ברייטן ים.

פאַרן זיי אזוי און פאַרן, אַ טאַג מיט אַ נאַכט, און נאָך אַ טאַג מיט נאָך אַ נאַכט, און באַמערקן גאַרניט ווי דער ווינט אויפן ים האָט אָנגעהויבן ווערן קלענער, און קלענער, ביז ס'האָט אינגאַנצן אויפגעהערט צו בלאָזן. אַז דער ווינט האָט אויפגעהערט בלאָזן, האָט זיך די שיף אָפּגעשטעלט אין מיטן ים און — ניט פון אָרט.

ווען די מענטשן האָבן דערזען, אַז זייער שיף איז געבליבן שטיין אין מיטן ים און רירט זיך ניט פון אָרט, האָבן זיי זיך שטאַרק דער-שראַקן און אָנגעהויבן וויינען:

— וויי איז אונדז אַלעמען און ווינד איז אונדז אַלעמען!

ווי וועלן מיר זיך צו אַ ברעג דערטראַגן?

און ווי וועלן מיר זיך אַהיים דערשלאַגן?

— וויי, מיר וועלן דאָ פון הונגער און דורשט אויסגיין!

אַז מיין פעטער האָט דערהערט, ווי די מענטשן אויף דער שיף וויינען, האָט ער קיין סך ניט געטראַכט; איז צוגעגאַנגען צום מאַסט-בוים און זיך אָנגעשפאַרט אָן אים מיט דער פלייצע, האָט אַריינגעצויגן אַ טיפן אַטעם, און האָט מיט זיינע גרויסע ליפן גע-געבן אַזאַ בלאָז אין ים אַריין, אַז ס'האָט זיך אויפגעהויבן אַ גרויסער

ווי משהס פעטער פארבלאזט די אפיצערן אין ים אריין

שטורעם. דער ים האָט אָנגעהויבן שווען און קאַכן און זיין ;
כוואַליעס האָבן זיך גענומען טראָגן און יאָגן און וואַרפן און שפּרינג-
גען. דערפאַר אָבער האָט זיך די שיף גענומען טראָגן איבערן ים
ווי אַ פעדערל אויפן ווינט ! און טאַקע גאַר אין גיכן זיינען זיי
אָנגעקומען צו אַ ברעג.

ווי נאָר די שיף האָט זיך אָפּגעשטעלט, אַזוי איז מיין פעטער
דער ערשטער אַראָפּגעשפרונגען אויפן ברעג און זיך געלאָזט גיין.
האַבן אָבער די מענטשן אים אָנגעיאָגט, אים אַרומגערינגלט און
גענומען דאַנקען וואָס ער האָט זיי געראַטעוועט. האָט מיין פעטער
געזאָגט, אַז זיי דאַרפן אים ניט דאַנקען, ווייל ער האָט ליב צו טאָן
אָזעלכע זאַכן. און ער האָט זיך מיט אַלעמען אָפּגעזעענט און איז
אָועקגעגאַנגען זען די מלחמה.

גייט מיין פעטער אַזוי און גייט, דורך פעלדער און דורך וועלד-
דער, ביז ער איז אַרויסגעקומען אויף זייער אַ גרויס און ברייט
פעלד. זעט ער : פון ביידע זייטן פעלד שטייען אויסגעשטעלט סאַל-
דאַטן איינע קעגן די אַנדערע און מע שיסט זיך מיט ביקסן און מיט
האַרמאַטן, און מע שטעכט זיך מיט שפיזן, און מע האַקט זיך און
מע בראַקט זיך מיט שווערדן, און מענטשן פאַלן ווי פליגן.

צעשרייט זיך מיין פעטער אויפן קול :

— העי, שקצים וואָס איר זייט ! פאַרוואָס עפעס שיסט איר
זיך און שטעכט זיך און האַקט זיך און בראַקט זיך ? איר האָט קיין
אַנדער זאַך ניט וואָס צו טאָן ? !

ענטפערן אים די סאַלדאַטן :

מיר זיינען ניט שולדיק. מע הייסט אונדז שיסן, שטעכן, האַקן
און בראַקן איינע די אַנדערע — טוען מיר אַזוי.

מאכט מיין פעטער :

— אַי, לעמעשקעס וואָס איר זייט ! און ווער הייסט דאָס אייך ?
זאָגן די סאַלדאַטן :

— די אַפּיצערן הייסן אונדז.

— און וואו זיינען די אַפּיצערן ?

— אַט דאָרטן, ווייזן די סאַלדאַטן.

צעשרייט זיך מיין פעטער אויף די אַפּיצערן :

— העי, אַפּיצערן ! באַנדיטן וואָס איר זייט ! פאַרוואָס עפעס
הייסט איר די סאַלדאַטן זיך שיסן, זיך שטעכן, זיך האַקן און בראַקן ? !
לאַכן די אַפּיצערן און ווילן גאַר מיין פעטער ניט ענטפערן.

מאכט מיין פעטער :

— זע נאָר, דאָרטן גיסט זיך בלוט און זיי לאַכן גאַר. ענטפערט

פאַרוואָס ? !

צעלאַכן זיך די אַפּיצערן נאָך מער :

— כאַ, כאַ, כאַ ! ער וויל וויסן פאַרוואָס, וויל ער ! —

כאַ, כאַ, כאַ !

און זיי האַלטן זיך ביי די זייטן פון געלעכטער.

קוקט מיין פעטער אויף די לאַכנדיקע אַפּיצערן און מאַכט :

— זיי זיינען דאָך גאַר קיין מענטשן ניט, אַט די באַקנעפּלטע

פּלעקער !

— פּפּ-פּפּי זאָלט איר ווערן !

דאָ איז פון מיין פעטערס „פּפּ-פּפּי זאָלט איר ווערן“ געוואָרן
אַזאַ שטאַרקער ווינט, אז ס'האַט פאַרבלאָזן די אַפּיצערן אין ים אריין
און זיי דאָרטן אַלעמען דערטרונקען.

ווי משהס פעטער פארבלאזט די אפיצערן אין ים אריין

ווען מיין פעטער האָט דערזען, אַז די אַפיצערן זיינען שוין מער
ניטאָ, רופט ער זיך אָן צו די סאַלדאַטן:

— און איר, נאַרישע סאַלדאַטן, גייט בעסער אַהיים, וואַרים
אייערע מאַמעס און אייערע שוועסטער, אייערע ווייבער און אייערע
קינדער האָבן ניט וואָס צו עסן און האָבן ניט וואו צו שלאָפן.

וואונדערן זיך די סאַלדאַטן:

פאַרוואָס? פאַרוואָס?

זאַגט מיין פעטער:

— ווייל די מאַמעס האָבן ניט קיין זין, די שוועסטער קיין בריי-
דער, די ווייבער קיין מענער און די קינדער האָבן ניט קיין טאַטעס,
איז ניטאָ ווער ס'זאָל זיי געבן ברויט צו עסן און אַ היים צו שלאָפן.

אַז די סאַלדאַטן האָבן דאָס דערהערט, האָבן זיי אַנגעהויבן צו
וויינען:

אוי-וויי, ווי מע האָט אונדז אַפגענאַרט!

מיר האָבן דאָס גאַרניט געוואוסט!

און זיי האָבן איבערגעלאָזן די האַרמאַטן, אַוועקגעוואָרפן דאָס
גאַנצע געווער און זיך צעלאָפן אַהיים.

זעט מיין פעטער, אַז ער איז געבליבן איינער אליין אויפן
שלאַכטפּעלד, נעמט ער די אַלע קאַנאָנען, מיט די ביקסן, מיט די
שפיזן, מיט די שווערדן, מיט דעם גאַנצן איבעריקן מלחמה-געצייג
און וואַרפט עס אַלץ אין ים אַריין. נאָכדעם האָט ער דאָך שוין מער
ניט געהאַט וואָס צו טאָן, איז ער זיך רואיק געגאַנגען צוריק אַהיים.

ווי חיימס פעטער רייסט אַראָפּ ביי די גענעראַלן די קנעפלעך

דאָ רופט זיך אַן חיים :

אויך מיר אַ וואונדער : מאַכן אַ שטורעם אויפן ים ! צי פאַר-
בלאָזן די אָפיצערן אין ים אַריין ! און אַז דיין פעטער האָט געמאַכט
אַ שטורעם אויפן ים, האָבן דאָך דערווייל אַנדערע שיפן געקאַנט
זיך איבערקערן און דערטרונקען ווערן, — וואָס זשע איז דאָס פאַר
אַ קונץ ? און אַז דיין פעטער האָט פאַרבלאָזן די אָפיצערן אין ים
אַריין — איז וואָס ? זיינען דאָך געבליבן די גענעראַלן ! און די
גענעראַלן קאַנען דאָך מאַכן אַנדערע פאַר אָפיצערן און ווידער פירן
די מלחמה.

אַט, מיין פעטער האָט איינמאַל געלייענט אין אַ צייטונג, אַז ווייט
אַריבער ימען גייט אַן אַ גרויסע מלחמה. וויל דאָך מיין פעטער
זען וואָס אַ מלחמה איז, טראַכט ער ניט קיין סך און לאַזט זיך אין
וועג אַריין זען די מלחמה.

דאָס איז געווען אין האַרבסט. רעגנס האָבן געגאַסן אַן אויפֿ-
הער ! ס'האַט ממש געפליוכעט ווי מיט צעבערס ! וואָס זשע טוען
מענטשן, ווען ס'גיסן אַזעלכע רעגנס ? — באַהאַלט מען זיך טאַקע
אונטער דעכער. מיין פעטער, אַבער, האָט פאַר אַ רעגן קיין מורא
ניט, ווייל אַז ער וויל, טוט ער נאָר איין בלאָז, ווערט אַזאַ ווינט, אַז
ס'קאָן הייזער איבערקערן און פאַרטראַגן דעם רעגן אויף הונדער-
טער מיילן ווייט ! איז פאַרוואָס עפעס זאָלן זיך הייזער איבערקערן
אומזיסט און אומנישט ? וויל טאַקע מיין פעטער ניט בלאָזן. אַבער

ווי היימס פעטער רייסט אראפ ביי די געענראלן די קנעפלעך

אין רעגן וויל ער דאך אויך ניט גיין, האָט ער גענומען טראַכטן, וואָס צו טאָן. טראַכטנדיק האָט ער אָנגעהויבן אונטערפייפן (וויל מײן פעטער טראַכט בעסער ווען ער פייפט) איז פון דעם פייפן געוואָרן אַזאַ ווינט, אַז ס׳האַט פאַרטראַגן דעם רעגן העט ווייט הינטערן שטאַט גלייך אין טײך אַרײן.

גייט שוין מײן פעטער רואיק זיין וועג.

גייט ער אַזוי און גייט, און גייט און גייט, ביז ער איז צוגעקור-מען צום גרויסן און ברייטן ים. זעט ער: ס׳שטייט שוין די שיף, אויף דער שיף זיינען שוין דאָ אַ סך מענטשן און די וויסע זעגלען זיינען שוין אָנגעצויגן גרייט אָפּצופאַרן.

טראַכט מײן פעטער ניט קיין סך און טוט אַ שפרונג אין שיף אַרײן. און טאַקע באַלד האָט גענומען בלאָזן אַ שטאַרקער ווינט, האָט זיך די שיף גערירט פון אַרט און זיי זיינען אַוועקגעפאַרן איבער דעם גרויסן און ברייטן ים.

פאַרן זיי אַזוי און פאַרן, אַ טאַג מיט אַ נאַכט, און נאָך אַ טאַג מיט נאָך אַ נאַכט און זעען גאַרניט, ווי אויפן ים פאַרשפרייט זיך אַ געדיכטער נעפל. און וואָס ווייטער זיי פאַרן, אַלץ געדיכטער ווערט דער נעפל, ביז מע האָט שוין מער ניט געקאַנט זען וואוהין מע פאַרט. האָט זיך די מענטשן גענומען דאַכטן, אַז זיי פאַרן גאַרניט אויפן ים, נאָר ערגעץ אין הימל, אויף אַ גרויסן גרויען וואַלקן. האָט דאָס האַרץ אין זיי אָנגעהויבן צו ציטערן:

ווער ווייסט, וואָס דאָס איז פאַר אַ שיף?

און ווער ווייסט, וואָס מיט זיי וועט דאָ געשען?

און ווי איז, אַז די שיף פאַרט טאַקע אויף אַ וואַלקן און וועט פּלוצים געבן אַ פאַל אַראָפּ אין ים אַרײן?

מיט אַמאַל האָט זיך די שיף אַ קער געטאַן, אַ שטאַרקן וויג געטאַן, און האָט זיך אַ שאַרפן דריי געטאַן אָן אַ זייט און זיך גענומען טראָגן מיט אַזאַ אימפעט, אַז די מאַסטן האָבן גענומען פייפן אין ווינט. די מענטשן האָבן גלייך פאַרשטאַנען, אַז דאָ איז עפעס ניט גלאַטיק מיט דער שיף. און נאָך אייזער זיי האָבן צייט געהאַט צו באַגרייפן זייער שרעק, קומט צולויפן דער קאַפיטאַן אַ צעטראָגענער און שרייט:

— אוי וויי! וואָס זאָל איך דאָ טאָן! אַ גרויסער שטראָם האָט אויפגעכאַפט די שיף און שלעפט זי מיט זיך! און אויב די שיף וועט זיך פון שטראָם ניט אַרויסדרייען, וועט ער זי פאַרטראָגן ערגעץ אין עק וועלט! און ווער ווייסט וואָס מיט אונדז אַלעמען וועט דאַרטן געשען!

אַז די מענטשן האָבן דאָס דערהערט, האָבן זיי זיך זייער שטאַרק צעוויינט:

— אוי, ביטער איז אונדז!

אוי, פינצטער איז אונדז!

וואָס וועט פון אונדז ווערן?

און ווער וועט פון אונדז הערן!

ניט אַהיים צו לאָזן וויסן!

ניט אַ קרוב צו לאָזן גריסן!

צו קיין ברעג זיך ניט דערשלאָגן!

אין עק וועלט דעם געביין פאַרטראָגן!

אַז מיין פעטער האָט דערהערט ווי די מענטשן וויינען, האָט ער קיין סך ניט געטראַכט און האָט אַזאַ בלאַז געטאַן, אַז דער נעפל האָט זיך גענומען דרייען, ווי אַ גרויע צעפעדעמטע טוך אין אַ

ווי חיימס פעטער רייסט אראפ ביי די געענראלן די קנעפלעך

ווירבלווינט, און האָט אָנגעהויבן ווערן שיטערער און שיטערער ביז ער איז אינגאַנצן פאַרשוואונדן געוואָרן.

ערשט דעמאָלט האָבן די מענטשן דערזען ווי גיך דער שטראָם שלעפט די שיף און טראָגט זי ערגעץ אין ווייטע ימען אַוועק. און ווען די מענטשן האָבן דאָס דערזען, איז זייער געוויין געוואָרן הימלען-הויך.

זעט מיין פעטער, אַז דאָס געוויין איז נאָך שטאַרקער געוואָרן, טראַכט ער ניט קיין סך, שפאַרט זיך אָן מיט דער פלייצע אין „נאַז“ פון שיף און נעמט בלאָזן גלייך אויף די ווייסע זעגלען. האָבן זיך די זעגלען אָנגעבלאָזן און די שיף האָט זיך גענומען טראָגן איבערן ים קעגן שטראָם — ווי אַן אַדלער קעגן ווינט! און טאַקע באַלד האָט זיך באַוויזן לאַנד און די שיף איז צוגעקומען צו אַ ברעג.

אַז די מענטשן האָבן דאָס דערזען, האָבן זיי זיך שטאַרק דער-פרייט, זיינען צוגעלאָפן צו מיין פעטער און גענומען דאַנקען אים וואָס ער האָט זיי געראַטעוועט. וויל דאָך ניט מיין פעטער, אַז מענטשן זאָלן אים דאַנקען, האָט ער זיך אויף גיך מיט אלעמען אַפגעזעגנט, איז אַראַפגעשפרונגען פון שיף און זיך געלאָזט גיין זען די מלחמה.

גייט מיין פעטער און גייט, דורך פעלדער און דורך וועלדער, ביז ער איז געקומען צו דעם גרויסן און ברייטן פעלד, וואו די מלחמה גייט אָן. זעט ער: פון ביידע זייטן שטייען אויסגעשטעלט די סאַלדאַטן, און מע שיסט זיך מיט ביקסן, און מע שטעכט זיך מיט שפיזן, און מע האַקט זיך און מע בראַקט זיך מיט שווערדן. און מענטשן פאַלן ווי פליגן. (וואַרים סאַלדאַטן זיינען דאָך אויך מענטשן.)

קוקט מיין פעטער און וואונדערט זיך :
איז דאָס, הייסט עס, מלחמה ? — מע שיסט זיך, מע שטעכט
זיך, מע האַקט זיך און מע בראַקט זיך ! — און פאַרוואָס ? און פאַר
ווען ? און פאַר וועמען ? ! איינער האָט דעם צווייטן באַגנבעט ?
באַגזלט ? צוגענומען דער באַבעס ירושה ? אַז זיי קענען גאַרניט
איינער דעם צווייטן ! זיי זיינען דאָך ווילד-פרעמדע איינער דעם
צווייטן ! איז פאַרוואָס ? !

איז פֿאַ-ר-וואָס ? !

און מיין פעטער טראַכט ניט לאַנג און צעשרייט זיך ניט אויף
די סאַלדאַטן — ער טוט נאָר אַ פּרעג די אָפיצערן :

— וואו זיינען ערגעץ די גענעראַלן ? !

ענטפערן די אָפיצערן :

— זיי האָבן זיך באַהאַלטן הינטער יענער געמויערטער וואַנט.

מאַכט מיין פעטער :

— יענעם שטעלט מען אַרויס פאַר דעם נאָר

און אליין באַהאַלט מען זיך פון געפאַר.

און ער לאַזט זיך גלייך צו די גענעראַלן.

געקומען צו די גענעראַלן, זעט ער : זיי זיצן זיך גאַנץ רואיק

און פּוצן זיך, און שפּיגלען זיך און דרייען זייערע גרויסע וואַנצעס

מיט גרויס ווירדע.

מאַכט מיין פעטער :

— איז אָט וואָס פאַר אַ לצים איר זייט ? ! יענע הייסט איר זיך

שיסן איינע די אַנדערע, און אליין באַהאַלט איר זיך הינטער גע-

מויערטע ווענט ! — פאַרוואָס ? פאַרוואָס ? !

שמייכלען די גענעראַלן אין די גרויסע וואַנצעס אריין און

שווייגן.

ווי היימס פעטער רייסט אַראָפּ ביי די גענעראַלן די קנעפלעך

צעשרייט זיך מיין פעטער :

— איך רייז צו אייך, קוקלעס וואָס איר זייט, און וויל אַן
ענטפער ! פאַרוואָס עפעס הייסט איר די סאַלדאַטן זיך שיסן און
שטעכן, און האַקן און בראַקן ? פאַרוואָס ? !

זיצן די גענעראַלן, דרייען זייערע גרויסע וואַנצעס מיט גרויס
ווירדע און שווייגן, גלייך ווי ניט זיי מיינט מען דאָס. ווערט מיין
פעטער אין כעס, שפּרינגט צו און טוט ביי זיי אַ ריס אַראָפּ אלע
קנעפלעך (און אַן קנעפלעך זיינען זיי דאָך קיין גענעראַלן ניט),
האַבן זיי זיך שטאַרק דערשראַקן און זיינען זיך צעלאָפּן. אַיי, זיינען
זיי געלאָפּן — מיט קיין צען פאַר פּערד זיי ניט אַנצויאַגן ! און
טאַקע זייער גוט, וואָס זיי זיינען אַנטלאָפּן, וואַרים ווער ווייסט וואָס
מיט זיי וואָלט געשען ווען זיי אַנטלויפן ניט.

ווען די גענעראַלן זיינען זיך צעלאָפּן, זיינען די אַפּיצערן גע-
בליבן אין טויט-שרעק : וואָס וועט דאָ מיין פעטער טאָן מיט זיי ?
און טאַקע : וואָס זאָל דאָ מיין פעטער טאָן מיט זיי ? — גאַר ניט.
דערזען אַז די אַפּיצערן ציטערן, רופט ער זיך אַן צו זיי :

איר, חברה אונטערשטופער, האָט זיך ניט וואָס צו שרעקן, איך
וועל אייך גאַרנישט ניט טאָן. איר מוזט אַבער צונעמען ביי די
סאַלדאַטן דאָס גאַנצע געווער און עס ארייננוואַרפן אין ים אריין.
האַבן די אַפּיצערן גלייך צוגענומען ביי די סאַלדאַטן דאָס
גאַנצע געווער און עס גענומען וואַרפן אין ים אריין. שטייען די
סאַלדאַטן און וואונדערן זיך :

פאַרוואָס ? פאַרוואָס ?

מאַכט מיין פעטער מיט באַדויערן :

אַ, איר נאַרישע מענטשעלעך ! איר האָט קעפעלעך ווי קנע-
פעלעך, אַז איר פרעגט אַזעלכע פּראַגעס. גייט בעסער אַהיים,

וואַרים אייערע אַלטע מאַמעס, אייערע שוועסטער, אייערע ווייבער
און קינדער האָבן ניט וואָס צו עסן און האָבן ניט וואו צו שלאָפן.
וואונדערן זיך ווידער די סאַלדאַטן :

— פאַרוואָס ? פאַרוואָס ? מיר האָבן דאָך זיי איבערגעלאָזן
אַלע גוטע זאַכן צום עסן און גוטע היימען צו שלאָפן ?
ענטפערט מיין פעטער :

— די שלעכטע מענטשן, וואָס האָבן אייך אַוועקגעשיקט אין
מלחמה האָבן דאָרטן ביי זיי אַלצדינג צוגענומען.

ווען די סאַלדאַטן האָבן דאָס דערהערט, האָבן זיי אויפגעהויבן
פאַרקוועטשטע פויסטן און זיך געלאָזט לויפן אַהיים.

זעט מיין פעטער : קיין גענעראַלן זיינען שוין אויף דער וועלט
ניטאָ ; די סאַלדאַטן זיינען זיך צעלאָפן אַהיים ; די אַפיצערן האָבן
דאָס גאַנצע געווער אריינגעוואָרפן אין ים אריין און זיינען אויך
אַוועק אַהיים ; און אויף דעם גרויסן און ברייטן שלאַכטפעלד איז
שאַ און שטיל, האָט ער זיך גאַנץ רואיק געלאָזט גיין צוריק אַהיים.

3

ווי געצלט פעטער לאָזט די קייסאַרים אליין מלחמה האַלטן

געצלט האָט די גאַנצע צייט געשוויגן. ווען חיים האָט געענדיקט,
רופט ער זיך אָן :

אייערע פעטערס זיינען ביידע זייער גרויסע חכמים ! משהס
פעטער מיינט, אַז ער וועט פאַרבלאָזן די אַפיצערן אין ים אריין
וועט אויפהערן די גרויסע מלחמה ; און חיימס פעטער מיינט, אַז

ווי געצלס פעטער לאזט די קייסאַרים אליין מלחמה האלטן

ער וועט אַראַפּרייסן ביי די גענעראַלן די קנעפּלעך וועט אויפהערן די גרויסע מלחמה. אייערע פעטערס ווייסן גאַר ניט אַז ס'זיינען פאַראַן קייסאַרים ? די קייסאַרים קאַנען דאָך מאַכן אַנדערע גענע-ראַלן מיט אַנדערע אַפּיצערן און ס'זאל נאָך אַליך אַנגיין די גרויסע מלחמה.

אַט, מיין פעטער האָט איינמאַל געלייענט אין אַ צייטונג, אַז ווייט, אַריבער ימען, גייט אַן אַ גרויסע מלחמה. וויל דאָך מיין פעטער זען וואָס אַ מלחמה איז, האָט ער קיין סך ניט געטראַכט און זיך געלאָזן אין וועג אַריין זען די מלחמה.

דאָס איז געווען אין אַ ווינטער. שנייען האָבן זיך צעלייגט — אַריבער די הייזער, אַז מע האָט ניט געקאַנט קיין טירן עפענען, און קיין פּוס איבערן שוועל אַריבערשטעלן. וואָס זשע טוען מענטשן אין אַזעלכע טיפע שנייען ? — טוען זיי טאַקע גאַרנישט : מע זיצט אין די הייזער און מע וואַרעמט זיך ביי די אויוונס.

מיין פעטער האָט אָבער פאַר טיפע שנייען קיין מורא ניט. ווייל אַז ער וויל, טוט ער נאָר איין בלאַז, ווערט אַזאַ גרויסער ווינט, אַז ס'קאַן שטעט איבערקערן און פאַרטראַגן דעם שניי ערגעץ אין אויסרייסן ! איז צו וואָס עפעס זאָלן זיך שטעט איבערקערן ? וויל טאַקע מיין פעטער ניט בלאָזן. ער מוז דאָך אָבער גיין זיין וועג, — איז וואָס זשע זאָל ער דאָ טאָן ? האָט ער טאַקע גאַרנישט געטאָן. ער האָט בלויז גענומען פייפן, האָט זיך פון זיין פייפן גענומען דרייען אַזאַ מין שאַרפּער ווינט, אַז ס'האַט דורכגעבויערט אַ טונעל אונטערן שניי אויף מיילן און מיילן ווייט.

האָט זיך מיין פעטער שוין רואיק געלאָזט אין וועג אַריין אונטער דעם שניי.

גייט ער אזוי אונטערן שניי און גייט, און גייט און גייט, ביז ער האָט דערזען פון ווייטן אָן עפענונג. האָט מיין פעטער פאַר-שטאַנען, אַז דאָס מוז זיין דער סוף פונעם שניי-טונעל. ווען ער איז צוגעקומען צום ארויסגאַנג, איז ער איבערראַשט געוואָרן: פאַר זיינע אויגן האָט זיך געשפּרייט דער גרויסער און ברייטער ים. און דער ים איז אזוי נאַענט — טאַקע נאָר מיט דער האַנט צו דער-לאַנגען. רופט אויס מיין פעטער מיט פרייד:

ניט געפלאַנט,

און גלייך ביי דער האַנט.

און ער לאַזט זיך גלייך צום ים.

צוגעקומען צום ים, זעט ער: ס'שטייט אַ שיף, אינגאַנצן אָן אַנגעפראַרענע מיט אייז; אויף דער שיף זיינען שוין דאָ אַ סך מענטשן, און די מאַטראָזן מאַטערן זיך אַנצוציען די זעגלען און קאַנען ניט, ווייל די זעגלען זיינען צוגעפראַרענע.

טראַכט מיין פעטער ניט קיין סך, טוט אַ שפרונג אַריין אין שיף און טוט אַ צי אַרויף די ווייסע זעגלען. און טאַקע באַלד האָט גענומען בלאַזן אַ שטאַרקער ווינט, האָט זיך די שיף גערירט פון אַרט און זיי זיינען אַוועקגעפאַרן איבער דעם גרויסן און ברייטן ים. פאַרן זיי אַזוי און פאַרן, אַ טאַג מיט אַ נאַכט, און נאָך אַ טאַג מיט נאָך אַ נאַכט, און זעען גאַרניט ווי דער ים ווערט שטורעם-דיקער און שטורעםדיקער: כוואַליעס נעמען שפּרינגען ווי צעוויל-דעוועטע הירשן און פאַלן איינע אויף די אַנדערע מיט גערויש און גערודער; די שיף נעמט זיך הייבן אַרויף און אַראַפּ, נעמט זיך וויגן פון איין זייט צו דער אַנדערער, נעמט קרעכצן און סקריפען ווי אַן אַלטער טויער; און דער ווינט נעמט פּייפן און וואַיען ווי אַ הונ-געריקער וואַלף אין אַ ווינטער נאַכט.

ווי געצלס פעטער לאָזט די קייסאַרים אליין מלחמה האַלטן

וואָס זשע זאָלן דאָ די מענטשן טאָן, אַז ס'האַט זיך אויפגעהויבן
אַזאַ שטורעם? האָבן זיי טאַקע גאַרנישט ניט געטאָן, — זיי האָבן
ניט געקאַנט, ס'האַט זיי געוואָרפן אַרויף און אַראָפּ און פון איין זייט
שיף צום צווייטן, — האָבן זיי זיך אַלע אויסגעלייגט אויף דער ערד
און זיך אָנגעהאלטן ווער אָן וואָס ס'האַט געקאַנט.

און דער שטורעם ווערט אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער, די
כוואַליעס נעמען זיך הייבן אַלץ העכער און העכער, און שפּילן זיך
מיט דער שיף, ווי מיט אַ מולטערל. האָט זיך די מענטשן גענומען
אויסדאַכטן ווי אַ משונהדיקער ריז וואַלט די שיף פון ים אַראָפּגע-
נומען און זיך גענומען שפּילן מיט איר ווי מיט אַ שפּילצייג: אַט
טוט ער זי אַ וואָרף הויך צו די הימלען, און אַט לאָזט ער זי פאַלן
צו די טיפּסטע טיפּענישן. האָבן דאָס די מענטשן מער ניט געקאַנט
אויסהאַלטן און האָבן זיך צעוויינט ווי קליינע קינדער:

— אוי, וויי! אוי, וויי!

וואָס וועט דאָ פון אונדז ווערן?

און ווער וועט אונדזער געוויין דערהערן?

ווי אַ ווילדע חיה טוט דער ווינט ברומען, —

ווער וועט אונדז צו הילף קומען?!

אוי, וויי! אוי, וויי!

אין דעם קומט צולויפן דער קאַפיטאַן און שרייט:

וואָס זאָל איך דאָ טאָן?! אַן אייזבאַרג טראָגט זיך אַנטקעגן
און די שיף איז אָן אַ רודער געבליבן — דער שטורעם האָט דעם
רודער צעבראַכן! מיר זיינען פאַרלאָרענע! מענטשן, מיר זיינען
פאַרלאָרענע!

און דער קאַפיטאַן האָט אויך גענומען וויינען ווי אַ קליין קינד.

ווען די מענטשן האָבן דעם ריזיקן אייזבאָרג דערזען, איז דאָס בלוט אין זיי פאַרקילט געוואָרן און ס'האַט זיי גענומען קלאַפן אַ צאָן אָן אַ צאָן פאַר שרעק. און ווען זיי האָבן נאָך דערזען, ווי דער שטורעם ווילדעוועט און טראַגט די שיף גלייך אויפן אייזבאָרג, האָבן זיי אויפגעהויבן אַזאַ ביטערן געשריי, אַז ס'האַט הימלען גע-שפּאַלטן. און זיי האָבן גענומען וויינען און קלאַגן:

— אַז וויי איז אונדז! און אַז ווינד איז אונדז!

אוי, צו וואָס פאַר אַ ברעג מיר האָבן זיך דערשלעפט!

און אוי, וואָס פאַר אַ סוף מיר האָבן זיך דערלעבט!

אַט דאָ וועלן מיר דערטרונקען ווערן,

אַט דאָ וועלן מיר פאַרזונקען ווערן!

ווען מיין פעטער האָט דערהערט אַזאַ סאַרט געוויין, האָט ער קיין סך ניט געטראַכט, ער האָט אַ שפרונג געטאָן צום אויבערשטן דעק, האָט געגעבן אַ שעפּ אריין פולע לונגען מיט לופט, האָט געגעבן אַ צי פונאַנדער זיינע באַקן, און געטאָן אַזאַ בלאַז, אַז דער אייז-באָרג האָט זיך אַ ריס געטאָן פון ים מיט אַזאַ שרעקלעכן געבריל, ווי פון אַ ריזיקער חיה, און איז פאַרפלוין געוואָרן גלייך צום נאָרד פאַל און האָט נאָך מיטגעשלעפט דעם שטורעם-ווינט אויך מיט זיך.

ווי נאָר דער אייזבאָרג מיטן שטורעם-ווינט זיינען פאַרשוואונדן, אַזוי האָבן זיך די כוואַליעס איינגעשטילט, און דער ים האָט זיך אויסגעשפּרייט, אויסגעצויגן, אויסגעגלייכט, און איז געוואָרן גלאַט ווי אַ שפיגל. און די שיף האָט זיך גענומען גליטשן איבערן ים, ווי איבער אַ גרויסער שיסל פוטער — און האָט זיך אפילו קיין וויג ניט געטאָן. און טאַקע באלד האָט זיך באַוויזן לאַנד און די שיף איז צוגעקומען צו אַ ברעג.

ווי געצלס פעטער לאַזט די קייסאַרים אליין מלחמה האַלטן

אַז די מענטשן האָבן דאָס דערזען, זיינען זיי מיט גרויס פרייד צוגעלאָפֿן צו מיין פעטער, אים אָנגעכאַפט ביי דער האַנט און גע-וואַלט נעמען דאַנקען, וואָס ער האָט זיי געראַטעוועט, — וויל אַבער ניט מיין פעטער, אַז מענטשן זאָלן אים דאַנקען — טוט ער אַ זאָג צו זיי: „זייט געזונט!“ און שפּרינגט אַראָפּ פון שיף און לאַזט זיך אין וועג אריין זען די מלחמה.

גייט מיין פעטער אַזוי און גייט, איבער פאַרשנייטע פעלדער און דורך אָנגעפּראָרענע וועלדער, ביז ער איז געקומען צו דעם גרויסן און ברייטן פעלד, וואו די מלחמה גייט אָן. זעט ער: פון ביידע זייטן שטייען אויסגעשטעלט די סאַלדאַטן איינע קעגן די אַנדערע און מע שיסט זיך מיט ביקסן און מיט האַרמאַטן, און מע שטעכט זיך מיט שפיזן, און מע האַקט זיך און מע בראַקט זיך מיט שווערדן. און מענטשן פאַלן ווי פליגן. (וואַרים סאַלדאַטן זיינען דאָך אויך מענטשן.)

זעט מיין פעטער וואָס דאָ טוט זיך אָפּ און רעדט צו זיך אליין:
וואָס מיינע אויגן האָבן ניט געזען,
איז קיינמאַל ניט געשען.

ווער וואַלט דאָס געקאָנט גלויבן, אַז מענטשן וועלן קאָנען טאָן איינע די אַנדערע אַזעלכע זאַכן? און פאַרוואָס? פאַרוואָס? פע, ווי מיאוס מלחמה איז!

און מיין פעטער טראַכט ניט לאַנג. ער גייט גלייך אַוועק צו די גענעראַלן, וואָס זיצן אויף יענער זייט געמויערטער וואַנט און פּוצן זיך און דרייען מיט ווירדע זייערע וואַנצעס, און טוט זיי אַ פּרעג:

— וואו זיינען ערגעץ די קייסאַרים? !
און אַז מיין פעטער פּרעגט — ענטפּערט מען.

ענטפערן די גענעראלן:

— וואו זאלן זיי זיין? די קייסאָרים זיינען אויף יענער זייט פעסטונג אין זייערע פאלאצן.

גייט מיין פעטער אַוועק אויף יענער זייט פעסטונג צו די פּאַ-לאַצן, שטייען דאָרטן סאַלדאַטן מיט ביקסן און מע וויל אים ניט אריינלאָזן.

מאַכט מיין פעטער:

— שוטים וואָס איר זייט! אַז איך זאָג אייך—לאַזט, דאַרפט איר אריינלאָזן!

און אַז מיין פעטער זאָגט — פּאַלגט מען. האָבן די סאַלדאַטן פאַר אים גלייך געעפנט אַלע טירן און אַלע טויערן.

גייט מיין פעטער אַריין אין פּאַלאַץ צו די קייסאָרים, זעט ער: די קייסאָרים זיצן אַנגעטאַן מיט די קרוינען אויף די קעפּ און זיינען פאַרטיפּט אין אַ שפּיל. די קעניגלעכע שפּיל איז אַזאַ: צען פּליגן כאַפּער גייען אַרום איבערן הויז און כאַפּן פּליגן. די קייסאָרים נעמען די פּליגן, שטעכן זיי אַן אויף גאַלדענע שפּילקעס און שטעלן מיט זיי אויס אויף אַ זיידענער פּאַן די ווערטער:

„לאַ-נ-ג ל-ע-ב-ן ז-אַ-ל א-ו-נ-ד-ז-ע-ר ק-ע-נ-י-ג!“

דערזען אַזוינס, צעשרייט זיך מיין פעטער:

— העי, קייסאָרימלעך וואָס איר זייט! פאַרוואָס עפעס מאַכט איר מלחמה און הייסט די סאַלדאַטן זיך שיסן און שטעכן און האַקן און בראַקן?!

ענטפערן די קייסאָרים:

— ווער? מיר מאַכן די מלחמה? — סע הייבט זיך ניט אַן און סע לאַזט זיך ניט אויס! די מענטשן, מיין טייערינקער, די מענטשן פון שטאַט ווילן אַ מלחמה, דעריבער מוזן די סאַלדאַטן זיך

ווי געצלט פעטער לאָזט די קייסאַרים אַליין מלחמה האַלטן

שיסן און שטעכן און האַקן און בראַקן — אויף דעם זיינען זיי דאָך
סאָלדאַטן !

טראַכט מיין פעטער : אפשר זיינען די קייסאַרימלעך גערעכט.
און ער גייט גלייך צו די מענטשן פון שטאָט און צעשרייט זיך
אויף זיי.

— העי, איר מענטשן פון שטאָט, פאַרוואָס עפעס ווילט איר
מלחמה ? ! זאָגן די מענטשן פון שטאָט :

— מיר ווילן ניט קיין מלחמה. נאָר אויב אונדזערע קייסאַרים
זאָגן אַז מיר ווילן, איז מסתמא ווילן מיר דאָך.

מאַכט מיין פעטער :

— אויב אַזוי האָב איך מיט אייך ניט וואָס צו ריידן, וואַרים
איר זייט גרויסע נאַראַנים ! און אַז אייערע קייסאַרים וועלן זאָגן
אַז איר האָט ליב זופן קרופניק, — וועט איר מוזן זופן ?

און ער איז פון זיי אַוועקגעאַנגען גלייך צו די גענעראַלן מיט
אַ פאַרטיקן פלאַן.

געקומען צו די גענעראַלן. רופט זיך אָן מיין פעטער : — גייט
און ברענגט מיר אַהער אַלע אָפיצערן און אַלע סאָלדאַטן.

און אַז מיין פעטער זאָגט, פאַלגט מען.

זיינען די גענעראַלן געגאַנגען און געבראַכט אַלע אָפיצערן
און אַלע סאָלדאַטן.

זאָגט מיין פעטער :

— קומט אַלע מיט מיר !

גייען אַלע מיט מיין פעטער און וואונדערן זיך :

וואוהין פירט ער אונדז ?

וואָס וועט דאָ זיין ?

און וואָס קענען מיר דאָ אויפּטאָן ?

גייט מיין פעטער, הערט די אלע טענות און טוט זיי פלוצים
א פרעג:

— האָט איר אַמאָל געהערט דאָס לידל —
„מאָן פֿון אַרבעט, אויפֿגעוואַכט!
און דערקאָן דיין גרויסע מאַכט!“
ענטפֿערן אלע —
— ניין, קיינמאָל ניט.

— אויב אַזוי, זאָגט מיין פעטער, טאָ קוקט און שווייגט און
טוט, וואָס מע הייסט אַיך, וועט איר דערזען וואָס פֿאַר אַ גרויסע
מאַכט איר האָט, און וואָס פֿאַר אַ וואונדער איר קאַנט אויפֿטאַן, ווען
איר ווייסט נאָר ווי אייער מאַכט צו נוצן.
גייט מען און מע שווייגט.

פירט זיי מיין פעטער אוועק אויף יענער זייט פעסטונג צו די
פּאַלאַצן פֿון די קייסאַרים, שטעלט זיי אלעמען אויס אין איין גרויסן
קרייז און זאָגט צו זיי:

— טוט אלע איין גרויסן געשריי:

אַ-ר-ו-נ-ט-ע-ר מ-י-ט ד-י ק-י-י-ס-אַ-ר-י-ם!

האַבן אלע אַזאַ געשריי געטאַן אַ-ר-ו-נ-ט-ע-ר! אַז די קרוי-
נען האָבן זיך גענומען שאַקלען אויף די קעניגלעכע קעפֿ און די
קייסאַרים זיינען געבליבן זיצן ווי געפלעפט און ס'האַט זיי גענומען
קלאַפֿן אַ צאָן אָן אַ צאָן. און איין קעניג פֿרעגט דעם אַנדערן
שטאַמלענדיק פֿון שרעק:

— זאָג מיר נאָר, קייסערל, טייערינקער, האָסטו שוין אַמאָל
אַזעלכעס געהערט?

ענטפֿערט דער צווייטער:

— ניין, טייערער קייסערל, ניט געהערט און ניט געזען.

ווי געצלס פעטער לאזט די קייסאָרים אליין מלחמה האַלטן

פרעגט דער דריטער ביים פערטן :

— זאָג מיר נאָר, קייסערל טייערינקער, איז שוין אַמאָל אַזעל-
כעס געווען ?

ענטפערט דער פערטער :

— ניין, טייערער קייסערל, ניט געווען און ניט געשען.

וואונדערן זיך אַלע פיר אין איין קול :

— איז וואָס קאָן דאָס באַטייטן ?

איז וואָס קאָן דאָס באַטייטן ? לאַכט מיין פעטער און זאָגט :

— נייע צייטן, קייסאַרימלעך, נייע צייטן ! קומט אַהער, וועט

איר זען ווי ס'וועט געשען דאָס, וואָס ס'איז נאָך ניט געווען !

און מיין פעטער וואָרט ניט לאַנג, ער נעמט און פירט די קיי-

סאַרימלעך אין קרייז אַריין, גיט יעדן קייסער אַ שווערד און זאָגט :

— נו, קייסאַרימלעך, ביז אַהער האָבן די סאַלדאַטן פאַר אייך

מלחמה געהאַלטן, איצט אָבער, וועט איר אליין מלחמה האַלטן —

און טאַקע שוין !

און אַז מיין פעטער זאָגט, פאַלגט מען.

האַבן די קייסאַרים גענומען מלחמה האַלטן איינער מיטן אַנדערן

און האָבן זיך געהאַקט מיט די שווערדן אַזוי לאַנג, ביז זיי האָבן

זיך אַלע אויסגעהרגעט.

ווען אַלע האָבן דערזען, אַז די קייסאַרים זיינען געפאַלן טויט,

האַט זיך ביי זיי אַרויסגעריסן איין גרויסער געשריי :

— הוראַ ! געוואונען די לעצטע מלחמה !

רופט זיך אָן מיין פעטער :

— אויב איר ווילט טאַקע, אַז ס'זאָלן מער קיין מלחמות ניט

זיין, מוזט איר מיר אַלע צוזאָגן אַז —

איר, גענעראַלן, זאָלט מער קיינמאָל קיין גענעראַלן ניט זיין !

און איר אָפּיצערן זאָלט מער קיין אָפּיצערן ניט זיין!
 און איר סאָלדאָטן זאָלט מער קיינמאָל קיין סאָלדאָטן ניט זיין!
 האָבן די גענעראַלן אין איין קול געענטפערט:
 — מיר וועלן מער קיינמאָל קיין גענעראַלן ניט זיין!
 און די אָפּיצערן האָבן אין איין קול געענטפערט:
 — מיר וועלן מער קיינמאָל קיין אָפּיצערן ניט זיין!
 און די סאָלדאָטן האָבן אין איין קול געענטפערט:
 — מיר וועלן מער קיינמאָל קיין סאָלדאָטן ניט זיין!
 מאַכט מיין פעטער:

— בראַוואָ! אַט אזוי האָב איך אייך ליב! איצט נעמט דאָס
 גאַנצע געווער, די אַלע מלחמה אינסטרומענטן, וואָרפט זיי אין ים
 אַריין און גייט אייך נאָכדעם אַהיים צו אייערע אַלטע מאַמעס, יונגע
 שוועסטער און צו אייערע ווייבער און קינדער.
 האָבן די גענעראַלן, די אָפּיצערן און די סאָלדאָטן גענומען די
 ביקסן און די האַרמאַטן, די שפּיזן און די שווערדן, און דאָס גאַנצע
 מלחמה-קלאַפּערגעצייג — און עס אַלץ אַריינגעוואָרפן אין ים. און
 נאָכדעם זיינען זיי זיך אַלע אַוועק אַהיים זינגענדיק און פּריילעך.
 זעט מיין פעטער: די קייסאַרים ליגן אויסגעהרגעטע; קיין
 ביקסן, קיין האַרמאַטן, קיין שפּיזן, קיין שווערדן און קיין אַנדער
 מלחמה-געצייג איז שוין מער ניטאָ; אויפן גרויסן און ברייטן
 שלאַכט-פעלד איז שוין אויך מער קיינער ניטאָ, — האָט ער זיך
 רואיק געלאָזט גיין אַהיים.

זייערע שוועסטערקינדער

- (1) א פאָר אויערן — ווי די טויערן.
- (2) א צונג ווי א לאַפעטע.
- (3) א נאָז ווי א שלאַנג צען מייל לאַנג.

א פאַר אויערן — ווי די טויערן

משה, חיים און געצל זיינען געגאַנגען אין דער שטאַטישער
ביבליאָטעק צו דער "סטאַרי אָר" (שעה פון מעשהלעך) און
צוריקגייענדיק האָבן זיי פּאַנטאַזירט און זיך באַרימט מיט זייערע
שוועסטערקינדער.

משה האָט געזאָגט: איך האָב אַ שוועסטערקינד, האָט ער אַט
אַזעלכע גרויסע אויערן — לאַנגע און ברייטע ווי די טויערן!
איז וואָס זאָל ער טאָן, אַז ער האָט אַזעלכע גרויסע אויערן?
ווייסט ער ניט וואָס — טוט ער טאַקע גאַרנישט, הענגען זיי אים
אַראָפּ איבער די אַקסלען ווי די רעדער.

היינט, אַז קינדער דערזעען אַזעלכע גרויסע אויערן, קלייבן
זיי זיך אַרום פון גאַר דער וועלט און נעמען טאַנצן און זינגען:

גרויסע אויערן,
ווי די טויערן
ביי די מויערן
מיט די גרינע פענצטער,
מיט די רויטע דעכער.

גייען פּיסלעך
טראַט, טראַט, טראַט, —

די דריי בארימער

וויגן אויערן
אויף און אָפּ.

פאַכען אויערן,
ווי די טויערן
ביי די מויערן
מיט די גרינע פענצטער,
מיט די רויטע דעכער.

קומען מיר פון ווייטן לאַנד,
שפילן מיר אויף ווייסן זאַמד,
טאַנצן מיר אויף גרינעם גראַז,
קומט אַ ווינטל, טוט אַ בלאַז —

פליען אויערן,
ווי די טויערן
ביי די מויערן
מיט די גרינע פענצטער,
מיט די רויטע דעכער.
פליען העכער,
העכער!

העכער!

היינט, אַז די מענטשן דערהערן ווי קינדער טאַנצן און זינגען,
קומט מען דאָך צוגיין זען וואָס דאָס איז, איז ווי נאָר מע דערזעט
מיין שוועסטערקינדס אויערן, אַזוי הייבט מען אָן צו לאַכן און זיך
פריילעך מאַכן:

— זע נאָר אַ פאַר אויערן!

— גרויסע ווי טויערן!

— גרעסער פון די רעדער!

— ווי די רעדער? דאָס אַלץ? האָ, האָ!

— זיי זיינען גרעסער פונעם יידישן דלות!

זאָגט מיין שוועסטערקינד:

— לאַכן איז ניט גוט מאַכן.

חכמענען זיך די מענטשן נאָך מערער:

— וואָס איז בעסער ווי גרעסער?

אַבער קיינער פון די מענטשן האָט ניט געוואוסט וואָס מיין שוועסטערקינד קאָן אויפטאָן מיט זיינע אויערן. ווען ער האָט די אויערן אָנגעשטעלט אַנטקעגן דער וועלט, האָט ער געקאָנט הערן וואָס אויף דער גאַנצער וועלט טוט זיך. און, אז ער האָט געוואָלט, האָט ער אויף דעם רעכטן אויער געקאָנט אויסשפילן אַלערליי זאַכן—פונקט ווי אויף אַ טראַמבאָן, און ווען ער וואָלט דאָס לינקע אויער געגעבן אַ שטעל אויס צו דער וועלט און וואָלט אינעם רעכטן אויער איין קליין געשרייעלע געטאָן, אַזוי וואָלט די וועלט אַ ציטער געטאָן און מענטשן און חיות וואָלטן פון שרעק אויסגעשטאַרבן. איז צו וואָס זאָלן עפעס מענטשן שטאַרבן אומזיסט? וויל טאַקע מיין שוועסטערקינד דאָס ניט טאָן.

איינמאָל, ווינטערצייט, האָט מיין שוועסטערקינד געדאַרפט גיין אין זייער אַ ווייטן וועג. דאָס איז געווען אין דער צייט ווען די ערשטע ווייסע מענטשן האָבן זיך באַזעצט אין דער „וועסט“. איין דערפל פון אַנדערן איז געווען זייער ווייט, ס'האָט געדאַרפט געדויערן אַ פאַר טעג צו פאַרן אויף אַ פערד רייטנדיק ביז מע האָט דערזען אַ הויז. מיין שוועסטערקינד אַבער דאַרף קיין פערד

ניט האָבן, וואָרים אז ער לאַזט זיך נאָר גיין, קאָן מען אים מיט קיין צען פאַר פערד ניט אָניאַגן.

גייט זיך מיין שוועסטערקינד אין וועג און, פון פריילעכקייט וועגן, האַלט ער דאָס רעכטע אויער ביים מויל און שפילט אויף דעם אויס אַלערליי לידעלעך. דער טאַג איז געווען אַ קאַלטער, און דער וועג — אַ שלעכטער און פול מיט אינדיאַנער. און איר ווייסט וואָס סע האַט געמיינט אין יענע צייטן אַ וועג פול מיט אינדיאַנער? סע האַט געקאַנט מיינען קריגן מיט אַ „טאַמאַהאָק“ אין קאַפּ; אַדער, אַפגעבראַטן ווערן לעבעדיקערהייט; אַדער „סקאַלפּינג“. און אַט וועט איר טאַקע הערן, וואָס סע האַט מיט מיין שוועסטערקינד געטראָפן אויף יענעם וועג:

גייט זיך אזוי מיין שוועסטערקינד, שפילט זיינע לידעלעך און טראַכט פון גאַרנישט. מיטאַמאַל דערזעט ער, ווי פונדערווייטן דערנענטערט זיך אַ גרויסע גרופע אינדיאַנער מיט געווער אין די הענט; אַלע היצן זיך און קאַכן זיך, מאַכן מיט די הענט און ריידן הויך אויף אַ קול.

וויל דאָך מיין שוועסטערקינד וויסן וואָס זיי ריידן, שטעלט ער אָן זיינע אויערן אַנטקעגן די אינדיאַנער. הערט ער, ווי יעדער איינער שרייט עפעס אַנדערש קעגן די ווייסע מענטשן.
איינער שרייט:

— זיי זיינען פרעמדע! וואָס דאַרפן מיר זיי דאָ האָבן?

אַ צווייטער שרייט:

— זיי האָבן זיך אַהער אַריינגעריסן, צוגענומען אונדזער לאַנד,

אונדזער היים, אונדזער ברויט און אונדזער רו!

אַ דריטער שרייט:

— לאַמיר זיי ארויסטרייבן פון דאַנען — די פרעמדע!

און אלע אנדערע כאפן אונטער :
— גערעכט ! לאָמיר זיי אַרויסטרייבן ! לאָמיר זיי אויסוואַרצלען,
ווי דער בופל-אַקס וואַרצלט אויס דאָס גראָז !
דערהערט אַזעלכע רייד, האָט מיין שוועסטערקינד אַ שמייכל
געטאָן אין די וואַנצעס אַריין, און איז זיך רואיק געגאַנגען זיין
וועג, גלייך ווי ניט אים מיינט מען דאָס. ווייל וואָס האָט ער וואָס
מורא צו האָבן, ווען ער האָט זיינע אויערן מיט זיך ?
דאָ האָבן די אינדיאַנער דערזען מיין שוועסטערקינד, איז
געוואָרן אַ טומל צווישן זיי — „אַ וויסער גייט !“, „אַ וויסער קומט“ !
און זיי האָבן זיך גענומען גרייטן אַנצופאַלן אויף אים. דער „טשיף“
האָט געגעבן אַ באַפעל, און זיי האָבן זיך אלע אויסגעשטעלט אין
צוויי לאַנגע שורות פון ביידע זייטן וועג, יעדער איינער באַוואַפנט
מיט אַ פּייל און בויגן אין זיין לינקער האַנט און מיט אַ „טאַמאַהאָק“
אין זיין אויפגעהויבענער רעכטער האַנט. אַבער, ווען מיין שוועסטער-
קינד האָט זיך דערנעענטערט, און זיי האָבן דערזען זיינע גרויסע
אויערן, און זיי האָבן דערהערט די לידעלעך, וואָס ער שפּילט אויס,
זיינען זיי צוערשט געבליבן שטיין פאַרגליווערטע פון שרעק — ווי
סטאַטועס — און האָבן זיך פון אַרט ניט געקאָנט רירן. און מיין
שוועסטערקינד איז דורכגעגאַנגען אונטער זייערע אויפגעהויבענע
הענט מיט די „טאַמאַהאָקס“ ווי אונטער אַ ריי ביימער מיט אויס-
געשפּרייטע צווייגן. ווי נאָר מיין שוועסטערקינד איז דורכגעגאַנגען,
אזוי האָבן די אינדיאַנער — אלע ווי איינער — געגעבן אַ פּאַל
מיטן פנים צו דער ערד. איינגעדעקט דעם קאַפּ מיטן נאַוואַהאָ
בלענקעט, וואָס יעדער איינער האָט אויף זיך געטראָגן, און אזוי
געבליבן ליגן ביז מיין שוועסטערקינד איז שוין געווען ווייט, ווייט
אוועק. נאָכדעם האָבן זיי זיך אַ כאַפּ געטאָן — ניט טויט, ניט

לעבעדיק — און זיינען אנטלאפן, ווי די אונטערגעשאסענע! און מיין שוועסטערקינד איז זיך רואיק געגאנגען זיין וועג גלייך ווי גארנישט איז געשען.

גייט ער אזוי און גייט איבער וועגן און שטעגן, צווישן בערג און צווישן טאלן, און זעט ווי פון דער ווייטן דערהויבט זיך א ריזיקער וואלד אנטקעגן. דא האט אנגעהויבן פאלן א געדיכטער שניי, א שארפער שניידדיקער ווינט האט גענומען בלאזן און ס'איז געווארן א ביטערע קעלט. טראכט זיך מיין שוועסטערקינד: ער וועט נאר אריינקומען אין יענעם וואלד וואס אנטקעגן, וועט אים ווערן ווארעמער. אבער ביז וואנען ער איז צוגעקומען צום וואלד איז דערוויילע געווארן נאכט. און נאכט אין וואלד — איז פינצטער. האט דאך מיין שוועסטערקינד פאר פינצטערניש קיין מורא ניט, לאזט ער זיך אין פינצטערן וואלד אריין.

גייט ער זיך אזוי דורך דעם פינצטערן וואלד און הויבט אן אויסשפילן לידעלעך אויף זיינע אויערן. מיטאמאל דערהערט ער א מאדנעם געוויין פון דער פינצטערער ווייטקייט. באלד דערהערט זיך נאך א געוויין, און נאך איינער, ביז אלע געוויינען ווערן צונויפגעגאסן אין איין גרויס געוויין, אזוי ווי א סך אומגליקלעכע מאמעס וואלטן געקלאגט אויף דעם טויט פון זייערע יונגע קינדער.

טראכט מיין שוועסטערקינד: וואס קאן דאס זיין פאר א געוויין? זאל דא זיין א הויז אין אזא געדיכטן פינצטערן וואלד? אבער לאנג טראכטן האט ער ניט געדארפט, ווייל באלד האט ער דערזען, ווי פון צווישן די ביימער טאנצן און שפרינגען אן א צאל גרינע פייערלעך. פארשטייט שוין מיין שוועסטערקינד וואס דאס געוויין איז געווען און וואס די גרינע פייערלעך זיינען. און ער ווארט ניט לאנג, — ווייל אין אזא מאמענט טאר מען קיין צייט

ניט פֿאַרלירן, — ער נעמט דאָס רעכטע אויער צום מויל און דאָס לינקע שטעלט ער אָן אַנטקעגן די פֿייערלעך און — ער איז גרייט. און די פֿייערלעך קומען אַלץ נעענטער און נעענטער. און באַלד טאַקע דערזעט ער, ווי פֿון אַלע זייטן נעמען שפּרינגען וועלף, אַ גאַנצע טשאַטע וועלף. אַזעלכע גרויסע, גרויע, מיט גרינע פֿייערדיקע אויגן, מיט גרויסע ווייסע ציין, גרייט אַנצופּאַלן און אויפּעסן.

מיין שוועסטערקינד האָט זיך אַבער ניט דערשראַקן — ער האָט דאָך זיינע אויערן מיט זיך. און ווען ער גיט נאָר איין געשרייעלע אין זיין רעכטן אויער אַריין, אזוי פּאַלן זיי דאָך אַלע טויטע. די זאך איז נאָר, וואָס מע דארף וויסן וואָס צו שרייען! ווייל פֿאַר וועלף דאַרף מען שרייען עפעס אַנדערש, און פֿאַר בערן — ווידעראמאָל עפעס אַנדערש.

ווייס טאַקע מיין שוועסטערקינד וואָס צו שרייען פֿאַר יעדער חיה באַזונדער. דערזען אַז דאָס זיינען וועלף, האָט ער לאַנג ניט געטראַכט און האָט אין רעכטן אויער אַריין איין קליין געשרייעלע געטאַן אַט אזוי:

„אַ-קאַ-זו!!“

האָט איר באַדאַרפט זען ווי די וועלף האָבן זיך דאָס געגעבן אַ לייג אויס, — כאַטש נעם און שינד זיי אָפּ!

דאָ איז מיין שוועסטערקינד איינגעפּאַלן אַ געדאַנק: די קעלט איז אַ ביטערע, און דער וועג איז אַ ווייטער, האָט ער אַ נעם געטאַן פינף וועלף און זיי צוזאַמענגעבונדן מיט זייערע אויערן איינעם צום אַנדערן, און זיי צוזאַמענגעפּלאַכטן מיט זייערע עקן, און — אַנגעטאַן אויף זיך ווי אַ פּוטערנעם ווינטער-מאַנטל.

אָפּגעטאַן דאָס, איז דאָך אים געוואָרן וואַרעם, איז ער זיך ווייטער געגאַנגען זיין וועג. און באַלד טאַקע איז ער אָנגעקומען צום דאָרף, וואָס ער האָט באַדאַרפט.

אַז די מענטשן פון דאָרף האָבן אים דערזען, ווי ער גייט אָנגעטאַן אין פינף צוזאַמענגעבונדענע וועלף, האָבן זיי זיך דערשראָקן. זאָגט צו זיי מיין שוועסטערקינד :

— שרעקט זיך ניט, גייט אין וואַלד אַריין, וועט איר זען וויפיל וועלף איך האָב אויסגעלייגט. זיינען טאַקע די מענטשן געגאַנגען. און נאָכדעם האָבן אַ סך פון זיי געטראָגן ווינטערמאַנטלען פון וואַלפּנפּעל. (און פון זיי איז נאָכדעם ארויסגעקומען די מאַדע צו טראָגן פוטערנע מאַנטלען.)

2

אַ צונג ווי אַ לאַפּעטע

חיים און געצל האָבן זיך צוגעהערט צו יעדן וואָרט, וואָס משה האָט דערציילט און האָבן זיך די גאַנצע מעשה גוט אריינגענומען אין קאַפּ. ווען משה האָט געענדיקט רופט זיך אָן חיים :

— דיין שוועסטערקינד איז טאַקע אַ גייס. און אַ פאַר אויערן ווי די טויערן — איז טאַקע מאַדנע. אָבער וואָס פאַר אַ קונץ איז עס אויסלייגן אַ טשאַטע וועלף ?

אַט, איך האָב אַ שוועסטערקינד, האָט ער אַט אַזאַ גרויסע צונג ! — אַזוי גרויס, אַז מען קאַן אויף איר אפילו ניט זאָגן „אַ צונג ווי אַ לאַפּעטע“ ווייל זי איז גרעסער פון אַ לאַפּעטע און שאַרפּער פון אַ שווערד.

וואָס זשע זאַל דאָ מײן שוועסטערקינד טאָן מיט אַזאַ גרויסער
צונג ? זי וואָלט זיך דאָך אים געפלאַנטערט אין די פיס ? איז
קאָן טאַקע זײן צונג זיך צוזאַמענקנוילען אין אַ רעדעלע אַזוי,
אַז מײן שוועסטערקינד קאָן זי אינגאַנצן באַהאַלטן אין מויל. אַבער
מיט אַ גרויסער צונג קאָן מען זיך לאַנג ניט באַהאַלטן, ווייל זי לאַזט
פון זיך הערן.

היינט, אַז קינדער דערוויסן זיך פון אַזאַ סאַרט צונג, קלײבן
זײ זיך אַרום פון גאַר דער וועלט און נעמען טאַנצן און זינגען :

קלינג, קלינג, קלאַנג !
אַז אַ צונג איז לאַנג,
זינגען מיר אַזוי,
זינגען מיר אַזוי : —

גרויסע צונג,
לאַנגע צונג,
טו אַ נאַש,
טו אַ שלונג.
טו אַ קלונג
— אין טיען-טסין —
וועט דערהערן
גאַנץ קירין.

וועט מען זינגען
אין כאַרבין,
אַז אַ צונג
האַט געטאַן אַ קלונג

אין טיען-טסין,
האָט דערהערט עס
גאַנץ קירין.

קלינג, קלינג, קלאַנג!
אַז אַ צונג איז לאַנג,
זינגען מיר אַזוי!
זינגען מיר אַזוי!

היינט, אַז מענטשן דערהערן ווי קינדער טאַנצן און זינגען,
קומט מען דאָך צוגיין זען וואָס דאָס איז. איז ווי נאָר די מענטשן
דערזעען מיין שוועסטערקינדס צונג, אזוי נעמען זיי זיך וואונדערן
און זיך וויצלען:

— נו אַ צונג!

— ווי פון לויטן אַ לונג!

זאָגט מיין שוועסטערקינד:

— וואונדערן איז ניט באַוואונדערן.

וואונדערן זיך די מענטשן נאָך מערער און זאָגן:

— זע נאָר אַ צינגל!

— שאַרף ווי אַ שווערד און קיילעכדיק ווי אַ רינגל!

— ער וועט באַווייזן וואונדער מיט זיין צינגל!

און מיין שוועסטערקינד האָט טאַקע געקאַנט אויפּטאַן וואונדער
מיט זיין צונג: ער האָט מיט איר געקאַנט וועלטן באַשאַפן און
וועלטן אומברענגען; ער האָט זי געקאַנט צוזאַמענדריען ווי אַ
טרייבל און אויף איר אויספייפן אַלערליי זאַכן — פונקט ווי אויף
אַ פלייט. ער האָט מיט זיין צונג געקאַנט אויסטריקענען ימען
און גאַנצע טייכן פאַרטראַגן ביז עק וועלט און זיי דאַרט אראַפּגיסן

אין דער לידיקער אייביקייט אריין; און ווען ער וואלט נאָר געוואָלט, וואָלט ער מיט איין פיר מיט דער צונג געקאָנט אַ גאַנצן וואָלד אויסהאַקן און אַלע חיות פון וואָלד אויסהרגענען. נאָר צו וואָס עפעס טויטן לעבעדיקע באשעפענישן? וויל טאַקע מיין שוועסטערקינד דאָס ניט טאָן.

איינמאָל, זומער צייט, לאָזט זיך מיין שוועסטערקינד אין אַ ווייטן וועג אַריין. דאָס איז געווען אין דער צייט, ווען קעניגן און פרינצן זיינען נאָך געווען אין דער מאַדע. גייט ער זיך אַזוי איבער די געלע זאַמדיקע וועגן צווישן די זוניקע פעלדער, האָט צוזאמען-געדרייט זיין צונג אין אַ טרייבל און פייפט אויף איר אויס אלערליי לידעלעך.

גייט ער אַזוי און גייט, ביז ער האָט דערזען פון דער ווייטן אַ גרויסע ווייסע פעסטונג. טראַכט זיך מיין שוועסטערקינד: ווען ער וויל נאָר, טוט ער איין פיר מיט דער צונג, און פון דער גרויסער ווייסער פעסטונג בלייבט אפילו קיין סימן ניט. נאָר צו וואָס זאָל ער דאָס טאַקע טאָן? דאָרטן וואוינען דאָך מיסטאַמע מענטשן? טוט ער דאָס טאַקע ניט און גייט זיך ווייטער זיין וועג צווישן די זוניקע פעלדער און פייפט זיך ווייטער זיינע לידעלעך.

מיטאַמאָל דערהערט ער, ווי מען שרייט הינטער אים:

— העי, לאָז פון וועג!

וואונדערט זיך מיין שוועסטערקינד: ווער קאָן דאָס דאָרטן גיין הינטער אים? דער וועג איז, דאַכט זיך, ברייט גענוג, און דאָך שרייט מען:

„העי, לאָז פון וועג!“

ניט אַנדערש, אז דאָרטן גייט אַ ריז —

אַ גרויסער ריז,

מיט גרויסע הענט
און גרויסע פיס ;
מיט גרויסן קערפער —
ברייט און הויך !
מיט אַ פנים —
בלוי ווי רויך ;
מיט אַ נאָז —
ווי אַ מויער ;
מיט אַ מויל —
ווי אַ טויער.

אַט אַזוי מאַלט זיך מיין שוועסטערקינד דעם ריז, וואָס גייט
הינטער אים, און ער האָט גאַר קיין מורא ניט. ווייל וואָס האָט ער
וואָס מורא צו האָבן ווען ער האָט זיין צונג מיט זיך ? גרייט ער
טאקע אָן זיין צונג און טוט זיך אַ דריי אויס גרייט צו באַגעגענען
דעם געפערלעכסטן שונא און —

טרעפט וואָס ער האָט דערזען ?

ער האָט דערזען, סע גייט אַ מענטשעלע — נאָך גאַר א
יונגינקער, אַ דאָרינקער, אַ קליינינקער, מיט גאַלדענע קנעפ און
מיט גאַלדענע בענדעלעך אויף דער ברוסט און אויף די אַקסלען.
דערזען אַזאַ פאַרשוין, צעלאַכט זיך מיין שוועסטערקינד און
פרעגט אים :

— דאָס האַסטו געשריען

„העי, לאַז פון וועג ?“

ענטפערט קורץ דאָס קליינע מענטשעלע מיט די גאַלדענע
קנעפלעך :

— יא, ס'האָב איך ! און הער בעסער אויף לאַכן !

צעלאכט זיך מיין שוועסטערקינד נאך מער און פרעגט ווייטער :
— און ווער ב י ס ט ו דאָס אזוינס ? !
ווערט דאָס מענטשעלע מיט די גאלדענע קנעפלעך אָן
אַנגעצונדענער, וואָס מע פרעגט אים אַזאַ פּראַגע — (פּרינצן ווערן
אַנגעצונדן זייער גרינג) — און שרייט אויס מיט שטאַלץ :
— איך בין פּרינץ גלימבגאַן, פון קעניגרייך טאַרטאוועט !
פרעגט אים מיין שוועסטערקינד איבער :
— ווי ? פּרינץ גוילעמהאַן ? פון קעניגרייך טאַרטנטריט ?
ווערט דער פּרינץ אָן אויפגעקאַכטער — (פּרינצן ווערן אויפ-
געקאַכט זייער גיך) — און צעשרייט זיך מיט צאַרן :
— ניין ! ניין ! ניט גוילעמהאַן ! ניט טאַרטנטריט ! נאָר —
פּרינץ גלימבגאַן פון קעניגרייך טאַרטאוועט !
מאַכט מיין שוועסטערקינד :
— אזוי ? פּרינץ גלימבגאַן ? ! טע-טע-טע ! פון קעניגרייך
טאַרטאוועט ? ! טע-טע-טע !
שרייט דער פּרינץ נאָך אלץ מיט צאַרן — (אַנדערש קאָן אַ
פּרינץ ניט שרייען):
— יאָ ! יאָ ! און איך באַפעל אויפהערן לאַכן ! און אויפהערן
חווק מאַכן ! און גלייך לאָזן פון וועג ! !
היינט גיי לאַך ניט, ווען אַזאַ קליין מענטשעלע שרייט —
„איך באַפעל אויפהערן לאַכן“.
האַט זיך טאַקע מיין שוועסטערקינד נאָך מערער צעלאַכט און
האַט געזאַגט :
— לאַכן, וועל איך לאַכן וויפיל איך וועל וועלן, און דער וועג
איז נאָך אַ שיינ ביסל צו ברײט פאַר אַזאַ קליין מענטשעלע ווי
דו ביסט.

דא האט דער פרינץ שוין מער ניט געקאנט אויסהאלטן די
באליידיקונג. ער האט ארויסגעכאפט זיין שווערד און זיך א לאז
געטאן צו מיין שוועסטערקינד.

דער פרינץ האט אבער ניט געוואוסט, אז מיין שוועסטערקינד
פארמאגט א צונג, וואס איז גרעסער פון א לאפעטע און שארפער
פון א שווערד. איז ווי נאר דער פרינץ האט זיך פארמאסטן מיט
זיין שווערד, אזוי האט מיין שוועסטערקינד — בלויז מיטן שפיץ
צונג — אים דערלאנגט. אזא פאטש אין פנים אריין, אז ער איז
פארפלוין געווארן אין דער ווייטער וויסער פעסטונג אריין און
איז ארונטערגעפאלן פונקט לעבן דעם טראן פון זיין טאטן, דעם
קעניג טעוואטראטא, פון קעניגרייך טארטאוועט.

אז דער קעניג טעוואטראטא פון קעניגרייך טארטאוועט האט
דערזען זיין זון, דעם פרינץ גלימבגאן, ארונטערפאלנדיק לעבן זיין
טראן, פרעגט ער אים:

סטייטש ? !

ווי אזוי ? !

און פארוואס ? !

דערציילט אים פרינץ גלימבגאן אלצדינג.

אז דער קעניג האט דערהערט אזא מעשה, האט ער אנגעהויבן
קאכן ווי א קעסל, זיין פנים האט זיך אנגעצונדן מיט א פינצטערן
כעס און ער האט גענומען שרייען און צוטופן מיט די פיס :

— הערן !

הערן !

הערן !

דאס קעניגרייך זאל הערן !

טארטאוועט זאל הערן ! —
דער
וואָס האָט געוואָגט
באַליידיקן
מיין זון,
דעם פרינץ גלימבאָן,
פון קעניג טעוואַטראַטאָ,
וואָס קעניגט איבערן קעניגרייך טארטאוועט, —
דער יעניקער
זאל
מיט זיין לעבן באַצאלן !
דאָרט,
אויפן אָרט,
וואו ער שטייט,
וואו ער גייט !
איך,
קעניג טעוואַטראַטאָ,
פון קעניגרייך טארטאוועט,
באַפעל
אויפן שטעל
צו מיינע דרייסיק ריטער,
טארטאוועטס בעסטע היטער : —
דעם שונא דעריאָגן
און
צום טויט אים דערשלאָגן !

אין א וויילע אַרום זעט טאַקע מיין שוועסטערקינד, ווי ס'פאַרן
דרייסיק שטאַרקע ריטער אויף דרייסיק גרויסע שוואַרצע פערד,
אַלע באַפאַנצערט מיט זילבערנע פאַנצערס, אַלע באַוואַפנט מיט
לאַנגע שוואַרצע לאַנצן אין זייערע רעכטע הענט, און מיט גרויסע
גאַלדענע שווצטעלער אין זייערע לינקע הענט.

ווי נאָר די ריטער דערזעען מיין שוועסטערקינד, שרייען זיי
אויס:

— דאָס ביסטו דער יעניקער וואָס האָט באַליידיקט אונדזער
פרינץ גלימבגאַן, דעם זון פון אונדזער קעניג טעוואַטראַטאַ, פון
קעניגרייך טאַרטאַוועט!?

זאַגט מיין שוועסטערקינד:

— יאַ, ס'האַב איך.

שרייען אויס די דרייסיק ריטער:

— דאַן גרייט זיך!!!

זאַגט מיין שוועסטערקינד:

— איך בין אַלעמאַל גרייט.

רופען זיך אָן די ריטער:

— קלייב אויס איינעם פון אונדז מיט וועמען דו ווילסט קעמפן,

און דער איינער וועט מיט דיר קעמפן!

זאַגט מיין שוועסטערקינד:

— מיך אַרט ניט, אַז איך וועל מיט אייך אַלעמען אויף אַמאַל

קעמפן!

ווערן די דרייסיק ריטער אַנגעצוּנדענע — (ריטער מוזן זיין

געראַטן אין זייערע פרינצן און מוזן זיך אַנצינדן זייער גרינג) און

שרייען אויס אין איין קול:

— אזא באליידיקונג!

— אזא באליידיקונג!!!

— אזא באליידיקונג!!!!!!

און זיי טוען זיך א לאז מיט זייערע לאנגע שארפע לאנצן גלייך אויף מיין שוועסטערקינד.

טראכט מיין שוועסטערקינד ניט קיין סך און טוט א קייקל פאנאנדער זיין צונג און — גיט נאָר איין פיר איבער די דרייסיק בראַווע ריטער, אזוי זיינען זיי אַלע, מיט די פערד און מיט די שפיזן, פאַרפלוּיגן געוואָרן גלייך אין דער ווייטער ווייטער פעסטונג אַריין און זיינען שוין מער אַנטקעגן מיין שוועסטערקינד ניט אַרויס-געקומען.

מיין שוועסטערקינד האָט געוואָרט און געוואָרט, טאַמער וועט דער קעניג טעוואַטראַטאַ אַנדערע קעגן אים ארויסשיקן, נאָר ווען ער האָט דערזען, אז פון דער ווייטער פעסטונג קומט שוין מער קיינער ניט אַרויס, האָט ער אויסגערופן:

— זיסע חלומות אַיך, העלדן פון קעניגרייך טאַרטאַוועט!

און ער האָט זיך ווייטער געלאָזן אין וועג אַריין און גענומען אויספייפן לידעלעך מיט זיין צונג.

3

א נאָז ווי אַ שלאַנג צען מייל לאַנג

ווען חיים האָט געענדיקט דערציילן רופט זיך אָן געצל:
אַ צונג ווי פון לויטן אַ לונג — איז טאַקע מאַדנע. אַבער
וואָס פאַר אַ באַטרעף האָט עס בייצוקומען דרייסיק ריטער מיט אַזא
לאַנגער צונג?

די דריי בארימער

אַט, האָב איך א שוועסטערקינד, האָט ער אַט אַזאַ לאַנגע
נאַז! לאַנג — ווי אַ שלאַנג, צען מיין לאַנג, און ברייט — ווי
אַ ברעט!

וואָס זשע זאַל דאָ מיין שוועסטערקינד טאָן, אַז ער האָט אַזאַ
לאַנגע נאַז? זי וואָלט זיך דאָך אים געפלאַנטערט אין די פיס!
האָט זיך טאַקע די נאַז געקאַנט אַזוי צוזאַמענוויקלען, אַז זי איז ביי
אים געהאַנגען ווי אַ קנױל פּונקט אין מיטן פנים.
היינט, אַז קינדער דערזעען אַ סאַרט נאַז, קלייבן זיי זיך דאָך
אַרום פון גאַר דער וועלט און נעמען טאַנצן און זינגען:

לאַנגע נאַז!

גרויסע נאַז!

צווישן גראַז

שפּרינגט אַ האַז —

שפּרינג און שפּרונג

ער שפּרינגט;

זינג און זונג

ער זינגט.

שפּרינגט אַרום,

זינגט אַרום,

און בלייבט זיצן שטום.

דרייט דער האַז זיין נאַז אַהער —

גר, גר, גר! — קומט אַ בער.

דרייט דער האַז זיין נאַז אַהין —

זום, זום, זום! — קומט אַ בין.

א נאָז ווי אַ שלאָנג צען מייל לאַנג

קומט אַ בין,

קומט אַ בין — סתם.

קומט אַ בער,

קומט אַ בער — ה-א-ם !

היינט אַז מענטשן דערהערן ווי קינדער טאַנצן און זינגען,
קלייבט מען זיך דאָך אַרום זען וואָס דאָ איז, איז ווי נאָר זיי
דערזעען מיין שוועסטערקינדס נאָז, אזוי נעמט מען שפעטן און
לאַכן און זיך פריילעך מאַכן :

— זע ! זע נאָר אַ נאָז !

— ווי אַ שפרונג פון אַ האָז.

— ווי אַ שפרונג פון אַ האָז ? גיי שוין, גיי, ביסט אַ קאַרגער !

סאיז אַ נאָז ווי אַ שלאָנג צען מייל לאַנג !

— בלויז צען מייל ? איך שווער ביי מיין קאַפּאַטע מיט די
קורצע פּאַלעס, אַז זי איז לאַנג ווי דער יידישער גלות.
לאַכן די מענטשן.

זאַגט מיין שוועסטערקינד :

געלאַכט איז ניט באַטראַכט.

צעלאַכן זיך די מענטשן נאָך מער און זאַגן :

וואָס איז דאָ פאַראַן צו באַטראַכטן און וואָס איז דאָ פאַראַן
וואָס צו הערן ? אַז ניט געטראַכט און ניט געדאַכט זאָל עס ווערן !
אַבער קיינער פון די מענטשן האָט גאָר ניט געוואוסט וואָס
מיין שוועסטערקינד קאָן אויפּטאָן מיט זיין נאָז. ווען ער האָט די
נאָז אַנגעשטעלט אַנטקעגן דער וועלט, אזוי האָט ער גלייך געקאָנט
דערשמעקן וואָס פאַר אַ קאַשע עס קאַכט זיך אויף דער וועלט ;
און אַז ער האָט געוואָלט, האָט ער אויף זיין נאָז געקאָנט אויסשפּילן

אלערליי זאכן — פונקט ווי אויף א קלארנעט; ער האט מיט זיין נאָז געקאָנט די ערד גראָבן; און ווען ער וואָלט נאָר געוואָלט, וואָלט ער מיט איין דריי מיט דער נאָז געקאָנט וועלטן איבערקערן! איז צו וואָס עפעס זאָלן זיך וועלטן איבערקערן אומזיסט און אומנישט? — וויל טאַקע מיין שוועסטערקינד דאָס ניט טאָן.

איינמאָל, אין אַ פּרילינג — דאָס איז געווען אין דער צייט, ווען מע האָט געפונען גאַלד אין אַמעריקע — דערשמעקט מיין שוועסטערקינד, אַז מענטשן לאָזן זיך לויפן — ווער מיט שיפן און ווער מיט פּערד — אין דער ווייטער „וועסט“ אַריין.

פרעגט מיין שוועסטערקינד:

— וואָס איז דאָס פאַר אַ געלויף?

זאָגן די מענטשן:

— ס'איז אַ געלויף נאָך גאַלד. גאַלד ליגט אויף די בערג און אין די טאָלן צעלייגט און וואַרט, אַז מע זאָל עס קומען נעמען.

פרעגט מיין שוועסטערקינד:

— אויף וועלכע בערג? אין וואָסערע טאָלן?

זאָגן די מענטשן:

— אין די סיערע בערג! אין טאָל פון סאַקראַמענטאָ.

ווייסט דאָך מיין שוועסטערקינד וואו די סיערע בערג זיינען און וואו דער טאָל פון סאַקראַמענטאָ איז, טראַכט ער זיך: זאָלן זיי לויפן, זיי וועלן סיי ווי סיי פריער פון אים ניט קומען. און אַז מיין שוועסטערקינד טראַכט, ווייסט ער וואָס ער טראַכט, ער נעמט זיך זיין קליין אייזעלע, פאַקט אַיין אַלע זאכן וואָס ער דאַרף איינפאַקן און לאָזט זיך פאַמעלעך אין וועג אַריין.

דער וועג ציט זיך אַ רויטער, אַ זאַמדיקער, דורך פעלדער און דורך וועלדער, דורך בערג און דורך טאָלן.

גייט זיך מיין שוועסטערקינד איבערן וועג, פירט פאַר א שטריקל דאָס אייזעלע און שפילט אויס אַלערליי לידעלעך אויף זיין נאָז. און אַזוי גייענדיק איז ער צוגעקומען צו זייער אַ גרויסן באַרג, וואָס ציט זיך אויף מיילן און מיילן אין דער בלויער ווייטקייט אַריין, און דער וועג ציט זיך און שלענגלט זיך ביים פוס פון באַרג און רינגלט דעם באַרג אַרום.

וואָס-זשע זאָל דאָ מיין שוועסטערקינד טאָן ? גיין מיטן וועג — וועט נעמען צו לאַנג ; ניט גיין מיטן וועג — איז וואָס טוט מען מיטן באַרג ? ווען ער וואַלט נאָר געוואַלט, וואַלט ער געקאַנט מיט דער נאָז דעם באַרג דורכגראַבן און זיך רואיק גיין זיין וועג אונטערן באַרג, נאָר צו וואָס גראַבן די ערד מיט דער נאָז, אַז ער קאָן דאָך גיין איבערן באַרג. טראַכט טאַקע מיין שוועסטערקינד ניט לאַנג : ער טוט אַ נעם דאָס אייזעלע ביים שטריקל און לאַזט זיך גיין באַרג ארויף.

גייט מיין שוועסטערקינד באַרג אַרויף און באַרג אַרויף, אַלץ העכער און ווייטער באַרג אַרויף. ערשט איצט דערזעט ער ווי גרויס דער באַרג איז : ווי ער ציט זיך אויף מיילן און מיילן אין דער לענג און אין דער ברייט. ווערט מיין שוועסטערקינד אַזוי גוט און פריילעך אויפן האַרצן, וואָס ער איז ניט געגאַנגען אַרום-און-אַרום באַרג, אַז ער נעמט זיך אויסשפילן אַ פריילעכס אויף דער נאָז.

גייט ער זיך אַזוי און שפילט, און זעט גאָר ניט, וואָס פאַר זיינע אויגן טוט זיך. מיטאַמאָל האָט זיך דאָס אייזעלע געגעבן אַ שטעל אָפּ, האָט זיך איינגעשפאַרט מיט די פאָדערשטע פיס אין דער ערד און — ניט פון אַרט. טוט מיין שוועסטערקינד אַ קוק פאַרוואָס דאָס אייזעלע האָט זיך אָפגעשטעלט, און ס'איז אים פינצטער געוואָרן אין די אויגן. ער האָט דערזען, אז ער שטייט

ביים ברעג פון זייער א טיפן אפגרונט, ווען ער טוט נאָר נאָך איין טראָט, וואָלט שוין געווען נאָך אים. און ס'איז טאָקע נאָר אַ נס, וואָס ער איז צום אַפגרונט ניט אַראָפגעפאלן!

וואונדערט זיך מיין שוועסטערקינד, וואָס דאָס אייזעלע האָט אים געראַטעוועט זיין לעבן, און ער זאָגט צו זיך אליין:
— וואָס איז דאָ דער חידוש, אַז איך בין א געשטראַפּטער;
אַז דאָס אומגליק הענגט מיר פון מיטן פנים אַראָפּ; אַז איבער מיין נאָז זע איך די וועלט ניט!

אַבער, אין דער אמתן, איז מיין שוועסטערקינד שוין גאָר ניט געווען קיין געשטראַפּטער. און זיין נאָז איז פאַר אים שוין גאָר ניט געווען קיין אומגליק. ווייל אָט וועט איר באַלד הערן, וואָס פאַר אַ גרויסע וואונדער ער האָט מיט זיין נאָז אויפגעטאַן.

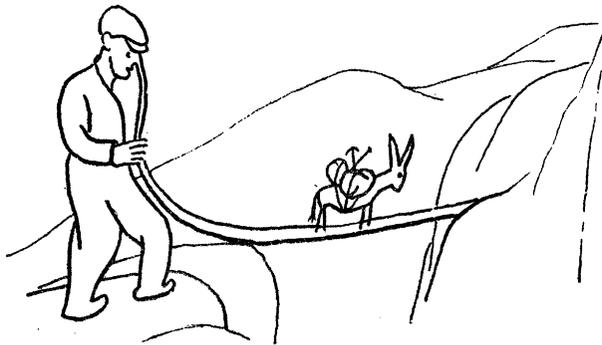
אַז מיין שוועסטערקינד האָט זיך גענומען באַטראַכטן, וואָס דאָס איז פאַר אַן אַפגרונט, האָט ער אויסגעפונען, אַז דאָס איז אַ ברייטער גראַבן, וואָס ציט זיך אויף מיילן און מיילן ווייט און צעטיילט דעם באַרג אין צווייען. און אונטן, אויפן דעק פון אַפגרונט, אַזוי טיף, אַז מע קאָן קוים זען. שפּרינגט און טאַנצט אַ דין ווייס פאַסיקל איבער דער גאַנצער לענג פונעם אַפגרונט. פאַרשטייט שוין מיין שוועסטערקינד, אַז דאָס דינע ווייסע פאַסיקל איז אַ שטורמדיק וואַסער, וואָס שוימט און קאַכט אויפן דעק פונעם אַפגרונט; און אַז דער ריזיקער באַרג-שפּאַלט איז דאָס דער באַוואַוסטער „גרענד קעניאַן“, וואָס קיינער קאָן איבער דעם ניט אַריבער און קיינער קאָן איבער אים קיין בריק ניט בויען.

וואָס זשע זאָל דאָ מיין שוועסטערקינד טאָן? ער מוז דאָך גיין זיין וועג? האָט ער טאָקע לאַנג ניט געטראַכט, און האָט געגעבן אַ וויקל פאַרנאַנדער זיין נאָז, און זי געגעבן אַ לייג-אויס

איבער דער גאנצער ברייט פונעם „גרענד קעניאן“ אזוי, אז ס'האט אויסגעזען ווי א בריקל איבער צוויי זייער הויכע ווענט. פארטיק געווארן מיט דעם, טוט ער א באפעל זיין אייזעלע — „גיין!“

און אן אייזל אז מען הייסט — טוט עס וואס מען הייסט. האט זיך דאס אייזעלע געשטעלט אויף מיין שוועסטערקינדס נאז און איז אריבער דעם „קעניאן“ ווי איבער א בריקל. אז דאס אייזעלע איז שוין געווען אויף יענער זייט, נעמט מיין שוועסטערקינד, שטעלט זיך אליין אויף זיין אייגענער נאז און גייט אויך אריבער דעם „קעניאן“ ווי איבער א בריקל.

ווען מיין שוועסטערקינד איז אריבער דעם „קעניאן“, האט ער צוריק צונויפגעקייקלט זיין נאז — גלייך ווי גארניט געווען — און זיך גלייך געלאזן ווייטער אין וועג אריין. דא איז שוין דער וועג געווען א גרינגער, ווייל איצט איז אים שוין אויסגעקומען גיין כסדר בארג אראפ. און טאקע באַלד — גאר ווי אומגערעכט — איז ער אנגעקומען אין טאל פון סאקראמענטא א סך פריער פון אלע אנדערע.

זייערע זיידעס

- (1) מיט איין שטאָך באַנייט ער אַ גאַנץ שטעטל.
- (2) מאַכט אַזאַ פאַר שיד, אַז אַ גאַנץ שטעטל קאָן אין זיי גיין.
- (3) מאַכט אַזאַ בעט, אַז אַ גאַנץ שטעטל קאָן אין דעם שלאָפן.

מיט איין שטאָך באַנייט ער אַ גאַנץ שטעטל

משה, חיים און געצל זיינען געגאַנגען איבער די גאַסן פון דער איסט-סאָיד, אין ניו יאָרק, האָבן באַקוקט און באַטראַכט אַלצדינג — געזען ווי דער שניידער אַרבעט, ווי דער שוסטער אַרבעט, ווי דער סטאַליער אַרבעט — און זיך גענומען באַרימען איינער פאַרן אַנדערן.

היינטיקס מאָל האָבן זיי זיך באַרימט מיט זייערע זיידעס. משה האָט געזאָגט: איך האָב געהאַט אַ זיידן, איז ער געווען אַ שניידער, האָט ער געהאַט אַזאַ גרויסע נאָדל, אַז מיט איין שטאָך האָט ער געקאַנט באַנייען אַ גאַנץ שטעטל. האָט ער טאַקע נאָכדעם קיין אַרבעט ניט געהאַט, איז וואָס זאָל ער דאָ טאָן? ער דאַרף דאָך פאַרדינען. מען גיט דאָך קיין זאָך ניט אומזיסט. האָט ער זיך געלאָזן אין אַנדערע שטעטלעך אַריין זוכן אַרבעט.

דאָס איז געווען אין דער צייט, ווען קיין דאַמף-שיפן און קיין באַנען זיינען נאָך אויף דער וועלט ניט געווען. נאָר צו וואָס האָט מיין זיידע באַדאַרפט אַ באַן אָדער אַ שיף? וואָרים אַז ער האָט זיך געלאָזן גיין, איז די ערד געפלוין אונטער זיינע פיס; און אַז ער האָט זיך געלאָזן שווימען, איז דאָס וואַסער געלאָפן אונטער אים אַזוי, אַז נאָך איידער ער האָט אַנגעהויבן, איז ער שוין געווען אויף דער אַנדערער זייט טייך.

איינמאל גייט זיך אזוי מיין זיידע פון שטעטל צו שטעטל — זיין גרויסע שער הענגט אים ביים זייט פון גארטל אראפ ווי א שווערד, זיין גרויסע נאָדל טראַגט ער איבערן אַקסל פאַרוואַרפן ווי אַ ביקס — גייט ער אזוי און זינגט זיך אונטער אַ שניידער-לידל, כדי אים זאָל זיין פריילעכער דער וועג.

גייט ער אזוי דורך באַרג און דורך טאָל, דורך פעלד און דורך וואַלד, און באַמערקט גאַרניט, ווי אַ גרויסער ברוינער בער גייט אים נאָך פוס-טריט, גנבעט זיך הינטער אים מיט ווייכע טריט, ווי אַ קאַץ, און וויל אים אויפעסן.

פונקט דעמאָלט פאַרגלוסט זיך מיין זיידן אַ שמעק טאַביק. שטעלט ער זיך אָפּ, — ער ווייס דאָך ניט וואָס הינטער אים טוט זיך, — שטעקט אַריין די נאָדל אין דער ערד, און נעמט זיך אַ שמעק טאַביק.

דערווייל האָט זיך דער בער צוגעשאַרט גאַר נאָענט הינטערן זיידן, געעפנט אַ גרויס מויל און — אַט שלינגט ער אים אַיין! אָבער פונקט אין דער מינוט האָט מיין זיידע אַ שמעק געטאָן דעם טאַביק. איז עס דעם בער אזוי פאַרגאַנגען אין נאָז, אַז ער האָט אַנגעהויבן ניסן.

אַז מיין זיידע האָט דערהערט ווי עמיצער ניסט הינטער אים, האָט ער אַ כאַפּ געטאָן זיין נאָדל און זיך געגעבן אַ דריי אום מיט אַ געשריי:

— ווער ניסט! . . . אַ-אַ-זוי?! מאַכט דער זיידע, ווען ער האָט דערזען דעם בער, — ס'איז ר' בער?!

און מיין זיידע האָט זיך ניט דערשראָקן. דערזען, אַז דער בער ניסט, האָט ער גלייך געגעבן אַ צילע אַריין אַ גראָבן פאַדעם אין דער נאָדל, אַ כאַפּ געטאָן דעם בער פאַרן עק (דעמאָלט האָבן נאָך

מיט איין שטאך באנייט ער א גאנץ שטעטל

די בערן געהאט לאנגע עקן, צוגעשלעפט צו א בוים און אים
צוגענייט דעם עק צום בוים.

פארטיק געוואָרן, פארנייגט זיך מיין זיידע פארן בער און

זאָגט :

א גוטע נאכט דיר, ר' בער. אַז דו וועסט זיך אויסניסן, וועט
דיר גרינגער ווערן אויפן האַרצן און שווערער אויפן עק. און
געדענק, — פאַרענדיקט מיין זיידע מיט אַ גאַליציאַנער גראַם
(ווייל צו אַ בער מוז מען ריידן אויף גאַליציאַנער שפראַך):

זאַלסט שראַיען און היילן

און דיין בערן-פאַלק פאַרציילן.

וועלן זיי קינדס-קינדער פאַרזוגן :

נאָך אַ שנאָדער זיך ניט יוגן.

און מיין זיידע האָט זיך געלאָזט ווייטער אין וועג אַריין, און

טאַקע גאָר אין גיכן איז ער אַנגעקומען אין אַ שטעטל.

2

מאַכט אַזאַ פאַר שיך, אַז אַ גאַנץ שטעטל

קאָן אין זיי גיין

ווען משה האָט געענדיקט, רופט זיך אַן חיים :

צונייען א בער מיטן עק צו א בוים איז פון די גאָר קליינע

וואונדער. איך האָב שוין פון גרעסערע חידושים געהערט.

אַט, איך האָב געהאַט אַ זיידן, איז ער געווען אַ שוסטער,

האַט ער געהאַט אַזאַ גרויסע אַל, אַז מיט איין שטאָך האָט ער

פאַרטיק געמאַכט אַ פאַר שיך.

אבער אין יענעם שטעטל, וואו מיין זיידע האָט געוואוינט, האָט איין פּאָר שיד באַשוכט דאָס גאַנצע שטעטל. די מענטשן זיינען געווען זייער אַרעם, האָבן זיי אַזוי געטאַן: זיי האָבן זיך געלאָזט מאַכן איין פּאָר שיד, וואָס זאָלן פּאַסן יעדן איינעם פּוס, און די שיד האָבן זיי אַוועקגעשטעלט ביים שטאַט-באַלעבאַס אויפן גאַניק. ווען איינער האָט געדאַרפט ערגעץ גיין, איז ער געקומען צום שטאַט-באַלעבאַס אויפן גאַניק, אָנגעטאַן די שיד און איז געגאַנגען. פּאַרטיק געוואָרן מיטן גאַנג, האָט ער די שיד צוריק-געבראַכט צום שטאַט-באַלעבאַס אויפן גאַניק.

וואָס זשע האָבן די מענטשן געטאַן, ווען צווייען האָבן געדאַרפט ערגעץ גיין אין דערזעלביקער צייט? נו, איז וואָס? האָט טאַקע מיין זיידע געמאַכט די שיד אַזוי קונציק, אז צווייען זאָלן אין זיי קאָנען גיין אין דער זעלביקער צייט. מיין זיידע האָט דערציילט, אז ער אַליין האָט געזען ווי איינמאַל זיינען דרייען געגאַנגען אין די זעלביקע שיד, און ס'איז קיין וואונדער ניט, ווייל פּון יענעם שטעטל קומט דאָס ווערטל:

„אייין פּאָר שיד אויף גאַנץ קאַמאַר ין“.

און איינמאַל איז טאַקע געשען, אז דאָס גאַנצע שטעטל איז געגאַנגען אין איין פּאָר שיד. געווען איז דאָס אַזוי: אין שטעטל האָט געדאַרפט קומען אַ זייער געהויבענער גאַסט, איז ווי גייט מען עס באַגעגענען אַזאַ געהויבענעם גאַסט באַרוועסערהייט? האָט זיך דאָס גאַנצע שטעטל געגעבן אַ שטעל אַריין אין דער איין פּאָר שיד — פּריער די קלענערע, הינטער זיי די גרעסערע און גאָר צולעצט די גאָר הויכע מענטשן — און מע איז מיט ווירדע געגאַנגען באַגעגענען דעם געהויבענעם גאַסט.

היינט, אַז דאָס גאַנצע שטעטל גייט אין איין פאָר שיד, האָט דאָך מייַן זיידע ניט וואָס צו טאָן, האָט ער זיך אויפגעהויבן, גענומען די אַל אויפן אַקסל — ווי אַ ביקס, דעם קאַפּול מיט די דראַטוועס אין אַ זעקל אַריין, און זיך געלאָזט גיין פון שטעטל צו שטעטל זוכן אַרבעט.

אַ גייער איז ער געווען אַ גוטער — פּונקט ווי משהס זיידע: און אַ שווימער — נאָך אַ בעסערער, ווייל נאָך איידער ער האָט אַריינגעשטעלט אַ פּוס אין וואַסער, איז ער שוין געשטאַנען אויף יענער זייט טייך.

גייט ער זיך אַזוי דורך בערג און דורך טאָלן, דורך פעלדער און דורך וועלדער און זינגט אונטער אַ שוסטער לידל פון פריילעכקייט וועגן.

איינמאָל גייט ער אַזוי דורך אַ טיפּן וואַלד, טראַגט די אַל אויפן אַקסל און זינגט זיך אונטער אַ לידל. מיטאַמאָל דערהערט ער ווי צווייגעלעך קנאַקן, גלייך ווי עמיצער וואַלט זיך געיאָגט נאָך אים. גיט זיך מייַן זיידע אַ דריי-אום און —

טרעפט וואָס ער האָט דערזען?

ער האָט דערזען דעם בער, דעם זעלביקן בער, וואָס משהס זיידע האָט מיט דער גרויסער נאָדל אים צוגענייט דעם עק צום בוים. דער בער האָט זיך אַזוי לאַנג געריסן און געריסן, ביזוואַנען דער עק האָט זיך אים אָפּגעריסן און געבליבן הענגען אויפן בוים. (און דער עק הענגט נאָך דאַרטן ביזן היינטיקן טאָג. ווער עס גלויבט ניט, קאָן אים גיין אַנקוקן.) און פון דעמאָלט אָן זיינען טאַקע אַלע בערן געבליבן אָן עקן.

היינט, אַז מייַן זיידע האָט דערזען ווי דער בער, אַ צעווילדע-וועטער — יאָגט זיך נאָך אים, האָט ער אַ טראַכט געטאָן: ווען

דער בער זאל זיך נאָר לאָזן, וואָלט ער אים געקאָנט מיט דער אַל דורכשטעכן און ס'וואָלט ניט געווען פאַר וואָס מורא צו האָבן. ווי אָבער, אַז דער בער וועט זיך ניט לאָזן? איז טאַקע גלייכער צו לויפן. און מיין זיידע האָט זיך געלאָזט לויפן.

לויפט מיין זיידע און רייצט זיך: ר' בער, אומזיסט אַייער מי! איר וועט מיך ניט דעריאָגן! ווייל, אַז מיין זיידע האָט זיך געלאָזט לויפן, איז דער וועג געפּלויגן אונטער זיינע פּיס מיט אַזאַ שנעל-קייט, אַז ס'האַט געשווינדלט אין די אויגן.

ווי ער לויפט אַזוי, דערזעט ער: אַ ריזיקער העלפּאַנט ליגט און שלאָפט. טראַכט מיין זיידע ניט קיין סך, טוט אַ לויף ארויף צום העלפּאַנט אויפן קאַרק, טוט אַ שלעפּ צוזאַמען דעם העלפּאַנטס אויערן און גייט זיי צוזאַמען מיט אַ דראַטווע, אַזוי, אַז דער העלפּאַנט האָט אפילו ניט געפּילט וואָס מיין זיידע האָט געטאַן. זיינען דאָך אַ העלפּאַנטס אויערן גרויס גענוג, אַז מ'קאָן פון דעם מאַכן אַ ביידל, האָט זיך טאַקע מיין זיידע אין דעם ביידל באַהאַלטן ביז דער בער איז פאַרבייגעלאָפן און איז פאַרשוואונדן געוואָרן אין טיפן וואַלד.

דערווייל האָט זיך דער העלפּאַנט אויפגעכאַפט, און נאָך איידער מיין זיידע האָט צייט געהאַט זיך אַרומקוקן, האָט זיך דער העלפּאַנט מיט אים געלאָזן אין וואַלד אַריין צווישן אַלע ווילדע חיות. איז שוין מיין זיידע געבליבן זיצן אינם ביידל ביים העלפּאַנט אויפן קאַרק. און טאַקע גוט וואָס ער איז געבליבן זיצן, ווייל, נאָכדעם ווי דער העלפּאַנט איז דורכגעגאַנגען דעם וואַלד, איז ער מיט אים אַנגעקומען אין שטעטל.

אַז די מענטשן האָבן דערזען, ווי מיין זיידע פאַרט אין אַ ביידל ביי אַ העלפּאַנט אויפן קאַרק, זיינען אַלע געלאָפן אַנקוקן דעם

מאכט אזא פאר שיד, אז א גאנץ שטעטל קאן אין זיי גיין

בייזוואנדער. זיי האָבן אויפגענומען מיין זיידן מיט גרויס כבוד און האָבן אים געבעטן, אז ער זאָל זיי לאָזן אַביסעלע פּאַרן אויפן העלפּאַנט, — האָט ער זיי געלאָזן. און פון דעמאָלט אָן האָבן זיך די מענטשן אויסגעלערנט פאַרן אויף אַ העלפּאַנט.

אַבער דאָס איז נאָך ניט אַליץ. דער סוף פון דער מעשה — כאַטש קורץ ווי דער בערישער עק — איז פונקט אזוי שיין ווי דער אָנהויב. הערט נאָר וואָס דאָ איז געשען:

מיין זיידע איז אין יענעם שטעטל פאַרבליבן אויף אַ לענגערער צייט, און אַלע האָבן צו אים געטראָגן שיד צו מאַכן. איז ער געוואָרן אזוי פאַרוואַרפן מיט אַרבעט, אז ער האָט געמוזט האָבן אָן אַרויסהעלפער. און קיין אַרויסהעלפער איז ניט צו קריגן, איז וואָס-זשע זאָל ער דאָ טאָן? האָט ער לאַנג ניט געטראַכט און האָט אויסגעלערנט שוסטעריי דעם העלפּאַנט. האָט איר באַדאַרפט געווען זען, וואָס דאָרטן האָט זיך אָפּגעטאַן! פון גאָר דער וועלט האָט מען זיך געלאָזן מיט אַרבעט צו מיין זיידן! און אַלע האָבן געוואַלט זען, ווי דער העלפּאַנט זיצט און נייט שיד און זינגט זיך דערביי אונטער א שוסטער לידל. און, איר מעגט מיר גלויבן, ס'איז טאַקע געווען וואָס צו זען!

דער העלפּאַנט איז געווען זייער א גוטער און געטרייער אַרבעטער, האָט זיך טאַקע מיין זיידע מיט אים ניט געוואַלט שיידן און מע האָט געלעבט צוזאַמען ווי אַנדערע צוויי: מע האָט געאַרבעט צוזאַמען, דאָס הייסט מיין זיידע האָט צוגעגרייט און דער העלפּאַנט האָט געאַרבעט; מע האָט געגעסן צוזאַמען, דאָס הייסט, מיין זיידע האָט געגעסן געבראַטנס און דער העלפּאַנט — שטרוי; מע האָט געוואוינט צוזאַמען, דאָס הייסט, מיין זיידע האָט געוואוינט

אין א שיין הויז און דער העלפאנט — אין א שטאל! און מע איז געפארן צוזאמען, דאס הייסט, דער העלפאנט איז געגאנגען און מיין זיידע איז געפארן ביי אים אויפן קארק. און אזוי האט מען אפגעלעבט צוזאמען א שיין שטיקל צייט.

3

מאכט אזא בעט, אז א גאנץ שטעטל קאן
אין דעם שלאפן

ווען חיים האט געענדיקט, רופט זיך אן געצל:
צונייען א בער מיטן עק צו א בוים איז קיין וואונדער ניט;
און פארן אויף א העלפאנט — איז קיין ניס ניט. ווייל נאך איידער
די וועלט איז א וועלט געווארן, זיינען שוין מענטשן געפארן אויף
העלפאנטן. זעט איר, מאכן דעם העלפאנט פאר א שוסטער איז
שוין יא א שטיקל ניס, אבער, ווי קומט דאס צו די וואונדער,
וואס מיין זיידע האט געקאנט באווייזן!
אט, איך האב געהאט א זיידן, איז ער געווען א סטאליער, האט
ער געקאנט מאכן אזעלכע קונציקע זאכן, וואס מע האט עס קיינמאל
אין דער וועלט ניט געזען. ער האט איינמאל געמאכט אזא סארט
בעט, אז א גאנץ שטעטל האט אויף דעם געקאנט שלאפן. דאס
בעט איז געמאכט געווארן אויף איין מיטלסטן פוס אזוי, אז מע האט
עס געקאנט ארומדרייען, און ס'איז געווען אזוי גרויס, אז עס האט
געקאנט דערגרייכן פון איין עק שטעטל ביזן צווייטן. האט מען
טאקע דאס גאנצע שטעטל אויסגעבויט אין א קרייז ארום דעם
בעט, און מע האט געטאן אזוי: — ווען א הויזגעזינד איז זיך

מאכט אזא בעט, אז א גאנץ שטעטל קאן אין דעם שלאפן

אויסגעשלאפן, האָט מען דאָס בעט געטאָן א שטופ, האָט עס זיך צוגעדרייט צו אַן אַנדער הויזגעזינד. און אזוי האָט זיך דאָס בעט געדרייט פון הויזגעזינד צו הויזגעזינד, ביז דאָס גאַנצע שטעטל איז זיך אויסגעשלאפן.

היינט, אז אַ גאנץ שטעטל שלאָפט אויף איין בעט, האָט דאָך מיין זיידע קיין אַרבעט ניט, האָט ער צוזאַמענגענומען זיין געצייג און זיך געלאָזט אין אַנדערע שטעטלעך אַריין זוכן אַרבעט. גייט מיין זיידע אזוי איבערן וועג, ביז ער איז צוגעקומען צו אַ גרויסן וואַלד. גיין דורך אַ וואַלד איז פאַר מיין זיידן קיין ניס ניט געווען. גייט ער זיך אזוי דורכן וואַלד און זינגט זיך אונטער אַ סטאַליער-לידל, כדי אים זאָל זיין פריילעכער דער וועג. מיטאַמאָל דערהערט ער הינטער זיך אַ שרעקלעכן געבריל. טוט ער זיך אַ דריי אום און דערזעט, ווי אַ ריזיקער לייב, מיט לאַנגע האַר, מיט אַן אַפענעם מויל, יאָגט זיך נאָך אים. לויפן האָט מיין זיידע געקאַנט גוט. ווען ער האָט זיך נאָר געלאָזט לויפן, איז ער געפלויגן ווי אויף פליגלען, האָט ער זיך טאַקע געלאָזט לויפן.

אַבער דער וואַלד איז טיף אַן אַן עק, און צום לויפן נעמט קיין סוף ניט, איז מיין זיידן איינגעפאַלן אַ געדאַנק: ער איז צוגעלאָפן צו אַ זייער דיקן בוים, געכאַפט זיין זעג, אויסגעזעגט אַ טיר און איז אַריינגעלאָפן אין בוים. אז ער איז אַריין אין בוים, האָט ער פאַרהאַקט די טיר הינטער זיך און — ביז דער לייב איז צוגעקומען, — האָט ער נאָך צייט געהאַט אויסזעגן אַ פענצטער פון איין זייט טיר און אַ לאַך פאַר אַ בריווקאַסטן — אין מיטן טיר. וואַרים ער האָט געטראַכט: ווער ווייסט, ווי לאַנג ער וועט דאַרפן זיצן אין בוים, וועט ער דערוויילע קאַנען שרייבן בריוועלעך אַהיים און לאָזן וויסן, וואָס ער מאַכט און וואו ער געפינט זיך.

ער האָט אָבער לאַנג אין בוים ניט געדאַרפט בלייבן. און אָט וועט איר טאַקע באַלד הערן דעם גרויסן וואונדער, וואָס מיין זיידע האָט באַוויזן.

ווי נאָר מיין זיידע איז פאַרטיק געוואָרן מיט אויסשניידן דאָס לאַך אין טיר פאַר דעם בריווקאַסטן, אַזוי איז דער לייב צוגעלאָפן און מיט אַ שרעקלעכן געבריל זיך אַ וואַרף געטאָן אויף דער טיר. די טיר איז אָבער געווען אַיזן-שטאַרק, האָט דער לייב גענומען ביסן מיט די ציין, רייסן מיט די לאַפעס און קלאָפן מיט זיין שטאַרקן עק.

און מיין זיידע זיצט אין בוים און לאַכט און רייצט זיך מיטן לייב:

— אומזיסט דיין טרחה, ר' לייב, מעגסט רייסן און ביסן און די טיר וועסטו ניט עפענען, ר' לייב.

איז דער לייב נאָך מער צערייצט געוואָרן און מיט מער צאָרן גענומען ברילן און נאָך שטאַרקער רייסן מיט די לאַפעס און קלאָפן מיט זיין שטאַרקן עק. און ווי דער לייב האָט געהאַלטן אין קלאָפן מיטן עק אין טיר, האָט ער אַנגעטראָפן אין דעם לאַך, וואָס מיין זיידע האָט אויסגעזעעט פאַר אַ בריווקאַסטן, אַזוי, אַז דער גאַנצער עק איז אַריין אין בוים. ווי נאָר מיין זיידע האָט דאָס דערזען, האָט ער אַ כאַפּ געטאָן דעם עק, פאַרבונדן אַ שליף און אַריין גערוקט אַ שטעקן אין שליף. דער לייב האָט זיך גענומען רייסן און שרייען און ברילן, אָבער, וואָס מער דער לייב האָט זיך געריסן, אַלץ שטייפער האָט זיך פאַרצויגן דער שליף און דער לייב האָט זיך מער ניט געקאַנט אַ קער טאָן.

וואָס זאָל דאָ מיין זיידע טאָן איצט? זאָל ער עפענען די טיר, — איז דער לייב גלייך דאָ; ניט עפענען די טיר — מיינט

מאכט אזא בעט, אז א גאנץ שטעטל קאן אין דעם שלאפן

בלייבן אין וואלד איינגעשפארט אין א בוים. האט ער טאקע געטאן אזא זאך: ער האט גענומען די זעג און האט, פון אינעווייניק פון בוים, אראפגעזעגט דעם אויבערשטן טייל בוים, נאכדעם האט ער אונטערגעזעגט פון אונטען אזוי, אז ער איז געבליבן זיצן אין א פארטיקער קיילעכדיקער שטוב מיט א טיר און מיט א פענצטער. איצט האט מיין זיידע אפגעזעגט פיר רעדער פון בוים און זיי אונטערגעשטעלט אונטער דער שטוב. פארטיק געווארן מיט דעם, האט ער א שמיץ געטאן דעם לייב, האט זיך דער לייב א ריס געטאן פון ארט, מיטגעשלעפט די שטוב, און זיך אוועקגעלאזט מיטן וועג דורכן וואלד.

באלד נאכן וואלד איז געלעגן א שטעטל. ווען מיין זיידע האט דערזען דורכן פענצטער, אז דער לייב האט אים שוין אריינגעפירט אין מיטן שטעטל, האט ער פארהאלטן די רעדער, האט דער לייב מער ניט געקאנט שלעפן און זיך אפגעשטעלט. אז די מענטשן פון שטעטל האבן דערזען אזא זאך, זיינען זיי זיך אנגעלאפן אויפן בייזוואונדער. זיי האבן זיך אבער געשראקן פארן לייב און מורא געהאט צוצוקומען נאענט. האט מיין זיידע גענומען און געמאכט א גרויסע און שטארקע שטייג און האט אהין איינגעשפארט דעם לייב. האבן זיך די מענטשן אויפגעהערט צו שרעקן.

און מיין זיידע איז שוין אין יענעם שטעטל פארבליבן א לענגערע צייט, ווייל די מענטשן האבן אים געגעבן א סך ארבעט. שיין איז געווען דאס, וואס אין גאנצן שטעטל האט זיך אפילו קיין איין בעט ניט געפונען. האט זיך מיין זיידע פארנומען בויען דאס בארימטע בעט, אז דאס גאנצע שטעטל זאל אויף דעם קאנען שלאפן. אבער, צו בויען אזא סארט בעט דארף מען האבן ארויס-העלפער און קיין ארויסהעלפער זיינען ניט געווען. וואס זשע זאל

דאָ מײן זיידע טאָן ? האָט ער טאַקע געטאָן דאָסזעלביקע, וואָס
חיימס זיידע האָט געטאָן: ער האָט גענומען דעם לייב און אים
געמאַכט פאַר אַ סטאַליער. איז דאָס שוין געווען איינמאַל אַ
סטאַליער ! פון דער גאַנצער וועלט איז מען געפאַרן אָנקוקן ווי
דער לייב זעגט ברעטער מיט זיינע לאַפעס און ווי ער קלאַפט
טשוועקעס מיט זיין שטאַרקן עק.

און דער לייב איז געווען אַ זייער גוטער און געטרייער
אַרבעטער. ער האָט געאַרבעט אָן אויפהער טעג מיט נעכט און
איז גאַר ניט מיד געוואָרן.

אַז מײן זיידע האָט דערזען וואָס פאַר אַ שווערער אַרבעטער
דער לייב איז, האָט ער זיך געטראַכט: צו וואָס נאָך זאָלן צווייען
אַרבעטן ? איינער איז גענוג. האָט טאַקע מײן זיידע אויפגעהערט
אַרבעטן און איז געזעסן מיט פאַרלייגטע הענט און צוגעקוקט, ווי
דער לייב אַרבעט. און דער לייב האָט געאַרבעט און געאַרבעט
און אויפגעמאַכט די גאַנצע אַרבעט.

נאָכדעם ווי דער לייב אין פאַרטיק געוואָרן מיט דער גאַנצער
אַרבעט, האָט ער דאָך ניט געקאַנט זיצן ליידיק, האָט ער גענומען
און אויסגעבויט אַ גרויס און שיין הויז פאַר מײן זיידן. פאַרטיק
געוואָרן מיט דעם הויז, האָט מײן זיידע אים געוויזן און געהאַלפן
בויען אַ גרעסערע און שטאַרקערע שטייג.

און אזוי האָט מײן זיידע אָפגעלעבט מיטן לייב אַ לענגערע
צייט. און יעדעס מאַל, וואָס דער לייב האָט אויסגעבויט אַ שענער
הויז פאַר מײן זיידן, האָט מײן זיידע דערפאַר געמאַכט אַ בעסערע
און שטאַרקערע שטייג פאַרן לייב !

זייערע זיידעס און זייערע באַבעס

- (1) אין ברוינלאַנד.
- (2) אין שוואַרצלאַנד.
- (3) אין געלאַנד.

אין ברוינלאַנד

משה, חיים און געצל האָבן אַרומגעוואַנדערט איבער קאַני
אײלאַנד און האָבן זיך אַנגעזען מיט די אַלע וואַונדער, וואָס סײַ
דאָרט דאָ, און מיט די אַלע קונצן, וואָס מע ווייזט דאָרט. זיי
איז שטאַרק געפּעלן געוואָרן דער צירק מיט די קלאַונען און מיט
די געלערנטע חיות. אָבער בעסער פון אלץ איז זיי געפּעלן געוואָרן
די פאַרשטעלונג פון די פאַרזעענישן (freaks) און זיי זיינען ניט
אַרויס פון דאָרטן, ביז זיי האָבן די פאַרזעעניש-שפּיל געזען צוויי
מאַל.

ווען זיי זיינען אַרויס פון דער פאַרשטעלונג, האָבן זיי זיך
אַנידערגעזעצט ביים ברעג ים, געקוקט אויף די כוואַליעס, אַ וויילע
געשוויגן און איבערגעטראַכט די אַלע זאַכן וואָס זיי האָבן געזען און
געהערט. נאָכדעם האָבן זיי זיך גענומען באַרימען איינער פאַרן
אַנדערן.

היינטיקס מאַל האָבן זיי זיך ווידעראַמאַל באַרימט מיט זייערע
זיידעס. משה האָט געזאָגט:

מיין זיידע איז איינמאַל געגאַנגען פון שטעטל צו שטעטל זוכן
אַרבעט. גייט ער זיך אַזוי, ווי געוויינטלעך, מיט זיין גרויסער נאָדל
איבערן אַקסל פאַרוואַרפן ווי אַ ביקס, און מיט זיין גרויסער שער
ביי דער זייט ווי אַ שווערד און זינגט זיך זיינע פריילעכע שניידער-
לידער, כדי דער וועג זאָל אים זיין פריילעכער.

גייט ער אזוי איבער די וועגן, ביז ער איז צוגעקומען צו אַ גרויסער קייט פון בערג. און אויף די בערג זעט ער, ווי ס'שטייען דריי מאַדנע פאַרשויןען, אַנגעטאַן אין לאַנגע שוואַרצע אַבאַיעס, מיט טורבאַנען אויף די קעפּ, און מען שיסט מיט פייל און בויגן אין דער ווייט אַריין.

גייט צו מיין זיידע צו זיי, גיט זיי אַפּ שלום און פּרעגט זיי:

— ווי הייסט איר?

— פון וואַנען קומט איר?

— וואָס טוט איר דאָ?

— און צוליב וואָס שיסט איר אין דער ווייט אַריין, איר ווילט

שיסן דעם ווינט?

ענטפערן די דריי (פריער צוזאַמען, נאַכדעם יעדערער

באַזונדער):

— ווי מיר הייסן? — ווי אמאָל. אמאָל הייסן מיר אזוי:

— שטייט!

— הערט און זעט!

— און וואונדערט זיך!

— און אמאָל הייסן מיר, ווי מע רופט אונדז (דאָ פאַרנייגט זיך

יעדערער עלעגאַנט):

— מיין נאָמען איז כאַדזשעוואַדזשאַ.

— מיין נאָמען איז טאַדזשעקאַדזשאַ.

— און מיין נאָמען איז נאַדזשעראַדזשאַ.

— מיר קומען פון אינדיע, — מאַכט דער ערשטער.

— מיר זיינען גרויסע שפּרינגער, — פאַלט אַריין דער צווייטער.

און דער דריטער כאַפט אונטער: — מיר וואַרפן די פיילן, כדי

צו זען, צי מיר וועלן קאַנען שפּרינגען —

— אזוי פלינק, —

— אזוי הויך, —

— און אזוי ווייט ווי די ווייססטע פייל וועט פאלן.

דערהערט אזוינע רייד, רופט זיך אָן מיין זיידע:

— וואָס איז דאָ פאַראַן איבער וואָס צו וואונדערן זיך? איר זייט גרויסע שפּרינגער? נו, איז וואָס? איך בין אויך אַ גרויסער שפּרינגער. אָבער צו וואָס טויגן מיר אַייערע פיילן? אָן פיילן קאָן מען דען ניט שפּרינגען? איך וועט זיך מיט אַיך, אַז איך קאָן. רופן זיך אָן אַלע דריי שפּרינגער מיטאַמאַל:

— אָן פיילן? איז ווי וועלן מיר וויסן, ווי ווייט צו שפּרינגען?

ענטפּערט מיין זיידע:

— גאָר פשוט. מיר זיינען דאָ אויף די אַפּאַלאַשן בערג, און דאָרטן, ווייט ביים האַריזאָנט, זעען זיך די הימלקראַצער פון ניו יאָרק, וועלן מיר פון די בערג געבן א שפּרונג אראָפּ גלייך אין ניו יאָרק אַריין און מיר וועלן זיך דאָרט טרעפן אין קאָני אַיילאַנד ביים ים.

גיבן זיך די דריי שפּרינגער אַ רייד צוזאַמען אויף זייער לשון:

— כאַלי-כאַלי, אַלי-וואַלי?

— אַלי-וואַלי, כאַלי-כאַלי!

— וואַלי-כאַלי, כאַלי-אַלי!

און זיי ענטפּערן מיין זיידן אזוי:

— גוט, מיר זיינען גרייט צו שפּרינגען. און אויב דו וועסט

געווינען דאָס געוועט, גיבן מיר דיר אונדזערע פייל און בויגן.

אויב אָבער דו וועסט פאַרלירן, דאַרפסטו אונדז געבן דיין גרויסע נאָדל.

אָוועקגעבן זיין גרויסע נאָדל, האָט מיין זיידע קיין חשק ניט. איר ווייסט דאָך, וואָס פאַר אַ סאָרט נאָדל דאָס איז — אַז מיט איין שטאָך קאָן ער באַנייען אַ גאַנץ שטעטל. אָבער מיין זיידע ווייסט דאָך, אַז ער וועט סיי ווי סיי געווינען דאָס געוועט, זאָגט ער :

— גוט, לאַמיר אָנהייבן.

פאַרמעסטן זיך צוערשט די דריי שפּרינגער מיטאַמאַל און טוען אַ שפּרונג אַלע צוזאַמען. קוקט זיי מיין זיידע נאָך און זעט, ווי זייערע לאַנגע, שוואַרצע אַבאיעס פּלאַטערן אין דער לופטן, ווי דריי שוואַרצע פּאַנען, וואָס טראָגן זיך דורך דער הויך איבער שטעט און שטעטלעך פון די אַפּאַלאַשן בערג ביז קיין ניו יאָרק. נאָר אַט דערזעט מיין זיידע, ווי די שפּרינגער האָבן זיך גענומען אראָפּלאָזן אַביסעלע פאר ניו יאָרק, רופט ער זיך אָן :

— אַי, אַ שאַד ! זיי זיינען גאַנץ גוטע שפּרינגער, אָבער קיין ניו יאָרק זיינען זיי ניט דערשפּרונגען.

דערזען, אַז די דריי שפּרינגער האָבן זיך שוין אַראָפּגעלאָזן, טוט זיך מיין זיידע אַ פאַרמעסט און גיט אַ שפּרונג. אָבער דאָ איז געשען איין קלייניקייט : מיין זיידע האָט אַביסעלע אַ צו האַסטיקן שפּרונג געטאָן. איז ער אַריבערגעשפּרונגען איבער ניו יאָרק און איז אַריינגעשפּרונגען אין אַטלאַנטישן ים אַריין. אַ שווימער, ווייסט איר דאָך, איז ער געווען אַ גוטער, האָט ער זיך געלאָזן שווימען.

שווימט זיך מיין זיידע אַזוי, וויגט זיך איבער די כוואַליעס און האָט פאַרגעניגן. מיטאַמאַל דערזעט ער, ווי אַ וואַלפּיש מיט אַ גרויס אָפּן מויל שווימט אים אַנטקעגן און וויל אים אַיינשלינגען. האָט מיין זיידע גלייך געכאַפּט זיין גרויסע נאָדל, אַריינגעצילעט אַ שטאַרקן פּאַדעם און — ווי נאָר דער וואַלפּיש איז צוגעקומען

נאָענט, אזוי האָט מיין זיידע אים געגעבן אַ ניי צוזאַמען זיין מויל. האָט דער וואַלפיש אויסגעגלאַצט אַ פאַר אויגן און אָנגעקוקט מיין זיידן גלייך ווי ער וואַלט געפרעגט: — נו, מענטש איינער, צוליב וואָס האָסטו עס באַדאַרפט טאָן? איצט קאָן איך זיך ניט איינשלינגען — וועט זיך דאָך די מעשה דאָ ניט קאָנען ענדיקן. האָט מיין זיידע אַ שמייכל געטאָן אין די וואַנצעס אַריין און זיך געגעבן אַ כאַפּ אַרויף אויפן וואַלפיש רייטנדיק. האָט זיך דער וואַלפיש גענומען טראָגן איבערן ים מיט אַ שווינדלדיקער שנעלקייט. און מיין זיידע איז זיך געזעסן רואיק און געלאַסן און געקוקט אין דער ווייט אַריין.

און אַט דערזעט מיין זיידע ווי דער וואַלפיש טראָגט זיך פאַרביי אַ לאַנד, וואָס אַלצדינג איז דאַרטן ברוין: די הייזער, די פעלדער, די מענטשן און אפילו די חיות — אַלץ איז ברוין, פאַרוועלקט און אָפגעלעבט, ווי אין טיפן האַרבסט. און עס טראָגט זיך פון דאַרט אַזאַ מאַדנע געשריי, אזוי ווי אַ געהייל פון וועלף. טראַכט זיך מיין זיידע: אַז מע איז שוין דאָ דערביי, דאַרף מען אַ קוק טאָן, וואָס פאַר אַ לאַנד דאָס איז און וואָס דאָס היילן באַטייט.

געטראַכט און געטאָן.

געזעגנט זיך מיין זיידע מיטן וואַלפיש און זאָגט:

— אַ גוטן תמיד דיר, מיין טייערער וואַלפיש, איך בין שוין גענוג געריטן אויף דיר און איך בין כמעט ווי זיכער, אַז איך וועל דיין הילף מער ניט דאַרפן. נאָר, ווי אַ זאָך מאַכט זיך, טאַמער דאַרף איך זיך יא, וואָס וועל איך דאַמאַלסט טאָן?

דרייט דער וואַלפיש אויס זיין קאַפּ. שטעלט אָן זיין פאַרנייטן

מויל קעגן זיידן און שווייגט, ווי איינער זאָגט:

די דריי בארימער

— ביסט אַ חכם אַ ייד; ווי קאָן איך דיר זאָגן וואָס צו טאָן,
אַז דו האָסט מיר פאַרנייט דאָס מויל?
האַט מיין זיידע גלייך פאַרשטאַנען וואָס דער וואַלפיש וויל
און האָט מיט זיין גרויסער שער אויפגעהאַקט די אַלע שטעך און
לויז געמאַכט דעם וואַלפיש זיין מויל. האָט דער וואַלפיש געעפנט
זיין מויל און האָט אַזוי געזאָגט:
— וואו דו זאָלסט זיך ניט געפינען,
בין איך גרייט דיך צו דינען.
אַלץ וואָס דו דאַרפט טאָן, ווען דו נייטיקסט זיך אין מיין הילף,
איז קומען צום ים-ברעג און מיך אַ רוף טאָן אַזוי:

אַמגרון-טאַמגרון,
טאַמגרינגראַמען!
פון דעם טיפסטן אַפגרונט,
פון די ווייטסטע ימען —
אַייל זיך, טראָג זיך, ווי אַ וויכער!
קום נאָר גיכער, גיכער, גיכער!
דאָ, דערלעבן, דאָ, דערלעבן,
ווי אויף פליגלען קום צו שוועבן!

איז ווי נאָר דו וועסט דאָס ארויסריידן, אַזוי וועל איך גלייך
זיין לעבן דיר.
רופט זיך אָן מיין זיידע:

— איך זאָג דיר מיט פרייד,
אַז איך בין גערירט פון דינע רייד
און פון דיין פריינטשאַפט צו מיר.
אויף ווידערזען, מיין טייערער אַמגרון-טאַמגרון!

און מיין זיידע טוט אַ שפרונג פונעם וואַלפיש גלייך אין יענעם
לאַנד אַריין.

געקומען אין יענעם לאַנד, האָט מיין זיידע אויסגעפונען, אַז
דאָס לאַנד רופט זיך איצט „ברוינלאַנד“, אָבער פריער האָט עס
געהאַט אַן אַנדער נאָמען — דעם פריערדיקן נאָמען געדענקען
שוין ניט די מענטשן; אַז איידער דאָס לאַנד האָט באַקומען דעם
נאָמען ברוינלאַנד, האָבן דאָרטן געוואוינט צוויי סאַרטן מענטשן:
(1 גרויסע, שטאַלצע און קלוגע מיט שוואַרצע האָר און ברוינע
אויגן, און (2 קליינלעכע, ווייכבייניקע און נאַרישעוואַטע מיט
בלאָנדע האָר און בלויע אויגן. האָבן די בלאָנדהאַריקע מענטשן
גענומען מקנא זיין די שוואַרצהאַריקע און האָבן גענומען זוכן
מיטלען, ווי אַזוי אויך צו ווערן גרויס און שטאַלץ און קלוג ווי די
שוואַרצהאַריקע. האָבן זיי געזוכט און געזוכט און ניט געפונען.
האַט זיך פון ערגעץ באַוויזן איינער אַ בלאָנדהאַריקער און האָט
געזאָגט:

— ברידער, בלאָנדהאַריקע חכמים! איך האָב אַ מיטל ווי אַזוי
מיר, די בלאָנדהאַריקע, זאָלן ווערן די גרויסע, די שטאַלצע און
די קלוגע.

האָבן אַלע בלאָנדהאַריקע גענומען שרייען:
זאָג אונדז דאָס מיטל! זאָג אונדז דאָס מיטל!
רופט זיך אָפּ דער איינער:

— אַז איר וועט מיך מאַכן פאַר אייער פירער, וועל איך אַיך
זאָגן דאָס מיטל.

האַט מען אים שוין געוואַלט מאַכן פאַר דעם פירער, זיינען
אָבער אַרויסגעקומען די בלאָנדהאַריקע באַראָנען און די רייכע
און האָבן געזאָגט צו דעם איינעם אַזוי:

— מיר זעען, אז דו קאנסט זיין א פירער, און דו ביסט אונדז
 טאקע געפעלן אויך, אבער בעסער פון אלץ איז אונדז געפעלן
 דיין נאָז. איז אזוי: אויב דו וועסט זיך לאָזן פירן פון אונדז פאר
 דער נאָז, וועלן מיר זיך מאַכן פאַר דעם פירער איבער די בלאַנד-
 האַריקע; אויב אָבער דו וועסט זיך פון אונדז ניט לאָזן פירן פאר
 דער נאָז — קאָנסטו ניט ווערן דער פירער איבער די בלאַנד־האַריקע.
 האָט דער איינער זיך פאַרנייגט און גלייך געענטפערט:
 — עס פרייט מיך זייער וואָס מיין נאָז איז אייך געפעלן,
 מיינע גנעדיקע האַרן: אַט האָט איר מיין נאָז און טוט מיט איר
 וואָס איר ווילט.

האַבן די באַראָנען און די רייכע געענטפערט:
 — מיר זעען, אז דו וועסט זיין אַ גוטער פירער. דו מוזט
 אָבער אַלעמאַל געדענקען, אז

מיר זיינען די ינע האַרן.

און דאָ האַבן די באַראָנען און די רייכע אים אָנגעטאָן אַ
 שטריקל אויף דער נאָז און אים דערקלערט פאַר דעם פירער איבער
 די בלאַנד־האַריקע, און אים געבעטן אז ער זאָל זאָגן דאָס מיטל,
 ווי אזוי די בלאַנד־האַריקע קאָנען ווערן גרויסע, שטאַלצע און קלוגע
 מענטשן. האָט דער פירער געזאָגט אזוי:

— ברידער, בלאַנד־האַריקע חכמים! דאָס מיטל איז פשוט:
 לאַמיר ארויסטרייבן די אַלע גרויסע, די אַלע שטאַלצע און די אַלע
 קלוגע — קורץ, די אַלע מיט די שוואַרצע האַר און מיט די ברוינע
 אויגן, — וועלן מיר בלייבן די איינציקע גרויסע, די איינציקע
 שטאַלצע און די איינציקע קלוגע!

האַבן די אַלע בלאַנד־האַריקע געפאַטשט און געשריען: „בראַוואָ!“
 און דער פירער האָט ווייטער גערעדט:

אין ברוינלאַנד

— ברידער, בלאַנדהאַריקע חכמים! איך האָב אויסגעפונען
אין וואָס די קלוגשאַפט פון די שוואַרצהאַריקע באַשטייט: זייער
קלוגשאַפט באַשטייט אין זייערע ברוינע אויגן. ברוין איז אַ קלוגע
פאַרב. וועלן מיר זיך אינגאַנצן אַנטאָן אין ברוין און מיר וועלן
ווערן אינגאַנצן קלוגע — פון קאַפּ ביז די פיס קלוג!

דאָ האָבן ווידער די אַלע בלאַנדהאַריקע געפאַטשט און געשריען:
„בראַוואָ!“ און דער פירער האָט ווייטער גערעדט:

— יא, זאָג איך — פון קאַפּ ביז די פיס קלוג! מיר וועלן
אונדזערע הייזער אָפּפאַרבן ברוין און אויך אונדזערע הייזער וועלן
ווערן קלוג! מיר וועלן דאָס גאַנצע לאַנד אַ נאָמען געבן ברוינלאַנד,
וועט דאָס גאַנצע לאַנד ווערן קלוג!

דאָ האָט זיך דערהערט אַזאַ הילכיקער „בראַוואָ!“ אַז די
פענצטער אין גאַנצן לאַנד האָבן אַ ציטער געטאָן.

און די בלאַנדהאַריקע האָבן טאַקע אַזוי געטאָן ווי דער פירער
האַט זיי געהייסן: זיי האָבן אַרויסגעטריבן די שוואַרצהאַריקע, זיך
אַנגעטאָן אינגאַנצן אין ברוין, איבערגעפאַרבט די הייזער אויף
ברוין און אַ נאָמען געגעבן דאָס לאַנד „ברוינלאַנד“.

איז דורכגעגאַנגען אַ שטיקל צייט און די בלאַנדהאַריקע זיינען
נאָך אַלץ ניט גרעסער געוואָרן, ניט שטאַלצער געוואָרן און אַוואָדע
ניט קליגער געוואָרן. זיינען זיי אַוועק צו זייער פירער און געזאָגט:
— זע נאָר, מיר האָבן אַלץ געטאָן ווי דו האָסט אונדז געהייסן
און מיר זיינען נאָך אַלץ ניט גרעסער, ניט שטאַלצער און ניט
קליגער.

האַט דער פירער געזאָגט:

— איך האָב פֿאַר אַיך נאָך אַ מיטל, — גייט אין די גאַסן,
הייבט אויף איין האַנט אין דער הויך, צו ווייזן ווי גרויס איר ווילט
ווערן, און שרייט :

— הייל, איך בין גרויס !

— הייל, איך בין שטאַלץ !

— הייל, איך בין קלוג !

און איר זאָלט אזוי היילן און היילן, שטאַרק און אַן אַן אויפהער,
ביז די גאַנצע וועלט וועט אַיך דערהערן, וועט איר דאַמאַלסט
גרויס ווערן און קלוג ווערן ביי אַלעמען אין די אויגן. און די
פון אַיך, וואָס וועלן ניט טאָן אזוי ווי איך הייס, און וועלן ריידן
אַ וואָרט קעגן, וועל איך פֿאַרשפּאַרן הינטער גראַטעס און דערקלערן
פֿאַר שונאים פון לאַנד. און איר ווייסט דאָך וואָס מיר טוען מיט
שונאים פון לאַנד ? !

האַבן די בלאַנדהאַריקע זיך געטראַכט, אַז ס'איז אַביסל נאַרי-
שעוואַטע אַרומצוגיין איבער די גאַסן מיט אויפגעהויבענע הענט
און שרייען — איך בין גרויס ! איך בין שטאַלץ ! איך בין קלוג !
אַבער, אַז דער פירער הייסט, דאַרף מען פּאַלגן. זיינען זיי אַרומ-
געגאַנגען מיט אַיינגעבויגענע קעפּ איבער די גאַסן און געטאָן אזוי
ווי דער פירער האָט זיי געהייסן. אַבער, ווען זיי זיינען געוואָרן
הונגעריק, זיינען זיי געקומען צום פירער און געזאָגט :

— מיר ווילן עסן.

האַט דער פירער געענטפערט :

— עסן ? — כע, כע ! דאָס איז אַ קלייניקייט ! וועגן דעם
דאַרפט איר זיך ניט זאָרגן, דאָס וועל איך שוין טאָן פֿאַר אַיך ;
איך מיט מיינע מענטשן וועלן שוין עסן פֿאַר אַיך און טרינקען פֿאַר
אַיך, איר דאַרפט נאָר טאָן איין זאַך : שרייען „הייל !“

האַבן די בלאַנדהאַריקע פאַרביסן די ליפּן, נאָך מער איינגעבויגן
די קעפּ, געגאַנגען הונגעריקע איבער די גאַסן און געשריען :

— הייל, איך בין גרויס !

— הייל, איך בין שטאַלץ !

— הייל, איך בין קלוג !

— הייל, הייל, הייל !

און אַזוי זיינען זיי אַרומגעגאַנגען פאַרשמאַכטע און געהיילט.
זיי האָבן שוין לאַנג חרטה געהאַט, וואָס זיי האָבן אַזאַ סאַרט מענטשן
אַנגענומען פאַר זייער פירער, זיי האָבן אַבער ניט געוואָגט זאָגן
אַ וואָרט. טאַמער האָט עמיצער געזאָגט, אַז ער איז ניט צופרידן,
אַדער, אַז ער איז הונגעריק, האָט מען דעם יעניקן גלייך פאַרשפאַרט
הינטער גראַטעס — און מע האָט אים שוין מער ניט געזען.

ווען מיין זיידע האָט דאָס אלצדינג אויסגעפונען און האָט מיט
זיינע אייגענע אויגן געזען וואָס אין ברוינלאַנד טוט זיך אָפּ, האָט
ער זיך געטראַכט : מע דאַרף האָבן אַ האַרץ פון אַ גולן צוצוקוקן
ווי מענטשן מאַכן זיך צום נאַר ; ס'איז נעבעך אַ ביטערער רחמנות
אויף זיי. מע דאַרף זיי העלפן ווערן מיט מענטשן גלייך. און ער
טוט אַ פּרעג די מענטשן :

— זאָגט מיר נאַר, מענטשן, איר ווילט איך זאָל אייך העלפן
ווערן מיט מענטשן גלייך ?

דערפרייען זיך די בלאַנדהאַריקע און רופן אויס :

— אַוואַדע ווילן מיר ! אַבער ש-ש-ש ! רייז שטילער און זאָג
אונדז, ווי אַזוי דו קאַנסט אונדז העלפן. מיר דאַרפן זיין זייער
פאַרזיכטיק, ווייל דער פירער האָט אַ סך סאַלדאַטן, און אַ שיין
ביסל מענטשן האָבן שוין געמוזט אַנטלויפן זיך באַהאַלטן אין
פעלדער און אין וועלדער, אין זומפן און אין היילן.

רופט זיך אן מיין זיידע:

— מיט מיין מיטל וועט איר קיין מורא ניט האבן פאר דעם
פירער מיט זיינע סאלדאטן. ווארט נאר צו א וויילע און איך קום
גלייך צוריק.

און מיין זיידע האט גלייך א שפרונג געטאן צום ים-ברעג און
א רוף געטאן: —

אמגרון-טאמגרון,
טאמגרינגראמען!
פון דעם טיפסטן אפגרונט,
פון די ווייטסטע ימען —
אייל זיך, טראג זיך ווי א וויכער!
קום נאר גיכער, גיכער, גיכער!
דא, דערלעבן, דא, דערלעבן,
ווי אויף פליגלען קום צו שוועבן!

האט זיך גלייך דער ים גענומען כוואליען און שויםען, און
דער וואלפיש האט זיך געגעבן א טראג צום ברעג און האט
אויסגערופן: —

וואו דו זאלסט זיך ניט געפינען,
בין איך גרייט דיך צו דינען.

האט זיך מיין זיידע ארויפגעזעצט אויפן וואלפיש און געזאגט: —

פיר מיך, פיר מיך גיך און געשווינד,
שוים און טראג זיך שנעלער פונעם ווינט
און ברענג מיך אהיים צו מיין באבען.

האָט זיך דער וואַלפּיש אַ טראַג געטאָן אַזוי שנעל, אַז ס'האָט אַ שווינדל געטאָן אין די אויגן. און באַלד דערזעט מיין זיידע ווי די שפיצן פון די הימלקראַצער פון ניו יאָרק נעמען וואַקסן, ווי פון ים אַרויס און דערהויבן זיך פאַר זיינע אויגן ביז אין די וואַלקנס אַרײַן. און נאָך איידער מיין זיידע האָט צייט געהאַט צו באַוואַנדערן דאָס שיינע בילד, וואָס האָט גענומען וואַקסן פאַר זיינע אויגן, האָט זיך שוין דער וואַלפּיש אָפּגעשטעלט ביי די ברעגן פון ניו יאָרק. איז מיין זיידע אַראַפּגעשטיגן און זיך אָנגערופן צום וואַלפּיש: — וואַרט אויף מיר אַ וויילע אַט אַ דאָ ביים ברעג ים און איך קום שוין צוריק.

האָט דער וואַלפּיש געענטפּערט, אַז ער קאָן ניט וואַרטן, ווייל ער האָט אַנדערע זאַכן צו טאָן, און איז פאַרשוואַנדן. און מיין זיידע האָט אַ שפּרונג געטאָן אַהיים און זיך אָנגערופן צו מיין באַבען: — באַבעניו, נעם גלייך און טו מיר אַ וועב אויס אַ שטיקל פון יענעם וואַונדערלעכן געוואַנט.

איך האָב אַייך נאָך ניט דערציילט פון מיין באַבען. איך האָב געהאַט אַ באַבע, וואָס האָט געקאָנט אַ סך וואַונדערלעכע זאַכן. זי האָט געקאָנט אויסוועבן אַזאַ סאַרט געוואַנט, וואָס אַזוינס איז גאַר אויף דער וועלט ניטאַ. ערשטנס, ווען מע האָט פון דעם געמאַכט אַן אַנצוג און אים אָנגעטאָן, האָט מען ניט געקאָנט זען דעם מענטשן, וואָס טראַגט דעם אַנצוג. און צווייטנס, האָט מען פון איין שטיקל געוואַנט געקאָנט באַקליידן אַ גאַנצע שטאַט, און אפילו אַ גאַנץ לאַנד.

ווען מיין באַבע איז פאַרטיק געוואָרן מיט דעם געוואַנט, האָט מיין זיידע גענומען זיין גרויסע שער און האָט צוגעשניטן אַן אַ שיר אַנצוגן, און מיט זיין גרויסער נאָדל זיי אויפגענייט. ווען ער איז

די דריי בארימער

מיט דעם פארטיק געוואָרן, האָט ער גענומען די אַלע אַנצוגן, אַ
שפרונג געטאָן צום ברעג ים און אַ רוף געטאָן: —

אַמגרון-טאַמגרון,
טאַמגרינגראַמען!
פון דעם טיפסטן אַפגרונט,
פון די ווייטסטע ימען —
אַייל זיך, טראַג זיך ווי אַ וויכער!
קום נאָר גיכער, גיכער, גיכער!
דאָ, דערלעבן, דאָ, דערלעבן,
ווי אויף פליגלען קום צו שוועבן!

האָט זיך גלייך דער ים גענומען כוואַליען און שווימען, און
דער וואַלפיש האָט זיך געגעבן אַ טראַג צום ברעג און האָט
אויסגערופן: —

וואו דו זאָלסט זיך ניט געפינען,
בין איך גרייט דיך צו דינען.

האָט זיך מיין זיידע אַרויפגעזעצט אויפן וואַלפיש און האָט
געזאָגט: —

פיר מיך, פיר מיך גיך און געשווינד,
שוויים און טראַג זיך שנעלער פונעם ווינט
און ברענג מיך צו די ברעגען פון ברוינלאַנד.

האָט זיך דער וואַלפיש אַ טראַג געטאָן אזוי שנעל, אז ס'האָט
אַ שווינדל געטאָן אין די אויגן. און נאָך איידער מיין זיידע האָט
צייט געהאַט זיך אַרומצוקוקן, האָט ער שוין דערזען דאָס ברוינע
לאַנד, און האָט דערהערט דאָס היילן וואָס ס'טראַגט זיך פון דאָרטן.

ווי נאָר מיין זיידע האָט דערזען דעם ברעג, האָט ער זיך אָנגערופן
צום וואַלפּיש: —

דו האָסט מיר היינט געדינט ווי אַן אמתער גוטער פריינט:

און פאַר די בלאַנדהאַריקע האָסטו געטאַן וואונדער היינט,

און דערפאַר וועלן מיר דיך קיינמאַל ניט פאַרגעסן!

זיי זשע געזונט. איך בין שוין אויף דיר אַביסל צו לאַנג געזעסן.

און מיין זיידע האָט אַ שפרונג געטאַן גלייך אין ברוינלאַנד אַריין.

געקומען אין ברוינלאַנד, האָט מיין זיידע אויסגעפונען, אַז אַלע

מענטשן פון לאַנד ווייסן שוין וועגן אים און אַלע וואַרטן שוין

אויף אים. האָט ער צווישן זיי גלייך צעטיילט די אַלע וואונדער-

אַנצוגן, וואָס ער האָט אויפגענייט פון דעם וואונדערלעכן געוואַנט.

ווען די מענטשן האָבן אָנגעטאַן די אַנצוגן, האָט זיי מיין זיידע

צוגעפירט צו אַ שפיגל און געזאָגט:

— איצט קוקט זיך אַן און זעט, ווי גוט עס פאַסט אַיך.

איז ווי נאָר די מענטשן האָבן אַ קוק געטאַן אין שפיגל, אַזוי

האַבן זיי זיך דערשראַקן און גענומען שרייען:

— וואו בין איך אַהינגעקומען?

— וואו בין איך אַהינגעקומען?

רופט זיך אַן מיין זיידע:

— שרעקט זיך ניט, איר זייט דאָ און איר וועט זיין! — דאָס איז

דער וואונדער פון דעם אַנצוג, וואָס איך האָב אַיך געגעבן. איצט

וועט אַיך קיינער ניט זען. איר אַבער וועט זען אַלץ און אַלעמען.

איצט קאַנט איר אויפטאַן וואונדער. איר מוזט אַבער פאַלגן אַלץ,

וואָס איך וועל הייסן.

זאגן די מענטשן :

— אוואדע וועלן מיר פאלגן. צוערשט אבער מוזן מיר עפעס
עסן, ווייל מיר זיינען הונגעריק.

זאגט מיין זיידע :

— גוט, לאמיר אלע גיין עסן. און ווען איר וועט זיצן און עסן
וועל איך אייך דערוויילע זאגן אלצדינג, וואס איר דארפט טאן.

דאס איז געווען אין א שיינעם פריילינג טאג. דער פירער מיט
זיינע הארן זיינען געזעסן און געפרעסן פון די בעסטע מאכלים,
און געזויפן פון די בעסטע געטראנקען. און ווען די הארן זיינען
געווארן שטארק באזויפן, האבן זיי א צי געטאן דאס שטריקל, וואס
זיי האבן געהאט אנגעבונדן דעם פירער צו דער נאז, און זיך
אנגערופן :

— הייל, פירער ! זינג אונדז דאס באליבט לידל — וואס מיר
האבן זיך אויסגעלערנט !

האט זיך דער פירער צעזונגען : —

און די וואס מאנען עסן,

און ווילן ניט פארגעסן —

זאג איך : —

דאנער-ר-ר וועט-ר-ר !

מיינע ליבע הארן !

בעסער פריער, איידער שפעטער,

הינטער גראטעס זיי פארשפארן !

— כא, כא, כא ! הינטער גראטעס זיי פארשפארן ! דאס איז גוט !

האבן די הארן געלאכט און געשריען : —

האַך, צו אונדזער פירער!
הייל, אונדזער פירער!

אין דעם דערהערן זיי ווי אַ מעכטיק געזאַנג טראַגט זיך פון דער ווייטן: צוערשט פון איין זייט, דערנאָך פון אַ צווייטער, נאַכדעם פון אַ דריטער. און אַט קומט עס פון אַלע זייטן און שפּרייט זיך, ווי אַ פאַרפלייצונג, וואָס קומט לאַנגזאַם און זיכער אַלץ נעענטער און נעענטער. און אַט דונערט שוין דאָס געזאַנג לעבן זיי און פאַרטרינקט זיי ווי אין אַ ריזיקן וואַסער-פאַל.

האַבן זיך דער פירער מיט זיינע האַרן גענומען ארומקוקן צעשראַקענע און זיך וואונדערן: — פון וואַנען קומט עס דאָס געזאַנג? קוקן זיי און קוקן אין אַלע זייטן און — זעען גאַרנישט. זיי הערן בלויז, אַז דאָס געזאַנג איז אַרום זיי, אָבער זען קאָנען זיי קיינעם ניט. האַבן די האַרן מיט ציטערדיקע הענט אַ צי געטאָן דעם פירער ביים שטריקל און זיך צעשריען:

— ביסט דאָך עפעס אַ פירער, צו אַלדי שוואַרץ יאָר! איז פאַרוואָס האַט דיר אַפגענומען דאָס לשון? פאַרוואָס שרייסטו ניט?!

האַט זיך דער פירער אַ צאַפל געטאָן און האַט זיך צעשריען:

— וואָס איז דאָס? אַ כישוף? איך האָב פאַר כישוף קיין מורא ניט! און הערט נאָר וואָס פאַר אַ ליד זיי זינגען! פאַר דעם ליד אַליין דאַרף מען זיי האַקן און בראַקן ווי אין קרויט אַריין! זאַל מען אַהער ברענגען מיינע סאַלדאַטן און הייסן שיסן!

צעשרייען זיך די האַרן מיט צאַרן:

— וואָס פאַר אַ פירער ביסטו? אַלץ וואָס דו קאַנסט איז שרייען! צו וואָס אָבער טויג דיין שרייען, אַז דו ווייסט ניט וואָס

צו שרייען! וואָס הייסטו שיסן? וועמען שיסן? וואוהין שיסן?
אז מע זעט קיינעם ניט!

דאָ האָבן די האַרן אַזאַ שטאַרקן צי געטאַן ביים שטריקל, אַז
זיי האָבן אים שיר די נאַז ניט אָפּגעריסן.

און דער פירער שרייט אַלץ:

— אַז איך הייס ברענגען סאַלדאַטן, דאַרף מען ברענגען!

און זאָלן די סאַלדאַטן שיסן אין געזאַנג אַריין!

האַט מען געבראַכט סאַלדאַטן און דער פירער אַליין האַט

געגעבן אַ באַפעל:

— שיסן אין געזאַנג אַריין!

האַבן די סאַלדאַטן אָנגעשטעלט די ביקסן און שוין געוואַלט

שיסן, נאָר מיטאַמאַל האָבן זיך די ביקסן געגעבן אַ דריי אום קעגן

פירער מיט זיינע האַרן אַזוי, אַז די סאַלדאַטן אַליין האָבן זיך

געוואונדערט, ווי אַזוי דאָס איז געשען. אָבער מיין זיידע מיט די

מענטשן, וואָס האָבן געטראָגן די וואונדערלעכע אַנצוגן, האָבן יאָ

געוואוסט ווי אַזוי דאָס איז געשען. ווייל הינטער יעדן סאַלדאַט

איז שוין פון פריער געשטאַנען אַ מענטש אָנגעגרייט אויף דעם.

ווען דער פירער האַט דערזען, אַז אַלע ביקסן זיינען אָנגעשטעלט

אויף אים, האַט ער זיך אַזוי דערשראָקן, אַז זיין רעכט אויג האַט

זיך אויסגעדרייט אינגאַנצן צו דער לינקער זייט, און זיין לינק

אויג האַט זיך אויסגעדרייט אינגאַנצן צו דער רעכטער זייט. און

אַזוי איז אויך געשען מיט זיינע פיס. און ווען ער האַט געוואַלט

נעמען אַנטלויפן, האַט ער זיך מיטאַמאַל דערפילט, ווי ער וואַלט

געווען צוויי האַלבע מענטשן. האַט זיין רעכטע העלפט געוואַלט

לויפן לינקס, און זיין לינקע העלפט האַט געוואַלט לויפן רעכטס.

האַט זיין לינקע מיט דער רעכטער העלפט זיך גענומען שטויסן

און שטופן איינע די אַנדערע, און ער איז געשטאַנען און האָט זיך פון אָרט ניט געקאַנט רירן.

אַז מײן זיידע מיט די מענטשן האָבן דאָס דערזען, האָבן זיי אויסגעשאָסן אַזאַ געלעכטער, אַז ס׳האָט אָפּגעקלונגען פון איין עק וועלט ביז דער צווייטער. נאָכדעם האָבן זיי געכאַפט דעם פירער מיט זיינע האַרן, זיי געבונדן און פאַרשפאַרט אין שטייגן, אַזוי ווי חיות.

אַפּגעטאַן דאָס, פּרעגן די מענטשן מײן זיידן:

— וואָס זאָלן מיר טאָן מיט דעם פירער און מיט זיינע האַרן ?
ענטפּערט מײן זיידע:

— גאָר פשוט: אין קאָני אַיילאַנד איז פאַראַן אַ גרויסער צירק, דאַרף מען דאָרט האָבן ווילדע ברואים און פאַרזעענישן פאַר די פאַרשטעלונגען, וועלן מיר דעם פירער מיט זיינע האַרן אַהין אַריינגעבן, ווייל זיי זיינען די גרעסטע פאַרזעענישן, וואָס מע קאָן אמאָל זען.

האָט מען אַזוי געטאַן.

אַז מע האָט דאָס אַלין אָפּגעטאַן, איז ברוינלאַנד געוואָרן אויס ברוינלאַנד און די מענטשן פון ברוינלאַנד האָבן אַנגעהויבן ווערן נאָכאַמאָל מיט מענטשן גלייך.

ווען מײן זיידע האָט דערזען, אַז די מענטשן פון ברוינלאַנד הייבן אָן ווערן שטיקלעך מענטשן, האָט ער זיך אָפּגעזעגנט מיט אַלעמען און האָט זיך צוערשט געלאָזן צום ברעג ים און האָט שוין געוואַלט אַ רוף טאָן דעם וואַלפיש, דאָ אָבער האָט ער זיך באַטראַכט: צו וואָס דרייען אַ היטל דעם וואַלפיש, אַז ער קאָן מיט איין שפרונג זיין אין דער היים.

געטראכט און געטאָן. מיין זיידע האָט זיך אַ פאַרמעסט געטאָן און האָט אַזאַ שפרונג געטאָן, אַז ער האָט זיך געגעבן אַ טראַג איבער דעם אַטלאַנטישן אַקעאַן, ווי אַ פּייל אויסן בויגן, און איז אַנגעקומען אַהיים פּונקט צו וועטשערע.

2

אין שוואַרצלאַנד

גלייך ווי משה האָט געענדיקט, רופט זיך אַן חיים :
— דיין זיידע מיט דיין באַבען האָבן אויפגעטאָן אַ סך וואונדער אין ברוינלאַנד, נאָר איין זאך פאַרדריסט מיך אויף דיין זיידן : אויב דיין זיידע האָט אַריינגעגעבן דעם פירער פון ברוינלאַנד מיט זיינע האַרן אין אַ צירק צו אַ פאַרזעעניש-פאַרשטעלונג, טאָ פאַרוואָס האָט ער שוין אויך ניט אַריינגעגעבן די בלאַנדהאַריקע מענטשן פון ברוינלאַנד אין אַ צירק אַריין ? ווייל די בלאַנדהאַריקע זיינען ניט בעסער פון זייער פירער — אויב זיי האָבן זיך געלאָזן אַיינריידן אַזעלכע זאַכן פון אים !

און נאָך אַ זאך, משה, געפעלט מיר ניט : צוליב וואָס האָסטו געדאַרפט אַריינברענגען דיין באַבען אַהער ? וואָס ? זי זאָל העלפן דיין זיידן ? אַ שיינעם דאַנק דיר ! איז דיר גוט, וואָס דיין זיידע איז אַ שניידער און דיין באַבע קאָן אים העלפן. וואָס זאָל איך אַבער טאָן ווען מיין זיידע איז אַ שוסטער, און אַ שוסטער האָט ניט ליב אַז אַ באַבע זאָל אים העלפן ? נאָר גאַרנישט, אויב דיין באַבע האָט געקאַנט העלפן דיין זיידן, וועט שוין מיין באַבע אויך קאַנען העלפן מיין זיידן.

איצט הערט, וואָס מיט מיין זיידן האָט געטראַפֿן :

איינמאַל איז מיין זיידע געגאַנגען פון שטעטל צו שטעטל זוכן אַרבעט. גייט ער זיך אַזוי איבער די וועגן — טראָגט דעם גרויסן אַל אויפֿן אַקסל ווי אַ ביקס, דעם קאַפּול מיט די דראַטוועס אין אַ זעקל אויף די פלייצעס, — און זינגט זיך זיינע פריילעכע שוסטער-לידער, כדי דער וועג זאָל אים זיין פריילעכער. אַזוי גייענדיק איז ער צוגעקומען ביז צו איינעם פון די פינף גרויסע טייכן. זעט מיין זיידע, ווי ביים ברעג טייך שטייען דריי מענטשן און קוקן דורך אַ שפּאַקטיוו אין דער ווייט אַרײַן. ווערט מיין זיידן טשיקאַווע די זאַך. גייט ער צו, גיט זיי אָפּ שלום און פרעגט :

— ווי הייסט איר ?

— ווער זענט איר ?

— פון וואַנען קומט איר ?

און וואָס קוקט איר דורך דעם שפּאַקטיוו ? וועמען און וואָס ווילט איר דאָרט זען ?

פאַרנייגן זיך די דריי עלעגאַנט און ענטפּערן יעדער באַזונדער :

מיין נאָמען איז האַרטערי.

און מיין נאָמען איז באַרטערי.

און מיין נאָמען איז טאַרטערי.

מיר זיינען גרויסע שפּרינגער, גייען מיר אַרום פון לאַנד צו לאַנד און שפּרינגען איבער די העכסטע בערג און איבער די גרעסטע טייכן. אויף יענער זייט טייך ליגט אַן אַנדער לאַנד, ווילן מיר אַריבערשפּרינגען דעם טייך און קומען אין יענעם לאַנד. קוקן מיר דורך דעם שפּאַקטיוו צו זען ווי ווייט ס'איז דער אַנדערער ברעג פון טייך, כדי צו וויסן ווי צו פאַרמעסטן זיך .

די דריי בארימער

דערהערט אזעלכע רייד, רופט זיך אן מיין זיידע:
— צו וואָס דאַרפט איר שפּרינגען, אַז איבער אַ טײַך קאַן מען
שווימען? סיידן איר קאַנט ניט שווימען?
ענטפערן די דריי:

— וואָס הייסט מיר קאַנען ניט שווימען? אַוואַדע קאַנען מיר
שווימען אויך, נאַר מיר ווילן זיך ניט אייננעצען, וועלן מיר שוין
בעסער שפּרינגען.

זאַגט מיין זיידע:

— נו, זאַל זיין אַזוי. איר ווילט שפּרינגען — שפּרינגט. איך
וואַלט אַבער געוואַלט איר זאַלט מיך אויך אַרייננעמען אין קאַן.
ווייל איך בין אויך אַ גרויסער שפּרינגער.

באַטראַכטן די דריי מיין זיידן פריער פון קאַפּ ביז די פיס,
נאַכדעם טוען זיי זיך אַ רייד צוזאַמען אויף זייער שפּראַך אַט אַזוי:

— פּאַנזאַנערי-טאַנזאַנערי!

— טאַנזאַנערי-פּאַנזאַנערי!

— פּאַנזאַני-טאַנזאַני!

און זיי זאַגן צו מיין זיידן:

— גוט, מיר נעמען דיך אַריין אין פאַרמעסט. און אויב דו
וועסט געווינען, גיבן מיר דיר אונדזער שפּאַקטיוו; אויב אַבער דו
וועסט פאַרלירן, דאַרפסטו אונדז געבן דיין גרויסע אַל.

טראַכט מיין זיידע, אַז ער וועט זאָך סיי ווי סיי געווינען דאָס
געוועט, איז וואָס דאַרף ער מורא האָבן צוצוזאַגן אָפּגעבן זיין גרויסע
אַל. זאַגט ער:

— גוט, לאַמיר אָנהייבן.

פארמעסט זיך צוערשט הארטערי; ער גיט א שפרונג און —
אלע קוקן דורך דעם שפאקטיוו און זעען, ווי ער לאזט זיך אראפ
אין מיטן טייך און הייבט אן שווימען צום אנדערן ברעג.

נאכדעם פארמעסט זיך בארטערי: ער גיט א שפרונג און —
מע זעט דורך דעם שפאקטיוו, ווי ער איז אריבערגעשפרונגען
הארטערין, אבער אויך ער איז דעם טייך ניט אריבערגעשפרונגען —
ער האט זיך אראפגעלאזן גאנץ ווייט פון אנדערן ברעג און זיך
געלאזט שווימען צום ברעג.

צולעצט פארמעסט זיך טארטערי: ער טוט א שפרונג און —
מיין זיידע קוקט אים נאך אין שפאקטיוו און זעט, ווי טארטערי פליט
אריבער הארטערין און בארטערין און לאזט זיך אראפ אויף דער
אנדערער זייט טייך.

דערזען אזא זאך, שרייט אריבער מיין זיידע צו טארטערין:
— טארטערי, ביסט א גאנץ גוטער שפרינגער! ווארט אבער
און זע, וואס איך קאן טאן!

און מיין זיידע טוט זיך א פארמעסט און טוט אזא שפרונג,
אז ער האט זיך געגעבן א טראג איבער הארטערין, איבער בארטערין,
איבער טארטערין, און איבער דעם טייך און איבער דעם לאנד,
וואס ליגט אויף יענער זייט טייך און האט זיך אראפגעלאזן אויף
א גרויסן אייז-בארג ביים נארד פאל. פון וואנען האט מיין זיידע
געוואוסט, אז דאס איז דער נארד-פאל? גאר פשוט. ער האט
געזען, אז ארום און ארום שפרייטן זיך ווייסע שניי-וויסטענישן
און ריזיקע בלויע אייזבערג, און פון הינטער די ריזיקע אייזבערג
זעצט ארויס א רענגבויען פון פלאמען, האט מיין זיידע פארשטאנען,
אז דאס איז דער נארד-פאל.

שטייט מיין זיידע אויפן אייז-בארג ביים נאָרד-פּאַל, באַוואַנדערט דאָס צפון-ליכט, וואָס שלאָגט ווי אַ פּילפאַרביקער פּאַנטאַן פון הינטער די בלויע אייז-בערג אַרויס און טראַכט:

וואָס פאַר אַ שיינקייט! וואָס פאַר אַ פּראַכט! ווען משהס זיידע איז דאָ, וואַלט ער פון די אַלע ליכט-פּאַסן געקאַנט מאַכן די וואַנדערלעכסטע אַנצוגן. און ס'פאַלט איין מיין זיידן אַזאָ געדאַנק: צו וואָס זאָל ער שפּרינגען צוריק אַהיים, אַז ער קאַן אַנשניידן די קאַלירטע ליכט-פּאַסן און מיט זיין אַל און דראַטווע צוזאַמעננייען פון דעם אַ שיף מיט זעגלען און זיך לאָזן פאַרן צוריק אַהיים. זענט איר שוין אַמאָל געפאַרן אויף אַ זעגל-שיף, וואָס איז געמאַכט פון קאַלירטן צפון-ליכט? ניין, אַוואַדע ניט אַבער מיין זיידע וואַלט אויף דעם געפאַרן, ווען ער דערוועט ניט די וואַלרוסן. עס איז אַזוי געווען: ווען מיין זיידע האָט זיך געלאָזן גיין אַנשניידן די קאַלירטע ליכט-פּאַסן צו בויען אַ זעגל-שיף, האָט ער אויפן וועג אַנגעטראָפּן פיר ריזיקע וואַלרוסן. באַטראַכט מיין זיידע די וואַלרוסן און ס'פאַלט אים איין אַ נייער געדאַנק: ער וועט נעמען די וואַלרוסן, זיי איינשפּאַנען צו אַן אייזבאַרג, און אַליין וועט ער זיך אַרויפזעצן אויפן אייזבאַרג ווי אויף אַ טראַן פון קרישטאָל און וועט לאָזן די וואַלרוסן אים אַרומפירן איבער אַלע ימען.

געטראַכט און געטאַן.

נעמט מיין זיידע זיין אַל מיט די דראַטוועס, אַרבעט אויס אַ געשפּאַן פאַר אַלע פיר וואַלרוסן און שפּאַנט זיי איין צום אייזבאַרג. נאָכדעם זעצט ער זיך אַרויף אויפן אייזבאַרג, ווי אויף אַ טראַן פון קרישטאָל, און טאַקע גלייך האַבן זיך די וואַלרוסן געלאָזן שווימען און מיטגעשלעפט דעם אייזבאַרג מיט מיין זיידן.

שווימען די וואַלרוסן ים אויס און ים איין, און מיין זיידע זיצט זיך אויף זיין קרישטאָלענעם טראָן און באַטראַכט די וועלט, וואָס טראַגט זיך פאַרביי אים. אַזוי זיינען זיי געשוואומען איבער שטילע און איבער שטורעמדיקע ימען, ביז זיי זיינען אָנגעקומען צום ים פון די וואַרעמע געגנטן. ווי נאָר זיי זיינען אַריינגעקומען אין ים פון די וואַרעמע געגנטן, אַזוי האָט דאָס אייז אָנגעהויבן זיך שמעלצן און דער אייזבאַרג האָט אָנגעהויבן ווערן קלענער. ווען מיין זיידע האָט דערזען, אַז דער אייזבאַרג ווערט קלענער און קלענער, האָט ער זיך אויפגעהויבן פון זיין קרישטאָלענעם טראָן און גענומען קוקן אין אַלע זייטן. מיטאַמאָל דערזעט ער פון דער ווייטן אַ פאַרשוואַרצט און פאַרחושכט לאַנד ליגט און גלאַנצט מיט דער פינצטערניש אַנטקעגן דער זון. וואונדערט זיך מיין זיידע און זאָגט צו זיך אַליין:

— זע נאָר, אין אַזא זוניקער געגנט, אַזא פאַרפינצטערט לאַנד!
מע דאַרף אַ קוק טאָן, וואָס דאַרטן טוט זיך און פאַרוואָס דאָס לאַנד איז אַזוי פאַרשוואַרצט געוואָרן.

און מיין זיידע טראַכט ניט לאַנג. ער לאָזט איבער די וואַלרוסן מיטן אייזבאַרג, מיטן קרישטאָלענעם טראָן און טוט אַ שפרונג גלייך אין יענעם לאַנד אַריין.

געקומען אין יענעם לאַנד, האָט מיין זיידע צוערשט ניט געקאָנט זען וואָס סע טוט זיך אַרום אים — אַזוי פינצטער איז דאַרטן געווען. אַביסל שפעטער, ווען ער האָט זיך אָנגעהויבן צוגעוואוינען צו דער פינצטערניש, האָט ער אָנגעהויבן דערזען זאַכן. און דאָס, וואָס ער האָט דאַרטן געזען איז געווען אַזוינס, וואָס ער האָט נאָך קיינמאָל אויף זיין לעבן אין ערגעץ ניט געזען און קיינמאָל אויף זיין לעבן אין ערגעץ ניט געהערט.

צוערשט האָט מיין זיידע דערזען, אַז אַלצדינג איז דאָרטן אַפּגעפאַרבט שוואַרץ, — ניטאָ גאַר קיין אַנדער קאַליר אַחוץ שוואַרץ. נאָכדעם האָט מיין זיידע דערזען, אַז די הייזער שטייען דאָרטן פאַרקערט — מיטן דאָך אראָפּ און מיטן דיל אַרויף. וואונדערט זיך מיין זיידע: ווי קאַנען די מענטשן פון דעם לאַנד וואוינען אין אַזעלכע הייזער? סיידן די מענטשן גייען אויך מיטן קאַפּ אראָפּ. גייט מיין זיידע אַביסל ווייטער, דערזעט ער טאַקע, אַז די מענטשן גייען דאָרטן מיטן קאַפּ אראָפּ און מיט די פיס אַרויף, און זיינען אַנגעטאַן אינגאַנצן אין שוואַרצן, נאָר קיין שיך טראָגן זיי ניט. וואונדערט זיך מיין זיידע נאָך מערער און פּרעגט די מענטשן:

— זאָגט מיר נאָר, מענטשן, ווי הייסט אַייער לאַנד?

ענטפּערן די מענטשן:

— זעסט דען ניט ווי ס'הייסט אונדזער לאַנד? אונדזער לאַנד

הייסט „שוואַרצלאַנד“.

פּרעגט מיין זיידע ווייטער:

— זאָגט מיר נאָר מענטשן, צוליב וואָס האָט איר געבויט

אַייערע הייזער מיטן דאָך אראָפּ און מיטן דיל אַרויף, און פאַרוואָס

עפעס גייט איר אַלע אַרום מיטן קאַפּ אראָפּ און מיט די פיס

אַרויף? — זענט איר אַזוי געבוירן געוואָרן?

ענטפּערן די מענטשן:

— ניין, מיר זיינען געבוירן געוואָרן ווי אַלע אַנדערע מענטשן

אויף דער וועלט. נאָר ס'איז אויפגעקומען אַ נייער פירער אין

אונדזער לאַנד, זאָגט ער: כדי די מענטשן זאָלן זיין גליקלעך און

צופרידן, דאַרפן זיי לעבן אַנדערש ווי אַלע אַנדערע מענטשן אויף

דער וועלט און דאַרפן אַרומגיין אַנדערש. און ער האָט אַרויסגעגעבן

אַזעלכע באַפעלן:

(1) כדי די מענטשן זאלן זיך קאנען פילן גליקלעך און צופרידן, באפעל איך, אז זיי זאלן פון היינט אָן און ווייטער אַרומגיין מיטן קאַפּ אַראָפּ און מיט די פּיס אַרויף. און

(2) כדי די מענטשן זאלן זיך קאנען פילן גליקלעך און צופרידן, באפעל איך, אז זיי זאלן פון היינט אָן און ווייטער בויען זייערע הייזער מיטן דאָך אַראָפּ און מיטן דיל אַרויף. און

(3) כדי די מענטשן זאלן זיך קאנען פילן גליקלעך און צופרידן, באפעל איך, אז זיי זאלן פון היינט אָן און ווייטער טראָגן און זען בלויז די שווארצע קאָלירן — אַלע אַנדערע קאָלירן זיינען פאַרבאַטן.

האַבן מיר צוערשט אויסגעבויט אונדזערע הייזער מיטן דאָך אַראָפּ און נאָכדעם האָבן מיר גענומען גיין מיטן קאַפּ אַראָפּ. איצט זאָגט אונדזער פירער אז מיר זיינען גליקלעך און צופרידן — מוזן מיר אויך אזוי זאָגן.

הערט מיין זיידע, שטוינט און וואונדערט זיך :

— וואָס מע קאָן פון מענטשן מאַכן ? !

— וואָס מע קאָן פון מענטשן מאַכן ? ! ! ! !

אַבער דאָס איז נאָך ניט אַלץ, וואָס ס'איז דאָ איבער וואָס צו וואונדערן זיך אין שווארצלענד. אָט איז נאָך אַ וואונדער פון יענעם לאַנד : ווען ס'קומט די צייט פון עסן, און עסן איז ניטאָ וואָס, שטעלן זיך די מענטשן אויס אין קרייזן און נעמען שלינגען איינע די אַנדערע. אַבער אזוי ווי די מענטשן האָבן גרויסע לעכער אויבן אין זייערע פּיס, קריכן די אַיינגעשלונגענע אַרויס פון די לעכער און שלינגען גלייך אַיין זייערע שלינגער.

ווען מיין זיידע האָט דאָס דערזען, האָט ער זיך ניט געקאָנט צוריקהאַלטן און האָט אויסגעשריען צו די מענטשן :

— נאַראַנים וואָס איר זענט ? פאַרוואָס שטעלט איר זיך ניט אויף די פיס און ווערט מענטשן מיט מענטשן גלייך ?
ענטפערן די מענטשן :

— מיר קאַנען מער אויף די פיס ניט שטיין ; מיר האָבן שוין לאַנג פאַרגעסן, ווי מע טוט עס. און חוץ דעם האָבן מיר מורא פאַר דעם פירער מיט זיינע סאַלדאַטן.

טראַכט מיין זיידע, אַז ס'איז ניט גוט. מע מוז זיך גלייך אַן עצה האַלטן מיט דער באַבען וואָס צו טאָן. ווייל זי איז אַ קלוגע פרוי, וועט זי צוטראַכטן דאָס ריכטיקע מיטל.

טוט מיין זיידע אַ שפרונג צוריק אַהיים, דערציילט דער באַבען אַלצדינג, וואָס ער האָט געזען אין שוואַרצלאַנד און פּרעגט זי וואָס מע קאָן טאָן צו ראַטעווען די מענטשן. האָט מיין באַבע לאַנג ניט געטראַכט און האָט געענטפערט :

— איך האָב עס ! איך האָב דאָס ריכטיקע מיטל צו דעם !
פרעגט מיין זיידע :

— וואָס איז דאָס פאַר אַ מיטל ?
רופט זיך אַן מיין באַבע :

דאָס מיטל באַשטייט אין דעם : איך האָב אויסגעאַרבעט אַזאַ סאַרט לעדער, וואָס, אַז מע מאַכט אַ פאַר שיד פון דעם און מע טוט זיי אַן, וועט דער וואָס טראַגט אַזאַ פאַר שיד ניט קאַנען איינשטיין אויף איין אָרט ; ער וועט מוזן גיין, און גיין, און צעטרעטן אַלצדינג, וואָס ס'וועט זיך אים שטעלן אין וועג. טאָ געם דיין גרויסן אַל און טו אַ ניי אויף גענוג שיד צו באַשוכן אַלע מענטשן פון שוואַרצלאַנד און דאָס איבעריקע וועט שוין פון זיך אַליין געשען.

האָט זיך מיין זיידע דערפרייט, וואָס די באַבע איז אַזאַ קלוגע פרוי און קאָן מאַכן אַזעלכע וואונדערלעכע זאַכן. ער האָט געכאַפט זיין גרויסן אַל און געגעבן אַ ניי אויף גענוג שיד צו באשוכן דאָס גאַנצע שוואַרצלענד. פאַרטיק געוואָרן מיט דער אַרבעט, נעמט ער צוזאַמען די אַלע שיד און פרעגט מיין באַבען:

— באַבע, דו ווילסט אויך אַ שפרונג טאָן מיט מיר און זען דעם סוף פון שוואַרצלענד?

רופט זיך אָן מיין באַבע:

— ניין, ניט נייטיק. דו צעטייל נאָר די שיד און שטעל די מענטשן אויף די פיס, וועט שוין דער סוף פון זיך אַליין קומען. האָט מיין זיידע אַ שפרונג געטאָן אין שוואַרצלענד אַריין, צעטיילט די שיד צו די מענטשן און זיי געהאַלפן שטעלן זיך אויף די פיס.

איז ווי נאָר די מענטשן האָבן אַנגעטאָן די שיד און זיך געשטעלט אויף די פיס, אַזוי האָבן זיי אַנגעהויבן גיין, און גיין, און גיין אָן אַן אויפהער! זיי האָבן געטראָטן אויף אַלץ וואָס ס'איז זיי געשטאַנען אין וועג; זייערע אייגענע הייזער, וואָס זיינען געשטאַנען מיטן דאָך אַראָפּ, האָבן זיי צעטראָטן. אַזוי גייענדיק, האָבן זיי פון זיך אַראָפּגעריסן די שוואַרצע קליידער און זיך אַנגעטאָן אין פאַרביקע קאַלירן. ווי נאָר זיי האָבן זיך איבערגעטאָן אין פאַרביקע קליידער, אַזוי איז ליכטיקער געוואָרן אין לענד.

ווי נאָר דער פירער פון שוואַרצלענד האָט דערזען, אַז ס'איז ליכטיקער געוואָרן אין לענד, האָט ער זיך צעשריען:

— ווער האָט עס געוואָגט גיין קעגן מיין באַפעל?! ווער האָט געבראַכט ליכט און פאַרביקייט אין שוואַרצלענד?! שוין זאַל מען

ארויסרופן סאלדאטן! אלע סאלדאטן פון לאנד זאל מען ארויסרופן
און באשטראפן די יעניקע וואס האבן געוואגט טאן אזא זאך!

האט מען געבראכט אלע סאלדאטן פון לאנד און ארומגעשטעלט
ארום דעם פירער און דער פירער האט צו זיי גערעדט און געזאגט:

— מיינע טייערע סאלדאטן, היטער קעגן ליכט און פארביקייט!
שווארצלעך איז אין געפאר! אין שווארצלעך הויבט אן אריינ-
קומען ליכט! אין שווארצלעך הויבט אן אריינקומען פארביקייט!
וואס נאך וועט געשען מיט אונדזער שווארצלעך? באלד וועלן
זיך נאך די מענטשן שטעלן אויף די פיס, און דאן — דאן וואס?
איר, פרייע סאלדאטן. . . .

מער האט דער פירער ניט געקאנט ריידן. ווייל דא האבן זיך
דערהערט טריט, טריט, טריט, — פון אלע זייטן! מע גייט, און
מע גייט, און מע גייט — שווינגדיקע — פון דאנען, פון דארט,
און פון דארט, אין די הונדערטער, אין די טויזנטער, אן א סוף
און אן אן אויפהער — טריפ-טראפ! טריפ-טראפ!

ווען דער פירער האט דאס דערהערט, איז ער געבליבן א
פארציטערטער. און נאך איידער ער האט צייט געהאט צו געבן
א באפעל צו זיינע סאלדאטן, זיינען די טריט אָנגעקומען און
צעטראָטן, און צעטראָמפלט דעם פירער, מיט זיינע מענטשן, מיט
זיינע סאלדאטן.

און טאקע גלייך איז געוואָרן ליכטיקער אין לאַנד, און די
מענטשן האָבן ווידעראַמאַל אָנגעהויבן לעבן ווי מענטשן, און מיין
זיידע האָט אַ צופרידענער אַ שפרונג געטאָן צוריק אַהיים.

אין געללאַנד

ווען חיים האָט געענדיקט, רופט זיך אָן געצל :
 אַייערע ביידנס זיידעס און אַייערע ביידנס באַבעס האָבן
 אויפגעטאָן אַ סך וואונדער. און אַייערע ביידנס זיידעס זיינען גאַנץ
 גוטע שפּרינגער. זיי קומען אָבער ניט צו מיין זיידן. אָט הערט :
 איינמאַל איז מיין זיידע געגאַנגען פון שטעטל צו שטעטל זוכן
 אַרבעט. גייט ער זיך אַזוי, טראַגט זיין סטאַליער-געצייג אויפן
 אַקסל און זינגט זיך זיינע פּריילעכע סטאַליער-לידער. זינגענדיק
 אַזוי האָט ער גאַרניט באַמערקט ווי ער איז צוגעקומען צום ברעג ים.

פרעגט מיין זיידע ביי די מענטשן אַרום :

— וואָס איז דאָס פאַר אַ ים ?

— און וואוהין פירט ער ?

ענטפערן די מענטשן :

— דאָס איז דער פּאַסיפּישער אַקעאַן. און פירן פירט ער

אומעטום, וואו די וועלט האָט אָן עק.

טראַכט מיין זיידע : וואו די וועלט האָט אָן עק ? איז צו וואָס
 זאָל ער זיך לאָזן אין עק וועלט זוכן אַרבעט ? ער איז שוין
 אַזוי אויך גענוג ווייט פאַרגאַנגען, — אזש ביז צום עק פון קאַלי-
 פאַרניע — ער וועט שוין בעסער גיין צוריק. און ווי געטראַכט אַזוי
 געטאָן.

גייט מיין זיידע אויף צוריק איבער די קאַליפּאַרניער וועגן
 און זעט, ווי ווייט פאַראויס דערהויבט זיך אַ ריזיק-הויכער באַרג

מיט א שניי-באקרוינטן קאָפּ. שטעלט זיך מיין זיידע אָפּ אינמיטן
וועג באַוואַנדערן דעם באַרג.

מיט אַמאָל דערזעט ער ווי פון אַ טאָל אַרויס דערנעענטערן זיך
דריי מענטשן אויף אייזלען. אַלע דריי זיינען אָנגעטאָן אין
סאַמעטענע קליידער, מיט קורצע הויזן, מיט לאַנגע ווייסע זאַקן,
מיט שוואַרצע לאַקירטע ווייכע שיד, און אַרום קאָפּ טראַגט יעדער
אַ רויט-געקווייטלט טיכל אַרומגעבונדן. צוגעקומען צו מיין זיידן,
שטעלן זיך די דריי אָפּ, קריכן אַראָפּ פון די אייזלען און נעמען זיך
אויך קוקן אויף דעם שניי-באקרוינטן באַרג.

באַטראַכט מיין זיידע די דריי פאַרשוין פון קאָפּ ביז די פיס,
נאָכדעם גיט ער זיי אָפּ שלום-עליכם און פרעגט זיי:

— ווי הייסט איר ?

און ווער זייט איר ?

און פון וואָנען קומט איר ?

און וואָס טוט איר דאָ ?

ענטפערן די דריי אַלע אינאיינעם, דאָס הייסט, צוויי ריידן
אויף אַמאָל און איינער שלעפט זיך נאָך — ווייל דער איינער האָט
זיך אויסגעלונקען אַ פּוס שפּרינגענדיק איבער אַ באַרג אין יאַפּאַן,
קאָן ער ניט נאָכהאַלטן נאָך די צוויי — ענטפערן זיי:

— מיר הייסן —

צינגלאַצינגלי,

ווינגלאַווינגלי,

טינגלאַטינגלי,

— הייסן מיר, זאָגט דער הינקעדיקער.

און מיר קומען איצט פון יאפאן.
קומען מיר, זאגט דער הינקעדיקער.
און מיר זיינען גרויסע שפרינגער.
זיינען מיר, זאגט דער הינקעדיקער.
און מיר זיינען ערשט אַריבערגעשפרונגען דעם פאַסיפישן אָקעאַן.
זיינען מיר, זאגט דער הינקעדיקער.
און איצט ווילן מיר אַריבערשפרינגען אַט דעם הויכן, שניי-
באַקרוינטן באַרג.
ווילן מיר, זאגט דער הינקעדיקער.
ווערט מיין זיידן טשיקאַווע די גאַנצע זאַך, ווייל ער אַליין איז
אַ גרויסער שפרינגער. ער קאַן זיך אַזוי אַ שפרונג טאַן אויף
איין פוס און אַ האַלבע וועלט אַריבערשפרינגען. היינט ווער רעדט
נאָך ווען ער זאָל אַ שפרונג טאַן מיט ביידע פיס? . . .
טוט מיין זיידע אַ זאַג:
— אויב איר וועט מיך אַרייננעמען אין קאַן, נעם איך זיך
אונטער שפרינגען דריי מאָל אַזוי הויך און דריי מאָל אַזוי ווייט,
ווי דער, וואָס איז דער בעסטער שפרינגער פון אַיך.
ריידן זיך די דריי צוזאַמען אויף אַ פרעמד לשון אַט אַזוי:
— אַ האַטאַ מאַטאַטאַ!
— אַ קאַלטאַ טאַמאַטאַ!
— אַ האַטאַ מאַטאַטאַ! — שרייט אויס דער הינקעדיקער.
און זיי ענטפערן מיין זיידן אַזוי:
— גוט. מיר נעמען זיך אַריין אין קאַן. און אויב דו וועסט
געווינען דעם פאַרמעסט, גיבן מיר דיר איינעם פון אונדזערע
איזלען.
— גיבן מיר דיר, זאגט דער הינקעדיקער.

אָבער, אויב דו וועסט פאַרלירן, דאַרפסטו אונז געבן דיין גרויסע זעג.

— דאַרפסטו, זאָגט דער הינקעדיקער.

אָוועקגעבן זיין גרויסע זעג האָט מיין זיידע גאָר קיין חשק ניט. ווייל איר ווייסט דאָך, וואָס פאַר אַ קונציקע זאַכן מיין זיידע קאָן מאַכן מיט זיין זעג. אָבער מיין זיידע ווייסט דאָך, אַז ער וועט סיי ווי סיי געווינען דעם געוועט, זאָגט ער :

— גוט, לאַמיר אָנהייבן דעם פאַרמעסט.

פאַרמעסט זיך צוערשט דער הינקעדיקער : ער טוט אַ שפרונג און דערגרייכט בלויז ביז צום פוס פון באַרג.

נאָכדעם פאַרמעסט זיך דער צווייטער : ער טוט אַ שפרונג און

דערגרייכט ביז צום מיט פון באַרג.

נאָכדעם פאַרמעסט זיך דער דריטער : ער טוט אַ שפרונג און

דערגרייכט ביז צום שנייאיקן קאָפּ פון באַרג.

שטייען אַלע דריי אויף די ערטער, וואָס זיי האָבן מיטן שפּרינגען

דערגרייכט און שרייען אַריבער צום זיידן :

— איצטער שפּרינג דו, און לאַמיר זען ווי ווייט דו קאָנסט

שפּרינגען !

— לאַמיר זען ! שרייט דער הינקעדיקער.

טראַכט מיין זיידע : מע דאַרף זיי ווייזן וואָס הייסט שפּרינגען.

און ער טוט זיך אַ פאַרמעסט און טוט אַזאַ שפרונג, אַז ער האָט זיך

געגעבן אַ טראַג אַרום-און-אָרום דעם וועלט-קוגל, איז אָנגעקומען

פון דער צווייטער זייט וועלט און איז אַראַפּגעשפּרינגען אויף איינעם

פון די דריי אייזלען, וואָס זיינען געשטאַנען און צוגעקוקט דעם

פאַרמעסט. האָט זיך דאָס אייזל שטאַרק דערשראָקן, זיך צעטראַגן,

צעשפּרינגען, צעדריגעט און זיך אָוועקגעלאָזן איבער די פעלדער,

דורך די וועלדער, איבער בערג און איבער טאלן און איז פאַרשוואונדן
געוואָרן מיט מיין זיידן.

ווען דאָס אייזל האָט זיך אָפגעשטעלט, האָט זיך מיין זיידע
אַרומגעקוקט און דערזען, אַז ער איז גאַר אין אַן אַנדער לאַנד,
מיט אַנדערע מענטשן, מיט אַנדערע פירונגען. דאָס לאַנד האָט מען
גערופן „געללאַנד“. און די מענטשן זיינען דאָרטן געווען אַזעלכע,
וואָס מיין זיידע האָט נאָך קיינמאָל אין זיין לעבן ניט געזען.

ער האָט דאָרטן געזען פינף פאַרשידענע סאָרטן מענטשן.

איין סאָרט מענטשן, וואָס מיין זיידע האָט אין געללאַנד געזען,
איז געווען אינגאַנצן קאַפלאַז — אָן אַ קאַפּ און אָן אַ האַלדן.
וועט איר דאָך פרעגן: ווי אַזוי האָבן די מענטשן געגעסן? ווי אַזוי
האַבן זיי געהערט און געזען? איז אַט ווי אַזוי: דאָס מויל איז
ביי זיי געווען אין ברוסטקאַסטן, און איז געווען אַזוי גרויס ווי דער
גאַנצער ברוסטקאַסטן. ווען זיי זיינען געווען הונגעריק, האָבן זיי
צעעפנט דעם ברוסטקאַסטן, אָנגעשטאַפט שפייז און צוריק צוגע-
מאַכט, איז דאָס שפייז גלייך אַראָפּ אין מאַגן און זיי האָבן פאַרשפאַרט
צו קייען. די נאָז איז ביי זיי געווען גלייך פון אָנהויב איבערן
ברוסטקאַסטן און איז געווען גרויס און שאַרף ווי אַ שפיז — ווייל
מיט דער נאָז האָבן זיי געדאַרפט פילן ווי ווייט צו גיין. ווען זיי
האַבן אָנגעטאַפט אַ וואַנט מיט דער נאָז, האָבן זיי געוואוסט, אַז
ווייטער טאָר מען ניט גיין. די אויערן זיינען ביי זיי געווען אויף
די הענט, — אויף דער האַנטפלאַך. ווען זיי האָבן געוואַלט עפעס
הערן, האָבן זיי אָנגעשטעלט די הענט און געהערט. און ווען זיי
האַבן ניט אָנגעשטעלט די הענט, האָט מען געקאַנט ריידן און ריידן,
אַבער ס'איז געווען אלצאיינס ווי ריידן צו דער וואַנט. די אויגן האָבן
זיי געהאַט אויבן, אין די אַקסלען — אין יעדן אַקסל איין אויג.

האָבן זיי טאַקע ניט געזען און ניט געהערט וואָס סע טוט זיך אַרום זיי, — ווייל זיי האָבן נאָר געקאַנט קוקן אַרויף צו. ווען זיי האָבן אמאָל געוואָלט אַ קוק טאָן וואָס סע טוט זיך אַרום זיי, האָבן זיי זיך געשמעלט אויף אַלע פיר — ווי אַ קו — און געקוקט. אַט די מענטשן האָבן, פאַרשטייט זיך, גאַרנישט געקאַנט אויפֿטאָן. זיי האָבן זיך נאָר געפלאַנטערט אַלעמען אונטער די פיס און האָבן אויפגעגעסן אַלצדינג וואָס אַנדערע האָבן פאַר זיך אַנגעגרייט.

אַ צווייטער סאַרט מענטש, וואָס מיין זיידע האָט אין געללאַנד געזען, איז באַשטאַנען אינגאַנצן פון פיס: פון אונטן ביז אַרויף—פיס. און אויבן אויף די הויכע פיס זיצט אַ קליין קערפערל מיט קליינע הענטלעך, און אויפן קערפערל זיצט אַ שמאַל און שפיציק קעפעלע. אַט די מענטשן זיינען קיינמאַל ניט איינגעשטאַנען רואיק אויף איין אַרט: זיי האָבן זיך אַלעמאַל באַוואויגן, שטענדיק געשפאַנט, געגאַנגען, געלאָפן, געטאַנצט און געשפרונגען. האָט מען אַט די מענטשן טאַקע גערופן „פיס-מענטשן“.

אַ דריטער סאַרט מענטש, וואָס מיין זיידע האָט אין געללאַנד געזען, איז באַשטאַנען אינגאַנצן פון קאַפּ: פון אויבן ביז אראָפּ — קאַפּ. און אונטן, אונטער דעם גרויסן קאַפּ, הענגט נאָך אַ קליין קערפערל מיט קליינע הענטלעך. און אונטער דעם קליינעם קערפערל פלאַנטערן זיך אַ פאַר פיסלעך. אַט די מענטשן האָבן שטענדיק געקלערט, שטענדיק געטראַכט. האָט מען זיי טאַקע גערופן „קאַפּ-מענטשן“.

אַ פערטער סאַרט מענטש, וואָס מיין זיידע האָט אין געללאַנד געזען, איז באַשטאַנען אינגאַנצן פון קערפער — איין הויכער, ברייטער, גרויסער, ריזיקער קערפער. און אונטערן קערפער —

אַ פּאַר קורצע, גראַבע און שווערע פּיס; און ביי די זייטן פון קערפּער — אַ פּאַר אַייזערנע הענט מיט געשוואַלענע מוסקולן, מיט אַנגעצויגענע אַדערן ווי שטאַלענע דראַטן; און צווישן די ריזיקע אַקסלען איז געזעסן אַ קעפעלע ווי אַן עפעלע — קליין און קיילעכ-דיק. אַט די מענטשן האָבן שטענדיק געאַרבעט, שטענדיק געטאַן; זיי האָבן אויף זייערע ריזיקע פּלייצעס דאָס גאַנצע געללאַנד געטראָגן. האָט מען זיי טאַקע גערופן „קערפּער-מענטשן“.

דער פּינפטער סאַרט מענטש, וואָס מײן זיידע האָט אין געללאַנד געזען, איז באַשטאַנען אינגאַנצן פון הענט: איין פּאַר לאַנגע, דינע, אויסגעצויגענע הענט מיט גרויסע לאַדאַניעס ווי לאַפעטעס, מיט לאַנגע פּינגער מיט שפּיציקע נעגל. די הענט האַלט צוזאַמען אַ קורץ, גראַב און רונדיק קערפּערל ווי אַ גרויסער קנופּ פון אַ קאַנאַט. אונטערן קערפּערל — אַ פּאַר קורצע, גראַבע פּיסלעך; איבערן קערפּערל — אַ פּלאַך און נאַקעט קעפל. אַט די מענטשן האָבן געוואוסט נאַר איין זאַך — נעמען: זיי האָבן שטענדיק צוגענומען, צוגעשאַרט, צוגעשלעפט און צוגעכאַפט אַלצדינג, וואָס די אַנדערע פיר סאַרטן מענטשן האָבן געמאַכט, און אַלצדינג וואָס די אַנדערע פיר סאַרטן מענטשן האָבן פאַרמאַגט. האָט מען דעם פּינפטן סאַרט מענטשן טאַקע גערופן „הענט-מענטשן“.

און דאָס שענסטע וועגן די מענטשן פון געללאַנד איז געווען דאָס, וואָס זיי זיינען אַלע געווען געמאַכט פון איין טייג און קיין איינער פון זיי האָט קיין רוקנביין ניט געהאַט. וואָרום, וואַלטן די פּיס-מענטשן, די קאַפּ-מענטשן און די קערפּער-מענטשן געהאַט רוקנביינער, וואַלטן זיי דאָך ניט דערלאָזן, אַז די הענט-מענטשן זאָלן פון זיי אַלצדינג צונעמען. און וואַלטן די הענט-מענטשן געהאַט רוקנביינער, וואַלטן זיי דאָך געקאַנט צוריקהאַלטן זייערע

אייגענע הענט פון צונעמען, צושארן, צושלעפן און צוכאפן אלצדינג פון די אנדערע סארטן מענטשן.

ווען מיין זיידע האט דערזען אזעלכע סארטן מענטשן, האט ער זיך געטראכט, אז ס'איז א גרויס פארברעכן ווי זיי פירן זיך: אז מע טאר אזעלכעס ניט דערלאזן; אז מע דארף זיי מאכן מיט לייטן גלייך. און אים איז איינגעפאלן א פלאן. ער האט א שפרונג געטאן גלייך צו זיך אהיים און זיך אנגערופן צו מיין באבען:

— אלטע, — אזוי האט ער זי גערופן, — אלטע, איך האב פאר דיר א שטיקל ארבעט.

מיין באבע איז אלעמאל געווען גרייט צו טאן אן ארבעט. רופט זי זיך אן:

— איך בין שטארק צופרידן, וואס דו האסט פאר מיר אן ארבעט, אבער, זאג מיר נאר, אלטער, — אזוי האט זי אים גערופן, — אין וואס באשטייט די ארבעט?

זאגט מיין זיידע:

— קום, וועסטו זען.

מיין באבען, אז מע האט געזאגט „קום“, איז זי געווען גרייט צו גיין. און א שפרינגערקע איז זי געווען א גוטע — פונקט ווי מיין זיידע — זאגט זי:

אז גיין, איז געגאנגען. קום, אלטער, לאמיר שוין א שפרונג טאן אויף איין פוס און זען וואס מע דארף דארט טאן, ווארים איך קאן קיין סך צייט ניט פארלירן.

האבן זיי זיך ביידע אנגענומען פאר די הענט און א שפרונג געטאן גלייך אין געללאנד אריין. געקומען אין געללאנד, ווייזט אן מיין זיידע אויף די מענטשן און זאגט:

— זעסט, אַלטע, אַט די אַלע סאַרטן מענטשן זיינען אַלע ווי פון איין טייג געקנאַטן, אַבער, עפעס פעלט זיי, קאַנסטו מיר אפשר זאַגן, וואָס זיי פעלט ?
מאַכט מיין באַבע :

— אַוואָדע קאַן איך. די מענטשן קוקן מיר אויס אַביסל רוילעך, ווי ניט דערבאַקן ברויט, וואָס מע האָט צופרי פון אויוון אַרויס-גענומען. און סע פעלט זיי שוין גאַר אַ סך צו זיין מענטשן. נעם, אַלטער, און מאַך מיר אויף גיך אַ גרויסע דייזשע און גרייט מיר אויף גיך אַן אַ גרויסן אויוון. און איך וועל שוין טאַן דאָס מייניקע צו מאַכן זיי פאר מענטשן מיט לייטן גלייך.

איז מיין זיידע אַוועק אין וואַלד און האָט מיט זיין גרויסער זעג אויסגעזעגט די גרעסטע ביימער, און האָט פון די אַלע ביימער איין גרויסע דייזשע געמאַכט. נאָכדעם האָט ער צוזאַמענגענומען אַלע אויוונס פון געללאַנד, און האָט פון די אַלע אויוונס איין גרויסן אויוון צוזאַמענגעשטעלט.

ווען מיין זיידע איז פאַרטיק געוואָרן, האָט מיין באַבע פאַר-קאַשערט די אַרבל (זי איז געווען אַ גרויסע בריה), גענומען די אַלע מענטשן פון געללאַנד און זיי אין דער גרויסער דייזשע אַריינגעוואָרפן און פון זיי אַלע איין גרויסע ראַשטשינע געמאַכט. נאָכדעם האָט זי די ראַשטשינע צעטיילט אויף גלייכע חלקים, און די חלקים האָט זי איבערגעקנאַטן, איבערגעפורעמט און איבער-געבאַקן.

ווען מיין באַבע האָט זיי אַרויסגענומען פון גרויסן אויוון — נייאִנקע, פרישינקע, הייסינקע און פאַרברוינטע, — האָט מיין זיידע גענומען פון שטאַרקסטן האַלץ און האָט יעדן איינעם פון זיי אַריי-
— 161 —

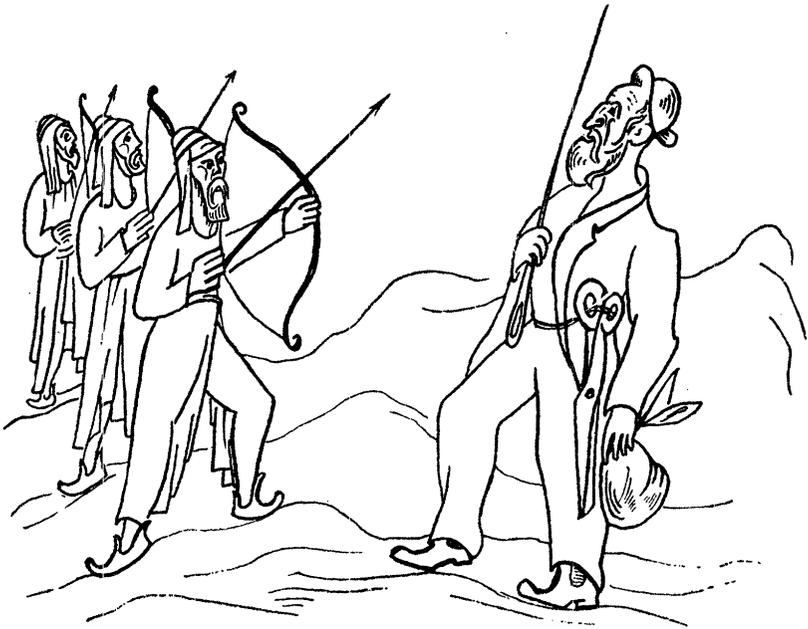
די דריי בארימער

געזעצט אַ שטאַרקן און גלייכן רוקנביין. פאַרטיק געוואָרן מיט אַריינזעצן דעם רוקנביין, האָט ער יעדן איינעם געגעבן אַ פאַטש אין פלייצע און געזאַגט :

— איצט גיי און זיי אַ מענטש מיט לייטן גלייך !

איצט האָט איר געמעגט אַנקוקן די מענטשן פון געללאַנד — זיי זיינען גאַר נייע מענטשן געוואָרן ! און דאָס לאַנד האָט גאַר אַן אַנדער פנים באַקומען !

און מיין זיידע מיט דער באַבען זיינען שוין אין געללאַנד פאַרבליבן ביזן סוף פון זייערע טעג.

אַלטע ביימער

(1) אַ בוים ווי אַ מענטש.

(2) אַ בוים ווי אַ פויגל.

(3) אַ בוים ווי אַ מנורה.

א בויס ווי א מענטש

משה, חיים און געצל זיינען אַרומגעגאַנגען אין באַטאַנישן גאַרטן, האָבן באַטראַכט די פאַרשידענע בלומען און ביימער, האָבן פאַנטאַזירט און זיך באַרימט.

משה האָט געזאָגט: איך האָב אַמאָל געזען אַזאַ ניימאָדנעם אַלטן בויס, וואָס ניט אַלע מענטשן קאָנען זען. דער בויס איז אפשר הונדערט יאָר אַלט! און דיק איז ער — אַזוי ווי צען ביימער צוזאַמענגענומען! און געוואַקסן איז ער מאָדנע, גאַר ניט ווי אַלע ביימער, נאָר זייער הויך אויף אַרויף און נאָכדעם האַלב-רונדיק אַיינגעבויגן אַזוי ווי אַ געשריבענער „רייש“. און פון דעם אַיינגע-בויגענעם טייל האָבן זיך פון רעכטס און פון לינקס געצויגן צווייגן ווי הענט אויף אַראָפּ ביז צו דער ערד, און האָבן זיך געשפּרייט אַרום און אַרום דעם שטאַם אַזוי, אַז מע האָט די וואַרצלען ניט געקאָנט אַרויסזען.

האַט טאַקע דער בויס אויסגעזען ווי אַ ריזיקער מענטש וואָלט געשטאַנען אַיינגעבויגן, און וואָלט מיט גרויסע בלעטערדיקע הענט געהאַלטן זיינע ריזן-פּיס אַרומגענומען.

אַט אַזאַ בויס האָב איך אַמאָל געזען.

א בויס ווי א פויגל

האסטו געזען אביסל א ניימאדנעם בויס ? רופט זיך אן חיים.
ס'איז שוין גאר ניט ניי ! און גאר ניט מאדנע !

אָט, איך האָב אַמאָל געזען אַזאַ מין מאַדנעם אַלטן בויס, וואָס
קיינער איין דער וועלט קאָן אַזאַ בויס ניט זען. דער בויס איז
אפשר טויזנט יאָר אַלט ! און דיק איז ער — אַזוי ווי הונדערט
ביימער צוזאַמענגענומען ! און געוואַקסן איז דער בויס גאַר
מאַדנע, ניט ווי אַלע ביימער ; נאָר, הויך, הויך אויף אַרויף און
דערנאָכדעם אַיינגעבויגן אַזוי ווי אַ געדרוקטער „דאַלעד“. און
וואַרצלען האָט דער בויס געהאַט גראַבע, אַזוי ווי די קלעצער און
זיי האָבן אַרויסגעשטעקט פֿון דער ערד אַזוי הויך, אַז אַ פאַר פֿערד
האַבן אונטער זיי געקאָנט דורכפאַרן. און צווייגן האָט דער בויס
אויך געהאַט, — שוין גאַר אַ סך צווייגן, און זיי זיינען אַלע געוואַקסן
נאָר אויף דעם אַיינגעבויגענעם זייט בויס, און זיינען געהאַנגען
אויסגעשפּרייט ברייט און ווייט אין ביידע זייטן.

האַט טאַקע דער בויס אויסגעזען, ווי אַ ריזיקער פויגל וואַלט
געשטאַנען אויף איין פֿוס מיט זיינע גרויסע פליגלען אויסגעשפּרייט,
ווי ער וואַלט געווען גרייט צו פליען.

אָט דאָס איז אַ ניימאָדנער בויס !

א בויס ווי אַ מנורה

רופט זיך אַן געצל : אייערע ביידנס בייער זיינען ניט ניימאָדנע.
אָט, איך האָב אַמאָל געזען אַזאַ ניימאָדנעם אַלטן בויס, וואָס
איז אין ערגעץ אויף דער וועלט ניטאָ. אַלט איז ער — ווי די וועלט
אַליין ! און דיק איז ער — אַזוי ווי טויזנט בייער צוזאַמענגענומען !
און געוואַקסן איז דער בויס זייער מאָדנע, גאַרניט ווי אַלע בייער,
נאָר איינגעבויגן און אויסגעדרייט אַזוי ווי אַ געדרוקטער „לאַמעד“.
און די וואַרצלען האָבן אַרויסגעשטעקט פון דער ערד און זיינען
געווען אָט אַזוי די גרעב. זיי האָבן אויסגעזען ווי גראַבע קאַנאַטן
געפלאַכטן איינע אין די אַנדערע. און דער גאַנצער בויס האָט קיין
צווייגן ניט געהאַט. נאָר ביים שפיץ בויס זיינען געוואַקסן עלאַסטיש-
בויגעוודיקע צווייגן אַזוי פאַרדרייט, פאַרפלאַנטערט און איינגע-
פלאַכטן איינע אין די אַנדערע, אַז ס'האַט אויסגעזען ווי אויפן שפיץ
בויס וואַלט געוואַקסן אַ גרויסע מנורה. און די צווייגן האָבן קיין
בלעטער ניט געהאַט. נאָר פון שפיץ פון יעדן צווייג איז אַראַפּ-
געהאַנגען איין גרויס בלאַט. וויפיל צווייגן, אַזויפיל בלעטער,
און די בלעטער האָבן אויסגעזען ווי ברייטע, לאַנגע פייער-פאַסן,
און האָבן זיך געצויגן ביז צו דער ערד אַראַפּ.

האַט טאַקע דער בויס אויסגעזען ווי אויף אַ גרויסן, דיקן 'לאַמעד'
שטייט אַ זייער גרויסע מנורה, און פון דער מנורה ציען זיך ברייטע,
לאַנגע פייערן ביז צו דער ערד אַראַפּ.
אָט דאָס איז אַ ניימאָדנער בויס.

פאַרמערשע בערד

- (1) זיין באַרד שלאָפט אין אַ באַזונדער בעט.
- (2) אַ באַרד וואו קינדער שפילן זיך אין באַהעלטעניש.
- (3) אַ באַרד וואו אַ קעלבל האָט פאַרבלאַנדזשעט.

זיין באַרד שלאָפּט אין אַ באַזונדער בעט

משה, חיים און געצל האָבן די זומער-חדשים פאַרבראַכט אין די בערג — יעדער איינער אויף אַ באַזונדער פאַרם. ווען זיי זיינען צוריקגעקומען אין שטאָט, האָבן זיי זיך באַגעגנט און גענומען דערציילן די וואונדער, וואָס זיי האָבן זיך אַנגעזען אויף די פאַרמס, און זיך גענומען באַרימען איינער פאַרן אַנדערן.

היינטיקס מאָל האָבן זיי זיך באַרימט מיט די פאַרמערשע בערד.
משה האָט געזאָגט :

דער פאַרמער, ביי וועמען איך בין איינגעשטאַנען, האָט געהאַט אַט אַזאַ גרויסע באַרד ! אַז ער פלעגט דאַרפן ערגעץ גיין, פלעגט ער זיין באַרד אַריבערוואַרפן איבער די אַקסלען און זי פלעגט אים אַראָפהענגען איבער די פלייצעס ווי אַ גרויסע און ברייטע פעלערניע. און אַז ער פלעגט זיך דאַרפן לייגן שלאָפן, פלעגט ער זיין באַרד אויסשפרייטן אויף אַ באַזונדער גרויס בעט, וואָס איז געשטאַנען לעבן זיין בעט, און אזוי פלעגן זיי ביידע שלאָפן : ער — אין איין בעט, און זיין באַרד — אין דעם צווייטן.

איינמאָל איז אויף דער פאַרם געווען אַ זייער קאַלטע נאַכט. און פונקט יענע נאַכט בין איך געשלאָפן מיט דעם פאַרמערס יינגלעך. זיי האָבן ליב געהאַט צו הערן מיינע מעשהלעך, האָבן זיי מיך פאַרבעטן צו זיך, האָבן איך זיי אזוי לאַנג דערציילט מעשהלעך

ביז מיר זיינען אלע איינגעשלאָפֿן. אינמיטן נאָכט דערפילן מיר אַזאָ קעלט, אַז מיר ווערן שיר דערפֿראָרן. און מיט וואָס צודעקן זיך איז ניטאָ — ווייל דער פֿאַרמער האָט זיינע אַלע קאָלדרעס אַוועקגעגעבן צו די געסט, וואָס זיינען ביי אים איינגעשטאַנען. וואָס זשע זאָלן מיר דאָ טאָן? זיצן מיר אין די בעטן, ציטערן פֿאַר קעלט און טראַכטן: וואו נעמט מען אַ קאָלדרע? אַזוי טראַכטנדיק דער-זען מיר דעם פֿאַרמערס באַרד. טוען מיר אַ שפּרונג אויף, רוקן צו אונדזערע בעטן צום פֿאַרמערס בעט און דעקן זיך אַלע צו מיט דעם פֿאַרמערס באַרד. איז אונדז געוואָרן אַזוי וואַרעם ווי אין אַן אויוון, און מיר זענען אָפּגעשלאָפֿן ביז אין האַלבן טאָג אַריין.

איינמאָל זאָגט צו מיר דער פֿאַרמער:

— משה, גייסט זיך באַדן?

זאָג איך:

— אַוואַדע גיי איך.

געקומען צום טייך, זע איך ווי דער פֿאַרמער נעמט זיך פלעכטן

זיין באַרד. פֿרעג איך:

— צוליב וואָס טוסטו דאָס?

ענטפֿערט ער:

— אַז איך וועל דיר זאָגן וועסטו דאָך מיר סיי ווי ניט גלויבן.

איז בעסער וואַרט, וועסטו זען.

בין איך דערוויילע אַריין אין טייך, זיך אויסגעבאַדן, און ווען

איך בין אַרויס איז שוין דער פֿאַרמער געווען אין וואַסער און

געלייגט קלאַפּטער אין דער לענג און אין דער ברייט פון טייך.

אַי איז ער געשוואומען — ווי אַ פיש!

אין אַ וויילע אַרום איז דער פֿאַרמער אויך אַרויס פון טייך.

איך גיב אַ קוק — וואָס איז דאָס? זיין באַרד זעט אויס ווי אַ

גרויסער אָנגעפילטער זאַק און זי וואַרפט זיך ווי ביי אַ טראַגעדיקער
קו די זייטן. פּרעג איך :

— וואָס איז דאָס, דיין באַרד שוואַנגערט מיט אַ קעלבל ?
צעלאַכט זיך דער פאַרמער, בויגט זיך אַיין און זאָגט :
— קוק אַריין, וועסטו זען וואָס פאַר אַ קעלבער דאַרט זיינען.
קוק איך אַריין צו אים אין באַרד און — טרעפט, וואָס איך האָב
דאַרט דערזען ? — אַ פולע באַרד מיט גרויסע, פרישע און צאַפּלדיקע
פיש, וואָס שפּרינגען איינער איבער דעם אַנדערן ווי די קעלבער !
דאָס האָט ער פון דער באַרד אויסגעפלאַכטן אַ נעץ און שווימנדיק
האַט ער אָנגעכאַפט אַ פולע באַרד מיט פיש.
ווען מיר זיינען געקומען אַ היים, האָט דער פאַרמער אויס-
געטרייסלט דעם פאַנג פון באַרד און ס'איז שוין געווען גענוג פיש
אויף צו קאַכן, אויף צו פּרעגלען און אויף צו בראַטן.

2

אַ באַרד וואו קינדער שפּילן זיך אין באַהעלטעניש

— אויך מיר אַ וואונדער, רופט זיך אַן חיים, כאַפּן פיש מיט אַ
באַרד ! דאָס איז גאַר קיין ניס ניט ! ס'זיינען פאַראַן פייגל וואָס
כאַפּן פיש מיט זייערע פעדערן.

אַט, דער פאַרמער, ביי וועמען איך בין אַיינגעשטאַנען, האָט
געהאַט אַזאַ גרויסע באַרד, אַז זי האָט אויסגעזען ווי אַ סטויג היי.
ווען איך האָב אַיינמאַל געשפּילט אין באַהעלטעניש מיט זיינע
קינדער, האָבן זיי זיך אַלע באַהאַלטן אונטער זיין באַרד. האָב
איך זיי אַרומגעזוכט דעם גאַנצן טאַג און זיי ניט געקאַנט געפינען.

פארנאכט, ווען דער פארמער האָט זיך אויפגעהויבן גיין מעלקן די קי, האָב איך דערזען, אַז די קינדער זיצן אונטער זיין באַרד ווי הינדעלעך ביי אַ הון אונטער די פליגל.

איינמאַל זאָגט צו מיר דער פארמער:

— חיים, ווילסטו גיין זען ווי מע נעמט אַראָפּ דאָס היי פון

פעלד?

זאָג איך:

אָוואַדע וויל איך.

האָט ער איינגעשפּאַנט צוויי פּערד אין אַ גרויסן וואַגן און מיר

זיינען געפאַרן צום היי-פעלד.

געקומען צום היי-פעלד, האָט זיך דער פארמער אויסגעשפּרייט אויפן פּריש-אַפּגעשניטענעם גראַז און איז איינגעשלאָפּן. איך האָב אַרומגעשטיפט אין פעלד און צוגעזען ווי זיינע צען אַרבעטער האָבן מיט לאַנגע היי-גאַפּלען געלאָדן דאָס היי אויפן גרויסן וואַגן.

פארנאכט איז שוין דער וואַגן געווען הויך ווי אַ באַרג. האָט

מען פאַרוואַרפן שטריק, איינגעבונדן דאָס היי, אויפגעוועקט דעם פארמער, און מיר האָבן זיך אַלע געלאָזן נאָכן וואַגן אַהיים.

געקומען אַהיים, נעמען זיך די אַרבעטער אויסלאָדן דעם וואַגן

און טראָגן דאָס היי אין שטאַל אַריין צו די קי, ערשט דער פארמער צעשרייט זיך:

— העי, חברה, וואוהין שלעפט איר מיין באַרד?

קוקט מען זיך אַרום און מע דערזעט, אַז דער וואַגן איז אָנגעלאָדן

ניט מיט היי, נאָר מיט דעם פארמערט באַרד.

פּרעגט שוין ניט וואָס דאַרטן האָט זיך אָפּגעטאַן! מענטשן

האַבן געלאַכט, און זי פארמערקע האָט געשריען:

געראַטענע אַרבעטער האָב איך — ניטאָ וואָס צו רייַדן ! אָט,
זאָלן מענטשן הערן און זאָלן מענטשן זאָגן : צען דערוואַקסענע
יונגען פאַרן אַוועק אין פעלד אַריין אַנלאָדן אַ וואָגן היי, אַרבעטן
זיי אָפּ אַ גרויסן, לאַנגן זומער טאַג, און וואָס מיינט איר האָבן זיי
אויפגעטאָן ? — אַנגעלאָדן דעם פאַרמערס באַרד אויפן וואָגן !
פרעג איך אַיך מענטשן, ווי קאָן מען דאָס גאַר אויסהאַלטן ?
אַבער דאָס איז נאָך ניט דער סוף פון דער מעשה. הערט זשע
ווייטער :

אַז מע האָט ניט געבראַכט קיין היי אַהיים, האָבן דאָך די קי
ניט געהאַט וואָס צו עסן. וואָס זשע זאָל דאָ דער פאַרמער טאָן ?
ער וועט דאָך ניט לאָזן די קי זיין הונגעריק אַ גאַנצע נאַכט, —
הונגעריקע קי גיבן ניט קיין מילך — איז ער די גאַנצע נאַכט
געשטאַנען צווישן די קי און זיי געלאָזן קייען זיין באַרד.
מיינט איר דאָך, אַז ס'האַט זיך עפעס אַנגעזען אויף זיין באַרד,
וואָס אַזוי פיל קי האָבן אַ גאַנצע נאַכט פון איר געגעסן ? — ווייס
איך וואָס ! און ווען נאָך אַ צענדליק קי וואַלטן פון איר געגעסן —
וואַלט זיך דען אַנגעזען ?
ווען איך האָב אינדערפרי אַ קוק געטאָן אויף זיין באַרד, האָט
זי נאָך אַליץ אויסגעזען ווי אַ סטויג היי.

3

אַ באַרד וואו אַ קעלבל האָט פאַרבלאַנדזשעט

— נו, איז וואָס ? רופט זיך אַן געצל. וואָס פאַר אַ קונץ איז
אַנלאָדן אַ באַרד אויף אַ היי-וואָגן און זי ברענגען אַהיים ? אַדער,
לאָזן אַז אַ פאַר צענדליק קי זאָלן אַ גאַנצע נאַכט קייען די באַרד ?

אָט, דער פאַרמער, ביי וועמען איך בין איינגעשטאַנען, האָט געהאַט אַזאַ גרויסע באַרד, אַז זי האָט אויסגעזען ווי אַ קאַרן-פעלד. איינמאַל ווען ער איז געלעגן אין פעלד און געשלאָפן, זיינען געקומען די שניטער אַראָפּנעמען דעם קאַרן פון פעלד, האָבן זיי אים אַ שטיק באַרד אָפּגעשניטן, — ווייל זיי האָבן געדענקט, אַז זיין באַרד איז אַ טייל פון פעלד.

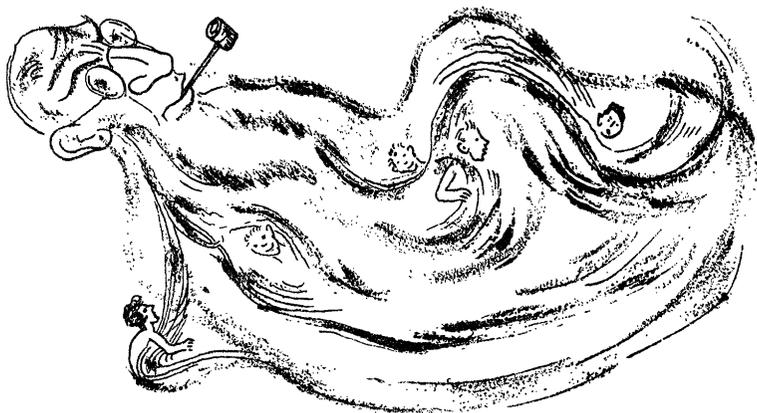
דאַרף זיך מאַכן, אַז זיין רויטע קו זאָל זיך אָפקעלבן און האָבן אַ שוואַרץ און ווייס קעלבל. ווען דאָס קעלבל איז אונטערגעוואַקסן, נעמט עס דער פאַרמער איינמאַל אַרויס אין פעלד אויף פאַשע. געקומען אין פעלד, נעמט ער זיין רויט טיכל, בינדט עס דעם קעלבל אַרום האַלדז אַרום — כדי ער זאָל עס דערקאַנען, ס'האָבן זיך דאַרטן געפאַשעט נאָך קעלבלעך אַזעלכע ווי זיינע — און אַליין לייגט ער זיך שלאָפן. ביים קעלבל זיינען אַלע גראָזן גלייך, האָט עס פריער געגעסן דאָס גראָז אַרום דעם פאַרמער, נאָכדעם איז עס פאַרקראַכן צום פאַרמער אין באַרד אַריין און זיך דאַרטן פאַר-פלאַנטערט.

דער פאַרמער כאַפט זיך אויף — ניטאָ דאָס קעלבל. זוכט ער עס אַרום איבערן גאַנצן פעלד — ניטאָ דאָס קעלבל. טראַכט ער: וועלף האָבן מיסטאַמע אויפגעגעסן דאָס קעלבל. גייט ער אַוועק אַהיים און הערט ניט אויף טראַכטן פונעם קעלבל; ער זעט עס אַלעמאַל פאַר די אויגן מיט די שוואַרצע און ווייסע פלעקן און מיטן רויטן טיכל אַרום האַלדז אַרומגעבונדן. גייט דורך אַ צוויי, דריי יאָר און דער פאַרמער דערפילט ווי מיט יעדן טאַג ווערט זיין באַרד שווערער און שווערער — ממש עס ציט אים צו דער ערד אַרונטער. באשליסט ער: גיין אָפּשערן זיין באַרד.

קומט ער צום שערער. לייגט אים דער שערער אַוועק אויף דער שטול און נעמט אים איינזייפן די באַרד. זייפנדיק, דערהערט דער שערער פון באַרד אַרויס אַ „מורז“! און גלייך נאַכדעם קומט אַ „מע-ע-ע“! איז דער שערער געבליבן דערשראָקן אויף טויט. און נאָך איידער ער האָט באַוויזן צו קומען צו זיך, זעט ער ווי פון דער באַרד שפּרינגט אַרויס אַ שוואַרץ-ווייסע קו מיט אַ רויט טיכל אַרום האַלדז אַרומגעבונדן. און נאָך דער קו שפּרינגט אַרויס אַ רויט קעלבל.

ווען דער פאַרמער האָט דאָס דערזען, האָט ער זיך אויפגעכאַפּט פון שערערס שטול, אַרומגעכאַפּט די קו ביים האַלדז און מיט פּרייד גענומען שרייען —

הערט נאָר, מענטשן! זעט נאָר, קינדער!
 אַט, אַ וואונדער! אַט, אַ וואונדער!
 פון מיין קעלבל איז אַ קו געוואָרן!
 און מיין קו האָט מיר אַ קעלבל געבאַרן!

אין „זו“ (זאָלאַגישן גאַרטן)

א

- (1) פון פייגל-הויז.
- (2) פון זשיראַפן-הויז.
- (3) דער העלפאַנט און די גרויסע וואונדער וואָס ער האָט געקאַנט באַווייזן.

פון פויגל-הויז

משה, חיים און געצל האָבן איינמאַל אין אַ זונטיק באַשלאָסן גיין אין „זו“ (זאָלאָגישן גאַרטן). האָט מען מיטגענומען נאַשערייען, זיך אויפגעזעצט אויף דער באַן און געפאַרן צום „זו“.

ווען זיי זיינען געקומען אין זאָלאָגישן גאַרטן, האָבן זיי זיך געלאָזן פון געביידע צו געביידע און האָבן מיט נייגעריקייט אַלצדינג באַקוקט, באַטראַכט און באַוואונדערט. זיי האָבן זיך דאָרט אָנגעזען אַ סך מאַדנע באַשעפענישן און זיך אָנגעהערט אַ סך מאַדנע קלאַנגען. ווען זיי זענען מיד געוואָרן, האָבן זיי זיך אוועקגעזעצט אויף איינער פון די בענק, וואָס שטייען אין גאַרטן, געגעסן די נאַשערייען, וואָס זיי האָבן מיטגעבראַכט, און נאָכגעטראַכט נאָך די אַלע זאַכן, וואָס זיי האָבן זיך דאָ אָנגעזען. אָבער צו לאַנג זיצן און שווייגן קאָנען זיי דאָך ניט, האָט זיך משה אָנגערופן:

— איר ווייסט, חברה, איך וועל אייך היינט דערציילן אַן אמתע מעשה. דאָס מיינט, אַזאַ מעשה, וואָס איז אַן אמת און אין דערזעל-ביקער צייט פול מיט וואונדער.

רופן זיך אָן חיים און געצל:

— אויב דו וועסט דערציילן אַן אמתע מעשה, וועלן מיר אויך דערציילן אמתע מעשות. יא, אמתע מעשות וואָס זענען פול מיט וואונדער.

ענטפערט משה :

— גוט אזוי. ווייל ווען מע זעצט זיך אָט אַ דאָ אין גאַרטן, און מע זעט די אַלע חיות אַרום און אַרום, און מע הערט די אַלע קלאַנגען — ווילט זיך דערציילן און סע ווילט זיך הערן בלויז אמתע מעשות וואָס זענען פול מיט וואונדער.

אָט הערט, וואָס סע האָט זיך פאַרלאָפן מיט מיין קאַמפּאָזיטאָר : איך האָב אַמאָל געקאָנט אַ קאַמפּאָזיטאָר, וואָס פלעגט שרייבן זייער שיינע מעלאָדיעס. אָבער אַליין איז ער גאַר ניט געווען קיין שיינער. ער איז געווען אַ קליין-געוויקסיקער, מיט אַ לאַנג, שמאַל פנים, מיט אַ דינער אויסגעקרימטער נאָז, ווי דער שנאָבל פון אַ פויגל, און מיט לאַנגע שוואַרצע האַר, וואָס זענען אים אַראָפּגע-האַנגען איבער די אַקסלען ביז צו די קנאַפל פון זיינע פיס. האָט ער טאַקע אויסגעזען מאַדנע, און מענטשן פלעגן פון אים לאַכן, און אים רופן — „דער זורז פויגל“.

ווען ער פלעגט הערן ווי מע לאַכט פון אים און מע רופט אים „זורז פויגל“ פלעגט ער ביטערלעך שמייכלען און זאָגן צו מיר : — הערסט, משה, ביי אונדז מוזיקער איז דאָ אַ ווערטל —

„ווער עס זיצט אין פויגל הויז

מיינט, אַז ער איז אַ זינגער.“ —

און אָט די אַלע מיינען, אַז זיי זענען מענטשן, זיי קוקן אין שפיגל און זעען זיך ניט.

ער איז געווען אַ מאַדנער מענטש, אָט דער קאַמפּאָזיטאָר. ווען ער פלעגט מיך דערזען אויף דער צווייטער זייט גאָס, פלעגט ער צו מיר אַריבערשרייען : גלין-ן! גלין-ן! דאָס האָט געמיינט : האַלאַ, משה! וואָס מאַכסטו ? פלעג איך אים צוריק ענטפערן : גלאַן-ן! גלאַן-ן! און דאָס האָט געזאָלט מיינען האַלאַ, פראַ-

פעסאַר! וואָס איך מאַך? — אַ קאַסטן פאַר היטלערן מאַך איך.
פלעגט ער זיך צעלאַכן און אוועקגיין.

ווען אַט דער פּראָפעסאָר פּלעגט דאַרפן אַנשרייבן אַ סימפּאָניע,
פלעגט ער אוועקגיין אין „זו“, זיך אַרײַנזעצן אין פּויגל-הויז און
פלעגט פון דאַרטן ניט אַרויס, ביז ער האָט אַנגעשריבן זיין סימפּאָניע.
און אפילו ווען זיין סימפּאָניע איז שוין געווען פאַרטיק, פלעגט ער
אַ סך מאַל ניט וועלן אוועק פון פּויגל-הויז. ווייל אין פּויגל-הויז
פלעגט קיינער פון אים ניט לאַכן, און ער האָט זיך דאַרטן געפילט
בעסער ווי צווישן מענטשן.

איינמאָל זאָגט ער צו מיר:

ווייסט, משה, פייגל זענען די איינציקע אמתע מוזיקער אויף
דער וועלט. די צרה איז נאָר, וואָס אַ פּויגל קאָן קיין נאַטן ניט
שרייבן.

און דעריבער טאַקע, פלעגט דער קאַמפּאָזיטאָר גאַנץ אָפט גיין
אין פּויגל-הויז און ווען ער פלעגט אַרויסגיין פון דאַרטן, פלעגט
ער מיט זיך טראָגן גאַנצע פעק מיט אַנגעשריבענע נאַטן.

מיט דער צייט האָט דער קאַמפּאָזיטאָר אַנגעהויבן אונטער-
נעכטיקן אין פּויגל-הויז. ווייל ס'זיינען פאַראַן אייניקע סאַרטן פייגל,
וואָס קאָנען זינגען בלויז ביינאַכט, אין דער פינצטער, און ווי נאָר
די ערשטע שטראַלן פון דער זון באַווייזן זיך, אַזוי ווערן זיי אַנטשוויגן.
האַט דער קאַמפּאָזיטאָר אַזוי לאַנג אונטערגענעכטיקט אין פּויגל-הויז
ביז ער האָט איבערגענומען די אַלע געזאַנגען פון די פייגל און האָט
אליין אַנגעהויבן זינגען ווי אַ פּויגל.

**

און דאָ איז מיט אים געשען אַ שיינע זאַך. ווי נאָר דער קאַמ-
פּאָזיטאָר האָט אַנגעהויבן זינגען ווי אַ פּויגל, אַזוי האָט ער מער

ניט געוואלט אַפטרעטן פון פויגל-הויז און האָט דאָרט אַנגעהויבן טאַגן-און-נעכטיקן. — ער פלעגט דאָרט זיצן אַ פאַרחלומטער און זינגען מיט אַלע פייגל גלייך. איז ער אַזוי לאַנג געזעסן אין פייגל-הויז ביז ער האָט אינגאַנצן אַנגעהויבן אויסזען ווי אַ פויגל. און פונקט אין יענער צייט איז אַנגעקומען אַ נייער אויפפאַסער איבערן פויגל-הויז. גייט דער אויפפאַסער איינמאַל ביינאַכט איבערן פויגל-הויז צו זען אויב אַלץ איז דאָרט אין אַרדענונג. דערוזעט ער ווי אויף אַ באַנק זיצט עפעס אַ מאַדנער פויגל מיט לאַנגע שוואַרצע האַר און זינגט (און דאָס איז געווען מיין קאַמפּאָזיטאָר). כאַפט ער אים און זעצט אים אַריין אין אַ שטייג. זיצט ער נאָך דאָרטן ביזן היינטיקן טאַג.

און דאָס איז אַן אמתע מעשה, וואָס האָט זיך פאַרלאָפן מיט מיין באַקאַנטן קאַמפּאָזיטאָר. איר געדענקט, ווען מיר זענען צוגעקומען צו דער לעצטער שטייג אין פייגל-הויז, האָט איינער פון די פייגל צו מיר אַ ניג געטאַן מיטן קאַפּ און אויסגעקלונגען — „גלין-דן, גלין-דן! אַזוי ווי אַ גלעקל! — דאָס איז ער, דער געוועזענער קאַמפּאָזיטאָר, ער האָט מיך דערקענט.

2

פון זשיראַפן-הויז

— נו, איז וואָס? רופט זיך אַן חיים. עס טרעפן אַזעלכע זאַכן. און אַזאַ געשעעניש איז גאַר פון די קליינע וואונדער. אַט, איך האָב אַמאַל געקאַנט אַ דיכטער, פלעגט ער שטענדיק זאָגן אַזאַ גראַם: „אַז מען זיצט אויף אַ זשיראַפן-האַלדז פון אויבן, מיינט מען אַז מען איז דערהויבן.“

און דער דיכטער האָט עס געזאָגט פון אייגענער דערפאַרונג. די זאך האָט טאַקע מיט אים אַליין געטראָפן.

עס איז אַזוי געווען :

אין „זו“ האָט מען איינמאַל געבראַכט אַ זייער הויכן זשיראַף, האָט דער זשיראַף געהאַט אַזאַ לאַנגן האַלדז, אַז זיין קאַפּ האָט דערגרייכט ביז אין די וואַלקנס אַרײַן. איז וואו זאָל מען אַהינטאָן אַזאַ הויכן זשיראַף ? מע קאָן דאָך אים ניט האַלטן אינדרויסן ? האָט מען באַשלאָסן אויפצובויען פאַר אים אַ שטאַל. ס׳איז אָבער גרינג צו זאָגן : „אויפבויען אַ שטאַל“ ! ווי קאָן מען אויפבויען אַ שטאַל, וואָס זאָל גרייכן ביז אין די וואַלקנס אַרײַן ? האָט מען באַשלאָסן אויפצובויען אַזאַ גרויסע, רונדיקע שטאַל, אַז ווען דער זשיראַף וועט אַיינבויגן זיין קאַפּ זאָל ער קאָנען אַהיין אַרײַן. האָט מען אַזוי געטאַן. פלעגט דער זשיראַף אַרײַנגיין אין שטאַל נאָר ווען ער האָט געדאַרפט שלאָפן, אָדער ווען ער האָט געוואַלט עסן. אָפּגעגעסן, פלעגט ער אַרויס אינדרויסן, אַרײַנשטעקן זיין קאַפּ אין די וואַלקנס אַרײַן און דרעמלען.

איינמאַל, אין אַ פאַרוואַלקנטן טאַג, איז אַ צעפעלין געפלויגן איבער דער שטאַט און זיך ניט געקאַנט אָפּשטעלן, ווייל מע האָט גאַרנישט ניט געקאַנט זען וואָס סע טוט זיך פון אונטן. איז וואָס זאָל מען טאַן ? דער צעפעלין מוז זיך דאָך אָפּשטעלן ! האָט דער קאַפיטאַן אָנגעשטעלט זיין שפּאַקטיוו און גענומען זוכן, אפשר וועט ער דערזען אַן אַרט, וואו מע קאָן זיך אָפּשטעלן. אָבער די וואַלקנס זענען געווען אַזוי געדיכט, אַז אפילו מיט דעם שפּאַקטיוו האָט מען גאַרנישט ניט געקאַנט זען. רופט זיך אָן דער קאַפיטאַן צו צוויי פון זיינע פליגל-מענטשן :

— טוט אויף זיך אָן די פליגל און לאָזט זיך אַרויס אַ זוך טאָן, אפשר וועט איר קאַנען געפינען אַן אַרט וואו מע קאָן אָפּשטעלן דעם צעפעלין.

האַבן זיך די פליגל-מענטשן אַרויסגעלאָזט, באַלד זיך צוריק-געקערט און געזאָגט :

— מיר זענען אַרומגעפּלויגן נידערדיק איבער דער גאַנצער געגנט, וואו די שטאַט ליגט פון אונטן. אָבער מיר האָבן גאַרנישט ניט געקאַנט זען. זענען מיר געקומען איבער אַ געגנט — ווי דער קאַמפּאַס האָט אונדז געוויזן, האָט עס געמוזט זיין איבערן „זו“ — האָבן מיר דערזען ווי עפעס אַ מאַדנע זאַך שטעקט פון די וואַלקנס אַרויס. זענען מיר צוגעפּלויגן נאָענט און עס באַטראַכט : און וואָס מער מיר האָבן עס באַטראַכט, אַלץ מער האָט זיך אונדז ניט געגלויבט, אַז ס'איז אמת וואָס מיר זעען. און מיר זענען זיכער, אַז אויך איר וועט אונדז ניט גלויבן וואָס מיר האָבן געזען.

שרייט דער קאַפיטאַן :

— זאָגט שוין גיכער, וואָס האָט איר געזען ?

זאָגן די פליגל-מענטשן :

— מיר האָבן געזען אַ קאַפּ פון אַ זשיראַף שטעקט פון די

וואַלקנס אַרויס, אָבער . . .

— וואָס אָבער ? ווער אָבער ? מיר פליען אַהין פאַראַנקערן !

אַז דער צעפעלין איז צוגעקומען נאָענט צום זשיראַפּס קאַפּ,

האַט דער קאַפיטאַן גלייך געהייסן פאַרוואַרפן שטריק און צובינדן

דעם צעפעלין צום זשיראַפּס הערנער. האָט מען אַזוי געטאַן.

פונקט אין דער מינוט האָט דער אויפפאַסער אַריינגעבראַכט

פריש היי אין שטאַל פאַרן זשיראַף. ווען דער זשיראַף האָט דער-

שמעקט דעם ריח פון פריש היי, האָט ער געגעבן אַ בויג אַיין זיין

קאָפּ, אַרײַן אין שטאַל און מיטגעשעלפט דעם צעפעלין מיט זיך. די מענטשן, וואָס זענען געווען אין „זו“, האָבן זיך דערשראַקן, אָבער די מענטשן, וואָס זענען אָנגעקומען מיטן צעפעלין, האָבן זיך דערפרייט און זענען אַלע אַרויס און זיך אַוועקגעלאָזט באַטראַכטן דעם „זו“.

**

צווישן די מענטשן, וואָס זענען אָנגעקומען מיטן צעפעלין, איז אויך געווען מיין באַקאַנטער דיכטער. אָבער קיינער האָט נישט געוואוסט אַז ער איז אַ דיכטער, און קיינער האָט צו אים נישט אַרויפגעקוקט. און מיין דיכטער האָט אַלעמאַל געוואָלט זיין דער־הויבן, און געוואָלט אַז מע זאָל צו אים אַרויפקוקן. איז ווי נאָר ער האָט דערזען דעם זשיראַף, אַזוי איז ביי אים געבוירן געוואָרן אַ פלאַן ווי דערהויבן צו ווערן. און ער האָט אויסגערופן מיט פרייִד:

— אַך, וואָס פאַר אַ גליקלעכער צופאַל! אַך, וואָס פאַר אַ גאַלדענע געלעגנהייט!

ער האָט אין אַיילעניש צעעפנט זיין רענצל און האָט פון דאָרט גענומען שלעפּן פאַפיר מיט בלייפעדערס און עס גענומען שטופן אין זיינע קעשענעס. צולעצט האָט ער געכאַפט אַ גרויסן ווער־טערבוך פון גראַמען און איז געווען גרייט.

און טאַקע באַלד האָט דער זשיראַף איינגעבויגן דעם קאָפּ אָנצונעמען אַ מויל היי. האָט זיך מיין דיכטער געגעבן אַ כאַפּ אַרויף צו אים אויפן קאַרק און זיך אָנגעהאַלטן פאַר די קורצע הערנער.

איר קאַנט זיך פאַרשטעלן, וואָס דאָ איז פאַרגעקומען: די מענטשן, וואָס האָבן עס צוגעזען, האָבן אַרויסגעלאָזט אַ געשריי

פון שרעק און פארוואונדערונג. דער זשיראף אליין האט זיך דערשראקן, איז ארויסגעלאפן פון שטאל, אויפגעהויבן זיין קאפ אין די וואלקנס אריין און אים מער ניט געוואלט אראפלאזן.

ווען די נייס וועגן מיין דיכטער האט זיך פארשפרייט איבער דער שטאט, זענען טויזנטער מענטשן געלאפן צום „זו" יעדן טאג אַנקוקן דעם בייזוואונדער. און מיין דיכטער איז זיך געזעסן ביים זשיראף אויפן קארק, האט געשריבן פאָעזיע און אַנגעקוואַלן פון דעם וואָס אַזוי פיל מענטשן קוקן צו אים אַרויף.

אַבער לאַנג אַנקוועלן האָט מיין דיכטער ניט געקאַנט, ווייל אים האָט זיך אַנגעהויבן וועלן עסן און ער האָט ניט געוואוסט ווי אַזוי אַראַפּצוגיין, איז ער געזעסן אויבן און געהונגערט. אַבער ווען ס'איז דורכגעאַנגען אַ פּאַר טעג און דער הונגער האָט גענומען שניידן אין בויך ווי מיט מעסערס, האָט ער אַנגעהויבן וויינען און בעטן :

— געוואַלד, מענטשן, העלפט !

איך בעט אַיך, העלפט מיר אַראַפּגיין !

האַבן זיך צוזאַמענגענומען אַ סך מענטשן און אים געוואַלט העלפן, האַבן זיי אַבער ניט געקאַנט אויפשטעלן אַזוינע הויכע לייטערס. האַבן די מענטשן געאַרבעט, און געאַרבעט, טאַג און נאַכט, ביז זיי זענען אַלע מיד געוואָרן און זענען אַינגעשלאָפן ביי דער אַרבעט — יעדערער וואו ער איז געשטאַנען : איינער אויפן האַמער, איינער אויף דער זעג, איינער אויפן לייטער און איינער אונטערן לייטער.

ווען דער זשיראף האָט דערפילט, אַז ס'איז שטיל געוואָרן אַרום אים, האָט זיך אים פאַרגלוסט כאַפן אַ מויל היי, וואָס איז געלעגן אַנגעגרייט פאַר אים. איז ווי נאָר דער זשיראף האָט אַינגעבויגן זיין קאָפּ, אַזוי איז דער דיכטער פון דאָרט אַראַפּגעפאַלן, זיך צוגע-

קייקלט ביז צום שטאל און איז געבליבן ליגן אַ פאַרחלשטער.
ווען מײן דיכטער איז געקומען צו זיך און האָט דערזען, אַז
אַרום-און-אַרום ליגן מענטשן און כראָפּען, האָט ער גענומען און
אַנגעשריבן אַזאַ צעטעלע :

„אַז מען זיצט אויף אַ זשיראַפן-האלדז פון אויבן,

מײנט מען אַז מען איז דערהויבן.“

האַט אויפגעקלעפט דאָס צעטעלע אויפן זשיראַפן-שטאַל, און האָט
זיך שטילערהייט פאַרקליבן ערגעץ אויף אַ בוידעם-שטיבל און זיצט
נאָך דאָרטן ביזן היינטיקן טאָג.

און דאָס איז אַן אמתע מעשה. אַ מעשה, וואָס האָט זיך געטראָפן
מיט מײנעם אַ באַקאַנטן דיכטער.

3

דער העלפאַנט און די גרויסע וואונדער וואָס ער האָט געקאַנט באַווייזן

רופט זיך אַן געצל :

— אויך מיר אַ מעשה פול מיט וואונדער ! משהס מעשה מיטן
קאַמפּאַזיטאָר, מוז איך צוגעבן, איז טאַקע טשיקאַווע. אָבער, וואו
איז דאָרטן דאָס וואונדער ? און אין חיימס מעשה מיטן דיכטער
איז בלויז דער זשיראַף אַביסעלע אַנדערש. אָבער, דאָס איז נאָך
אַלץ פון די קליינע וואונדער.

אַט, איך האָב אַמאָל געקאַנט אַ פראַפעסאָר פון זאַלאַגיאַע, איז
ער געווען אַזאַ קליין מענטשעלע, אַז ער האָט זיך געקאַנט באַהאַלטן
ביי אַ העלפאַנט אין אייער. און איינמאָל איז טאַקע אַזוי געשען.

דאָס איז געווען, ווען מע האָט געבראַכט אַ נייעם העלפּאַנט פון אַפּריקע. האָט מען געבעטן דעם פּראָפּעסאָר צו מאַכן אַ שטודיום איבערן העלפּאַנט. האָט דער פּראָפּעסאָר צוגעשטעלט אַ לייטער, אַרויפגעקראַכן צום העלפּאַנט אויפן קאַרק און גענומען אויסמעסטן דעם העלפּאַנטס קאַפּ. פּונקט דעמאָלט האָט אַ לייב זיך אַרויס-געריסן פון זיין שטייג און זיך געלאָזן מיט אַ געבריל איבערן „זו“. האָט זיך דער פּראָפּעסאָר שטאַרק דערשראַקן, איז ער אַריינגעלאָפּן צום העלפּאַנט אין אויער און זיך דאַרטן באַהאַלטן. האָט מען אַ שטיק צייט ניט געוואוסט וואו דער פּראָפּעסאָר איז אַהינגעקומען — האָט מען שוין גענומען טראַכטן: אפשר האָט דער לייב אים אַיינגעשלונגען?

איינמאָל, ווען די אויפפאַסער האָבן געבאַדן דעם העלפּאַנט, האָבן זיי אים גענומען אַריינשפּריצן וואַסער אין די אויערן. ערשט מע טוט אַ קוק: פון העלפּאַנטס לינקן אויער לויפט אַרויס דער פּראָפּעסאָר — אינגאַנצן אַ נאַסער, מיט צעפאַטלטע האָר — און צעשרייט זיך:

— וואו איז דער לייב? הא?

וואו

איז

דער

לייב?!

איר מיינט דאָך, אַז די אויפפאַסער האָבן זיך צעלאַכט? — ניין. זיי וועלן פון דעם פּראָפּעסאָר ניט לאַכן, ווייל כאַטש ער איז געווען אַ קליין מענטשעלע, איז ער אַבער געווען זייער אַ גרויסער געלערנטער. האָבן אים די אויפפאַסער ערנסט געענטפערט:

דער העלפאנט און די גרויסע וואונדער וואס ער האט געקאנט באווייזן

— א, דער לייב ? דעם לייב האט מען באלד געכאפט און צוריק פארשפארט אין שטייג.

האט זיך דער פראפעסאר בארואיקט.

**

אט דער פראפעסאר פלעגט מיר אלעמאל זאגן :

— דו ווייסט, געצל ?

אז מען זיצט אין א העלפאנט-הויז,

מיינט מען אז מען איז גרויס.

און אויך מיין פראפעסאר, אזוי ווי חיימס דיכטער, האט עס

געזאגט פון אייגענער דערפארונג. ווייל ס'האט מיט אים געטראפן

אזא מעשה :

אין „זו“ איז געווען א זייער גרויסער העלפאנט, וואס טאקע

אט דער פראפעסאר האט אריינגעבראכט. האט דער העלפאנט

געהאט אזא לאנגע און ברייטע נאז, אז מען האט זי אמאל גענוצט

ווי א קאנאל.

דאס איז געווען מיט א גאר לאנגער צייט צוריק, ווען דער

העלפאנט איז נאך געווען אין מצרים. אין יענע צייטן האט מען נאך

פון קיין קאנאלן ניט געוואוסט. און, פארשטייט זיך, אז דער סועץ

קאנאל איז נאך דעמאלט אויף דער וועלט ניט געווען. אבער שיפן

האבן דאך געדארפט פארן פון איין לאנד אין אנדערן ? און פארן

מיט א שיף פון די מיטלענדישע ים-ברעגן קיין אינדיע, האט מען

אין יענע צייטן געמוזט פארן ארום און ארום אפריקע — און דאס

איז געווען צו ווייט. זיינען די מצריים געפאלן אויף א פלאץ (זיי

זיינען געווען קלוגע מענטשן, אט די מצריים — אויף אלץ האבן

זיי געהאט א פלאץ). זיי האבן גענומען דעם העלפאנט און אוועק-

געשטעלט ביים סוף פון רויטן ים. און דער העלפאנט איז געווען

זייער א קלוגער, — ער האָט גלייך פאַרשטאַנען וואָס מע וויל פון אים. האָט ער זיך אַוועקגעלייגט ביים רויטן ים און אויסגעצויגן זיין לאַנגע נאַז איבער סיני-מדבר ביז צום מיטללענדישן ים. אַז זיין נאַז איז אַנגעפילט געוואָרן מיט וואַסער ווי אַ קאַנאַל, זיינען די שיפן פון מיטללענדישן ים אַריינגעפאַרן צו אים אין נאַז און זענען נאַכדעם דורך זיין מויל אַרויסגעשוואומען אין רויטן ים אַריין.

און אַזוי האָט דעם העלפאַנטס נאַז געדינט פאַר אַ קאַנאַל אַ סך יאָרן און די מצריים זענען דורך דעם רייך געוואָרן — ווייל יעדע שיף האָט געדאַרפט באַצאַלן פאַר דורכפאַרן דעם העלפאַנטס נאַז-קאַנאַל. אַבער די מצריים זענען געווען שלעכטע מענטשן, האָבן זיי באַהאַנדלט דעם העלפאַנט שלעכט: אים געשלאָגן, געגעבן ווייניק עסן און כמעט קיין רו ניט געגעבן. האָט זיך דער העלפאַנט געטראַכט: וואַרט, ס'וועט קומען אַ טאָג, און איך וועל זיך מיט אַיך אַפּרעכענען! און אַ העלפאַנט פאַרגעסט ניט. האָט ער געוואַרט ביז דער טאָג איז געקומען. און ער האָט זיי אַפּגעטאַן אַזאַ שפּיצל, וואָס איז נאַכדעם פאַרשריבן געוואָרן אין די כראָניקעס.

דאָס איז געווען, ווען די יידן האָבן זיך באַפרייט פון מצרים און זענען געקומען צו די ברעגן פון רויטן ים. און די מצריים האָבן צוזאַמענגענומען זייער מיליטער און מיט פּערד און רייטוועגן גענומען נאַכיאָגן די יידן. ווען דער העלפאַנט האָט דאָס דערזען, האָט ער גלייך געגעבן אַ צי אַריין די וואַסערן פון רויטן ים צו זיך אין נאַז אַריין און געלאָזן די יידן אַריבערגיין איבער דעם אויס-געטריקנטן בעט פון ים ווי איבער אַ געוויינלעכן טאַל. אַבער, ווען די מצריים האָבן גענומען נאַכיאָגן די יידן איבער דעם בעט פון ים, האָט דער העלפאַנט געגעבן אַ לאַז די וואַסערן פון זיין נאַז און דערטרונקען די מצריים מיט זייערע פּערד און רייטוועגענער.

דער העלפאנט און די גרויסע וואונדער וואס ער האט געקאנט באווייזן

אָט אַזוי האָט זיך דער העלפאנט אָפגערעכנט מיט זיינע שלעכטע
באַלעבאַטיים.

**

מיט יאָרן שפּעטער האָט מיין באַקאַנטער פּראָפּעסאָר געמאַכט
אַ רייזע איבער עגיפּטן און האָט דאָרטן געפונען דעם העלפאנט.
האָט ער אים מיטגענומען מיט זיך קיין ניו-יאָרק און אים אַרײַן-
געגעבן אין „זו“.

ס'איז גרינג צו זאָגן: „מיטגענומען קיין ניו-יאָרק.“ — ס'טוט
זיך ניט אַזוי גרינג ווי עס רעדט זיך! מע האָט געמוזט בויען
ספּעציעלע שיפן און ספּעציעלע באַנען. האָט מען טאַקע אויסגעבויט
אַ ריזיקע שיף, אַרויפגעזעצט דעם העלפאנט מיט דעם פּראָפּעסאָר
און זיך געלאָזט אין וועג אַרײַן.

דער גאַנצער וועג פון עגיפּטן ביז אַמעריקע איז צוגעגאַנגען
גאַנץ גלאַטיק — פאַרשטייט זיך מיט דער אויסנאַם פון אַ פּאַר
קלייניקייטן. אַ שטייגער: ווען די שיף האָט זיך נאָך געפונען אין
מיטלענדישן ים, האָט זיך אויפגעהויבן אַ שרעקלעכער שטורעם,
און כוואַליעס האָבן זיך גענומען הויבן — בערג די הויך! וואָס זשע
האָט דאָ דער העלפאנט געטאָן? — איין קלייניקייט: ער האָט
אויסגעשטרעקט זיין לאַנגע נאַז אַנטקעגן די שטורעמדיקע כוואַליעס
און, ווי נאָר אַ כוואַליע האָט זיך גענומען טראָגן אַנטקעגן דער שיף,
אַזוי האָט ער זי אַיינגעשלונגען און נאָכדעם אויסגעגאַסן אויף דער
אַנדערער זייט שיף, אַזוי אַז די שיף האָט זיך געגליטשט איבערן
וואַסער ווי איבער אַ שפּיגל. אָבער שלינגענדיק די כוואַליעס, האָט
ער אַיינמאַל צוזאַמען מיט דער כוואַליע אַרײַנגעצויגן אַ גאַנצע
פאַמיליע ים-חזירים אין נאָז אַרײַן. איז אים אַזוי ביטער געוואָרן
אין נאָז פון דעם גערוך, אַז ער האָט פאַרהויבן זיין נאָז און געגעבן

א שפיי אַרויס די ים-חזירים מיט דער כוואַליע צוזאַמען. און פונקט דעמאָלט האָט זיך די שיף געפונען לעבן איטאַליע, זענען די ים-חזירים אַריינגעפלויגן קיין איטאַליע און זענען שוין דאָרט פאַר-בליבן ביזן היינטיקן טאָג.

**

גלייך נאָכדעם ווי דער העלפאַנט האָט אַרויסגעשפיגן די ים-חזירים אויף איטאַליע, האָט ער אָפּגעטאַן נאָך אַ שפיצל, וואָס האָט געראַטעוועט אַ גאַנצן אינדזל מיט מענטשן פון אַ גרויסער געפאַר. דאָס איז אַזוי געווען.

ווען דער העלפאַנט האָט אויסגעשפיגן די ים-חזירים, איז אים נאָך אַלץ פאַרבליבן אין נאָז דער שלעכטער גערוך פון אַט די שליימיקע ים-חיות. האָט ער אַוועקגעקערט זיין קאַפּ פון איטאַליע צו דער צווייטער זייט שיף און האָט אַריינגעצויגן אַ פולע נאָז מיט דעם געזאַלצענעם ים-וואַסער, און עס געגעבן אַ גאַס אויס איבערן מאַלטא-אינדזל, וואָס האָט זיך געזען פון דער ווייטן. און טאַקע גוט, וואָס ער האָט אַזוי געטאַן. ווייל פונקט דעמאָלט האָט אַ היישעריק באַדעקט דעם גאַנצן אינדזל און זיך גענומען פרעסן אלצדינג, וואָס ס'איז אים נאָר געקומען אין וועג. דער היישעריק האָט שוין געהאַט אויפגעגעסן אַלצדינג פון די פעלדער, פון די וועלדער, פון די סעדער און פון די גערטנער און זיך שוין גענומען פרעסן די שאַף און רינדער. ווייל דער היישעריק איז געווען אַזאַ גרויסער, אַז ער האָט געשלונגען שעפּסן ווי די האַלעשקעס! די מענטשן האָבן נאָכדעם דערציילט, אַז זיי האָבן אַליין געזען, ווי ביי אייניקע היישעריקן האָט אַרויסגעשטעקט פון מויל אַ קאַפּ פון אַ באַראַן, און דער באַראַן האָט געשריען: מע-ע-ע! און ביי אייניקע היישעריקן האָט אפילו אַ קאַפּ פון אַ קו אַרויסגעשטעקט פון מויל

דער העלפאנט און די גרויסע וואונדער וואָס ער האָט געקאָנט באַווייזן

און די קו האָט רחמנותדיק געשריען : מר-ו ! און די מענטשן האָבן עס צוגעזען און האָבן גאַרנישט געקאָנט טאָן. ווייל זיי האָבן מורא געהאַט, אַז דער היישריק וועט ניט האָבן וואָס צו עסן, וועט ער זיך נעמען שלינגען מענטשן. איז ווי די מענטשן שטייען אַזוי און ציטערן, דערזעען זיי מיטאַמאַל ווי אַ שטאַרקער שטראַם וואַסער האָט זיך געגעבן אַ לאַז — ווי פון הימל אַראָפּ — און האָט אַראָפּגע-שווענקט דעם היישריק אין ים אַריין.

דערזען אַזאַ זאַך, זענען די אַיינוואוינער פונעם אינדזל געוואָרן פול מיט פרייד, האָבן זיך אויסגעשטעלט אויף די באַרגיקע ברעגן פונעם אינדזל און האָבן געדאַנקט דעם העלפאָנט, וואָס ער האָט זיי געהאַלפּן פטור ווערן פונעם היישריק.

און נאָך ביז היינטיקן טאָג דערציילן זיך די אַיינוואוינער פונעם מאַלטאַ-אינדזל די מעשה פון דעם גוטן העלפאָנט מיט דער לאַנגער נאַז, וואָס האָט זיי געראַטעוועט פונעם בייזן היישריק.

**

און אַזוי האָט זיך די שיף געגליטשט איבער די בלויע וואַסערן פונעם מיטלענדישן ים, ביז זי איז אַריינגעפאַרן אין די גרינע וואַסערן פונעם אַטלאַנטישן אַקעאַן. און דאָ איז געשען אַ קלייניקייט: פונקט דעמאַלט, ווען דער העלפאָנט איז אַיינגעשלאָפּן, האָט זיך אויפגעהויבן אַ שטורעם אויפן ים און האָט צעבראַכן די רודערס פון דער שיף. איז געוואָרן אַ גערודער אויף דער שיף. דער קאַפיטאַן האָט אַ בראַווער אַרומגעמאַרשירט איבער דער שיף, זיך אָפּגעשטעלט ביי יעדן ווינקל און געשריען :

— אַ האַ-אַ-אַי ! אַ האַ-אַ-אַי !

צו אַלע שיפן איבערן ים דעם טיפן :

וואָס גיכער זיך איילן דורך ימיקע מיילן
צו העלפן אַ ברודער! —
מיר זענען אַ שיף אָן אַ רודער!

אויף אַ צווייטער טייל פון שיף האָבן די אָפיצערן אַרומגע-
מאַרשירט — אַלע ווי איין מאַן — זיך אָפּגעשטעלט ביי יעדן ווינקל
און אַלע ווי איין מאַן געשריען:

— אַ האַ-אַ-אַי! אַ האַ-אַ-אַי!
צו אַלע שיפן איבערן ים דעם טיפן:
וואָס גיכער זיך איילן דורך ימיקע מיילן
צו העלפן אַ ברודער! —
מיר זענען אַ שיף אָן אַ רודער!

און אויף אַ דריטער טייל פון שיף האָבן די מאַטראָזן — אַלע
ווי איין מאַן — געמאַרשירט, זיך אָפּגעשטעלט ביי יעדן ווינקל און
אַלע ווי איינער געשריען:

— אַ האַ-אַ-אַי! אַ האַ-אַ-אַי!
צו אַלע שיפן איבערן ים דעם טיפן:
וואָס גיכער זיך איילן דורך ימיקע מיילן
צו העלפן אַ ברודער! —
מיר זענען אַ שיף אָן אַ רודער!

פון דעם געשריי און גערודער האָט זיך דער העלפּאַנט אויפ-
געוועקט פון זיין שלאָף. און ווען ער האָט אויסגעפונען וואָס דאָ
טוט זיך אָפּ, האָט ער אַריינגעלאָזט זיין לאַנגע נאַז אין ים אַריין
און מיט איר גענומען רודערן. האָט זיך די שיף גענומען טראָגן
מיט אַזאַ שנעלקייט, אַז נאָך איידער מע האָט צייט געהאַט זיך
אַרומקוקן, איז שוין די שיף אָנגעקומען צו אַ ברעג.

דער העלפאנט און די גרויסע וואונדער וואס ער האט געקאנט באווייזן

אבער אנשטאט אַנקומען קיין ניו יאָרק, איז די שיף פאַרפאַרן קיין פּילאָדעלפּיע. האָט מען אין פּילאָדעלפּיע אויסגעבויט אַ ספּעציעלע גרויסע באַן, אַרויפגעזעצט דעם העלפּאנט מיט דעם פּראָפעסאָר און די באַן האָט זיך געלאָזט אין וועג אַריין. האָט זיך די באַן קוים געשלעפט מיט דער שווערער מאַסע. און טאַקע דאָ אויפן וועג פון פּילאָדעלפּיע קיין ניו יאָרק האָט שיר געטראָפּן אַ גרויסער אומגליק. עס איז אַזוי געווען:

ווען די באַן איז שוין געווען ניט ווייט פון ניו-יאָרק און האָט געהאַלטן אין קרייצן אַ ריי אַנדערע רעלסן, דערזעט דער פּראָפעסאָר, ווי איבער איינער פון די רעלסן טראָגט זיך אַ שנעל-צוג, און אַט, אַט, פאַרט דער שנעל-צוג אין זייער באַן אַריין. האָט זיך דער פּראָפעסאָר זייער דערשראָקן, האָט צוגעמאַכט די אויגן און שוין געוואַרט אויפן קראַך. און דער קראַך וואַלט טאַקע געשען ווען ניט דער העלפּאנט. ווען דער העלפּאנט האָט דערזען וואָס דאָ וועט באלד געשען (אַ זייער קלוגער העלפּאנט געווען) האָט ער גיך געגעבן אַ צי אויס זיין לאַנגע נאָז דעם שנעל-צוג אַנטקעגן. איז דער שנעל-צוג אַריינגעפלוין צום העלפּאנט אין נאָז ווי אין אַ טונעל אַריין, און איז אַרויסגעפלוין פון העלפּאנטס מויל אויף דער אַנדערער זייט באַן און זיך ווייטער געטראָגן אין וועג גלייך ווי גאַרניט איז געשען. און ווען דער פּראָפעסאָר האָט געעפנט זיינע אויגן און דערזען וואָס דער העלפּאנט האָט דאָ אויפגעטאַן, האָט ער זיינע אייגענע אויגן ניט געגלויבט. און פון דעמאָלט אַן טאַקע איז דער פּראָפעסאָר צוגעזאַטן געוואָרן צום העלפּאנט און פון אים מער ניט געוואַלט אָפּטרעטן.

שפעטער, ווען מע האָט דעם העלפּאנט געבראַכט אין „זו“ און פאַר אים דאַרט אויסגעבויט אַ ריזיק-גרויס הויז, האָט זיך דער פּראָפעסאָר אַריינגעקליבן אין העלפּאנט-הויז און האָט דאַרטן

געוואוינט מיטן העלפאנט צוזאמען. און ווען מענטשן פלעגן קומען יעדן טאג, זיך ארומקלייבן ארום די גראטעס, צו באוואנדערן דעם העלפאנט, פלעגט דער פראפעסאר זיצן הינטער די גראטעס מיטן העלפאנט און דערציילן פאר די מענטשן די אלע גרויסע וואונדער, וואס דער העלפאנט האט אויפגעטאן.

**

איינמאל האט דער פראפעסאר זיך געוויצלט איבער דער גרויס פון דעם העלפאנט און די מענטשן האבן שטארק געלאכט, האט דער העלפאנט זיך באליידיקט, איז ארויס פון הויז און האט פארשפארט די טיר הינטער זיך.

ווען דער פראפעסאר איז געבליבן אליין אין אזא ריזיק הויז הינטער גראטעס, האט ער זיך מיטאמאל דערפילט זייער קליין און אים האט זיך גענומען דאכטן, אז מיט יעדער מינוט ווערט ער קלענער און קלענער, און באלד וועט פון אים גארנישט ניט ווערן — ער וועט אריינוואקסן אין זיך אליין ביז צום סוף פון זיינע פיס און מע וועט אים אפילו פון זיינע שיך ניט ארויסזען. האט דער פראפעסאר אויך געוואלט אנטלויפן פון דעם ריזיקן הויז, האט ער אבער די טיר ניט געקאנט עפענען, איז ער שוין פארבליבן אין העלפאנט-הויז. און ווען מענטשן פלעגן יעדן טאג קומען אַנקוקן דעם גרויסן העלפאנט און אנשטאט דעם גרויסן העלפאנט דארט געפונען דעם קליינינקן פראפעסאר, פלעגן זיי זייער שטארק לאכן און זאגן :

— קוקט נאָר אָן דעם גרויסן העלפאנט ! — האט איר שוין אַמאל

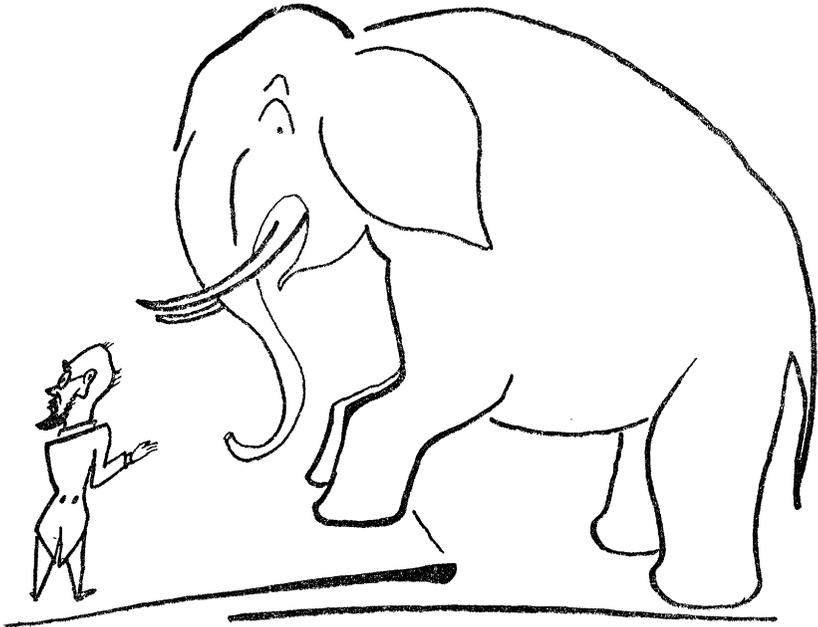
אזוינס געזען ?

דער העלפאנט און די גרויסע וואונדער וואָס ער האָט געקאָנט באַווייזן

און פון דעמאָלט אָן האַלט דער פּראָפעסאָר אין איין זאָגן דאָס
ווערטל

„אַז מען זיצט אין אַ העלפאָנט-הויז,
מיינט מען אַז מען איז גרויס“.

איר ווילט דאָך מסתמא וויסן דעם סוף פונעם העלפאָנט ?
קאָן איך אײך זאָגן, אַז דעם סוף פונעם העלפאָנט ווייסט משה. און
דעם סוף פונעם פּראָפעסאָר ? — דאָ איז קיין סוף נײַטאָ. דער
פּראָפעסאָר זיצט נאָך ביזן היינטיקן טאָג אין העלפאָנט-הויז.

„אין זון“ (זאָלאַגישן גאָרטן)

ב

- (1) וועגן אַ ריזיקן היפּאָפּאַטאַמוס וואָס האָט אַיינגעשלונגען זיין הויז מיט זיך צוזאַמען.
- (2) דער וואָלף, די שעפּס, און זייער קינד — שעפּסלוואָלף.
- (3) אַ רייזע אין בויך פון אַ שלאַנג איבערן אָפּגרונט פון פּאַסיפּישן אַקעאַן.

וועגן אַ ריזיקן היפּאָפּאַטאַמוס וואָס האָט איינגעשלונגען זיין הויז מיט זיך צוזאַמען

ווען געצל האָט געענדיקט דערציילן, רופט זיך אָן משה :
— איר ווייסט, חברה, איך פיל איצט ווי צו דערציילן נאָך אַ
מעשה. ווייל געצלס מעשה מיטן העלפּאַנט איז געווען אַזוי אינטע-
רעסאַנט, אַז מע קאָן עס מיט אַן אמת אַנרופן : אַן אמתע מעשה
פול מיט וואונדער. און דערפאַר טאַקע וויל איך אַיך איצט דערציילן
אַן אַנדער אמתע מעשה וואָס איז פול מיט נאָך מער וואונדער ווי
געצלס. דאָס איז די מעשה מיט דעם היפּאָפּאַטאַמוס. אַט הערט :
— וואָרט אַ וויילע ! שרייט אויס חיים. אויב דו וועסט דערציילן
נאָך אַ מעשה, וועל איך אויך דערציילן נאָך אַ מעשה. און אַז
איך וועל דערציילן נאָך אַ מעשה, וועט דאָך געצל אויך וועלן
דערציילן נאָך אַ מעשה, איז ווען וועלן מיר אַהיימפאַרן ? איר ווייסט,
אַז סע ווערט שוין שפעט ?
— נו, איז וואָס אַז סע ווערט שפעט ? רופט זיך אָן געצל.
פאַר מעשות דערציילן איז קיינמאַל ניט צו שפעט. און חוץ דעם
האָב איך אַן עצה : לאָמיר אָנהויבן דערציילן, און אַז סע וועט ווערן
צו שפעט צו ענדיקן אַלע מעשות דאָ, וועלן מיר זיך אויפּזעצן אויף
דער באַן און, פאַרנדיק אַהיים, דערענדיקן דערציילן די מעשות.
האָט מען אויף דעם אַיינגעשטימט. און משה האָט אַנגעהויבן
דערציילן :

איינמאל איז אין „זו“ געווען אזא גרויסער היפאפאטאמוס, אז ווען מע האט אים געוואלט אַנקוקן אין זיין גאַנצער גרויס, האָט מען געמוזט קומען צום „זו“ דריי טעג נאַכאַנאַנד, און יעדן טאָג זען אַ באַזונדער טייל פון אים. צום ביישפּיל: אויב מע האָט מאַנטיק אינדערפרי אַנגעהויבן אַנקוקן זיין קאַפּ, איז מען ערשט מיטוואָך פאַרנאַכט צוגעקומען צו זיין עק.

ווען מע האָט אָט דעם היפּאָ צום ערשטן מאל געפירט אין „זו“ אַריין, האָט מען פאַר אים געמוזט שניידן ספּעציעלע גאַסן, ווייל די אַלטע גאַסן זיינען געווען צו שמאַל פאַר אים. ס'איז אָבער גרינג צו זאָגן — „שניידן גאַסן“! סע וואָלט דאָך געדויערט יאָרן ביז מע וואָלט מיט אַזאַ אַרבעט פאַרטיק געוואָרן! און וואַרטן קאָן מען ניט. איז וואָס זשע זאָל מען דאָ טאָן? איז מען געפאַלן אויף אַ פּלאַץ: מע האָט פריער אויסגעהונגערט דעם היפּאָ, און נאַכדעם האָט מען אַנגעלאָדן אַ לאַסט-וואָגן מיט פרישע ים-גראָזן און אים געפירט דורך די גאַסן. ווען דער היפּאָ האָט דערשמעקט די פרישע ים-גראָזן, האָט ער זיך געלאָזט לויפן נאַכן וואָגן און האָט מיט זיין ריזיקן קערפּער פאַנאַנדערגערוקט די מויערן — זיינען די גאַסן געוואָרן ברייטע. און אַזוי האָט מען כמעט אַן שוועריקייטן געפירט דעם היפּאָ צום „זו“.

אָבער, ווען מ'איז צוגעקומען צום „האַרלעם ריווער“, האָט זיך דעם היפּאָ פאַרגלוסט כאַפּן אַ דרימל. האָט ער זיך אויסגעלייגט אין דער גאַנצער לענג פון טייך און איז אַיינגעשלאָפּן. און ס'איז געווען שיין צו זען ווי דער היפּאָ שלאָפּט אין „האַרלעם ריווער“, וויל ער האָט מיט זיין ריזיקן קערפּער צוגעדעקט דעם טייך ווי מיט אַ ריזיקן דעקל. זיינען טאַקע טויזנטער מענטשן געקומען אַנקוקן דעם וואונדער. און אַזוי ווי קיין בריקן זיינען נאָך דעמאָלט ניט

וועגן אַ ריזיקן היפּאָפּאַטאָמוס וואָס האָט איינגעשלונגען זיין הויז מיט זיך צוזאַמען

געווען, האָבן אויטאָמאָבילן און וועגענער גענומען פּאַרן איבערן היפּאָ ווי איבער אַ בריק. טייל אויטאָמאָבילן זיינען אַריינגעפּאַרן אין דעם היפּאָס נאָזלעכער — ווייל די אויטאָ-טרייבער האָבן געמיינט אַז דאָס זיינען גרויסע טונעלן — זיינען זיי נאָכדעם דורך זיינע אויערן אַרויסגעקומען אויף דער אַנדערער זייט טיך.

פּונקט דעמאָלט — ווען די אויטאָמאָבילן און וועגענער האָבן געהאַלטן אין פּאַרן איבער אים — האָט זיך דעם היפּאָ פּאַרגלוסט צו בייטן זיין פּאַזיציע און אויסקירעווען זיין קערפּער מיטן קאָפּ אין דער אַנדערער ריכטונג. האָט ער זיך אויפּגעהויבן, האָט זיך אויסגעקירעוועט, און אפילו קיין איין אויטאָמאָביל איז פון אים נישט אַראָפּגעפּאַלן. דאָס האָט צוגעזען אַ גרויסער אינזשינער, איז דעם אינזשינער אַיינגעפּאַלן אַ פּלאַן פון אַ גרויסער בריק וואָס זאָל זיך אַרומדרייען אפילו ווען אויטאָמאָבילן און וועגענער געפינען זיך אויף איר. האָט ער זיך גלייך גענומען צו דער אַרבעט. און ווען די בריק איז פּאַרטיק געוואָרן, האָט מען זי גערופן די „היפּאָ-בריק“. און אַזוי איז אויסגעבויט געוואָרן די ערשטע בריק אין ניו יאָרק.

אַבער דאָס איז נאָך נישט דער סוף פון דער מעשה מיטן היפּאָ.
הערט ווייטער:

**

ווען מע האָט דעם היפּאָ געבראַכט אין „זו“ אַריין, האָט מען אים אין ערגעץ נישט געקאַנט אַריינפּאַסן, ווייל אַלע געביידעס זיינען געווען צו קליין פאַר אים. און אויפבויען אַ ספּעציעלע געביידע האָט מען זיך געפּוילט, האָט מען אים געלאָזן אַרומגיין פּראַנק און פּריי איבערן „זו“. און דאָ הויבן זיך אַן די צרות.

עסן, האָט אָט דער היפּאָ געקאָנט אויפּעסן אַ וועלט! יעדן טאָג פּלעגט מען אים ברענגען אַ פּאָר וועגענער היי. האָט ער עס געגעבן אַ שלונג אַיין און אויסגעשטעלט אַ פּאָר גרויסע, קיילעכדיקע אויגן ווי די רעדער און אַנגעקוקט די אויפּפּאַסער גלייך ווי ער וואָלט געפרעגט:

— און דאָס גאָר? וואָס קלעקט דאָס פּאָר מיר?

איינמאָל איז ער געוואָרן שטאַרק הונגעריק און וואָס צו עסן האָט מען אים אַזוי גיך ניט געגעבן, האָט ער זיך אַריינגעבראַכן אין שטייג צו די וועלף און האָט אַיינגעשלונגען אַלע וועלף פון שטייג. אָבער דאָס איז נאָך ניט געווען גענוג פּאָר אים, איז ער צוגעגאַנגען צו אַ סטאַדע שעפּסן און האָט זיי אַלע אַיינגעשלונגען. אָבער דאָ האָט זיך מײן היפּאָ שטאַרק באַנאַרישט: ווייל די וועלף וואָס ער האָט פּריער אַיינגעשלונגען זיינען געווען שטאַרק הונגעריק, איז ווי נאָר די שעפּסן האָבן זיך אַריינגעגליטשט אין בויך אַריין, אַזוי האָבן זיך די וועלף צוגעכאַפט און אויפּגעעסן אַלע שעפּסן.

איז דער היפּאָ ווידער אַמאָל געבליבן מיט אַ ליידיקן מאַגן און איז ווידער אַמאָל געווען הונגעריק, איז ער צוגעגאַנגען און אַיינגעשלונגען אַ פּאָר העלפּאַנטן. און קיינער וואָלט פון דעם ניט געוואוסט, ווען ניט דער צופּאַל, וואָס גלייך נאָך דעם מאַלצייט האָט זיך דעם היפּאָ פּאַרוואָלט אַ טרונק. און טרינקען פּלעגט דער היפּאָ גיין נאָר צום האַדסאָן טייך. איז ווי ער שטייט אַזוי אין האַדסאָן טייך און טרינקט, דערזעט מען ווי צוויי העלפּאַנטן שווימען פון דעם היפּאָס מויל אַרויס און לאָזן זיך אַוועק מיטן האַדסאָן קיין אַלבאַני. איז געוואָרן אַ געלויף מיט אַ געשריי איבער גאַנץ ניו יאָרק:

וועגן אַ ריזיקן היפּאָפּאַטאָמוס וואָס האָט איינגעשלונגען זיין הויז מיט זיך צוזאַמען

— כאַפּט זיי! האַלט זיי! דערלאַזט ניט די העלפּאַנטן קיין
אַלבאַני! האָט מען זיי געכאַפּט און געבראַכט צוריק אין „זו“
אַריין.

אַבער דאָ איז נאָך אַ שיינע זאַך געשען: פּונקט דעמאָלט, ווען
דער היפּאָ איז געשטאַנען אינעם האַדסאַן און געטרונקען, האָט
אויסגעבראַכן אַ גרויס פייער אויף דער צווייטער זייט טייך.
און אזוי ווי קיין בריקן זיינען נאָך דעמאָלט ניט געווען, האָבן זיך
די פייערלעשער מיט זייערע גרויסע וועגענער אַוועקגעלאָזן איבערן
רוקן פּונעם היפּאָ, זיינען אַריבערגעפּאַרן אויף דער צווייטער זייט
טייך, אויסגעלאָשן דאָס פייער און זיך געלאָזן צוריק. אַבער
אַנשטאָט אַרויפּפּאַרן מיט זייערע גרויסע וועגענער צום היפּאָ אויפּן
רוקן, זיינען זיי גאַר אַריינגעפּאַרן אין איינעם פּון זיינע נאָזלעכער
און האָבן דאַרטן פּאַרבלאַנדזשעט. און פּונקט דעמאָלט האָט זיך
דער היפּאָ אומגעקערט צוריק אין „זו“ אַריין, זיך אויסגעשפּרייט
אַרום דעם שלאַנגענהויז און איז אַיינגעשלאַפּן.

איז טאַקע גוט וואָס דער היפּאָ האָט אזוי געטאַן. ווייל פּונקט
דעמאָלט האָט די פייער-שלאַנג זיך צעוויילדעוועט און האָט גענומען
וואַרפּן פּאַסן פייער אין אַלע זייטן.

איר האָט נאָך ניט געזען די פייער-שלאַנג: ס'איז אַ שלאַנג
ווי אַלע שלאַנגען — לאַנג, שמאַל, קריכט אויפּן בויד און איז גיפּטיק.
אַבער צום גיפּט האָט נאָך די פייער-שלאַנג אַ זעקעלע פייער; און
צום פייער האָט נאָך די פייער-שלאַנג צוויי הענט. ווען זי צעוויל-
דעוועט זיך, זעצט זי זיך אויף איר עק, צעווייגט איר קערפּער אין
אַלע זייטן, צעעפּנט אַ גרויס מויל און נעמט ציש-ש-שען און
היס-ס-סען, און נעמט ציען מיט אירע הענט פּאַסן פייער פּון מויל
אַרויס און וואַרפּן אין אַלע זייטן. פּון אזאַ שפּיל קאָן זיך אַנצינדן

דאָס גאַנצע הויז. האַלט מען טאַקע די פייער-שלאַנג אין אַזאַ שטייג, וואָס איז אַרום-און-אָרום מיט וואַסער.

דאָס מאָל אָבער, ווען די פייער-שלאַנג האָט זיך צעווילדעוועט, האָט זי אַרויסגעלאָזן אַזאַ גיפט איבערן וואַסער, אַז דאָס גאַנצע וואַסער האָט זיך אַנגעצונדן און גענומען פלאַקערן מיט אַ העליש פייער. און פון וואַסער האָבן זיך די פלאַמען פאַרשפרייט איבערן גאַנצן שלאַנגען-הויז. איז געוואָרן אַ געשריי: „פייער!“ „פייער!“ און די פייערלעשער זיינען ניטאַ. האָט מען זיי אַרומגעזוכט איבער דער גאַנצער שטאָט — און ניטאַ. מיטאַמאָל דערהערט מען ווי סע קלינגט. קוקט מען זיך אַרום און מע דערזעט ווי די פייערלעשער פליען פון דעם היפּאָס צווייטער נאָז-לאַך אַרויס. איז געוואָרן אַ גרויסע פרייד. ווען די פייער-לעשער האָבן דערזען וואָס דאָ טוט זיך אָפּ, האָבן זיי גלייך געכאַפט און אויסגעלאָשן דאָס פייער. נאָכדעם האָבן זיי געכאַפט די פייער-שלאַנג, האָבן איר אויסגעשניטן דאָס פייער-זעקעלע און האָבן זי פאַרשפאַרט אין אַן אַיזערנער שטייג, אַז זי זאָל מער ניט קאַנען אַנצינדן דאָס שלאַנגען-הויז.

**

און דער היפּאָ איז די גאַנצע צייט געשלאָפּן. ווען ער האָט זיך אויפגעכאַפט פון שלאָף, איז ער געווען שטאַרק הונגעריק, און וואָס צו עסן האָט מען אים נאָך אַלץ ניט געגעבן, האָט ער זיך אַוועקגעלאָזט זוכן. איז ער צוגעקומען צו דער „גרענד סענטראַל“ באַן-סטאַנציע. און פונקט דעמאָלט איז אַנגעקומען אַ באַן וואָס האָט געפירט אַ צירק. האָט דער היפּאָ אויפגעעפנט זיין גרויס מויל און האָט אַיינגעשלונגען דעם גאַנצן צירק מיט די העלפאַנטן, מיט די לייבן, מיט די באַנען, מיט אַלץ מיט אַנאַנדער.

וועגן אַ ריזיקן היפּאָפּאַטאָמוס וואָס האָט איינגעשלונגען זיין הויז מיט זיך צוזאַמען

איז געוואָרן אַ גרויס גערודער: וואָס זאָל מען דאָ טאָן מיטן היפּאָ? מע טאָר אים מער ניט לאָזן אַרומגיין פּראַנק און פּריי! האָט מען גענומען און מע האָט אויסגעבויט אַ ריזיקע אייזערנע געביידע און אַהין איינגעשפּאַרט דעם היפּאָ. און דאָ איז שוין זיין סוף געקומען גיך. עס איז אַזוי געווען: איינמאָל, ווען דער היפּאָ איז געוואָרן שטאַרק הונגעריק און קיין עסן האָט מען אים אַזוי גיך ניט געבראַכט, האָט ער זיך אַרומגעדרייט אין זיין אייזערנער געביידע אַ בייזער, און איז מיט יעדער מינוט געוואָרן אַלץ ווילדער, ביז ער האָט געגעבן אַן עפּן אויף זיין גרויס מויל, איינגעשלונגען זיין גאַנץ הויז, מיט זיך, מיט אַלעמען מיט אַנאַנדער.

און דאָ איז געשען אַ גאָר שיינע זאַך — ס'לאָזט זיך ניט גלויבן, ס'איז אָבער אַן אמת:

ווען דער היפּאָ האָט זיך אַליין איינגעשלונגען, האָט ער ביי זיך אין בריך אָנגעטראָפּן דעם גאַנצן צירק מיט די העלפּאַנטן און מיט די לייבן. איז ווי נאָר די העלפּאַנטן האָבן דערזען דעם היפּאָ, אַזוי האָבן זיי אים גענומען טרעטן מיט די פיס, און די לייבן זענען אים באַפּאַלן און אים צעריסן אויף שטיקער. און דאָס איז געווען דער סוף פון מיין היפּאָפּאַטאָמוס.

2

דער וואָלף, די שעפּס, און זייער קינד — שעפּסלוואָלף

— ווייסט, משה, רופּט זיך אַן חיים, זיין מעשה איז מיר שטאַרק געפעלן. ווייל זיין היפּאָ איז באַלד אַזוי וואונדערלעך ווי געצלס העלפּאַנט. געצלס העלפּאַנט האָט טאַקע באַוויזן מער וואונדער,

דערפאר אבער האט דיין היפאָ געהאט אַ שענערן סוף. און ס'איז טאַקע אַן אמת אויך. און יעדער איינער קאָן זען אַז ס'איז אַן אמת : ווייל וואָס וועט אַ פּרעסער ניט טאָן כדי אַנצושטאַפּן זיין מאָגן ? — ער וועט אפילו אויפּעסן זיך אַליין. איין זאַך מוז איך דיר אַבער זאָגן, משה : כאַטש דיין מעשה מיטן היפּאָ איז פול מיט וואונדער, און די מעשה, וואָס איך וועל באַלד דערציילן, האַט כמעט אינגאַנצן קיין וואונדער ניט, דאָך איז מיין מעשה אינטערעסאַנטער פון דיינער. אַט הערט :

אין אַ טיפּן וואַלד, ניט ווייט פון אַ דאָרף, האַט געוואוינט אַ וואַלף. איז דער וואַלף געווען אַ רייז, — מע קאָן זאָגן : ווי אַ הויז די גרויס ! און אַ מויל האַט ער געהאַט — ווי אַ טויער. אַז ער פלעגט עפּענען אַ מויל, האָבן אפשר הונדערט שעפּסן געקאָנט אַהין אַריינמאַרשירן.

און דער וואַלף האַט טאַקע שטאַרק ליב געהאַט שעפּסן-פלייש : ער פלעגט אַננעמען אַ פול מויל מיט שעפּסן, געבן אַ כראַמטשקע, אַראַפּשלינגען און פאַרטיקן.

ס'איז געווען שיין צו זען ווי אַזוי דער וואַלף כאַפט די שעפּסן. ער פלעגט זיך נאָך זיי ניט יאָגן, נאָר פאַרקערט, די שעפּסן פלעגן אַליין קומען צו אים אין מויל אַריין. ווייל ווען אים האַט זיך פאַרוואַלט עסן, איז ער אַוועק און אַנגענומען אַ פול מויל מיט פּרישע גראָזן. נאָכדעם האַט ער אַנגעטאַן אַ טויער אויף זיין מויל, זיך צוגערוקט צו אַ סטאַדע שעפּסן, געעפנט דעם טויער און גענומען זינגען מיט אַ זיס שטימעלע אַט אַזאָ לידעלע :

שעפּסעלעך, לעמעלעך,
פון די ווייטע וועגן !

כ'האַב גראָז געגרייט.
פאַר אייך געשפּרייט
אויף די ווייסע זעגן.

שעפּסעלעך, לעמעלעך,
פון די גרינע טאַלן!
קומט געניסן
אַ גוטן ביסן
פון די רויטע שאַלן.

שעפּסעלעך, לעמעלעך,
ביי דעם זילבער-טייכל!
קומט פאַרזוכן
זיסן קוכן
האַניק-טאַרט — אַ מאַכל!

שעפּסעלעך, לעמעלעך,
פון די באַרגן-שפּאַלטן!
פון ווינטעלע,
פון הינטעלע,
איך וועל אייך באַהאַלטן!

שעפּסעלעך, לעמעלעך,
פון נאַענט און פון ווייט!
קומט אַריין!
אַלע אַריין!
אַ, ווי גוט איר זייט!

ווי נאָר די שעפּסן פּלעגן דערהערן אַזאַ זיס לידעלע, פּלעגן זיי זיך אַלע אַרומקלייבן אַרום טויער. און שטייענדיק ביים טויער פּלעגן זיי דערשמעקן די פּרישע גראָזן און פּלעגן אַלע אַריינמאַרשירן דורכן טויער צום וואָלף אין מויל אַריין. דאָ פּלעגט דער וואָלף געבן אַ מאַך צו זיין מויל, אַ כראַמטשקע, אַראַפּשלינגען און פאַרטיק.

* * *

די פּויערים פון דאָרף האָבן זיך ניט געקאָנט קיין עצה געבן מיטן וואָלף — ער האָט אויפגעגעסן זייערע שעפּסן און מען האָט אים קיינמאַל ניט געקאָנט כאַפּן. האָבן זיי געטראַכט און געטראַכט ביז זיי האָבן צוגעטראַכט אַ גוטן פּלאַן: ניט ווייט פון דאָרף איז געווען אַ באַרג פון קיזלשטיין. און קיזלשטיין איז דאָך דער האַרטסטער שטיין, וואָס מע קאָן נאָר געפינען אויף דער וועלט. האָבן די פּויערים גענומען און אויסגעהאַקט אַ סטאַדע שעפּסן פון קיזלשטיין. און האָבן די שטיינערנע שעפּסן אויסגעשטעלט אין גרינעם טאָל; צווישן די באַרג-שפּאַלטן; און ביים טייכל. האָבן די שעפּסן אויסגעזען אַזוי ווי לעבעדיקע.

ווען דעם וואָלף האָט זיך פאַרוואַלט עסן, איז ער אַראַפּגעקומען אין גרינעם טאָל, זיך צוגערוקט צו דער סטאַדע שעפּסן און גענומען זינגען זיין לידעלע — ווי אַלעמאַל. ער זינגט און זינגט און די שעפּסן רירן זיך ניט פון אַרט. איז דער וואָלף געוואָרן בייז, האָט אַראַפּגעשליידערט דעם טויער פון מויל און זיך אַ וואָרף געטאַן אויף די שעפּסן. ווען ער האָט שוין געהאַט אַ פול מויל מיט שעפּסן האָט ער מיט האַסט געגעבן אַזאַ כראַמטשקע, אַז אַלע ציינער האָבן זיך אים אויסגעבראַכן און זיינען אים אַרויסגעפאַלן פון מויל צוזאַמען מיט די שטיינערנע שעפּסן. און פון ווייטיק האָט זיך ביי אים אַרויסגעריסן אַזאַ שרעקלעכער געשריי, אַז די בערג האָבן אַ

ציטער געטאָן, און די ביימער אין וואָלד האָבן פון שרעק צו דער
ערד זיך אַיינגעבויגן. און דער וואָלף איז מיט אַ ווילדן געיאָמער
אין טיפן וואָלד אַנטלאָפן, אין זיין נאַרע זיך פאַררוקט און איז דאָרטן
פאַרבליבן ביז זיין מויל האָט זיך אים אַביסל אויסגעהיילט.

* * *

ווי נאָר זיין מויל האָט זיך אים אַביסל אויסגעהיילט, האָט דער
וואָלף שוין מער ניט געקאָנט אויסהאַלטן דעם הונגער און האָט זיך
אַרויסגעלאָזט איבערן וואָלד זוכן עסן. גייט ער אַזוי און דערזעט
אַ פאַרבלאַנדזשעט שעפּסעלע לויפט און וויינט :

— מאַ-מע ! מאַ-מע ! וואו ביסטו ?

מאַ-מע ! מאַ-מע ! נעם מיך אַהיים !

שפרייט זיך דער וואָלף אויס אויפן גראָז, עפנט אַ גרויס מויל
אַן ציינער און רופט זיך אָן :

— וויין ניט, מיין טייער שעפעלע !

וויין ניט, מיין זיס לעמעלע !

אומזיסט דיינע טרערעלעך רינען.

אין מיין שטאַל, מיין טייער שעפעלע !

אין מיין שטאַל, מיין טייער לעמעלע !

וועסטו דייין מאַמען געפינען.

האָט דאָס נאַרישע לעמעלע מיט פרייד אַריינגעטאַנצט צום
וואָלף אין מויל. האָט דער וואָלף גלייך געגעבן אַ מאַך צו זיין
מויל און עס שוין געוואָלט אַיינשלינגען לעבעדיקערהייט (ווייל אָן
ציינער, האָט ער נאָר געקאָנט שלינגען). דאָ אַבער, איז אים
אַיינגעפאַלן אַ פלאַן, האָט ער אַרויסגעלאָזט דאָס לעמעלע פון מויל
און האָט זיך אָנגערופן מיט אַ פאַלש געלעכטערל :

— הא, הא, הא, האסט זיך געוויס דערשראָקן, דו נאַריש
לעמעלע. איך האָב בלויז געמאַכט אַ שפּאַס!

דאָס לעמעלע אָבער האָט ניט געהערט, וואָס דער וואָלף האָט
געזאָגט, און האָט אין שרעק גענומען אַנטלויפן. האָט דער וואָלף
אויסגעשרייען: — העי, דו, קליינע! וואָרט אַ וויילע!

מאַכט דאָס לעמעלע:

— מע-ע-ע! וואָס ווילסטו פון מיר?

— וואוהיין לויפסטו? פרעגט דער וואָלף.

— איך לויף אַהיים צו מיין מאַמען, האָט דאָס לעמעלע

געענטפערט.

— דיין מאַמע איז איצט ניטאָ אין דער היים, האָט דער וואָלף
געזאָגט. בעסער וואָרט אויף מיר און איך וועל דיך שפּעטער
אַפּפירן אַהיים.

איז דאָס נאַרישע לעמעלע געבליבן וואָרטן.

האָט דער וואָלף אַ שמייכל געטאָן, גענומען אַרומשפּאַנען אַרום
דעם לעמעלע הין און צוריק און גענומען באַטראַכטן זיין פּלאַן.
ווען ער איז פאַרטיק געוואָרן מיט זיין פּלאַן, איז שוין גוט פינצטער
געווען, האָט דער וואָלף גענומען דאָס לעמעלע און זיך געלאָזן
מיטן וועג צום דאָרף.

* * *

ווען ער האָט זיך אַריינגעגנבעט צו די שעפּסן אין שטאָל, האָבן
זיך די שעפּסן שטאַרק דערשראָקן, זיך צונויפגעשטופּט אין אַ ווינקל
און געציטערט. האָט דער וואָלף אַנגעצויגן אַ ליב שמייכעלע אויף
זיין פנים און האָט זיך אַנגערופן מיט אַ זיס שטימעלע:

— מיינע ליבע שעפּסן און מיינע טייערע לעמער! איר דאַרפט
ניט מורא האָבן פאַר מיר, ווייל איך בין ניט געקומען אַיך שלעכטס

טאָן. איך בין בלויז געקומען מיט אַ פּריינטלעכן באַזוך צו זען מיינע גוטע שכנים. און אַט האָט איר אַ סימן, אַז איך בין ניט אויסן קיין שלעכטס — איך האָב אַיך צוריקגעבראַכט אַייער פּאַרבלאַנדזשעט שעפעלע. און נאָך מער: איך בין זיכער, אַז ס'וועט אַיך פּרייען די גוטע ניס, וואָס איך וועל אַיך דערציילן. אַט הערט:

איך האָב נאָך קיינמאַל אין מיינ לעבן ניט געהאַט קיין גוטע פּריינט. און ס'איז ניט אינגאַנצן מיינ שולד, וואָס איך האָב זיך קיין פּריינט ניט געפונען. ווי זאַגט דאָס ווערטל:

„דער וואָס האָט וואָס צו עסן — עסט;
הונגער — פרעסט.“

איך בין אַלעמאַל געווען הונגעריק, און האָב קיינמאַל קיין צייט ניט געהאַט צו זוכן זיך פּריינט. איצט אָבער בין איך אַלט גענוג צו פאַרשטיין, אַז —

אַ גוטער פּריינט איז ווער ט מער ווי אַ
גוטער מאַל צייט.

דעריבער בין איך געקומען צו אַיך, מיינע טייערע לעמער און מיינע ליבע שעפּסן, און בעט: זייט מיינע פּריינט! איך האָב אַיך אַלעמאַל ליב געהאַט. און איצט זייט איר מיר נאָך ליבער און טייערער ווי ווען עס איז פּריער.

דאָ האָט זיך אַן אַלטע שעפּס אַרויסגערוקט פון דער סטאַדע און האָט זיך אָנגערופן:

— יא, איך ווייס ווי דו האָסט אונדז ליב, דו אַלטער שינדער!
ווען דו ביסט הונגעריק ווערן מיר דיר אַלע ליב און טייער —
ליבער ווי ווען עס איז פּריער! קאַנסט אויפהערן דיינע ליבע
ריידעלעך, דו בייזער פּרעסער, מיר גלויבן דיר ניט אַ וואָרט!

— איך האָב געוואוסט, אַז איר וועט מיר ניט גלויבן — האָט זיך דער וואָלף אָנגערופן. איר זייט דאָך אַבער קלוגע שעפּסן, און קלוגע שעפּסן וועלן דאָך געוויס פאַרשטיין, אַז —
 „וואָס געווען און וואָס געשען וועט דעם מאָרגן ניט זען.“

איך גיב צו, אַז איך בין געווען שלעכט צו אַיך, און איך פיל זיך שולדיק פאַר די אַלע זאַכן, וואָס איך האָב געטאָן צום שעפּסן-פּאָלק. איצט אַבער פאַרזיכער איך אַיך, אַז איך וועל אַיך מער קיינמאָל קיין שלעכטס ניט טאָן. ווייל איך בין געקומען צום שכל, אַז —

אַ גוטער פּריינט איז ווערט מער ווי
 אַ גוטער מאָלצייט.

דאָ האָט זיך ווידער אָפּגערופן די אַלטע שעפּס:
 וואָס זשע דען וועסטו עסן ווען דו וועסט ווערן הונגעריק? —
 פייגעלעך וועסטו כאַפּן, דו פאַלשער פּרעסער?

— וועגן דעם טאַקע וויל איך מיט דיר ריידן — האָט זיך דער וואָלף געווענדט צו דער אַלטער שעפּס. דו געפעלסט מיר, און איך פיל, אַז דו וועסט מיך פאַרשטיין.

הער, מיין טייערע, האָט דער וואָלף ווייטער גערעדט. דו ביסט דאָך אַלט גענוג צו פאַרשטיין, אַז עסן מוז איך, און קיין פייגעלעך כאַפּן קאָן איך ניט, וועל איך דאָך אַמאָל — ווען דער הונגערט וועט מיך טרייבן — מוזן אַראַפּשלינגען אַ יונגע שעפּס. דעריבער, אויב דו ווילסט, אַז איך זאָל מער קיין שעפּסן-פּלייש ניט עסן, און אויב דו ווילסט, אַז דיין שעפּסן-פּאָלק זאָל קאַנען לעבן רואיק און אָן מורא, — מוזטו קומען וואוינען מיט מיר און קאַכן פאַר מיר מאָלצייטן.

דאָ האָט זיך די אַלטע שעפּס צוזאַמענגעמעקעט מיט די איבעריקע שעפּסן פון שטאַל און האָט געענטפערט דעם וואָלף מיט אַ העלדישן טאָן:

— פאַר מיין שעפּסן-פּאַלק בין איך גרייט צו טאָן אַליץ —
אפילו שטאַרבן! קום וואָלף, איך גיי מיט דיר!
און זיי זיינען ביידע אַוועק.

* * *

ווען זיי זיינען געקומען אין טיפן וואַלד, האָט דער וואָלף אויסגעבויט אַ שיינ הויז און די שעפּס האָט דאָרט געוואוינט מיטן וואָלף אין רו און אין פרידן. דער וואָלף פלעגט יעדן פרימאַרגן אַוועק אין וואַלד און צוריקברענגען גאַנצע זעק מיט גוטע זאַכן. און די שעפּס איז געווען אַ גוטע באַלעבאַסטע, פלעגט זי פון די אַלע גוטע זאַכן מאַכן געשמאַקע מאַכלים פאַרן וואָלף. האָט דער וואָלף די שעפּס ליב געהאַט דערפאַר און איז געווען זייער גוט צו איר.

מיט דער צייט האָט די שעפּס געבוירן דעם וואָלף אַ קינד. איז דאָס קינד געווען אין ביידן געראַטן — דער גאַנצער קאַפּ און די פּאָדערשטע לאַפעס זיינען געווען פון אַ וואָלף, און די גאַנצע הינטערשטע טייל איז געווען פון אַ שעפּס. האָבן זיי ביידע שטאַרק ליב געהאַט זייער קינד, און האָבן עס אַ גאַמען געגעבן „שעפּסל-וואָלף“.

אַבער ווי זאָגט דאָס ווערטל:

ניט אַליץ וואָס איז גלייביק איז אייביק.
דער וואָלף, די שעפּס און שעפּסלוואָלף האָבן געלעבט אין גליק און פרידן אַ לאַנגע צייט, ביז — ביז ס'הויבט זיך אָן דער סוף פון דער מעשה:

איינמאל האָט זיך אין יענעם טיפן וואָלד פאַרקליבן אַ ריזיקע
שלאַנג, האָט זיך צעהאַנגען איבער די ביימער, און ווער טאיז נאָר
פאַרבייגעאַנגען האָט זי אַיינגעשלונגען. האָט דער וואָלף גענומען
צוטראַכטן אַ מיטל פטור צו ווערן פון דער שלאַנג. און אַז מען
טראַכט, דערטראַכט מען זיך. איין שיינעם פרימאַרגן האָט דער
וואָלף פאַרוואָרפן אַ גרויסן זאק איבערן אַקסל, און האָט זיך אָנגערופן
צו דער שעפס:

— מיין טייערע שעפס, דו קאָך אָן אַ גרויסן קעסל וואַסער און
וואַרט ביז איך וועל צוריקקומען.

— און וואוהיין גייסטו? פרעגט זי שעפס.

— איך גיי אַריינאַרן די שלאַנג אין זאק אַריין — האָט דער
וואָלף געענטפערט און איז אַרויס פון הויז.

— זע נאָר, אַז די שלאַנג זאָל דיך ניט אַריינאַרן אין איר זאק
אַריין — האָט די שעפס אים נאָכגעשריען.

האָט זיך דער וואָלף צעלאַכט מיט אַ גרויס געלעכטער און איז
פאַרשוואונדן אין טיפן וואָלד.

האָט די שעפס געוואַרט אַ טאָג, און געוואַרט צוויי טעג, און
אַז דער וואָלף איז נאָך אַלץ ניט צוריקגעקומען, האָט זי זיך אָנגערופן
צום שעפסלואָלף:

— מיין טייער קינד, דו בלייב אין הויז, פאַרשפאַר די טיר
און היט דעם קעסל קאַכיק וואַסער.

— און וואוהיין גייסטו? האָט שעפסלואָלף געפרעגט.

— איך גיי זוכן דיין טאַטן, מיין קינד — האָט די שעפס
געענטפערט, און איז אַרויס פון הויז.

— זע נאָר, אַז דו זאָלסט ניט בלייבן דאָרט וואו דער טאַטע
איז — האָט שעפסלואָלף איר נאָכגעשריען.

איז די שעפּס אַוועק אין טיפּן וואָלד און איז ניט צוריקגעקומען. האָט שעפּסלוואָלף געוואָרט אַ טאַג, געוואָרט צוויי טעג, געוואָרט דריי טעג, און אַז קיינער האָט ניט אַנגעקלאַפט אין טיר, האָט ער פאַרשטאַנען, אַז ער איז געבליבן איינער אַליין אין דער וועלט; אַז זיין טאַטע און זיין מאַמע וועלן שוין מער קיינמאַל ניט צוריק-קומען. האָט ער זייער שטאַרק באוויינט און באַקלאַגט זיין טאַטע-מאַמע און איז ברוגו געוואָרן אויף דער גאַנצער וועלט; עס האָט זיך אים געגלוסט אַנפאַלן אויף אַלץ און אַלעמען און בייסן און רייסן.

* * *

שעפּסלוואָלף האָט געמוזט אַנהויבן זאָרגן פאַר זיך אַליין. און כאַטש ער איז שוין געווען גרויס גענוג צו נעמען זיך אַליין עסן, איז אים דאָך אַנגעקומען שווער צו געפינען וואָס צו עסן. איז ער אַרומגעגאַנגען גאַנצע טעג און געהונגערט.

איינמאַל אין אַ פינצטערער נאַכט האָט דער הונגער אַנגעצונדן גרינע פייערלעך אין שעפּסלוואָלפּס אויגן. האָט ער געעפנט אַ גרויס מויל ווי זיין טאַטע, האָט צעשפרייט די נעגל פון זיינע פאַדערשטע לאַפּעס, געריסן די ערד פון אונטער זיך, און איז צום ערשטן מאַל אין זיין לעבן געווען גרייט אַנצופאַלן, צערייסן און אויפעסן די ערשטע באַשעפעניש, וואָס וועט אים אַנטקעגן קומען. דער ווינט האָט אים דערטראָגן אַ באַקאַנטן ריח, וואָס האָט אים איצט געשמעקט אַזוי גוט און גערייצט זיין אַפעטיט — דאָס איז געווען דער ריח פון שעפּסן-פלייש. האָבן זיך זיינע נאַזלעכער ברייט צעשפרייט, זיינע וועלפישע ציין האָבן גענומען קלאַפן מיט צאַרן, און ער האָט צום ערשטן מאַל אַרויסגעלאָזן אַ מוראדיק וועלפישן

געהייל, האָט זיך אָבער זיין געהייל פאַרענדיקט מיט אַ „בלא-א-א״!
אַזוי ווי פון אַ שעפּס.

דאָ האָט שעפּסלוואַלפּס פּאַדערשטע טייל אַ שפרונג געטאַן און
מיט ווילדער רציחה זיך געוואָרפן אויף זיין הינטערשטער טייל, זיך
אַנגעכאַפּט פאַרן עק און מיט הונגער זיך גענומען פּרעסן, און
פּרעסן, און פּרעסן. פון גרויס רציחה האָט ער אפילו קיין ווייטיק
ניט געפילט, און האָט זיך אַזוי לאַנג געפּרעסן, ביז ער האָט זיך
אינגאַנצן אויפגעגעסן.

און דאָס איז געווען דער סוף פון דער באַשעפּעניש, וואָס איז
געווען האַלב שעפּס און האַלב וואַלף.

3

אַ רייזע אין בויד פון אַ שלאַנג איבערן אָפּגרונט
פון פּאַסיפּישן אָקעאַן

ווען חיים האָט געענדיקט, רופּט זיך אָן געצל:

—נו, חברה, סע ווערט שוין פינצטער און מע הייסט שוין
אַלעמען אַרויסגיין פון „זו“. איז לאַמיר זיך אויפזעצן אויף דער באַן,
און, פאַרנדיק אַהיים, וועל איך אַיך דערציילן מיין מעשהלע.

האָט מען אַזוי געטאַן און ווי נאָר די באַן האָט זיך גערירט פון
אַרט, האָט געצל אַנגעהויבן דערציילן:

אַמאָל איז אין יאַפּאַן געווען אַ שלאַנג, איז זי געווען אַזוי גרויס,
און אַזוי לאַנג, אַז ווען זי האָט זיך צונויפגעדרייט אין אַ קנויל, האָט
זי אויסגעזען ווי אַ ריזיקער באַרג וואָס רירט אָן מיטן שפיץ די

א רייזע אין בויך פון א שלאנג איבערן אפגרונט פון פאסיפישן אקעאן

וואַלקנס. יעדע נאַכט פלעגט זיך די שלאנג פאַנאַנדערוויקלען און זיך אַוועקלאָזן איבער די וועלדער זוכן שפייז. און אַז זי פלעגט ניט געפינען וואָס צו שלינגען אין די וועלדער, פלעגט זי אויס-שטרעקן איר קאַפ אַריבער דעם יאַפּאַנעזישן ים קיין כינאַ, און פלעגט נעמען שלינגען כינעזער ווי די האלעשקעס! די שלאנג האָט ליב געהאַט די כינעזער, און איז אַלעמאַל געווען גרייט זיך אַפּזאָגן פון אַ פעטער קו צוליב אַ כינעזער. קוים האָט זי זיך צוגעכאַפט צו די כינעזער, האָט זי זיי געשלונגען גאַנצע פּראַווינצן אויף אַ מאָל. דאָס אַלץ פלעגט זי אַפּטאָן נאָר ביינאַכט. און ווי נאָר סע פלעגט אָנהייבן טאַגן, פלעגט זי זיך צוזאַמענדרייען אין אַ קנויל ווי אַ באַרג די גרויס און אַזוי אַפּליגן דעם גאַנצן טאַג.

און די יאַפּאַנעזער האָבן ניט געוואוסט, אַז דאָס איז אַ שלאנג. זיי האָבן געדענקט, אַז דאָס איז אַ ריזיקער באַרג, וואָס רוקט זיך איבער יעדע נאַכט אויף אַן אַנדער אַרט, האָבן זיי שטאַרק מורא געהאַט פאַרן באַרג, און געוואָרנט יעדן איינעם ניט צו קומען נאָענט צו אים, וואָרים זיי האָבן זיך אָנגעהערט זייער פיל שרעקלעכע מעשות וועגן אַט דעם באַוועגלעכן באַרג.

* * *

ווען די מעשה מיטן באַוועגלעכן באַרג איז באַוואוסט געוואָרן איבער דער וועלט, האָבן זיך פון אַלע עקן וועלט אַ לאַז געטאָן טוריסטן קיין יאַפּאַן אָנצוקוקן דעם וואונדער. אַ סך פון די טוריסטן האָבן זיך געלאָזט קלעטערן אויפן באַרג — זיי זיינען אָבער מער קיינמאַל ניט צוריקגעקומען. און קיינער האָט ניט געוואוסט וואָס מיט זיי איז געשען.

איינמאַל האָט זיך די שלאנג צוזאַמענגעדרייט ביי אַ גרויסן וואַלד און האָט שוין פון דאָרטן ניט געוואַלט אַוועקגיין, ווייל אין

וואלד זיינען געווען גענוג חיות צום שלינגען. זי האָט בלויז געדארפט אַראָפּלאָזן איר קאַפּ פּון דער הויך און געבן אַ שלונג — און אַיינשלינגען אַ לייב; אַ שלונג — און אַיינשלינגען אַ היפּאַ-פּאַטאַמוס; אַ שלונג — און אַיינשלינגען אַ העלפּאַנט. און אַז ס'איז ניט געווען קיין חיות צום שלינגען, האָט זי גענומען שלינגען ביימער, האָט טאַקע די שלאַנג זיך ניט געוואָלט איבעררוקן אויף אַן אַנדער אָרט.

אַבער דער וואַלד האָט געהערט צו אַ רייכן לאַרד, און דער לאַרד האָט מורא געהאַט, אַז דער באַרג וועט ביסלעכווייז אַיינשלינגען זיין גאַנצן וואַלד. ווייל אויך דער לאַרד האָט ניט געוואוסט, אַז דער באַרג איז אין דער אמתן אַזאַ ריזיקע שלאַנג. וואָס זשע זאָל ער דאָ טאָן? האָט ער געדונגען הונדערט האַלצהעקער און זיי געשיקט אויסהאַקן זיין וואַלד. וואָרים ער האָט זיך געטראַכט: בעסער אַן אויסגעהאַקטער וואַלד איידער גאַר קיין וואַלד ניט.

האַבן זיך די הונדערט האַלצהעקער אויפגעהויבן מיטן טאַג גלייך, מיטגענומען עסן, פאַרוואַרפן די גרויסע העק אויף די פלייצעס, זיך אויפגעזעצט אויף אייזלען און זיך געלאָזן צום וואַלד. ווען זיי האָבן דערזען דעם וואַלד פון ווייטן, האָבן זיי זיך צעזונגען זייער העקער-ליד —

ה ע ק ע ר - ל י ד

אויפן אַקסל — די שאַרפע האַק;
 אויפן פלייצע — ברויט אין זאַק;
 לאַזט זיך האַלצהעקער אין וועג,
 צו דעם ווייטן וואַלד אַוועק.

אַ רייזע אין בויד פון אַ שלאַנג איבערן אַפּגרונט פון פּאַסיפישן אַקעאַן

קומט ער אָן אין גרויסן וואַלד,
נעמט זיך צו דער אַרבעט באַלד,
האַקט די ביימער — הוק! און האַק!
און ער זינגט אַ ליד צום טאַקט:

הוק! האַק! הוק! האַק!

אוי, העקעלע, מיין העקעלע!
די נויט איז זייער גרויס.
גי, העקעלע, צום וועלדעלע
און האַק מיר ביימער אויס.

הוק! האַק! הוק! האַק!

גיט העקעלע אין וועלדעלע
און טוק! און הוק! און האַק!
האַקט ביימעלע נאָך ביימעלע,
און ביימער גרויס און שטאַרק.

הוק! האַק! הוק! האַק!

ווערן ביימער אויסגעהאַקט,
וואַקסט די פרייד דאָך גרויס:
ס'האַט מיין טייער העקעלע
פאַרטריבן נויט פון הויז.

הוק! האַק! הוק! האַק!

זינג איך צו מיין העקעלע:
טוק! און הוק! און האַק!
זיין זאַלסטו מיר, העקעלע,
שטענדיק שאַרף און שטאַרק!

הוק! האַק! הוק! האַק!

און אזוי זינגענדיק זיינען זיי אריינגעפארן אין וואלד. זיינען זיי אזוי געפארן דורכן וואלד מיט געזאנג ביז זיי זיינען צוגעקומען צו א ריזיקן טונעל. רופן זיי זיך אן צו זייער פירער:

— מיר האבן דא, אויף דעם וועג, נאך קיינמאל קיין טונעל
ניט געזען, — עפעס איז דא ניט גלאטיק!

רופט זיך אן דער פירער:

— אויב איר האט דא פריער קיין טונעל ניט געזען, זעט איר עס איצט. איז לאמיר קיין צייט ניט פארלירן און דורכפארן דורכן טונעל.

זיינען זיי אריינגעפארן. און מער האט מען זיי ניט געזען, און מער האט מען פון זיי ניט געהערט. ווארים דער „טונעל“ איז אין דער אמתן געווען דאס אפענע מויל פון דער שלאנג.

* * *

אז די מעשה מיט די האלצהעקער האט זיך פארשפרייט איבער דער וועלט, האט א גרויסער געלערנטער פון יענער צייט, (וואס איז געווען א פראפעסאר פון געאלאגיע, צי פון אנטראפאלאגיע, און אפשר גאר פון אנאנדעראלאגיע) באשלאסן זיך אוועקלאזן אויס-שטודירן דעם בארג. האט ער צוזאמענגעשטעלט אן עקספעדיציע פון א גאנצן קלאס סטודענטן, מיטגענומען פארשידענע מאשינען, אויטאמאבילן, לאסטוועגענער און זיך אוועקגעלאזן קיין יאפאן צום באוועגלעכן בארג.

ווען די עקספעדיציע איז צוגעקומען צום בארג, האבן זיי דערזען, ווי א ברייטער וועג דרייט זיך און שלענגלט זיך בארג ארויף, ווארים די שלאנג איז געווען אזוי ברייט, אז ארום א פאר צענדליק אויטאמאבילן אויסגעשטעלט אין דער ברייט האבן געקאנט פארן איבער איר רוקן. האט דער פראפעסאר געגעבן א קאמאנדעווע:

א רייזע אין בויד פון א שלאנג איבערן אפגרונט פון פאסיפישן אקעאן

— פארן בארג ארויף !

האָט מען פאַרקירעוועט די אויטאָמאָבילן מיט די לאַסטוועגענער און די גאַנצע עקספעדיציע האָט זיך געלאָזן באַרג אַרויף. זיינען זיי אַזוי געפאַרן, און געפאַרן, אַלץ העכער און העכער, איבער דעם געדרייטן און געשלענגלטן וועג, ביז זיי האָבן שוין באַלד דערגרייכט צום סאַמע שפיץ. וואַרים וואָס העכער זיי זיינען געפאַרן, אַלץ שמעלער איז דער באַרג געוואָרן. אַבער ווען זיי זיינען צוגעקומען צום לעצטן געדרייטן וועג, האָבן זיי מיטאַמאָל דערזען פאַר זיך אַ ריזיקן טונעל. האָט דער פּראָפּעסאָר געהייסן אַריינפאַרן אין טונעל, איז מען אַריינגעפאַרן. און מער האָט מען פון זיי ניט געהערט און מער האָט מען זיי ניט געזען. וואַרים, איר פאַרשטייט דאָך שוין וואָס פאַר אַ „טונעל“ דאָס איז געווען. נאָך ווען די עקספעדיציע האָט זיך געלאָזן באַרג אַרויף, האָט שוין די שלאַנג געעפנט איר מויל און געוואַרט אויף זיי. איז ווי נאָר זיי זיינען אַריינגעפאַרן צו איר אין מויל אַריין, אַזוי האָט זי געגעבן אַ מאַך צו איר מויל און האָט זיי אַלעמען אַראָפּגעשלונגען.

און דאָ הויבט זיך אַן דער סוף פון דער שלאַנג.

ווי נאָר די שלאַנג האָט אַיינגעשלונגען דעם פּראָפּעסאָר מיט זיין עקספעדיציע, אַזוי האָט זי גענומען פילן ניט גוט און האָט קיין אַרט פאַר זיך ניט געקאַנט געפינען. האָט זי זיך פאַרנאַנדערגעוויקלט און זיך געלאָזט וואַנדערן. האָט זי אַזוי לאַנג געוואַנדערט, ביז זי איז צוגעקומען צום פּאסיפישן אַקעאן. ווען זי איז צוגעקומען צום ברעג ים, האָט זי דערפילט נאָך גרעסערע שמערצן: זי האָט דערפילט ווי עפעס אינעווייניק אין איר האָט גענומען שטעכן, ברעכן, בויערן און ברענען — גאָר אַן אַן אויפהער ! האָט זי זיך געלאָזן אין ים אַריין צו לעשן דעם ברענענדיקן ווייטיק. און אַזוי ווי זי איז געווען

זייער גרויס און שווער און האָט ניט געקאָנט שווימען, האָט זי זיך
אָוועקגעלאָזן איבערן אָפּגרונט פון ים.
לאַמיר דאָ לאָזן די שלאַנג קריכן איבערן אָפּגרונט פון ים און
דערווייל כאַפּן אַ קוק וואָס סע טוט זיך ביי איר אין בויך.

* * *

איר געדענקט דאָך, אַז די שלאַנג האָט אַיינגעשלונגען אַ שייַן
ביסל טוריסטן; פאַרשידענע חיות פון וואַלד ווי — אַ לייב, אַ
העלפאַנט, אַ היפּאָפּאַטאַמוס; אַ שייַן ביסל ביימער פון וואַלד;
הונדערט האַלצהעקער מיט זייערע גרויסע העק און מיט זייערע
אייזלען; און צולעצט — דעם פּראָפּעסאָר מיט זיינע סטודענטן,
מיט זיינע אויטאָמאָבילן, לאַסטוועגענער און מאַשינעריע — איז אַזוי
געווען:

ווי נאָר דער פּראָפּעסאָר איז אַנגעקומען צו דער שלאַנג אין
בויך אַרײַן, האָט ער פון זיך אַראָפּגעוואָרפּן זיין מאַנטל און הוט
און האָט אַ קאָמאַנדעווע געטאָן:

— חברה, מיר מוזן זיך גלייך נעמען צו דער אַרבעט! וואָרים
מיר האָבן זייער פיל צו טאָן!

רופן זיך אָן די סטודענטן:

— ווי קאָנען מיר זיך נעמען צו דער אַרבעט, אַז ס'איז אַזוי
פינצטער? לאַמיר צוערשט מאַכן ליכטיק.
מאָכט דער פּראָפּעסאָר:

— גערעכט, גערעכט. לאַמיר מאַכן ליכטיק.

האָבן זיי גלייך גענומען און געלאָזט אין באַוועגונג די מאַשין
וואָס פּראָדוצירט עלעקטריע.

א ריזע אין בויך פון א שלאנג איבערן אפגרונט פון פאסיפישן אקעאן

ווי נאך ס'איז געווארן ליכטיק האָבן זיי דערזען אַז זיי געפינען זיך אין אַ גרויסן טונעל, וואָס ציט זיך אַוועק אויף מיילן און מיילן אין דער לענג. (און זיי האָבן נאָך אַלץ ניט געוואוסט, אַז זיי געפינען זיך ביי אַ ריזיקער שלאנג אין בויך.) רופט זיך אַן דער פראַפעסאָר : — איידער מיר נעמען זיך צו דער אַרבעט, לאָמיר צוערשט אויסגעפינען ווי ווייט דער טונעל ציט זיך.

האָבן זיי זיך אויפגעזעצט אויף איינעם פון די אויטאָמאָבילן, וואָס זיי האָבן מיט זיך געהאַט און זיך געלאָזט אין וועג אַריין. זיינען זיי געפאָרן און געפאָרן, באַרג אַרויף און באַרג אַראָפּ און דער טונעל האָט זיך געצויגן אַלץ ווייטער און ווייטער, אַז אַן אויפהער און אַן אַ סוף.

נאָר מיטאַמאָל האָבן זיי געגעבן אַ שטעל אָפּ דעם אויטאָמאָביל, ווייל זיי זיינען שיר ניט אַרויפגעפאָרן אויף אַ מחנה מענטשן וואָס זיינען געזעסן אין אַ גרויסן קרייז אַרום אַ פייער און האָבן געשפילט, געטאַנצט, און געזונגען ; און מיט די גרויסע העק, וואָס זיי האָבן אין שפיל אָנגעקלאַפט איינע אַן די אַנדערע, האָבן זיי אויסגעקלונגען פארשידענע שיינע מעלאָדיעס, נאָך שְענער ווי אויף אַ קסילאָפּאַן. און יעדן מאָל האָט זיך אַן אַנדערער אויפגעהויבן פון קרייז און זיך אַוועקגעלאָזט אין אַ טאַנץ.

און ביים זייט פון דעם קרייז, דערזעט דער פראַפעסאָר, איז דאָ נאָך אַ קרייז. אַרום אַ באַזונדער פייער זיצן אויסגעזעצט הונדערט אייזלען און זינגען אַ הי־אָ-הָאָ ליד. אויבנאָן שטייט אַ העלפּאַנט און טרומייטערט מיט זיין נאָז און אַ היפּאָפּאַטאַמוס מיט אַן אָפענעם מויל שפילט אים צו ווי אַ באַס. און אַ לייב מיט אַן אייזל טאַנצן אין מיטן קרייז אַ בריקע-בראַקע טאַנץ און אַלע אייזלען אַרום פליעסקען צו צום טאַקט.

שטייט דער פראפעסאר מיט די סטודענטן, גלאַצן מיט די אויגן
און וואונדערן זיך: זיי האָבן נאָך אַזוינס ניט געהערט און ניט געזען!
זיי פילן ווי די פיס הייבן זיך ביי זיי צום טאַנץ — זיי האָבן אָבער
מורא: ווער ווייסט וואָס פאַר אַ חברה דאָס זיינען? ס'איז דאָ עפעס
ניט גלאַטיק: אייזלען זינגען; אַ העלפאַנט טרומייטערט; אַ היפּאַ-
פּאַטאַמוס רעוועט; אַ לייב טאַנצט; און די חברה מיט די גרויסע
גלאַנצנדיקע העק — בר-רר! ס'גייט דורך אַ פּראַסט איבערן לייב
ווען מ'טוט אַ קוק אויף אַט די גרויסע גלאַנצנדיקע העק! צולעצט
מאַכט זיך דער פּראַפעסאר האַרץ און שרייט אויס:

— העי! —

איך זאָג: העי!! —

העי, חברה! —

ווער זענט איר?!

קוקן זיך אום די מענטשן און זאָגן:

— דו פּרעגסט אונדז? מיר זיינען האַלצהעקער.

גלאַצט אויס דער פּראַפעסאר אַ פאַר אויגן אויף די סטודענטן
און רופט זיך אָן:

— איר האָט געהערט? — „האַלצהעקער!“

און די סטודענטן גלאַצן אויס זייערע אויגן איינע צו די אַנדערע:

— איר האָט געהערט? — „האַלצהעקער!“

מאַכט זיך דער פּראַפעסאר קוראַזש און פּרעגט נאָך אַמאָל:

— און וואָס האַקט איר, האַלצהעקער?

ענטפערן די האַלצהעקער:

א רייזע אין בויך פון א שלאנג איבערן אפגרונט פון פאסיפישן אקעאן

— וואָס מיר האַקן ? — וואָס סע מאַכט זיך. מיר האַקן וועלדער ;
און ווען ס'איז ניטאָ קיין וועלדער, האַקן מיר ביימער ; און ווען
ס'איז ניטאָ קיין ביימער, האַקן מיר האַלץ.

פרעגט ווידער דער פראַפעסאָר :

— און וואָס טוט איר, ווען איר האַט ניט וואָס צו האַקן ?

ענטפערן די האַלצהעקער :

— ווען מיר האָבן ניט וואָס צו האַקן, זיצן מיר אין געהאקטע

וואונדן — ווייל דעמאָלט האָבן מיר ניט וואָס צו עסן.

— אויב אַזוי, רופט זיך אַן דער פראַפעסאָר, איז וואָס זשע

טוט איר דאָ ?

דערציילן אים די האַלצהעקער, ווי דער רייכער מאַן האַט זיי

געדונגען אויסצוהאַקן זיין וואַלד, און ווען זיי זיינען צוגעקומען צום

וואַלד, האַט זיי דער באַרג אַיינגעשלונגען (וואַרים די האַלצהעקער

האַבן נאָך אַלץ ניט געוואוסט, אַז דער באַוועגלעכער באַרג איז אין

דער אמתן אַזאַ ריזיקע שלאַנג).

— אויב אַזוי, רופט זיך אַן דער פראַפעסאָר, געפינען מיר זיך

דאָ אַלע אין דעמוזעלביקן אויוון ; און ס'קאָן דאָ פון אונדז ווערן

אַדער אַ מאַלצייט, אַדער אַ יאַרצייט — אַדער מיר וועלן דאָ פאַרלאָרן

ווערן און סע וועט זיין שאַ, שטיל, אַז אפילו אַ האַן וועט ניט

אַ קריי טאָן ; אַדער מיר וועלן דאָ אויפטאָן אַזוי פיל וואונדער, אַז

מע וועט פון אונדז ריידן און דערציילן אויף דור-דורות. טאָ קומט

מיט מיר צוריק צום אַרט, וואו איך האָב איבערגעלאָזן מיינע לאַסט-

וועגענער און די מאַשינעריע. און איר וועט מיר העלפן אין דער

אַרבעט — וואַרים מיר האָבן זייער פיל אַרבעט צו טאָן. אַבער,

וואַרט אַ וויילע. איידער מיר גייען, זאָגט מיר נאָר, וואו האַט איר

גענומען האַלץ אויף פאַנאנדערצולייגן אַט די פייערן ?

רופן זיך אָן די האַלצהעקער :
— וואָס הייסט, וואו ? פון די ביימער, וואָס דער באַרג האָט
איינגעשלונגען.

— אויב אַזוי, איז גוט, רופט זיך אָן דער פּראָפעסאָר מיט
פרייד, נעמט די ביימער מיט זיך און קומט.
האַט מען אָנגעלאָדן די ביימער אויף די אייזלען און אויפן
אַטאַמאַביל און מען האָט זיך אַלע געלאָזן גיין צוריק. מיט אַמאָל
דערהערט מען ווי דער העלפּאַנט טרומייטערט. קוקט מען זיך אום
און מע דערזעט ווי דער העלפּאַנט גייט הינטער די אייזלען און
טראָגט צוויי גרויסע ביימער מיט זיין לאַנגער נאָז. און הינטערן
העלפּאַנט גייט דער היפּאָאָטאַמוס און טראָגט אַ בויס אין זיין גרויסן
מויל. נאָר דער לייב, זעט אויס, האָט ניט וואָס צו טאָן און לויפט
אַרום און פּלאַנטערט זיך אַלעמען אונטער די פּיס אַזוי ווי אַ קאַץ.
מיטאַמאָל דערזעט מען ווי דער לייב לויפט צו צום פּראָפעסאָר —
כאַפט אים אַרויף צו זיך אויפן פּלייצע, און לאָזט זיך מיט אים גיין
אין פּאַראויס פון דער פּראָצעסיע.

* * *

איז מען אַזוי געגאַנגען און געגאַנגען, באַרג אַרויף און
באַרג אַראָפּ ביז מע איז אָנגעקומען צום אָרט וואו די מאַשינערי
געפינט זיך. ווען די האַלצהעקער האָבן דערזען ווי ליכטיק ס'איז
דאָרט — ווייל די מאַשין וואָס פּראָדוצירט עלעקטריע האָט
געאַרבעט — האָבן זיי זיך שטאַרק דערפרייט און זיך אַוועקגעשטעלט
באַטראַכטן די עלעקטרישע מאַשין. אַבער דער פּראָפעסאָר האָט גלייך
אַ קאַמאַנדעווע געטאָן :

— חברה, מיר מוזן זיך גלייך נעמען צו דער אַרבעט ! די ערשטע
זאך דאַרפן מיר אונטערשפּאַרן די סטעליע און די ווענט מיט

א רייזע אין בויד פון א שלאנג איבערן אפגרונט פון פאסיפישן אקעאן

אייזערנע שטאנגען, אז זיי זאלן אויף אונדז ניט איינפאלן. נאכדעם מוזן מיר גלייך דורכבויערן אן עפענונג פאר לופט — ווארים די לופט איז דא זייער שלעכט. און נאכדעם וועלן מיר זיך נעמען בויען די פארשידענע צימערן און אנדערע זאכן, וואס מיר וועלן דארפן פאר אונדזער געברויך.

האָבן זיך אלע גלייך גענומען צו דער אַרבעט : די האַלצהעקער האָבן געהאַקט ; די אייזלען האָבן געשלעפט ; דער העלפאָנט האָט געטראָגן ; דער היפּאָפּאַטאַמוס האָט געשטופּט ; און דער פּראָפּעסאָר מיט די סטודענטן האָבן געבויערט מיט לאַנגע אויטאָמאַטישע בויערס. נאָר איינער — דער לייב — האָט זיך אַרומגעדרייט אַלעמען אונטער די פּיס אַזוי ווי אַ קאַץ.

האָט מען אַזוי לאַנג געהאַקט און געבויערט, ביז מע האָט דורכגעבויערט אַ גרויס קיילעכדיק לאַך ווי אַ פענצטער די גרויס. אָבער ווי נאָר די עפענונג איז דורכגעבויערט געוואָרן, אַזוי האָט פון דאָרט אַ שפּאַר געטאָן אַ שטאַרקער שטראַם גרינע געזאַלצענע וואַסער און האָט אַלעמען אומגעוואָרפן. און ווער ווייסט וואָס מיט זיי אַלעמען וואַלט דאָרטן געשען, ווען ניט דער היפּאָפּאַטאַמוס : ווי נאָר דער היפּאָפּאַטאַמוס האָט דערזען וואָס דאָ טוט זיך אָפּ, איז ער גלייך צוגעלאָפּן צו דער עפענונג, האָט אַהין אַריינגעשטופּט זיין קאַפּ און פאַרשטאַפּט די עפענונג. האָט דער שטראַם אויפֿ- געהערט. אָבער ניט אויף לאַנג. ווי נאָר מע האָט זיך צוריק געשטעלט אויף די פּיס און זיך ווידער גענומען צו דער אַרבעט, אַזוי האָט דער שטראַם נאָכאַמאָל אַ שאַס געטאָן און ווידעראַמאָל אומגעוואָרפן אַלעמען. ווייל דער היפּאָפּאַטאַמוס האָט זיך געהאַלטן אין איין אַרויסגליטשן פון דער עפענונג, און דאָס וואַסער האָט געהאַלטן אין איין אַריינשטראַמען ; דאָ איז דער העלפאָנט געקומען

צו הילף און האָט אונטערגעהאַלטן דעם היפּאָפּאַטאַמוס אַז ער זאָל זיך מער ניט אַרויסגלייטשן.

ווען דאָס וואַסער האָט אויפּגעהערט אַריינשיסן, האָט דער פּראָפּעסאָר גלייך געכאַפּט אַ גרויס קיילעכדיק פּענצטער, וואָס איז געווען געמאַכט פון דיקן שטאַרקן גלאַז, און האָט אַ זאַג געטאַן : — חברה, העלפט מיר אַריינשטעלן אָט דאָס פּענצטער אין דער עפּענונג, וועלן מיר פאַר זיך דערזען אַ נייע וועלט.

האַבן זיך אַלע גענומען צו דער אַרבעט. און איך מוז אַיך זאָגן, אַז ס'איז זיי ניט אָנגעקומען אַזוי גרינג. ווייל ווי נאָר דער היפּאָפּאַטאַמוס האָט אַרויסגעצויגן זיין קאַפּ, אַזוי האָט דאָס וואַסער ווידער גענומען אַריינשטראַמען און אוועקשטויסן דאָס פּענצטער מיט אַלע וואָס האָבן דאָס פּענצטער געשטופּט אין דער עפּענונג אַריין. אָבער דאָ איז ווידעראַמאָל דער העלפּאַנט געקומען צו הילף און דאָס פּענצטער איז אַריינגעשטעלט געוואָרן, און דער שטראַם וואַסער האָט אויפּגעהערט אַריינשיסן.

* * *

פאַרטיק געוואָרן מיט דער אַרבעט, זיינען זיי אַלע געבליבן שטיין פאַרגאַפּט ביי דעם פּענצטער. ווייל זיי האָבן דורך דעם גלאַז דערזען דעם גרונט פון אַ טיפּן וואַסער מיט פאַרשידענע מינים פּיש, ים-חיות און געוויקסן.

ווען דער פּראָפּעסאָר האָט דאָס דערזען, האָט ער זיך אָנגערופן : — לויט אַלע סימאָנים וואָס איך זע דאָ, דאַכט זיך מיר אַז איך ווייס וואו מיר געפינען זיך. אָבער, איך קאָן נאָך ניט אַנרופן דאָס אַרט מיט אַ נאָמען, ווייל — ערשטנס, לאַזט עס זיך ניט גלויבן ; און צווייטנס, רוף איך ניט אָן קיין זאַך מיט אַ נאָמען ביז איך אונטערזוך ניט און געפין ניט אויס צי מיין פאַרדאַכט איז ריכטיק. דעריבער וועל

א רייזע אין בויד פון א שלאנג איבערן אפגרונט פון פאסיפישן אקעאן

איך זיך גלייך נעמען אונטערזוכן די זאך. און פאר דער צייט וואָס איך וועל זיין פארנומען, וויל איך, אז איר זאלט זיך נעמען צו דער אַרבעט און דורכבויערן נאָך אַ פענצטער אין דער אַנט-קעגנדיקער זייט, און נאָכדעם זאלט איר פאַר מיר דורכהאַקן אַ טויער אין באַדן, טאַקע דאָ, אונטער אונדזערע פיס.

האַבן זיך אַלע גענומען צו דער אַרבעט: די האַלצהעקער האַבן געהאַקט; די סטודענטן האַבן געבויערט; און דער העלפאַנט מיטן היפּאָפּאַטאַמוס האַבן אויך צוגעהאַלפּן. און דער פּראָפּעסאָר האָט אַנגעשטעלט ביים פענצטער פאַרשידענע מאַשינעריע, עלעקטרישע לאַמפּן און פּאַטאַגראַפישע אַפּאַראַטן און האָט זיך פאַרטיפּט אין זיין שטודיום.

איז דער פּראָפּעסאָר געווען אַזוי שטאַרק פאַרטאָן אין זיין אַרבעט, אז ער האָט ניט געזען און האָט ניט געהערט וואָס אַרום אים טוט זיך אָפּ. און ער האָט אפילו ניט געפילט וואָס מיט אים אליין טוט זיך. אַ שטייגער, ווען מע האָט דורכגעבויערט די צווייטע עפענונג פאַרן פענצטער, און ביז מע האָט דאָס צווייטע פענצטער אַהין אַריינגעשטעלט, האָט דערווייל ווידער אַריינגעשאַסן אַ שטראַם וואַסער און אַלעמען אומגעוואָרפן — אפילו דעם פּראָפּעסאָר מיט זיין מאַשינעריע אויך. האָט ער זיך אויפגעהויבן, אויפגעשטעלט זיין מאַשינעריע און זיך ווידער געטאָן זיין אַרבעט גלייך ווי גאַרנישט איז געשען. ערשט, ווען מע איז פאַרטיק געוואָרן מיטן טויער, וואָס מע האָט דורכגעהאַקט אין באַדן, האָט זיך דער פּראָפּעסאָר אויסגעדרייט מיטן פנים צו די מענטשן און האָט זיך אַנגערופן:

— יא, ס'איז טאַקע אַזוי ווי איך האָב פריער געוואַלט זאָגן. איצט אַבער קאָן איך עס זאָגן מיט זיכערקייט, אז מיר געפינען זיך אויפן גרונט פונעם פאסיפישן אקעאן. איצט בלייבט מיר נאָר איין

זאך פעסטצושטעלן, און דאָס איז: ווי אזוי קומען מיר אָהער?
אָבער, כדי דאָס פעסטצושטעלן, וועל איך זיך מוזן אַראָפּלאָזן דורכן
טויער צום גרונט פון ים.

* * *

ווען די הונדערט האַלצהעקער האָבן דערהערט, אז זיי געפינען
זיך אויפן אָפּגרונט פונעם פּאַסיפישן אַקעאַן, האָבן זיי איבערגעלאָזן
דעם פּראָפּעסאָר מיט זיינע סטודענטן, געכאַפּט די גרויסע העק, זיך
אויפגעזעצט אויף די אייזלען און זיך געלאָזט לויפן זוכן אַן
אַרויסגאַנג.

ווי נאָר זיי האָבן פּאַרלאָזן דעם פּראָפּעסאָר און זיך אַראָפּגעלאָזן
דעם ערשטן באַרג, אזוי האָט אָנגעהויבן ווערן פינצטערער און
פינצטערער, ביז די פינצטערניש איז געוואָרן אזוי געדיכט, אז מע
האַט גאָרנישט ניט געקאָנט זען אַרום זיך. אָבער דאָ איז געשען
אַ שיינע זאַך: ווי נאָר ס'איז געוואָרן אזא פינצטערניש, אזוי האָבן
די אייזלען אָנגעהויבן אַרויסלאָזן שטראַמען ליכט פון זייערע אויגן —
אזוי ווי פון אויטאָמאָביל-לאַמטערנעס — און האָבן באַלויכטן דעם
וועג.

זיינען זיי אזוי געפאָרן און געפאָרן, באַרג אַרויף און באַרג
אַראָפּ, ביז זיי זיינען צוגעקומען צו איין הויכן באַרג אַרויף, וואָס
האַט זיך אַוועקגעצויגן אויף מײלן און מײלן אין דער הויך און אין
דער ווייט אַרײן. און ביים סוף פון דעם באַרג-אַרויף, האָט זיך
זיי געדאַכט, זעען זיי אַן אַרויסגאַנג. האָבן זיי זיך שטאַרק דערפּרייט
און זיך געלאָזט אין הויכן און לאַנגן וועג אַרײן מיט געזאַנג.

ווען זיי האָבן דערגרייכט די העכסטע הויך פונעם באַרג-אַרויף
האַט זיך דער וועג אויסגעגלייכט. און דאָ האָבן זיי מיטאַמאַל
דערזען, אז זיי זיינען שוין צוגעקומען צום סוף פון טונעל און קיין

א רייזע אין בויך טון א שלאנג איבערן אפגרונט פון פאסיפישן אקעאן

ארויסגאנג איז ניטא. און איר וויסט דאך וואס סע מיינט „דער סוף פון טונעל“? דאס מיינט אז זיי זיינען צוגעקומען צום עק פון דער שלאנג. וואס זשע זאלן זיי דא טאן? האבן זיי באשלאסן דורכצוהאקן אן ארויסגאנג. האבן זיי זיך אויסגעשטעלט אין א ריי, זיך פארמאסטן מיט די גרויסע העק און געגעבן א האק מיט אלע כוחות. זיינען די העק איינגעזונקען אין באדן אזוי טיף, אז די האלצהעקער האבן געשלעפט און געשלעפט און ניט געקאנט ארויסשלעפן. און א האלצהאקער אן א האק איז ווי א פאסטוך אן א פיפל. איז וואס זשע זאלן זיי דא טאן? האבן זיי זיך געלאזט לויפן בארג-אראפ צוריק צום פראפעסאר — אפשר האט ער שוין געפונען אן עצה ווי אזוי מע קאן פון דאנען ארויס.

* * *

זיינען זיי געלאפן און געלאפן, בארג-אראפ און בארג-אראפ און נאכדעם ווידער א בערגל ארויף און אראפ, ביז זיי זיינען אנגעקומען צום ארט, וואו זיי האבן איבערגעלאזן דעם פראפעסאר מיט זיינע סטודענטן.

אבער פאר דער צייט וואס די האלצהעקער זיינען דא ניט געווען האט דער פראפעסאר מיט זיינע סטודענטן אויפגעטאן אזוי פיל זאכן, אז ס'האט זיך קוים געלאזט גלויבן. זיי האבן דא אויפגעבויט א גאנץ הויז מיט א סך זאלן און צימערן, מיט א גאר גרויסן אקוואריום. און דער פראפעסאר האט דורך דער צייט שוין א שפאר ביסל מאל זיך אראפגעלאזן צום גרונט פון ים און האט שוין ארויפגעבראכט א שיינן ביסל זאכן. דאס האט מען קלאר געקאנט זען, ווען מע האט אריינגעקוקט אין די גרויסע וואסער טאנקען, וואס דער פראפעסאר מיט זיינע סטודענטן האבן אויפגעבויט. אין איין טאנק זיינען ארומגעשוואמען א פאר זעלטענע וואלפישן; אין א

צווייטן טאנק האָבן זיך געפונען פאַרשידענע קליינע פּישן און דזשעלי-פּישן; אין אַ דריטן טאנק זיינען אַרומגעקראַכן עטלעכע גרעסערע און קלענערע טשערעפּאַכעס; ביים זייט זיינען געשטאַנען קאַסטנס אַנגעפּילט מיט פאַרשידענע קאַראַלן און שטיינער, וואָס דער פּראָפעסאָר האָט אַרויפגעבראַכט פון אַפּגרונט פון ים.

אויך איצט האָט מען דעם פּראָפעסאָר ניט געזען. און ווען די האַלצהעקער האָבן געפרעגט — וואו איז דער פּראָפעסאָר? האָבן די סטודענטן געענטפּערט:

— וואו זאָל ער זיין? — וואו ער איז אַלעמאַל: וואַנדערט אַרום איבערן אַפּגרונט פון ים.

אין דעם דערהערן זיי דריי קלעפּ אין דעם אונטערשטן טויער. און טאַקע באַלד דערזעען זיי ווי דער טויער עפנט זיך און ברענגט אַרויף דעם פּראָפעסאָר אין אַן עלעקטרישן הייב-מאַשין. און דער פּראָפעסאָר איז אַנגעטאַן אין אַ טויכער-אַנצוג און זיינע הענט זיינען פול מיט זאַכן, וואָס ער האָט מיט זיך אַרויפגעבראַכט פון גרונט פון ים: אין זיין רעכטער האַנט האַלט ער אַ געבונדענעם שוואַרצן אַקטאַפּוס; און אויף דער לינקער האַנט טראַגט ער אַ צוגעמאַכטן קויש. נאַכדעם ווי ער האָט דעם אַקטאַפּוס אַריינגעלאָזן אין אַ באַזונדערן וואַסער טאַנק, רופט ער זיך אָן:

— און איצט קומט אַלע אַהער און קוקט אָן דעם וואַנדער וואָס איך האָב געפונען אויפן דעק פון ים — סאיז אַן אמתער אוצר! — צוויי שוואַמען-מענטשעלעך. האָט איר שוין אַמאַל געהערט פון שוואַמען-מענטשעלעך? ניין. איך ווייס אַז ניין. זיי זיינען אַבער דאָ אין אַ גרויסער צאָל. און ניט יעדער איינער קאַן זיי דערקאַנען. קוקט זיי אָן.

א רייזע אין בויד פון א שלאנג איבערן אפגרונט פון פאסיפישן אקעאן

זיינען אלע געשטאנען מיט אויפגעריסענע אויגן און האָבן זיך
ניט געקאָנט אַפּוואַונדערן פון דעם, וואָס זיי האָבן געזען. די שוואַמען
מענטשעלעך האָבן אויסגעזען ווי אמתע מענטשן — מיט אַ נאַז,
מיט אַ מויל, מיט אויגן, מיט אויערן, מיט אַ קערפּער, מיט הענט
און מיט פיס — נאַר, אַנשטאַט זיין פון פלייש און ביין און בלוט,
אַזוי ווי אלע מענטשן, זיינען די גאַר פון שוואַמען.

* * *

ווען מע האָט די שוואַמען-מענטשעלעך אַריינגעלאָזן אין אַ
וואַסער-טאַנק, האָבן זיי דאָרטן ניט געוואָלט בלייבן: זיי זיינען
אַרויסגעקראַכן און זיך געלאָזט לויפן איבער אלע צימערן, און
גענומען נאָכטאָן אַלצדינג, וואָס די אמתע מענטשן האָבן געטאָן.
האָט מען זיי געכאַפט און געוואָלט פאַרשפּאַרן אין אַ צוגעמאַכטן
וואַסער-טאַנק. האָט דער פּראָפעסאָר געזאָגט: — „לאָזט זיי“. האָט
מען זיי געלאָזן. אָבער אלע האָבן זיי פיינט געהאַט. אפילו דער
העלפּאַנט, דער היפּאָפּאַטאַמוס און דער לייב האָבן זיי אויך פיינט
געהאַט. ווען דער העלפּאַנט פלעגט זיי דערזען, פלעגט ער מיט
פאַראַכטונג אַ פינטל טאָן מיט די אויגן; דער היפּאָפּאַטאַמוס פלעגט
אַוועקקערן זיין קאַפּ פון זיי; און דער לייב פלעגט נעמען ברילן
מיט צאָרן, ווען ער פלעגט דערזען די שוואַמען-מענטשעלעך.

און די שוואַמען-מענטשעלעך האָבן טאַקע אַנגעטאָן אַ סך שאַדן
אויך. אַ שטייגער: מע האָט באשלאָסן אויספאַרבן די צימערן. האָט
מען פאַרמישט דריי גרויסע צעבערס מיט פאַרב — אַ צעבער רויט,
אַ צעבער בלוי און אַ צעבער געלע פאַרב — און מע וויל זיך שוין
נעמען פאַרבן. ערשט, מ'טוט אַ קוק, סע שטייען לידיקע צעבערס.
וואָס איז דאָ געשען? וואו זיינען די פאַרבן אַהינגעקומען? אַט
וואו: די שוואַמען-מענטשעלעך זיינען צוגעקומען און אַריינגעשטעקט

א האנט אין איין צעבער, און א פוס אין אנדער צעבער, און האָבן אין זיך אַריינגעצויגן די גאַנצע פאַרבן. האָבן זיי אָבער פאַרשטאַנען אז זיי האָבן דאָ אָפּגעטאָן אַ מיאוס שטיקל אַרבעט, זיינען זיי פאַרקראַכן אין אַ ווינקל, האָבן צוגעמאַכט די אויגן און גענומען כראָפּען, כדי מע זאָל מיינען אז זיי שלאָפן. איז מען נאָכגעגאַנגען נאָך די פּוס-טריט וואָס זיי האָבן איבערגעלאָזן און מע האָט זיי געפונען. ווי נאָר מע האָט זיי דערזען, אזוי האָט אויסגעבראַכן אַ גרויס געלעכטער — אזוי קאַמיש האָבן די צוויי אויסגעזען. איינער איז געווען האַלב-רויט און האַלב-בלוי, און דער צווייטער איז געווען האַלב-בלוי און האַלב-געל. וואָס זשע זאָל מען דאָ טאָן? מע דאַרף דאָך האָבן די פאַרבן אויף אויספאַרבן די צימערן? האָט מען באשלאָסן אויסקוועטשן די שוואַמען-מענטשעלעך. האָט מען געבראַכט צוויי גרויסע צעבערס און מען האָט זיך גענומען קוועטשן די שוואַמען-מענטשעלעך. איז פון דעם, וואָס האָט אין זיך אַריינגעצויגן די רויטע און בלויע פאַרבן, אַרויסגעקומען אַ פּורפור פאַרב; און פון דעם, וואָס האָט אין זיך אַריינגעצויגן די בלויע און געלע פאַרבן, אַרויסגעקומען אַ גרינע פאַרב. האָט מען שוין געמוזט אויספאַרבן די צימערן מיט די גרינע און פּורפור פאַרבן. דערפאַר, אָבער, שפּעטער, ווען מע האָט געדאַרפט האָבן אַראַנדזש פאַרב אויף אויספאַרבן דעם טעאַטער, וואָס זיי האָבן דאָרט אויסגעבויט, האָט מען מער קיין פאַרבן ניט געמישט. נאָר אַנשטאַט דעם, האָט מען גענומען די שוואַמען-מענטשעלעך און זיי אַיינגעטונקט — איינעם אין רויטע פאַרב און דעם אַנדערן אין געלע פאַרב — און זיי נאָכדעם אויסגעקוועטשט, האָט מען געהאַט אַ פּולן צעבער מיט אַראַנדזש פאַרב.

א רייזע אין בויד פון א שלאנג איבערן אפגרונט פון פאסיפישן אקעאן

איינמאל רופט זיך אן דער פראפעסאר :

— איר ווייסט, חברה, ס'איז מיר עפעס פארגאנגען אין נאָז וועגן דעם טונעל וואו מיר געפינען זיך. איך האָב אַ פאַרדאַכט. אָבער, איר ווייסט דאָך, אַז איך זאָג גאָר נישט, און רוף קיין זאך נישט אָן מיט אַ נאַמען, ביז וואָנען איך געפין אויס, צי איז מײן פאַרדאַכט ריכטיק. דעריבער האָב איך באַשלאָסן אַראַפלאָזן זיך צום גרונט פון ים און מאַכן אייניקע אויסמעסטונגען. אָבער, פאַר דער צייט וואָס איך וועל זיך געפינען אויפן גרונט פון ים, וויל איך, אַז איר זאָלט דאָ דערווייל אויפטאָן אַ פאַר נוצלעכע זאַכן.

רופן זיך אָן אַלע :

— זאָג אונדז וואָס — און מיר וועלן טאָן.

זאָגט דער פראפעסאר :

— איך וויל איר זאָלט אויפבויען צוויי גרויסע אייזערנע טויערן. איין טויער זאָל קאָנען צומאָכן איין זייט טונעל, און דער אַנדערער טויער זאָל קאָנען צומאָכן די אַנדערע זייט טונעל, אַזוי, אַז אונדזערע צימערן זאָלן זיך געפינען אַזוי ווי אין אַן אייזערנעם קאַסטן. זעט נאָר, אַז די טויערן זאָלן זיין אַזוי געמאַכט, אַז זיי זאָלן נישט דורכלאָזן קיין וואַסער.

פאַרענדיקט זיינע באַפעלן, האָט דער פראפעסאר זיך אָנגעטאָן זיין טויכער-אַנצוג, האָט מיטגענומען פאַרשידענע מעסט-אינסטרומענטן און זיך אַראַפגעלאָזן צום גרונט פון ים.

ווי נאָר דער אונטערשטער טויער האָט זיך צוגעמאַכט נאָכן פראפעסאר, אַזוי האָבן זיך אַלע גענומען צו דער אַרבעט. און די אייזלעך און דער העלפאַנט און דער היפּאָפּאַטאַמוס האָבן אויך געהאַלפּן. נאָר דער לייב און די שוואַמען-מענטשעלעך זיינען אַרומגעלאָפּן פון דאַנען אַהין און פון דאָרטן אַהער, געשטאַנען

אלעמען אונטער דער האנט און זיך געפלאַנטערט אלעמען אונטער
די פיס.

* * *

ווען די צוויי גרויסע טויערן זיינען פאַרטיק געוואָרן, האָבן זיך
אלע צונויפגעקליבן אין גרויסן זאל צו באַגעגענען דעם פראַפעסאָר.
ווייל זיי האָבן געוואוסט, אַז ער דאַרף שוין באלד זיין צוריק. האָבן
זיי טאַקע גלייך דערהערט דריי קלעפּ אין אונטערשטן טויער, און
טאַקע באלד האָט זיך דער טויער געעפנט און האָט אַרויפגעבראַכט
דעם פראַפעסאָר. האָט ער פון זיך אויסגעטאַן דעם טויכער-אַנצוג
און האָט זיך אָנגערופן :

— טרעפט, חברה, וואָס איך האָב ערשט אויסגעפונען ?

רופן זיך אָן אַלע :

— דערצייל אונדז, וועלן מיר טרעפן.

— איך האָב ערשט אויסגעפונען, זאָגט דער פראַפעסאָר, דאָס

ריכטיקע אָרט, וואו מיר געפינען זיך.

— וואָס הייסט, ערשט אויסגעפונען ? רופן זיך אָן אַלע. דו

האַסט דאָך אונדז פריער געזאָגט, אַז מיר געפינען זיך אויפן גרונט

פונעם פאַסיפישן אַקעאָן ?

— יא, זאָגט דער פראַפעסאָר, דאָס איז ריכטיק, אָבער, ווי אַזוי

קומען מיר צום אָפּגרונט פונעם פאַסיפישן אַקעאָן ? האָ ? ווער קאָן

זאָגן ?

קנייטשן אַלע מיט די אַקסלען :

— פון וואַנען זאָלן מיר וויסן ?

— אויב אַזוי, טאָ הערט : איך האָב די גאַנצע צייט געהאַט אַ

פאַרדאַכט און די גאַנצע צייט געקליבן באַווייזן, אָבער ערשט איצט

האָב איך אויסגעפונען, אַז מיר געפינען זיך אין בויד פון א ריזיקער

א רייזע אין בויד פון א שלאנג איבערן אפגרונט פון פאסיפישן אקעאן

שלאנג. און דער שלאנג איז — ווי עס ווייזט אויס — שטארק ניט געפעלן געווארן דאס האקן און בויערן וואס מיר האבן געטאן אין איר בויד, האט זי זיך אוועקגעלאזן איבערן אפגרונט פון ים כדי איינצושטילן די ווייטאקן.

און אזוי זיינען מיר דא — אין מיטן פון פאסיפישן אקעאן. דערהערט אזא דערקלערונג, זיינען די האלצהעקער געווארן ווייס ווי קאלך און זיי האבן אנגעהויבן וויינען:
— וויי, וויי! מיר זיינען פארלארענע! ניט גענוג וואס מיר געפינען זיך אויפן גרונט פונעם פאסיפישן אקעאן, זיינען מיר נאך דערצו ביי א שלאנג אין בויד — וויי, וויי!

— שאט! וויינט ניט! רופט זיך אן דער פראפעסאר. מיר זיינען טאקע ביי א שלאנג אין בויד, און די שלאנג ליגט אויפן גרונט פונעם פאסיפישן אקעאן, אבער מיר זיינען ניט קיין פארלארענע. דערפאר האב איך אייך דאך געהייסן אויפבויען צוויי גרויסע טויערן וואס זאלן קאנען פארשפארן דעם טונעל אזוי, אז מיר זאלן זיך געפינען ווי אין אן אייזערנעם קאסטן. אלץ וואס מיר דארפן טאן איצט, איז אויפבויען א פאר רודערס און עס פאראייניקן מיט די מאטארן פון אונדזערע אויטאמאבילן און לאסטוועגענער, וועלן מיר האבן א גוטע און באקוועמע שיף צו פארן אהיים צו אונדזערע ווייבער און קינדער.

האבן זיך אלע מיט פרייד גענומען צו דער ארבעט און אויפגעבויט א פאר רודערס און זיי גענומען פאראייניקן מיט די מאטארן פון די אויטאמאבילן און לאסטוועגענער. ארבעטן זיי אזוי מיט חשק און דערפילן מיטאמאל ווי א שטראם פרישע לופט האט זיך גענומען טראגן איבערן טונעל. מיינען זיי אלע, אז עס דאכט זיך זיי אויס. באלד אבער דערהערן זיי ווי א קול טראגט זיך פון איין עק טונעל

צונ אנדערן, אזוי ווי מע וואלט עפעס געפרעגט. און טאקע באלד טראגט זיך צוריק אן ענטפער פון אנדער עק צום ערשטן. וואס איז דאָ געשען?

לאַמיר דאָ איבערלאָזן דעם פראַפעסאָר, מיט די סטודענטן, מיט די האַלצהעקער, מיט די אייזלען, מיט די חיות, ביי דער שלאַנג אין בויך, און לאַמיר אַרויסגיין און אויסגעפינען וואָס ס'איז געשען מיט דער שלאַנג פאַר דער גאַנצער צייט וואָס מיר זיינען געווען אינעווייניק.

* * *

די יאַפּאַנעזער דערציילן: ווען זיי האָבן דערזען ווי די ריזיקע שלאַנג לאָזט זיך אין ים אַריין, זיינען זיי מיט פרייד נאַכגעגאַנגען פון הינטן צו זען ווי די שלאַנג וועט דערטרונקען ווערן. אָבער פונקט דעמאָלט ווען דער עק פון דער שלאַנג איז שוין געווען ביים ברעג ים, האָבן זיך מיטאַמאָל הונדערט העק געגעבן אַ האַק אין דער ערד אַריין דורך דער שלאַנגס עק און האָבן פאַראַנקערט די שלאַנג ווי ס'וואָלט זיך פאַראַנקערט אַ שיף. זיינען די יאַפּאַנעזער געבליבן שטיין ביים ברעג ים און געוואַרט צו זען, וואָס דאָ וועט זיין דער סוף פון דער שלאַנג.

לאַמיר איצט איבערלאָזן די יאַפּאַנעזער ביים ברעג ים, און לאַמיר אַריבערלויפן דעם פּאַסיפישן אָקעאַן איבערן רוקן פון דער שלאַנג, און זען וואָס ס'איז געשען מיט איר קאָפּ.

פונקט ווען דער עק פון דער שלאַנג איז פאַראַנקערט געוואָרן אין יאַפּאַן, האָט די שלאַנג מיט איר קאָפּ דערגרייכט דעם אַמערי-קאַנעם ברעג, האָט אַרויסגעלייגט איר קאָפּ אויף אַ וואַלדיקן ים-ברעג אין קאַליפּאָרניע, און גענומען אַריינציען אין זיך פרישע לופט. דאַרף זיך מאַכן, אַז פונקט דעמאָלט האָט אַ כינעזער

א רייזע אין בויד פון א שלאנג איבערן אפגרונט פון פאסיפישן אקעאן

געשפאצירט מיט זיין פריינט איבער דעם וואלדיקן ים-ברעג אין קאליפארניע, און האט מיט א פאטאגראפישן אפאראט גענומען בילדער פון די ריזיקע ביימער פון וואלד. אזוי שפאצירנדיק דערזעט דער כינעזער דאס ריזיקע אפענע מויל פון דער שלאנג, רופט ער זיך אן צו זיין פריינט :

— זע נאָר, סאַראַ גרויסער טונעל! און ווי שיין ס'איז אָפּגע-
אַרבעט — פּונקט ווי דער קאַפּ פּון אַ ריזיקער שלאַנג! לאַמיר
צוגיין נעענטער, וועל איך עס פּאַטאַגראַפירן.

זיינען זיי צוגעגאנגען. רופט זיך אן דער פריינט :

— אַז מיר זיינען שוין נאַענט, טאָ לאַמיר אַריינשרייען. אין אַ
טונעל אַז מ'שרייט אַריין, קלינגט אָפּ אויף צוריק פּונקט ווי אַן
ענטפּער.

האַבן זיי גענומען אַריינשרייען אזוי :

— קוואַנגאַ קווינגי קוואַנג ? (אויף דעם דאַמאַלסדיקן כינעזיש
האַט עס געהייסן : וואָס הערט זיך אין דער אַלטער היים ?)

האַבן די מענטשן וואָס זיינען געשטאַנען ביים ברעג ים אין
יאַפּאַן, דערהערט ווי פון דער שלאַנגס עק טראַגט זיך אַ קול און
פּרעגט אויף כינעזיש — קוואַנגאַ קווינגי קוואַנג ? און יאַפּאַנעזער
קאַנען דאָך ריידן כינעזיש, האַבן זיי צוריק אַריינגעשריען אויף
כינעזיש דורך דער שלאַנגס עק :

— קווינג קוואַנג קוואַנג ? (אויף דעם דאַמאַלסדיקן כינעזיש האַט
עס געהייסן : וואָס הערט זיך אין נייעם לאַנד ?)

ווער ווייסט וואָס נאָך זיי וואַלטן דאַרטן געזאָגט. דאָ אָבער האַט
די שלאַנג דערשמעקט די צוויי כינעזער. האַט זי גענומען דרייען
מיט די אויגן, קלאַפּן מיט די ציין, און געוואַלט זיי ביידן אַיינשלינגען
(ווייל די שלאַנג האַט זייער ליב געהאַט צו שלינגען כינעזער). האַבן

זיך די כינעזער דערשראָקן און זיך געלאָזט לויפן דורך די קאַלי-
פאַרניער וועלדער. האָט זיך די שלאַנג גענומען רייסן מיט צאַרן,
האַט אַרויסגעריסן איר עק פונעם יאַפּאַנעזישן באַדן און זיך גענומען
יאָגן איבער די קאַליפּאַרניער וועלדער נאָך די צוויי כינעזער. און
אַזוי ווי די הונדערט העק זיינען געבליבן שטעקן אין איר עק, האָט
זי פון גרויס צאַרן גענומען האַקן דעם וואַלד. מיט יעדן האַק וואָס
זי האָט געטאַן מיט איר עק האָט זי אויסגעהאַקט הונדערט ביימער.
אַ האַק — און הונדערט ביימער פאַלן! און נאַכאַמאָל אַ האַק
און נאָך הונדערט ביימער פאַלן! און אַזוי האָט זי געהאַקט, און
געהאַקט, און האָט שיר אויסגעהאַקט דעם גאַנצן וואַלד, ביז זי
האַט אָנגעטראָפן אויף איינעם פון די ריזן-ביימער, וואָס געפינען
זיך אין די קאַליפּאַרניער וועלדער. דעם ריזן-בוים האָט זי מיט איין
האַק מיטן עק ניט געקאַנט אויסהאַקן. איז זי נאָך מער אַריין אין
צאַרן, אַרומגעכאַפט דעם ריזן-בוים מיט איר קאַפּ, צעוויגט איר עק
מיט די הונדערט העק און געגעבן אַ לאַז אַראָפּ אויפן בוים—אַבער,
אַנשטאַט צו טרעפן אין בוים, האָבן די הונדערט העק איר געטראַפן
אין קאַפּ און אָפּגעהאַקט דעם קאַפּ. איז זי געבליבן ליגן אַ טויטע.
און דאָס איז געווען דער סוף פון מיין שלאַנג.

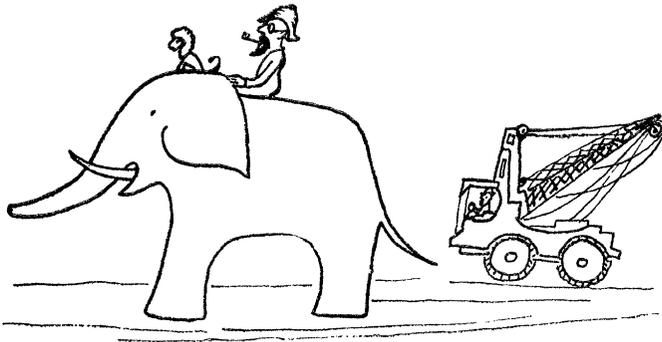

אַ, יע, איר ווילט דאָך געוויס וויסן, וואָס ס'איז געוואָרן מיטן
פּראָפעסאָר, מיט זיינע סטודענטן, מיט די הונדערט האַלצהעקער, מיט
די אייזלען, מיט די חיות און מיט די ים-באַשעפענישן, וואָס האָבן
זיך געפונען ביי דער שלאַנג אין בויד? — הערט זשע:
ווען די שלאַנג איז געבליבן ליגן אַ טויטע, זיינען אָנגעלאָפן
מענטשן פון גאַנצן לאַנד צו באַטראַכטן די ריזיקע שלאַנג. איז ווי די
מענטשן שטייען און קוקן, דערזעען זיי ווי ביי דער שלאַנג עפנט

א רייזע אין בויד פון א שלאנג איבערן אפגרונט פון פאסיפישן אקעאן

זיך א טויער אין בויד און ס'הויבן אן פון דארט ארויספארן אויטא-
מאבילן מיט מענטשן און לאסטוועגענער אָנגעלאָדענע מיט פאר-
שידענע מאַשינעריע; און הינטער דעם פארן די הונדערט האַלצהעקער
אויף זייערע אייזלען און זינגען זייער העקער-ליד; הינטער די
האַלצהעקער פאַרט דער פראַפעסאָר אויפן העלפאַנט און האַלט דעם
לייב אויף די הענט ווי מ'האַלט אַ קעצל; הינטער דעם העלפאַנט
גייט דער היפּאָפּאַטאַמוס און שלעפט אַ גרויסע פּלאַטפאָרמע אויף
רעדער, און אויף דער פּלאַטפאָרמע שטייען די גרויסע וואַסער
טאַנקען מיט די פאַרשידענע ים-חיות; נאָך דעם היפּאָפּאַטאַמוס
קריכן די גרויסע טשערעפּאַכעס, און אויף די טשערעפּאַכעס זיצן
די שוואַמען-מענטשעלעך און גאַר צולעצט קריכן נאָך די קלענערע
טשערעפּאַכעס.

ווען זיי זיינען אַלע אַרויס, איז געוואָרן אַ גרויסע פרייד און אַלע
האַבן געהוּליעט און געטאַנצט. און דער טאַג ווען זיי זיינען אַלע
אַרויס לעבעדיקע פון דער שלאַנגס בויד איז פאַרבליבן אַ יום-טוב
ביז היינטיקן טאַג.

קאמפאזיציע פון פארלאנג „מתנות“

	פארבלאנדזשעט, פון יעקב קרעפליאק,
.25	אילוסטרירט פון אהרן גודלמאן
	מוראשקעם, פון היים גאלדבלום.
.20	אילוסטרירט פון אהרן גודלמאן
	די מעשה מיט א בער, פון פריץ הירשביין,
.15	אילוסטרירט פון ברוך אראנסאן
	דער קאמיליאן, פון פריץ הירשביין,
.10	אילוסטרירט פון אהרן גודלמאן
	50 לידער פון אברהם רייזען,
.75	געדרוקט אין פארשידענע קאלירן. אילוסטרירט פון 6 קינסטלער—
	כאווער פאווער מעשהלעך, געבונדן אין איין באלד
1.00	אילוסטרירט פון אהרן גודלמאן
	יינגעלע רינגעלע, פון לעאן עלבע,
1.25	אילוסטרירט פון אהרן גודלמאן (צווייטע אויפלאגע)
	גוט מארגן, (קינדער לידער) פון י. גויכבערג,
.75	אילוסטרירט פון נאטע קאזלאוסקי
	שפילערייטן, פון שלמה שניידער,
.50	א בוך פון פארשידענע קונצן און רעטענישן
.20	טויבן, (דערציילונג) פון יעקב קרעפליאק
	קמזא און בר קמזא, פון י. גויכבערג,
.75	אילוסטרירט פון נאטע קאזלאוסקי
	אמאליקע יארן, פון י. קאפעלאוו,
.80	אילוסטרירט פון טאדעס געלער
	שמערל נאר, פון ש. פיימאן,
.75	אילוסטרירט פון אהרן גודלמאן
	ווארט און בילד. כרעסטאמאטיע פאר אַנמאנער,
.45	פון שרה ל. ליבערט. אילוסט. פון נאטע קאזלאוסקי
	דאָס קלוגע שניידערל, פון ש. פיימאן,
.80	אילוסטרירט פון י. פרידלענדער

.25	אילוסטראציעס — יאָסל קאָטלער
.85	אילוסטראציעס — יאָסל קאָטלער
1.00	אילוסטראציעס — גאַטע קאַזלאָוסקי
1.25	אילוסטראציעס — גאַטע קאַזלאָוסקי
1.00	אילוסטראציעס — גאַטע קאַזלאָוסקי
1.25	אילוסטראציעס — גאַטע קאַזלאָוסקי
1.50	אילוסטראציעס — גאַטע קאַזלאָוסקי
.10	אילוסטראציעס — גאַטע קאַזלאָוסקי
1.50	אילוסטראציעס — גאַטע קאַזלאָוסקי
1.25	אילוסטראציעס — גאַטע קאַזלאָוסקי
2.50	אילוסטראציעס — גאַטע קאַזלאָוסקי
.75	אילוסטראציעס — גאַטע קאַזלאָוסקי
1.50	אילוסטראציעס — גאַטע קאַזלאָוסקי

באַשטעלונגען ווערן פּינקטלעך און שנעל אַרויסגעשיקט — אַדרעסירט

FARLAG MATONES

22 EAST 17th ST., NEW YORK

Room 1235

Tel. GRamercy 5-9044